

Θ. ΣΤΑΥΡΟΥ - Φ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΔΥΛΙΔΙ

Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1971

ΔΩΡΕΑ

3058
17080 Απ. Κουφούδακης
Εγ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

A' Μέρη του δράματος κατά τό ποσόν
χαρικών (πάροδος, στάση)
επεισόδιον (έπεισόδια, έξοδος, κομμός ανθρώπων)

B' κατά τό πολύν

μήδος

ἥδος

τέξις

διάνοια

ὅρις

μέρος

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η *

1. ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ

Τὸ δρᾶμα εἶναι ἐν τῶν τριῶν μεγάλων εἰδῶν τοῦ ἀρχαίου ἡλληνικοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἄλλα δύο εἶναι τὸ ἔπος καὶ ἡ λυρικὴ ποίησις.

Ἐργον θεατρικόν, πρωωρισμένον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς του πάντοτε διὰ παράστασιν καὶ ὅχι δὲ ἀστλῆν ἀνάγνωσιν, τὸ δρᾶμα ἦτο καλλιτέχνημα σύνθετον, διότι ἔκτος τοῦ λόγου, δστις ἦτο τὸ κύριον δργανον τῆς καλλιτεχνικῆς του ἐκφράσεως, ἦτο ἀπαραίτητος εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἔκτελεσίν του ἡ συνδρομὴ καὶ ἄλλων τεχνῶν, τῆς μουσικῆς καὶ τῆς δραχήσεως. Ὡρισμένα μέρη του ἐμελοποιοῦντο ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καὶ ἥδοντο ὑπὸ προσώπων ἀποτελούντων Χορόν, συνωδεύεντο δὲ καὶ ὑπὸ ὁνθμικῶν κινήσεων ἡ καὶ πραγματικῆς δραχήσεως.

Πάντως δῆμος κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον τὸ δρᾶμα ἦτο ἔργον ποιητικόν, δηλαδὴ λογοτεχνικόν. Οἱ ἀρχαῖοι ἐν τούτοις τὸ ὠνόμασαν δρᾶμα (ἐκ τοῦ δρ ῥ α - δρ ῥ = πράττω), διότι δὲ αὐτοὺς ἦτο κυρίως κάτι τὸ δρ ῥ α με ν ο ν, ἦτοι πρᾶξις, καὶ δή, δπως θὰ ἰδωμεν κατωτέρω, ἴεροπραξία, ἴεροτελεστία.

Εἰς δρισμένας ἴεροτελεστίας, π. χ. εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, οἱ παριστάμενοι, ἔκτος τοῦ ὅτι ἥσοντον τὰ λεγόμενα καὶ τὰ ἀδόμενα, ἔβλεπον καὶ ἴερὰς συμβολικὰς πράξεις, τὰς ὅποιας ὀνόμαζον δρ ῥ α με ν α. Ταῦτα δὲν ἥσαν δράματα, πρωτότυπα δηλαδὴ καὶ ἐλεύθερα καλλιτεχνικὰ δημιουργήματα, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα θὰ κατεβάλλετο προσπάθεια νὰ ἔκτελῶνται ἐκάστοτε πιστῶς, κατὰ δρισμένον τυπικόν, διότι ἐπιστεύετο ὅτι οὕτως διαθέτει τὸ θρησκευτικὸς σκοπός, διὰ τὸν ὅποιον ἐγίνοντο, θὰ ἐπραγματοποιεῖτο εὐκολώτερον πάντως δῆμος ἀναλογία τις μεταξὺ τῶν δρωμένων τούτων καὶ τοῦ γεννωμένου δράματος ὑπῆρχε καὶ ἡ δύμοιότης αὕτη θὰ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καθιερωθῇ τὸ ὄνομα δρ ῥ α μ α διὰ τὸ νέον τοῦτο ποιητικὸν εἰδός.

Τοῦ ἔπους ὑπόθεσις ἥσαν τὰ κλέα ἀνδρῶν, δηλαδὴ καὶ ἐκεῖ

* Τοῦ Θ. Σταύρου.

δρᾶσις κυρίως· τὸ λυρικὸν ποίημα ἐκφράζει συναισθήματα, ἀλλ’ οὐχὶ σπανίως ἔξυμενῇ ἡ ἀφηγεῖται — ἀν καὶ κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ ἔπους — πράξεις. Τὴν δρᾶσιν ὅμως αὐτήν, τὰς πράξεις αὐτάς, οἱ ἀκροαταὶ τοῦ ἐπικοῦ ἢ λυρικοῦ ἔργου δὲν τάς βλέπονταν ἐνώπιόν των· βλέπονταν καὶ ἀκούονταν τὸν ποιητὴν ἢ τὸν ὑφασμάτων ἀπαγγέλλοντα, ἀφηγούμενον, βλέπονταν καὶ ἀκούονταν τὸν ἐκτελεστὴν τοῦ λυρικοῦ ἄσματος ἢ τοὺς ἐκτελεστάς, τὸν Χορὸν — ἀν πρόκειται περὶ λυρικοῦ ποίηματος χορικοῦ — ἄδοντας καὶ ἔξυμνοντας πράξεις. Ἀντιθέτως κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δράματος ὁ θεατὴς ἔχει ἐνώπιόν του πρόσωπα — τοὺς ὑποκριτὰς (δηλ. τοὺς ἥθοποιούς) καὶ τοὺς χορευτάς —, τὰ όποια παρουσιάζονται ὡς οἱ ἥρωες τοῦ ἔργου, ὑποδύονται δηλ. ἀλλα πρόσωπα καὶ ὡς τοιαῦτα ἐνεργοῦν δημιουρῆτα καὶ δρῶντα. Εἰς τὸ δρᾶμα λοιπὸν ἡ δρᾶσις παρουσιάζεται ὡς ζωντανὴ πραγματικότης καὶ δχι ὡς θέμα ἀφηγήσεως.

‘Υπῆρχον δὲ εἰς τὴν ἀρχαιότητα τριῶν εἰδῶν δράματα: ἡ τρόπῳ διάστασις, τὸ διάστατον πρόσωπον δρᾶμα καὶ ἡ κωμῳδία.

‘Η τραγῳδία εἶναι τὸ σοβαρόν, σεμνὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς δρᾶμα. Οἱ ποιηταὶ τῆς ἡντλουν τὰ θέματά των ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῶν λαϊκῶν μύθων — σπανιώτατα ἀπὸ ἀλλας πηγάς — καὶ ἐπραγματεύοντο αὐτὰ κατὰ τρόπον γεννῶντα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ συναισθήματα· κυρίως προεκάλουν τὴν μέχρι δακρύων πολλάκις συμπάθειάν των πρὸς τὰ δρῶντα πρόσωπα καὶ τὴν ἀνησυχίαν, τὴν ἀγωνίαν διὰ τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὰ κινδύνους, τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον, ὅπως ἔλεγεν δὲ ‘Αριστοτέλης.

Κατὰ τὸν ‘Αριστοτέλη ἡ ποίησις ἐν γένει εἶναι μίμησις. Τὴν μίμησιν ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωμεν ὡς πιστὴν καὶ δουλικὴν ἀντιγραφὴν τῆς πραγματικότητος, ἀλλ’ ὡς ἔλευθεραν δημιουργίαν καὶ σύνθεσιν τῶν στοιχείων τῆς πραγματικότητος μὲ τάσιν πρὸς ἔξιδανίκενσιν. Εἰδικώτερον ἡ τραγῳδία εἶναι μίμησις πράξεως σοβαρᾶς, ἔχοντος ἀρχήν, μέσον καὶ τέλος καὶ κάποιαν ἔκτασιν, μέγεθος εὐσύνοπτον. Ἡ μίμησις γίνεται διὰ λόγου ἢ δυναμένου, ἔχοντος δηλαδὴ ὄνθυμόν, ἀρμονίαν καὶ μελωδίαν. Τὰ ἡδύσματα ταῦτα δὲν ἐγκατασπείρονται πάντα διορθωτικά· τὸ ἔργον, ἀλλὰ κοσμοῦν τὰ διάφορα μέρη τῆς τραγῳδίας, διόπειτον εὐαρμοστεῖ. Ἡ τραγῳδία διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν θεατῶν τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον· δὲ θεατὴς βλέπων πάσχοντα τὸν ἥρωα — ὅστις συνήθως ἔχει ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ τείνει πρὸς ἀνώτερα ἀγαθά, ἀλλὰ πίπτει διὰ σφάλμα τι ἢ ἀμαρτίαν — αἰσθά-

νεται ζωηράν συμπάθειαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀνησυχίαν διὰ τὴν τύχην του. Ἐν τέλει ὅμως ἐπέρχεται ἡ κάθαρσις· ὁ ποιητὴς μὲ τὴν τέχνην του δίδει τοιαύτην τροπήν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μύθου καὶ ἐπειτα τοιαύτην λόσιν εἰς τὸ δρᾶμα, ὥστε ὁ ήρως πίπτει ἀξιωπεπῶς καὶ ὑποκύπτει εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἡθικῆς τάξεως. Ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ, ἡ δοκίμα είληται ταραχθῆ ἀπὸ τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον, καὶ οὐδεὶς ταῖς παθήματα ταῦτα διὰ τῆς δοκιμασίας, ἀπὸ τὴν δοκίμασιν ἐπέρχεται, ἀνακονφίζεται καὶ καταπραῦνεται.

Τὰ γνωρίσματα ταῦτα τῆς τραγῳδίας, τὰ δοκίμα ἀποτελοῦν τὴν οὖσίαν αὐτῆς, περιέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ποιητικῇ τοῦ εἰς ἔνα περίφημον δροσιμόν, δοτις ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς: Ἐστιν οὖν τραγῳδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἔχούσης, ἡδυσμένω λόγω, χωρίς ἐκάστω τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐδὲν ἀπαγγελίας, δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα. τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν.

Οἱ ποιηταὶ τῶν τραγῳδῶν ἔγραφον καὶ τὰ σατυρικὰ δράματα. Ἐδιδον εἰς αὐτὰ ἐξωτερικὴν μορφὴν δομοῖαν πρὸς τὴν τῆς τραγῳδίας καὶ ἡντλουν καὶ δι' αὐτὰ τὰ θέματά των ἀπὸ τοὺς μύθους, τοὺς δοκίμους ὅμως ἔβλεπον τώρα ύπὸ τὴν φαιδράν των ὅψιν. Τὸ σατυρικὸν δρᾶμα, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον, προεκάλει τὸν γέλωτα, ἀλλὰ δὲν ἐκαυτηρίαζε, δὲν διεκωμώδει, δὲν ἐσπατίζει*. Τὸ σατυρικὸν δρᾶμα ὠνομάσθη οὕτω, διότι τὸν Χορόν του ἀπετέλουν πάντοτε Σάτυροι, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς ὡς κορυφαῖον ἔνα γέροντα Σειληνόν· οἱ ἀρχαῖοι τὸ ὀνόματον ἐνίστε καὶ δρᾶμα σειληνόν.

Αἱ κωμῳδίαι συνετίθεντο ύπὸ εἰδικῶν ποιητῶν, τῶν κωμικῶν ποιητῶν ἡ κωμῳδοποιῶν. Οὗτοι ἐλάμβανον τὰ θέματά των ἀπὸ τὴν σύγχρονον καθημερινὴν ζωὴν ἢ ἀπὸ κόσμους φανταστικούς. Ἡ κωμῳδία προεκάλει καὶ αὐτὴ τὸν γέλωτα, ἀλλὰ συγχρόνως — τοῦλάχιστον ύπὸ τὴν παλαιάν της μορφῆς, ἦτοι μέχρι τοῦ 390 περίπου π.Χ. — ἐσκωπεῖ καὶ ἐκαυτηρίαζε καὶ μάλιστα πολλάκις κατὰ τρόπον αὐστηρὸν καὶ ἀμελικτον περσωπα καὶ πράγματα, καταστάσεις πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς καὶ ἴδεας, τὰς δοκίμias οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐθεώρουν πεπλανημένας καὶ ἐπικινδύνους.

* Οὔτε καὶ ἔχει σχέσιν τινὰ ἡ λέξις σατυρικὸν πρὸς τὴν σάτυραν, λέξιν λατινικήν, ἀπὸ τὴν δοκίμου ἐσχηματίσαμεν τὸ ωρίμα σατυρίζω.

‘Η ἀρχαία τραγῳδία — ὅπως καὶ τὰ ἄλλα εἰδη τοῦ δράματος — ἦτο, ως εἴπομεν, καλλιτέχνημα σύνθετον τὰ μέσα τῆς ἐκφράσεώς της ἥσαν δὲ λόγος, ἢ μουσικὴ καὶ ἡ δρχησις. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἑκάστης τραγῳδίας ἐλάμβανε μέρος ἀπαραιτήτως Χορός, ἦτοι δυμιλος προσώπων — 12 παλαιότερον, 15 ἀπὸ τοῦ Σοφοκλέους —, δὲ ὅποιος ἦδεν δῆλος συγχρόνως ἦ κατὰ ἡμιχόρια καὶ ἔξετέλει ὁνθμικάς κινήσεις καὶ πραγματικὴν ὅρχησιν, μιμητικὴν πράξεων καὶ ἐκφραστικὴν ψυχικῶν καταστάσεων. ‘Αμα τῇ παρόδῳ του, ἦτοι τῇ εἰςόδῳ του εἰς τὸν τόπον τῶν παραστάσεων, τὴν δὲ χήστρον, ἦδεν ἐν ἄσμα, τὸ δόποιον ἐκαλεῖτο καὶ αὐτὸν πάροδον· ἔπειτα δὲ κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν διαλογικῶν μερῶν, τὰ ὅποια ἀπηγγέλλοντο, ἦδεν ἄλλα ἄσματα, τὰ λεγόμενα στάσιμα. Τὰ χορικὰ ταῦτα ἄσματα ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον μὲν ἥσαν κατὰ κανόνα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ προηγηθὲν διαλογικὸν μέρος, ως πρὸς δὲ τὴν μορφὴν ἥσαν δύμοια πρὸς τὰ ἄλλα χορικὰ ἄσματα, τὰ ὅποια συνετίθεντο καὶ ἥδοντο καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τῆς τραγῳδίας· ἥσαν πεποιημένα εἰς ποικίλα μέτρα, διηροῦντο εἰς στροφὰς καὶ ἀντιστροφὰς, ἀντιστοιχούσας πρὸς τὰς στροφὰς κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὴν μελῳδίαν, καὶ εἰς ἐπωδούς, ἐγράφοντο δὲ ὅπως καὶ ἐκεῖνα εἰς διάλεκτον δωρικὴν ἢ τοὐλάχιστον ἀνάμεικτον μὲ πολλὰ δωρικά στοιχεῖα. Ἐκτὸς τῶν ἄσμάτων τούτων παρενεβάλλοντο ἐνίστε καὶ ἐντὸς τῶν διαλογικῶν μερῶν ἄλλα συντομώτερα ἄσματα, ἀδόμενα ἢ ὑπὸ τοῦ Χοροῦ καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἥθοποιῶν ἐναλλὰξ (κομμοὶ) ἢ ὑπὸ ἐνὸς ἥθοποιοῦ (μονῳδίαι) ἢ ὑπὸ δύο ἥθοποιῶν (διῳδίαι). ‘Η πάροδος, τὰ στάσιμα καὶ τὰ ὀλίγα ἄλλα ἄσματα τὰ παρεμβαλλόμενα ἐντὸς τῶν διαλογικῶν μερῶν ἀποτελοῦν τὸ λόριστον στοιχεῖον τῆς τραγῳδίας.

Φορεῖς τῆς ἐξελέξεως τῆς ὑποθέσεως ἥσαν: α') δὲ πρόσλογοι οἱ, ἦτοι τὸ πρότον τῆς παρόδου τοῦ Χοροῦ μέρος, τὸ δόποιον δύμως δὲν ἦτο ἀπαραιτητον, διότι ἐνίστε ἡ τραγῳδία ἡρχίζειν ἀμέσως μὲ τὴν πάροδον, β') τὰ ἐπεισόδια, ἐκαστον τῶν ὅποιων ἡκολουθεῖτο ὑπὸ ἐνὸς στάσιμου, καὶ γ') ἡ ἔξι δοσις, ἦτοι τὸ μετὰ τὸ τελευταῖον στάσιμον τμῆμα τῆς τραγῳδίας. ‘Ο πρόλογος, τὰ ἐπεισόδια καὶ ἡ ἔξιδος ἐγράφοντο εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον καὶ πάντοτε εἰς στίχους — πεζὸν δρᾶμα εἰς τὴν ἀρχαίητητα δὲν ὑπῆρχεν — ἄλλα στίχους ἀπαγγελλομένους καὶ ὅχι ἀδομένους (κατὰ κανόνα τὸ ἱαμβικὸν τρίμετρον, ἐνίστε τὸ τροχαῖ-

κὸν τετράμετρον), ἐξετελοῦντο δὲ ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν (τῶν ἡθοποιῶν)· εἰς τὸν διάλογον ἐλάμβανε πολλάκις μέρος καὶ ὁ κορυφαῖος τοῦ Χοροῦ. Τὰ διαλογικὰ καὶ ἀφηγηματικὰ μέρη τῆς τραγῳδίας ἀποτελοῦν τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον αὐτῆς.

Ἐνῷοι δὲ φανεροὶ τοῦ ἔπους καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων ἀφηγοῦνται καὶ ἄδονν ἐξ ὀνόματός των, οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ χορευταὶ τοῦ δράματος ἐξίστανται, ἐξέρχονται δηλ. ἀπὸ τὴν προσωπικότητά των καὶ ὑποδύονται ἄλλα πρόσωπα, τοὺς ἥρωας τοῦ ἔργου, τῶν ὅποιων μετενσαρκώντων τρόπον τινὰ τὰ διανοήματα, τὰ συναισθήματα καὶ τὸν ὅλον χαρακτῆρα. Ἡ ἐκστασιαὶ αὗτη, οὐσιῶδες γνώρισμα τοῦ δράματος, ἐξεδηλοῦτο διὰ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν χορευτῶν, οἱ δοποῖοι δὲν μετημφίεννυτο μόνον — δπως γίνεται εἰς τὸ νεώτερον θέατρον —, ἀλλ᾽ ἐφερον ἀπαραιτήτως καὶ κατάλληλον πρόσωπον εἰς τὸ διάρκειαν δὲ τῆς παραστάσεως ἥλλαστον προσωπεῖον, ἐφ' ὅσον ἦτο τοῦτο ἀναγκαῖον.

Οὐσιῶδες γνώρισμα τῆς ἀρχαίας τραγῳδίας ἦτο ὁ θρησκευτικὸς αὐτῆς χαρακτήρα. Ἡ τραγῳδία δὲν παριστάνετο ὅπουδήποτε καὶ δποτεδήποτε. Παριστάνετο, ἐδιάσκετο, δπως ἐλεγον οἱ ἀρχαῖοι, μόνον καθ' ὄρισμένας ἐορτὰς τοῦ Διονύσου καὶ ἐντὸς χώρου ἀφιερωμένου εἰς αὐτόν. Ἡ ἐκτέλεσίς της ἦτο ἐροτελεστία, μέρος τοῦ προγράμματος τῶν ἐορτῶν, αἱ δοποῖαι ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη, ποὺν ἐξετάσωμεν πόθεν προῆλθεν ἡ τραγῳδία, νὰ γνωρίζωμέν τινα περὶ τῆς διονυσιακῆς λατρείας.

3. Η ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ο Διόνυσος ἦτο κυρίως ὁ θεὸς τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ γενικώτερον ἐπροσωποποιεί τὴν ἐπὶ τῆς γῆς βλάστησιν καὶ πάσας τὰς μυστηριώδεις παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἡ λατρεία του ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Φρυγίαν διὰ τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχὰς οἱ πιστοί του ἤσαν ὀλίγοι καὶ ὁ Διόνυσος ἐθεωρεῖτο κατώτερος θεὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ὄμηρούς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου, μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελουργίας ἡ λατρεία του διεδίδετο ὀλονέν περισσότερον, βαθείας δὲ ὁλίζας ἐφριψε καὶ εἰς εὐρέα στρώματα τοῦ λαοῦ ἐξηπλώθη κατὰ τὸν 7.

καὶ τὸν δ. αἰῶνα π.Χ. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι τὴν διάδοσιν τῆς νέας λατρείας ηδύνόσαν καὶ ἐπροστάτευσαν οἱ τύραννοι τῶν διαφόρων πόλεων, δὲ Περιάνδρος εἰς τὴν Κόρινθον, δὲ Κλεισθένης εἰς τὴν Σικυῶνα, δὲ Πεισίστρατος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐλέγετο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Κάδμου. Οἱ μῦθοι διηγοῦνται πολλὰς περιπετείας τον, ὅτι ἔπεσεν εἰς χεῖρας ληστῶν, ὅτι κατεδιώχθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Θάλασσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Λυκούργου, καὶ ἄλλα παθήματά του, ἀλλὰ καὶ θριάμβους του. Αἱ περιπέτειαι αὗται συμβολίζουν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς ἐναλλαγὰς τῶν φυσικῶν φαινομένων, π.χ. τὴν βλάστησιν καὶ τὸν μαρασμόν, τὰ δόποια ἐπροσωποποεῖ δὲ τοῦ Διόνυσος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς σκληρούς καὶ μακροχρονίους ἀγῶνας, οἱ δόποιοι ἀπητήθησαν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς λατρείας του ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελουργίας.

Οἱ δόπαδοὶ τοῦ Διονύσου ἐλάτρευνον αὐτὸν ἐν ἰερῷ μανίᾳ καὶ ἐν ἔξαλλῳ ἐνθουσιασμῷ, ζωηρὰ δὲ καὶ παράφορα ἦσαν τὰ ἄσματα, τὰ δόποια συνέθετον καὶ ἥδον πρὸς τιμήν του. Ἔπινον βεβαίως καὶ ἄφθονον οἶνον, τὸ ἰερὸν δῶρον τοῦ θεοῦ.

Οὖσιῶδες γνώρισμα τῆς διονυσιακῆς λατρείας ἦτο ἡ ἔκστασις, μέθη συναισθηματική, ἡ δόποια ἀνύψωνε τὸν πιστὸν ἐπάνω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ τὸν ἔκανε νὰ αἰσθάνεται τὸν ἁντόν του ἄλλο πρόσωπον, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ λατρευομένου θεοῦ κατεχόμενον.

Ἡ μεταμφίεσις ἦτο κατὰ τὰς διονυσιακὰς τελετὰς ἀπαραίτητος· οἱ πιστοὶ περιεβάλλοντο δέρματα ζῷων, ἔχριον τὸ πρόσωπόν των μὲ τρυγίαν (κατακάθι οἶνον) ἢ ἐκάλυπτον αὐτὸν διὰ φύλλων ἢ φλοιῶν δένδρων καὶ ἔφερον στέφανον κισσοῦ, ἰεροῦ καὶ αὐτοῦ, ὡς τὸ κλῆμα, φυτοῦ τοῦ Διονύσου.

4. Η ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

"Ηδη τίθεται τὸ πρόβλημα : πῶς ἐγεννήθη ἡ τραγῳδία ;

Τὰ συστατικά της στοιχεῖα, τὸ ἐπικόν, τὸ λυρικόν, ἡ ὄρχησις, ὑπῆρχον πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως της, ἀλλ' ἡ σύνθεσίς των δὲν εἶναι πρᾶγμα τόσον αὐτονόητον. Ὁλα σχεδὸν τὰ ἔθνη ἐδημιούργησαν ἐπικά καὶ λυρικὰ ποιήματα· ἐπίσης πανταχοῦ ἀνεπτύχθη ἡ ὄρχησις, πολλοὶ δὲ περιηγηταὶ ἐπισκεφθέντες φυλάς ιθαγενῶν τῶν διαφόρων ἡπείρων

παρετήρησαν καὶ ἐμελέτησαν παρ' αὐτοῖς πολυπλόκους μιμητικοὺς χρονὸς μετημφιεσμένων· ή ἔκστασις, ή ζωοποιὸς αὕτη δύναμις τῆς τραγῳδίας, εἰναι κοινὴ εἰς πολλὰ θρησκεύματα, ενδύτατα δὲ διαδεδομένη εἰναι καὶ η̄ χρῆσις τῆς προσωπίδος, προσωπίδος μὲ μαγικὸν χαρακτῆρα, η̄ ὅποια κατὰ τὴν πίστιν τῶν πρωτογόνων λαῶν μεταβιβάζει εἰς τὸν φέροντα αὐτὴν τὴν δύναμιν καὶ τὰς ιδιότητας τοῦ εἰκονιζομένου θεοῦ. Ἐν τούτοις παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ λαῷ καὶ εἰς οὐδεμίᾳν ἄλλην ἐποχὴν τὰ στοιχεῖα ταῦτα σινετέθησαν, ὥστε νὰ ἀπαρτίσουν τραγῳδίαν. Τὸ ποιητικὸν τοῦτο εἶδος εἰναι αὐτοφυὲς μόνον ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, εἰναι ἀποκλειστικὸν δημιούργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Μέχρι τῶν μέσων περόπου τοῦ 6. αἰῶνος π. Χ. δύο εἰδη ποιήσεως ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἑλλάδα: τὸ ἔπος καὶ η̄ λυρικὴ ποίησις.

Ἡ ἐποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ ἔπους εἶχε βεβαίως παρέλθει τὰ μέγιστα καὶ ἀνυπέρβλητα ἐπικὰ ἀριστονοργήματα, η̄ Ἰλιὰς καὶ η̄ Ὀδύσσεια, εἰναι, ως γνωστόν, πολὺ παλαιότερα· ἐν τούτοις τὸ εἶδος ἐξηκολούθει καλλιεργούμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου.

Ἡ λυρικὴ ποίησις ἥδη ἀπὸ 150 ἔτῶν ενδίσκετο εἰς ὅλην τῆς τὴν ἀκμήν. Ὄλα τὰ εἰδη τῆς εἰχον καλλιεργηθῆ καὶ ἐκαλλιεργοῦντο ἀκόμη λαμπρῶς. Ὁ Καλλίνος, ὁ Τυρταῖος, ὁ Μίμνερμος καὶ ἄλλοι εἰχον συνθέσει θαυμασίας ἐλεγείας. Τῷ 560 ἔξη ἀκόμη ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης Σόλων, ὁ δοποῖος ἥτο καὶ ἔξοχος ἐλεγειοποιός. Σκωπικοὺς ἴαμβοὺς εἰχον γράψει διάφοροι διάφοροι ποιητὴς Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι. Τὰ περὶ τὸ 600 π. Χ. ἔτη εἰναι η̄ ἐποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ αἰολικοῦ μέλονς, εἰς τὸ διόποιον διέπερψαν ὁ Ἀλκαῖος καὶ η̄ Σαπφώ.

Εἶδος τῆς λυρικῆς ποιήσεως εἰναι καὶ η̄ ποίησις η̄ χορική. Τὸ χορικὸν ἄσμα, τὸ διόποιον ἐξέφραζε συναισθήματα περισσότερον διαδικά παρὰ ἀτομικὰ καὶ τὸ διόποιον ἥδεν ὅμας προσώπων, ὁ Χορός, ἀνεπτύχθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς δωρικὰς χώρας, ὅπου τὸ διαδικόν πνεῦμα ἥτο ζωηρότερον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγράφετο πάντοτε εἰς δωρικὴν η̄ τούλαχιστον δωρίζουσαν διάλεκτον, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν μὴ Δωριέων ποιητῶν. Οἱ μέγιστοι ἀντιπρόσωποι τῆς χορικῆς ποιήσεως, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Βακχυλίδης, ὁ Πίνδαρος, ἀνεφάνησαν μετὰ τὰ μέσα τοῦ 6. αἰῶνος. Ἡδη διμως πρὸ τῶν χρόνων τούτων εἰχον συνθέσει χορικὰ ἄσματα ἄλλοι σπουδαῖοι ποιηταί. Εἰς τούτων ἥτο ὁ Ἀρίων, ὁ διόποιος διεκρίθη εἰς τὸν διθύραμβον.

‘Ο διθύραμβος ἡτοῦ ὅμινος εἰς τὸν Διόνυσον. Αὐτὸν εἶναι τὸ ἄσμα, τὸ ὅποῖον οἱ θιασῶται τοῦ θεοῦ ἥδον — μὲν συνοδείαν αὐλοῦ — κατὰ τὰς ἑορτὰς αὐτοῦ κατεχόμενοι ἀπὸ ἔνθεον μανίαν καὶ ἔξαλλον ἐνθουσιασμόν. Κατ’ ἀρχὰς θὰ ἡτοῦ βεβαίως αὐτοσχέδιος καὶ ἄτεχνος· θὰ ἥδετο ὑπὸ ὀλίγων προσσώπων, οἱ δὲ ἄλλοι θιασῶται θὰ συνάδενον τὸ ἄσμα ἐκβάλλοντες τὴν ἐνθουσιάσθη βαχικήν ἵψην ἢ ω̄ Βάκχε, εὐθὺς ι.

Τεχνικὴν μορφὴν ἔδωσεν εἰς τὸν διθύραμβον ὁ Ἀρίων. Οὗτος ἡτοῦ Αἰολεύς, ἐκ Μηγάλης τῆς Λέσβου, ἔζη δῆμος, περὶ τὸ 600 π.Χ., εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Περιάνδρου, τυράννου τῆς Κορινθού, πόλεως, ὡς γνωστόν, δωρικῆς. ‘Ο ‘Αρίων συνέθετεν ἐπιμελῶς τοὺς στίχους καὶ τὴν μελωδίαν τῶν διθύραμβων τον, ἐξετέλει δ’ αὐτὸν κύκλιος χορὸς 50 ἀνδρῶν ὑπ’ αὐτοῦ ἀσκούμενος. ‘Ο ποιητὴς οὗτος ἡτοῦ κατὸν τοὺς ἀρχαίους εὐρετῆς τοῦ τραγικοῦ τρόπου τοῦτο κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἐρμηνείαν σημαίνει ὅτι αὐτὸς πρῶτος παρουσίασε τοὺς χορευτάς, τοὺς ἄδοντας τὸν διονυσιακὸν διθύραμβον, μετημφιεσμένους εἰς τράγους, δηλαδὴ εἰς Σατύρους. Διότι οἱ ἀρχαῖοι τοὺς Σατύρους ἢ Σειληνούς τοὺς ἐπωνόμαζον καὶ τράγους*. Οἱ Σάτυροι, δαίμονες τῶν δασῶν, προσωποποίησις τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς ἐν τῇ φύσει ἐλευθέρας γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως, οὐδεμίαν σχέσιν είχον ἀρχικῶς μὲν τὸν Διόνυσον. Ἡσαν ἄλλως τε ἐν Ἑλλάδι πολὺ παλαιότεροι τοῦ Διονύσου, τοῦ ὅποιον ἢ λατρεία ἤλθεν, δύπις εἴδομεν, ἔξωθεν. ‘Οταν δῆμος ἢ λατρεία τοῦ Διονύσου διεδόθη, οἱ Σάτυροι προσεκολλήθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἔγιναν οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ ἐνωσίς τοῦ ἐκ Βορρᾶ κατελθόντος Διονύσου καὶ τῶν ἀρκαδικῶν Σατύρων ἔγινε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν βόρειον Πελοπόννησον, καὶ οὕτως δ’ Ἀρίων εὗρε τὸν λαὸν τῆς Κορινθού πρόθυμον νὰ δεχθῇ τὸν νεωτερισμόν του, δηλαδὴ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διονυσιακοῦ διθύραμβου ὑπὸ χοροῦ Σατύρων, χοροῦ τραγικοῦ.

* Οχι διότι τοὺς ἐφαντάζοντο τραγούμορφους. Ἐκ τῶν μηνημείων τέχνης, εἰς τὰ ὅποια οἱ Σάτυροι εἰκονίζονται μὲν χαρακτηριστικά τράγων, οὐδὲν εἶναι ἀρχαιότερον τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὸν παλαιότερον χρόνον τοὺς Σατύρους τοὺς ἐφαντάζοντο ζυφομόρφους — συνήθως τοὺς ἐπωνόμαζον θῆρας —, δὲν ἀπέδιδον δῆμος εἰς αὐτὸνς τὰ χαρακτηριστικά ἐνὸς ὡρισμένου ζφον. Περισσότερον παρὰ μὲ τράγους ώμοιαζον μὲ ίππους, τῶν ὅποιων είχον τὰ δτα, τὰς μακρὰς οὐρὰς, εἰς ἀρχαιότερας δὲ παραστάσεις καὶ τὰς δπλάς. Ἐπειδὴ δῆμος τοὺς ἐφαντάζοντο μὲ πυκνὸν τρίχωμα, πρὸς τούτοις δὲ ζωηρούς, διαρκῶς σκυρτῶντας, εὐθύμους καὶ ἀσυγκρατήτους, διὰ τοῦτο τοὺς ἐλεγον καὶ τραγούς.

‘Οπωσδήποτε διθύραμβος ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 600 περίπου π. Χ. τὴν πλήρη διαμόρφωσίν του.’ Ἐκτοτε, ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας, οἱ ποιηταὶ συνέθετον ἑκάστοτε διὰ τὰς διονυσιακὰς τελετὰς νέοντος διθύραμβους, διθύραμβους τεχνικούς, τοὺς ὅποιους ἔξετέλουν χοροὶ ἐπιμελῶντος ἡσκημένοι. Τοῦτο ἐγίνετο πλέον εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κυρίως εἰς ἑκείνας, δόπον ἐλατρεύετο περισσότερον διάσπορος. Μία τῶν χωρῶν τούτων ἦτο ἡ Ἀττική.

Κάποτε, δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς πότε, πάντως περὶ τὰ μέσα τοῦ 6. αἰώνος ἢ διάλυγον πρότερον, εἰς ποιητῆς ἐκ τῆς παρὰ τὴν Πεντέλην ἀμπελοφύτου Ἰκαρίας (ὅπου διηγερινός Διόνυσος), ὁ Θέσπις, εἶχε μίαν ἔμπνευσιν : εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Χοροῦ ἀδόμενον διθύραμβον παρενέβαλε μερικοὺς στίχους εἰς ἄλλο μέτρον, ἀνεν μέλους, καταλλήλους δι’ ἀπαγγελίαν, τοὺς ὅποιους ἀπήγγειλε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα διδισ, ἐμφανισθεὶς ὑπὸ μορφὴν ἄγνωστον τίνος μυθικοῦ προσώπου. Διὰ τῶν στίχων τούτων ἀφ’ ἐνὸς μὲν ἀπεκρίνετο (ἀρχ. ὃ πεκρίνεται, ἐξ οὗ ποκρίνεται) τρόπον τινὰ εἰς τὸ προηγηθὲν μέρος τοῦ ἄσματος, ἀφ’ ἐτέρου δὲ ἔδιδε νέαν τροφὴν εἰς αὐτό, καθίστα τὴν συνέχειαν τοῦ ἄσματος πλέον εὐπρόσδεκτον διὰ τὸν θεατάς, ἐδημιούργει, δημοτικούς λέγομεν σύμερον, τὴν κατάλληλον ἀτμόσφαιραν, ὥστε οἱ θεαταὶ νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ αἰσθανθοῦν τὸ ἄσμα πληρέστερον καὶ βαθύτερον.

‘Ο γεωτερισμὸς ἐκ πρώτης ὅψεως δὲν φαίνεται ἵσως πολὺ σημαντικός· ἐν τούτοις αἱ συνέπειαι τοῦ ἔχοντος ἀξίαν ἀνυπολόγιστον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Θέσπις σταθεὶς ἀπέναντι τοῦ Χοροῦ συνδιελέχθη τρόπον τινὰ μετ’ αὐτοῦ διὰ στίχων ἀπαγγελλομένων, καὶ μὲ τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, τὸ ὅποιον ἐκνυάρχει μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀπολύτως καὶ ἀποκλειστικῶς, ἥνωσε τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον τοῦ διαλόγου καὶ τῆς ἀφηγήσεως, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν κόσμον ἡ τραγῳδία, ἐν τῶν λαμπροτέρων δημιουργημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Τὴν λυρικὴν καταγωγὴν τῆς τραγῳδίας δεικνύει καὶ τὸ σημαντικότερον κατ’ ἀρχὰς τραγῳδίαν φύση, δηλ. ἄσμα Χοροῦ μετημφιεσμένον εἰς Σατύρους.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, κατὰ τὰ ὅποια ἐδημιούργηθη ἡ τραγῳδία, τὰ διαλογικὰ μέρη ἦσαν σύντομα καὶ τὸ κέντρον τοῦ βάροντος ἀπετέλουν τὰ χορικά. Βαθμηδὸν ὅμως τὰ χορικὰ περιωρίζοντο, δι πρόλογος καὶ τὰ ἐπεισόδια ἐλάμβανον δόλοντεν μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ ἐγίναν αὐτὰ πλέον

τὸ κύριον μέρος τῆς τραγῳδίας καὶ οἱ φορεῖς τοῦ μύθου· ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου ἔξειλίσσετο ἐντὸς αὐτῶν.

Ο Θέσπις ἀντικατέστησε τὰ παλαιότερα πρόχειρα, ἐκ φύλλων, φλοιοῦ κ.λ.π., προσωπεῖα δι' ἄλλων ἐκ λινοῦ ὑφάσματος ἐπιχρισμένου μὲ κονίαμα ἐκ γύψου.

Βραδύτερον, ἐπὶ Αἰσχύλου, προσετέθη καὶ δεύτερος ὑποκριτής, ἐπὶ δὲ Σοφοκλέους καὶ τρίτος. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὑποκρίται, δι πρωταγωνιστής, δι δευτεραγωνιστής καὶ δι τριταγωνιστής, ὑπεδόντο δλα τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, τὰ διοῖα βεβαίως ἥσαν συνήθως περισσότερα τῶν τριῶν.

Οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ ἤντλουν τὰς ὑπόθεσεις τῶν ἔργων των ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητον πηγὴν τῶν μύθων. Ἐκ τῶν 32 τραγῳδῶν τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν τῆς ἀρχαιότητος (7 τοῦ Αἰσχύλου, 7 τοῦ Σοφοκλέους καὶ 18 τοῦ Εὐριπίδου), αἱ διοῖα περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, μόνον μία, οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου, ἔχει ὑπόθεσιν ἵστορικήν : τὴν ἐν Σαλαμῖνι ἥτταν τῶν βαρβάρων ὅλων τῶν ἄλλων αἱ ὑπόθεσεις εἶναι μυθικαί. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν μόνον αἱ Βάκχαι τοῦ Εὐριπίδου ἔχουν ὑπόθεσιν εἰλημμένην ἀπὸ τοὺς διονυσιακοὺς μύθους. Ἐγῷ λοιπὸν εἰς τὴν τραγῳδίαν τὰ πάντα, ἡ καταγωγή της, δι τόπος διόπου παριστάνετο, αἱ ἑορταὶ, εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν διοίων περιελαμβάνετο, ἥσαν διονυσιακά, αἱ ὑπόθεσεις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς της ἐλαμβάνοντο κατὰ κανόνα ἀπὸ μόνθους ἄλλων θεῶν καὶ κυρίως ἡρώων. Πῶς καὶ πότε ἔγιναν δεκτοὶ μῆθοι ἀσχετοὶ πρὸς τὸν Διόνυσον εἰς ἔργα πρωτισμένα νὰ λαμπρύνονται τὴν ἑορτήν του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἀκόμη καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τῆς τραγῳδίας τὸ περιεχόμενον τῶν διθυράμβων εἶχε παύσει νὰ εἶναι ἀποκλειστικῶς διονυσιακόν. Πάντως δῆμος ἡ χρησιμοποίησις εἰς τὴν τραγῳδίαν μόνθων μὴ διονυσιακῶν εἶχε μίαν φυσικὴν καὶ ἀναγκαίαν συνέπειαν : οἱ ποιηταὶ ἀντικατέστησαν τὸν Χορὸν τῶν Σατύρων μὲν Χορὸν ὑποδόνδμενον ἄλλα πρόσωπα, διάφορα ἐκάστοτε, διότι μὲ μόνθον ἔένον πρὸς τὸν Διόνυσον δι Χορὸς τῶν Σατύρων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναρμονισθῇ. Ἐκ σεβασμοῦ δῆμος πρὸς τὴν παράδοσιν διετήρησαν μέχρι τέλους τοὺς Σατύρους εἰς τὰ σατυρικὰ δράματα, μολονότι καὶ αὐτῶν οἱ μῆθοι ἥσαν πλέον ποικίλης προελεύσεως. Ἐφρόντιζον δὲ κάθε φοράν νὰ δικαιολογοῦν, ὅσον ἦτο δυνατὸν φυσικώτερον, τὴν παρουσίαν τοῦ σατυρικοῦ Χοροῦ εἰς ἔργον ἔχον ἔνην, μὴ διονυσιακήν, ὑπόθεσιν.

5. ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

‘Η διδασκαλία τῶν διθυράμβων καὶ τῶν δραμάτων ἐγίνετο πάντοτε τὴν ἡμέραν καὶ ἐν ὑπαίθρῳ. Εἰς κυκλικὸς χῶρος, ἢ ὁ χῆστρος, μὲ τὸν βωμὸν (θυμέλην) τοῦ Διονύσου εἰς τὸ μέσον ἥρκει διὰ τὴν ἔκτελεσιν τοῦ διθυράμβου. Ὁ λαὸς παρηκολούθει ἵσταμενος πέριξ τοῦ κύκλου. Ὄταν ὅμως ἐκ τοῦ διθυράμβου ἐγεννήθη τὸ δρᾶμα, οἱ ὑποχριταί, οἱ ὅποιοι ἐπαιξον καὶ αὐτοὶ ἐντὸς τῆς ὁρχῆστρας, ἔπειτε νὰ ἔχουν ἐστεγασμένον τι οἰκημα, διὰ νὰ περιμένουν ἐντὸς αὐτοῦ τὴν σειράνων καὶ διὰ νὰ μεταλλάσσουν προσωπεῖον καὶ περιβολήν, ἀφοῦ ὑπεχρεοῦντο νὰ ὑποδύωνται διάφορα πρόσωπα. Διὰ τοῦτο παρὰ τὸν κύκλον ἐστήνετο πρόχειρον ξύλινον ὁρθογώνιον παράπτυγμα, ἢ σκηνή νήση. Οἱ θεαταὶ τότε ἐθεῶντο ἵσταμενοι πέριξ τοῦ ἐλευθέρου ἀπομένοντος τμήματος τοῦ κύκλου. Χάριν αὐτῶν ἔπειτα ἐτοποθετοῦντο ξύλινα ἐδώλια εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου καὶ δλονὲν ὑψηλότερα, ἐφ' ὅσον ἀπεμαρρόνοντο ἀπὸ τὴν ὁρχῆστραν, ὥστε οἱ καθήμενοι εἰς τὰς διπισθεν σειρὰς νὰ μὴ ἐνοχλῶνται ὑπὸ τῶν καθημένων πρὸς αὐτῶν.

Οὕτω τὸ ἀρχαῖον θέατρον ἀπηρτίσθη ἀπὸ τρία μέρη: τὴν ὁρχήστραν, ὅπου ἐγίνετο ἡ παράστασις, τὴν σκηνήν, ἐντὸς τῆς ὁποίας μετημφιέννυντο οἱ ὑποχριταί, καὶ τὸ κυρίως θέατρον, τὸ προωρισμένον διὰ τοὺς θεατάς τὸ κυρίως θέατρον ἐλέγετο καὶ κοιλίον, λόγῳ τοῦ σχήματός του.

‘Η πρός τοὺς θεατὰς πλευρὰ τῆς σκηνῆς εἰκόνιζε κατὰ κανόνα τὴν πρόσοψιν ἀνακτόρου ἢ ναοῦ, εἶχε δὲ μίαν ἢ τρεῖς θύρας, διὰ τῶν ὅποιων εἰσήρχοντο εἰς τὴν ὁρχῆστραν οἱ ὑποχριταί οἱ ὑποδυόμενοι πρόσωπα, τὰ ὅποια ὑπετίθετο ὅτι εὑρίσκοντο ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου (ἢ τοῦ ναοῦ). Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ὑποθέσεις τῶν δραμάτων δὲν ἐξειλίσσοντο πάντοτε πρὸ ἀνακτόρων ἢ ναῶν, ἐπενοήθη σὺν τῷ χρόνῳ (ἐπὶ Σοφοκλέους) ἡ θεατρικὴ ζωγραφική, ἡ σκηνή νογραφία, καὶ κατεσκευάζοντο μεγάλοι πίνακες εἰκονίζοντες δάσος, ἀκτήν, στρατόπεδον κ.ἄ., οἱ ὅποιοι ἐτοποθετοῦντο εἰς τὴν πρόσοψιν τῆς σκηνῆς.

Μεταξὺ τοῦ κοίλου καὶ τῆς σκηνῆς ἀφήνοντο, οἱ εἰς δεξιά, οἱ ἄλλοις ἀριστερά, δύο διάδρομοι, αἱ πάροδοι δι' αὐτῶν εἰσήρχοντο εἰς τὴν ὁρχῆστραν ὁ Χορός καὶ τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ὑπετίθετο ὅτι ἥρχοντο ἔξωθεν καὶ ὅχι ἐκ τοῦ ἀνακτόρου (ἢ τοῦ ναοῦ). Ἀν ἐν πρόσωπον εἰσήρχετο διὰ τῆς δεξιᾶς ὡς πρὸς τὸν θεατὴν παρόδον, ὑπετίθετο

ὅτι ἥρχετο ἐκ τῆς πόλεως ή ἐκ τῶν λιμένων, ἀν διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ὑπετίθετο ὅτι ἥρχετο ἐκ τῶν ἀγρῶν ή ἐκ τῆς ξένης.

Εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ παραστάσεις ἔγινοντο ἐντὸς τεμέρους τοῦ Ἐλευθερώες Διονύσου κειμένου ὑπὸ τὴν νοτιοανατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 5. αἰῶνα, ἦτοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς τραγῳδίας, μόνιμον θέατρον, ἐκτὸς τῆς ὁρχήστρας, δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ ξυλίνη σκηνὴ καὶ τὰ ξύλινα ἐδώλια ἐστήνοντο δι' ἐκάστην παράστασιν. Μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ 5. αἰῶνος ἥρχισεν ἡ κατασκευὴ λιθίνων ἐδωλίων.

Τὸν 4. αἰῶνα δλα τὰ ἐδώλια ἔγιναν λίθινα, ἐκτίσθη δὲ καὶ λιθίνη σκηνῆ. Ὁ ἔγταρ Λυκοῦργος, δστις διεχειρίσθη μὲ σύνεσιν καὶ ἵκανότητα τὰ οἰκονομικὰ τῆς πόλεως κατὰ τὰ ἔτη 338 - 326, ἀπεπεράτωσε τὴν κατασκευὴν τοῦ μονίμου λιθίνου θεάτρου.

Τὸ θέατρον τοῦτο μεταρρυθμισθὲν ἀργότερον διατηρεῖται μέχρι σήμερον, ἀλλὰ δυστυχῶς ὅχι ἀκέραιον εἶναι τὸ λεγόμενον Διονυσιακὸν θέατρον τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ κοῖλόν του, ἡμικυκλικόν, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 78 ἐπαλλήλους σειρᾶς ἐδωλίων, πολλὰ τῶν ὅποιων ἦσαν σκαλισμένα εἰς τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἦσαν οἱ μαρμάρινοι θρόνοι τῶν ἐπισήμων, τὴν τιμητικωτέραν δὲ θέσιν εἶχεν ὁ ἴερεὺς τοῦ Ἐλευθερώες Διονύσου· ὁ θρόνος του, δπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, σώζεται, φέρει δὲ ἀναγλύφους παραστάσεις.

Δύο διατάξεις παρά τα ὁριζόντια ἔχωριζον τὸ κοῖλον εἰς τρεῖς ζώνας, διὰ τὰ εὐκολύνεται ἡ κυκλοφορία τῶν θεατῶν. Τὰς σειρᾶς τῶν ἐδωλίων διέκοπτον κλίμακες, διὰ τῶν ὅποιων οἱ θεαταί, ἀφοῦ πρῶτον διὰ τῶν παρόδων εἶχον περάσει εἰς τὴν ὁρχήστραν, ἀνήρχοντο εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις. Τὰ μεταξὺ τῶν κλίμακων σφηνοειδῆ τμῆματα ἐλέγοντο κεράδες.

Κατὰ μῆκος τοῦ πρὸς τοὺς θεατὰς τοίχου τῆς σκηνῆς ἐκτίσθη στενή, ἀλλ᾽ ἀρκετὰ ὑψηλὴ ἔξεδρα, τὸ λογεῖον τοῦτο κατέλαβε μέρος τῆς ὁρχήστρας, ἡ ὅποια σύτως ἔπαυσε τὰ εἶναι ἐντελῶς κυκλική. Ἐπὶ τοῦ λογείου ἔπαιζον οἱ ὑποκριταί, οἱ ὅποιοι ἔχωρισθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὸν Χορόν. Πότε ἔγινεν ἡ μεταρρυθμισις αὕτη δὲν εἶναι γνωστόν πάντως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους λογείον δὲν ὑπῆρχεν ἡ ὁρχήστρα ἢ τὸ τότε πλήρης κύκλος, δλη δὲ ἡ παράστασις διεξήγετο ἐπ' αὐτῆς. Ἐκτὸς τοῦ λογείου ὑπῆρχε καὶ θεολογεῖον, εἶδος ἔξω-

στον παρὰ τὴν στέγην τῆς σκηνῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνεφανίζοντο θεοί*.

Ἐντὸς τῆς μονίμου πλέον σκηνῆς ἐψυχάσσοντο τὰ ἀπλᾶ μηχανῆματα τοῦ θεάτρου, τὰ ὅποια εἶχον ἐπινοήσει οἱ ἀρχαῖοι. Τὰ κυριώτερα τούτων ἦσαν : α') ἡ μηχανὴ ἡ αἰώρη μα, εἰδος γερανοῦ, δόποιος παρουσίαζε θεοὺς αἰωνούμενους (θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς), β') αἱ περιστροφές της σκηνῆς τοποθετημένοι ποιηματικοὶ στῦλοι, οἱ ὅποιοι περιστροφέμενοι περὶ ἄξονα παρουσίαζον τοὺς ἐπ' αὐτῶν στερεωμένους ἔξιωργα φημένους πίνακας, δόσκις ἥτο ἀνάγκη γὰρ ἀλλάξῃ ἡ σκηνογραφία, γ') τὸ ἐκκύλημα, μηχανῆς μετακινούμενον τροχοφόρον δάπεδον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου παρουσίαζον εἰς τοὺς θεατὰς δύοιώματα νεκρῶν (διότι σπανιώτατα εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον παριστάνετο φόρος ἥτις αὐτοκτονία πρὸ τῶν δύματων τῶν θεατῶν).

Ἡ ἀκοντικὴ τῶν ἀρχαίων θεάτρων προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτά· τὰ λεγόμενα εἰς τὴν ὁρχήστραν, ἀκόμη καὶ ὅχι μεγαλοφώνως, ἀκούονται καθαρὰ ἀπὸ τοὺς καθημένους καὶ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας σειράς.

Τὰ ἐστεγασμένα θέατρα ἐκαλοῦντο ϕεῖα, ἐγίνοντο δὲ ἐντὸς αὐτῶν κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους μόνον μονσικαὶ ἐκτελέσεις καὶ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, δραματικοὶ προάγωνες, βραδύτερον δύμας καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις. Τὸ καλύτερον διατηρούμενον ἔξι αὐτῶν εἶναι τὸ ϕεῖον, τὸ ὅποιον ἐχάρισεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ 160 μ. Χ. δ. Ἡρώδης δ. Ἀττικός.

6. ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Μόνον εἰς ώριμένας ἔορτὰς τοῦ Διονύσου ἐδιδάσκοντο, ως εἴπομεν, τραγῳδίαι, εἶχε δὲ ἡ διδασκαλία αὐτῶν ἀγωνιστικὸν χαρακτῆρα.

Πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου ἥγοντο εἰς τὴν Ἀττικὴν τέσσαρες ἔορταί : περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου (κατὰ μῆνα Ποσειδῶνα) τὰ Μικρὰ ἢ κατ' ἀγροὺς Διονύσια, μετὰ ἓνα μῆνα τὰ

* Ως μέλος ἀρχιτεκτονικὸν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ἀναφέρεται καὶ τὸ προσκήνιον, ἀλλὰ τί ἥτο τοῦτο ἀμφισβητεῖται. Μερικοὶ νομίζουν ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸν μὲ τὸ λογεῖον, ἄλλοι ἡ πρὸς τὴν ὁρχήστραν πλευρὰ αὐτοῦ, ἄλλοι ἔύλινον διάφραγμα ὑφούμενον πρὸ τῆς σκηνῆς καὶ ἄλλοι τέλος διὰ τὸ πρὸς τὴν ὁρχήστραν τοῖχος τῆς σκηνῆς.

Αή ν αι α, ἀργότερον τὰ 'Ανθεστήρια καὶ τέλος περὶ τὰ τέλη Μαρτίου (κατὰ μῆνα 'Ελαφηβολιῶνα) τὰ Μεγάλα ή ἐν ἡ στει Διονύσια.

Κατὰ τὰ 'Ανθεστήρια* δὲν ἐδιδάσκοντο δράματα. Κατὰ τὰ Μικρὰ Διονύσια ἐγίνετο εἰς τοὺς δήμους τῆς Ἀττικῆς ἐπανάληψις παλαιοτέρων τραγῳδῶν. Νέαι τραγῳδίαι ἐδιδάσκοντο κατὰ τὰ Λήγαια (ἀπὸ τοῦ 433), λαμπρότερον δὲ καὶ ἐπισημότερον κατὰ τὰ ἐν ἄστει Διονύσια (ἡδη ἀπὸ τοῦ 534).

Τὰ ἐν ἄστει Διονύσια ἔωρτάζοντο ἐπὶ ἥξη νημέρας, ὧν αἱ τρεῖς τελευταῖαι διετίθεντο διὰ τοὺς δραματικὸς ἀγῶνας· τὴν ἐποπτείαν αὐτῶν εἶχεν δὲ πώνυμος ἄρχων.

'Ο ποιητὴς δὲ πιθυμῶν νὰ μετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος ὑπέβαλλεν εἰς τὸν ἄρχοντα τρεῖς τραγῳδίας καὶ ἐν σταυρικὸν δρᾶμα καὶ ἢ τειχορόν. 'Ο ἄρχων μελετῶν τὰ ἔργα, συμβουλευόμενος δὲ καὶ πρόσωπα, ὡν ἐξετίμα τὴν γνώμην, ἐδίδον χορὸν καὶ οὕτω παρεῖχε τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν ἀγῶνα εἰς τρεῖς ποιητὰς ἐκ τῶν ὑποβαλόντων αἰτήσεις. Εἰς τοὺς ποιητὰς τούτους ἐδίδετο ἀμοιβὴ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, ἐκ τοῦ ὅποιον ἐπληρώνοντο καὶ οἱ ὑποκριταί, τρεῖς δι᾽ ἔκαστον ποιητήν. Τὰ μεγαλύτερα ὅμως ἔξοδα ἦσαν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸν Χορὸν καὶ ταῦτα ἀνελάμβανον ἐκάστοτε τρεῖς πλούσιοι 'Αθηναῖοι, οἱ χορηγοί, ὃποιον λειτονυμόν τοις ἀρχοντος καθ' ὑπόδειξιν τῶν φυλῶν ὁριζόμενοι: ἡ χορηγία ἦτο μία τῶν λειτονυμών, αἱ ὅποιαι ἦσαν βαρετὰ ἀλλὰ καὶ πολὺ τιμητικὴ ἔμμεσος φορολογία. Διὰ κλήρουν ὠρίζετο μετὰ τίνος ποιητοῦ θὰ συνειργάζετο ἔκαστος τῶν τριῶν χορηγῶν.

'Ο ποιητὴς ἦτο καὶ σκηνοθέτης τῶν ἔργων του ἦσκει τὸν Χορὸν εἰς τὸ ἄσμα καὶ τὴν δραχησιν, κατένεμε τὰ πρόσωπα τῶν ἔργων εἰς τοὺς ὑποκριτὰς καὶ ἦσκει τούτους εἰς τὴν ἀπαγγελίαν, τὴν μιμικὴν κ.λ.π. 'Ενιστε, κωλυομένου τοῦ ποιητοῦ, ἀνελάμβανε τὴν διασκαλίαν τοῦ Χοροῦ ἵδιος χοροδιάσκαλος ὃποιον καὶ τριῶν ποιητῶν καὶ αὐτὸς ἀμειβόμενος.

'Ολίγας νημέρας πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἐγίνετο καὶ ὁ προκαταρκτικὸς κατάλογος τῶν κριτῶν τὰ δινόματα 500 'Αθηναίων, 50 ἐξ ἐκάστης τῶν

* Βλ. περὶ αὐτῶν τὰς ἐν τῇ 'Ιφιγενείᾳ τῇ ἐν Ταύροις ἐρμηνευτικὰς σημειώσεις ἐν τῇ λέξει χορηγοῖς.

10 φυλῶν, ἐγράφοντο εἰς πινακίδια, τὰ ὅποια ἐօρίτοντο εἰς 10 ὑδρίας, μίαν δὲ ἐκάστην φυλήν αἱ ὑδρίαι ἐσφραγίζοντο καὶ ἐφυλάσσοντο εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος.

Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἔορτῶν οἱ τρεῖς προκριθέντες ποιηταί, ἐστεφανωμένοι, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν χροεντῶν τῶν ἔργων των, ἐστεφανωμένων καὶ αὐτῶν ἀλλ' ἄνευ προσωπείων καὶ θεατρικῶν στολῶν, προσήρχοντο εἰς τὸ φεδεῖον, θέατρον ἐστεγασμένον προωρισμένον διὰ μουσικᾶς ἀκροάσεις. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸν λεγόμενον προάγωνα. Οἱ ποιηταί, ἔκαστος μετὰ τοῦ ὄμάλου του, ἀνήρχοντο κατὰ σειρὰν εἰς τὴν ἐν τῷ φεδείῳ ἐξέδραν καὶ παρεῖχον εἰς τὸ κοινὸν πληροφορίας περὶ τῶν ἔργων των, τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ παιχθοῦν, ἀνεκόνταν τοὺς τίτλους καὶ τὰς ὑποθέσεις των, παρουσίαζον δὲ καὶ τοὺς ὑποκριτάς, οἱ δροῖοι θὰ ὑπεδύνοντο τὰ διάφορα πρόσωπα.

Τέλος τὴν τετάρτην ἡμέραν τῶν μεγάλων Διονυσίων ἐγίνετο ἔναρξις τῶν παραστάσεων. Οἱ θεαταὶ προσήρχοντο πολὺ ἐνωρίς, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου, εἰσήρχοντο εἰς τὸ θέατρον καὶ κατελάμβανον τὰς θέσεις των τὰς παραστάσεις παρηκολούθουν καὶ γνωτίκες, ἀλλὰ ἀπὸ ἴδιαιτέρας κεοκίδας. Ἡ εἰσοδος κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐλευθέρα, ἔπειτα δύμως ἐπετρέπετο μόνον δι' εἰσιτηρίων, συμβολὴς ἢ μέσον ἥθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἐπειδὴ ἐθεωρεῖτο ἄδικον νὰ ἀπέχουν αὐτοῦ οἱ πολῖται οἱ δυσκολευόμενοι νὰ πληρώσουν τὸ εἰσιτήριον, ἀπεφασίσθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους νὰ παρέχηται εἰς τοὺς ἀπορωτέρους τὸ πρός τοῦτο ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου· ταῦτα εἶναι τὰ λεγόμενα θεωροὶ καὶ αἱ βραδύτερον τὰ θεωρικὰ ἐλάμβανον πάντες οἱ πολῖται.

Αστυνομικὰ καθήκοντα ἐν τῷ θεάτρῳ ἐξετέλουν οἱ ἀρχοῦσι.

Απὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἐκομίζοντο εἰς τὸ θέατρον αἱ δέκα ὑδρίαι, αἱ περιμέχουσαι τοὺς κλήρους μὲ τὰ ὄνοματα τῶν ὑποψηφίων κριτῶν, ἀπεσφραγίζοντο καὶ ἐξ ἐκάστης αὐτῶν ἐξήγετο εἰς κλῆρος· οὕτω κατηρτίζετο δεκαμελῆς κριτικὴ ἐπιτροπή. Οἱ κληροθέντες ἐλάμβανον ἄνα ἐν πινακίδιον, διὰ νὰ γράφουν ἐπ' αὐτῶν τὴν γνώμην των, καὶ κατελάμβανον τὰς θέσεις των.

Ἐπειτα ἥζει ἡ σάλπιγξ καὶ ὁ κήρους ἐξεφώνει τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὅποίσυν τὰ ἔργα θὰ ἐπαίζοντο τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ τοῦτο ὠρίζετο διὰ κλήρου. Τὰς ἐπομένας δύο ἡμέρας θὰ ἐπαίζοντο αἱ τετραλογίαι τῶν ἄλλων ποιητῶν, πάλιν κατὰ τὴν σειρὰν τῆς κληρώσεως.

Καὶ οὕτως ἥχιζεν ἡ παράστασις τῆς πρώτης τραγῳδίας, καθ’ ἣν ὥραν περίπου ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος. Οἱ ὑποκριταὶ ἐνεφανίζοντο εἰς τὴν δραχήστραν ἐνδεδυμένοι πολυτελῶς. Ἐφρόντιζον νὰ εἴναι ἡ μεταμφίεσίς των παράδοξος, ὡστε καὶ αὐτὴ νὰ συντελῇ εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνωνται οἱ θεαταὶ ἀπὸ τὴν πεζὴν πραγματικότητα καὶ νὰ μεταφέρωνται εἰς τοὺς μυθικοὺς κόσμους τῆς τραγῳδίας. Ἐφερον καὶ οἱ θόρυβοι, ὑποδήματα μὲν ὑψηλὰ καττύματα, καὶ ὑπὸ τὰ φορέματά των διάφορα παραγεμίσματα (προστερνίδια, προγαστορίδια), ὡστε νὰ φαίνωνται μεγαλοσωμάτεροι, ὅπως ἐφαντάζετο ὁ λαὸς τοὺς ἥρωας. Ἡ περιβολή των ἦτο βεβαίως ἀνάλογος πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὑπεδύοντο, ἐν γένει ὅμως οἱ χιτῶνες των ἥσαν ποδήρεις μὲν χρωματιστὰς κατακορύφους ὁρθόδοσεις καὶ χειριδωτοί, οἱ δὲ μανδύαι κεκοσμημένοι διὰ κεντημάτων, ταινιῶν κ.λ.π. Τὰ πρόσωπα εἰς — τὸ πανάρχαιον καὶ ἀπαραιτητὸν τοῦτο στοιχεῖον πάσης διουνσιακῆς τελετῆς — εἶχον μεγάλα ἀνοίγματα διὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μὲν ἀρδάς γραμμάς ἐξωγραφημένα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν διαφόρων προσώπων τοῦ δράματος. Τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ὑπεδύοντο ἄνδρες.

Ο Χορὸς ἦτο ἐνδεδυμένος ἀπλούστερον. Εἰσήρχετο προηγουμένον αὐλητοῦ εἰς τὴν δραχήστραν ἥ κατὰ στοίχους (μέτωπον 3, βάθος 5) ἥ κατὰ ζυγὰ (μέτωπον 5, βάθος 3). "Ωστε ἦτο τετράγωνος καὶ ὅχι κυκλικός, ὅπως εἴει τὸν διθύραμβον.

Τὴν τοίτην ἡμέραν τῶν ἀγώνων, ἀφοῦ ἐτελείωνεν ἡ ἐκτέλεσις καὶ τῆς τοίτης τετραλογίας, οἱ δέκα κριταὶ ἔγραφον τὴν γνώμην των ἐπὶ τῶν πινακίδων των, ἀλλ’ ἔπειτα ἐκληρούντο οἱ πέντε μόνον ἐξ αὐτῶν, οἵτινες καὶ ἀπεφαίνοντο ὁριστικῶς περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἀγῶνος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπὶ τῶν πινακίδων ἀναγεγραμμένης γνώμης των. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀνεκοινωνῦτο ἀμέσως διὰ τοῦ κήρυκος.

Τὸ βραβεῖον ἦτο ἀπλοῦς στέφανος κισσοῦ, ἀλλ’ ἥ δόξα μεγάλη. Ἐκτὸς τοῦ νικήσαντος ποιητοῦ ἐστέφανοῦτο καὶ ὁ χορηγός του.

Τῶν δραματικῶν ἀγώνων ἐκρατοῦντο ἐπίσημα πρακτικά : Τὰ ὄνοματα τῶν ποιητῶν, τῶν χορηγῶν καὶ τῶν πρωταγωνιστῶν, οἱ τίτλοι τῶν ἔργων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως ἔπι πλακῶν,

αἱ ὄποῖαι κατετίθεντο εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον· αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἔκαλοῦντο διδασκαλίαι.

7. ΟΙ ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΓΙΚΩΝ

‘Ο Θέσπις ἦτο διηγήτος τραγικὸς ποιητὴς καὶ διηγῆτος ὑποκριτής. Τῷ 534 ἐδιδάχθη διὰ ποώτην φορὰν τραγῳδία του κατὰ τὰ Μεγάλα Διονύσια, τὰ ὄποια συνέστησε καὶ λαμπτῷως διωργάνωσεν εἰς τὰς Ἀθηναῖς διεπιστροφαῖς.¹ Αντιμφιβόλως δημως καὶ πρὸ τῆς ἐπισήμιον ταύτης ἀναγνωρίσεως τῆς νέας τέχνης διέσπις θὰ ἐδίδαξε κατὰ τὰ ἀγροτικὰ Διονύσια τραγῳδίας του εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του, τὴν Ἰκαρίαν, ἵστως δὲ καὶ εἰς ἄλλους δήμους τῆς Ἀττικῆς.

‘Ολίγον νεώτερος τοῦ Θέσπιδος ἦτο διηγήτος Χοιρίος, περὶ τοῦ δροίον γνωρίζομεν μόνον διτε ἔγραψε πολλὰ ἔργα.

‘Ο μαθητὴς τοῦ Θέσπιδος Φρένιχος ἔγραψεν ἐκτὸς τῶν μὲν μυθικὸν περιεχόμενον τραγῳδῶν του καὶ δύο τραγῳδίας μὲν ὑποθέσεις εἰλημμένας ἀπὸ τὴν σύγχρονόν του πραγματικότητα, τὴν Μιλήτον ἀλλιναὶ τὰς Φοινίσσας. Εἰς τὴν ποώτην παρουσίαζε πρὸ τῶν δημιάτων τῶν συμπολιτῶν του τὴν συμφορὰν τῆς Ιωνικῆς ταύτης πόλεως, ἥτις κατεστράφη ὑπὸ τῶν Περσῶν τῷ 494, τόσον δὲ ἐταράχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὸ θλιβερὸν θέαμα, ὡστε δχι μόνον ἀπηγόρευσαν τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἔργου, ἀλλ’ ἐπέβαλον καὶ πρόστιμον εἰς τὸν ποιητήν, διότι ὑπέμηνεν εἰς αὐτοὺς «οἰκεῖα κακά». Μὲ τὰς Φοινίσσας δημως ἔλαβε τῷ 476 τὸν στέφανον τῆς νίκης. Τὸν Χορὸν τοῦ ἔργου ἀπετέλουν γυναικεῖς ἐκ Φοινίκης (ἐξ οὖτοῦ τίτλος) ενδρισκόμεναι εἰς τὸ ἀγάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὑπόθεσίς του δὲ ἦτο δὲν Περσίᾳ ἀντίκτυπος τῆς ἐν Σαλαμῖνι νίκης τῶν Ἑλλήνων. Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐπραγματεύθη μετ’ ὀλίγα ἔτη διέσχιλος εἰς τοὺς Πέρσας του, τὸ μόνον, ὃς εἴπομεν, μέχοις ημῶν διασωθὲν ἴστορικὸν δρᾶμα.

‘Ο Πρατίνας ἔγραψε καὶ τραγῳδίας, ἀλλὰ περισσότερον ἡσχολίθη μὲ τὸ σατυρικὸν δρᾶμα. Ἡτο Πελοποννήσιος, ἐκ Φλειοῦντος, ἔδρασεν δημως καὶ αὐτὸς ἐν Ἀθήναις.

Πάντα τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν τούτων ἀπωλέσθησαν ἐκτὸς ἐλαχίστων ἀποσπασμάτων.

8. Ο ΑΙΣΧΥΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΦΟΚΛΗΣ

‘Ο Αἰσχύλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἐλευσῖνα τῷ 525. Κατὰ τοὺς Ηεροπικοὺς πολέμους ἐπολέμησεν ἡρωικῶς εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα. Περὶ τὰ μέσα τῆς μεταξὺ τῶν δύο τούτων μαχῶν δεκαετίας ἐνίκησε διὰ πρώτην φοράν εἰς ἀγῶνα δραματικόν. Ἐκ τῶν πολλῶν τραγῳδῶν τον σώζονται μόνον ἑπτά: αἱ Ἰκέτιδες, τὸ ἀρχαϊτερον ἀπὸ τὰ περισσωτέντα ἀρχαῖα δράματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαϊκότερον μὲν ἄφθονον καὶ δεσπόζον τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἐπτὰ ἐπὶ. Θήβας, ὁ Προμηθεὺς δε σμώτης, δὲ τρεῖς τελευταῖαι τραγῳδίαι ἀποτελοῦν μίαν τριλογίαν, τὴν Ὁρέστην τε οὐρανοῖς, τὴν ἐκδίκησιν τοῦ νιοῦ τοῦ Ορέστου, τὴν ὑπὸ τῶν Ερινύων καταδίωξιν τοῦ Ορέστου καὶ τὴν ἀθώωσιν τον εἰς τὸν Αρειον Πάγον. Κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους τουαῦται τριλογίαι παριστάνοντο πάντοτε καὶ τὸ συνοδεῦον αὐτὰς σατυρικὸν δρᾶμα ἀπὸ τὸν αὐτὸν μῦθον ἥντει τὴν ὑπόθεσίν τον. Ἐπειτα δῶμας ἡ ἐνότης αὕτη δὲν ἦτο υποχρεωτική. Οἱ ποιηταὶ μετεῖχον τοῦ ἀγῶνος μὲν τρεῖς τραγῳδίας καὶ ἐν σατυρικὸν δρᾶμα, ἀλλ’ αἱ ὑπόθεσεις ἐπετρέπετο νὰ λαμβάνωνται ἀπὸ διαφόρους μύθους.

Ἡ φίμη τῆς νέας τέχνης ἐνωρίς διεδόθη πέραν τῶν δρίων τῆς Αττικῆς. Ὁ Αἰσχύλος ἐκλήθη ὑπὸ τὸν τυράννον τῶν Συρακούσων Ιέρωνος εἰς Σικελίαν, διόν καὶ ἐδίδαξε μερικὰ ἔργα τον. Ἀπέθανε τῷ 456 ἐν Γέλᾳ τῆς Σικελίας, διόν εἶχε μεταβῆ διὰ τρίτην φοράν.

Αἱ τραγῳδίαι τον καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναβιβαζόμεναι εἰς τὸ θέατρον συγκλονίζουν τοὺς θεατὰς μὲ τὴν βαθεῖαν θρησκευτικότητα, ἡ δοπία τὰς διαπνέει, μὲ τὸ ύψος τῶν διανοημάτων καὶ τὴν τιτανικὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἐκφράσεως, μὲ τὴν λάμψιν τοῦ λυρισμοῦ καὶ τῶν εἰκόνων.

Ο Σοφοκλῆς ἐγεννήθη εἰς τὸν Κολωνὸν τῷ 496. Μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος (480) ἡγήθη τοῦ χοροῦ τῶν ἐφήβων, διόποιος ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς νίκης.

Ἡτο δραίος, εὐγενής, ἀνοικτόκαρδος, εὐσεβής, φιλόπατρος, τέλειος τύπος ἀνδρὸς καλοῦ καὶ γαθοῦ. Οἱ Αθηναῖοι πολὺ τὸν ἡγάπων καὶ τὸν ἔξετίμων καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν ὑψηλὰ δημόσια λειτουργήματα.

‘Ως ποιητής ἀνεδείχθη πολλάκις τικητής. ’Απέθανεν ἐνενηκοντούτης μὲν ἀκμαίας μέχρι τέλους τὰς πνευματικάς του δυνάμεις. ’Απὸ τὰ 123 ἔογα, τὰ δποῖα ἔγραψε, σώζονται μόνον ἑπτά τραγῳδίαι : Αἴσας, Ἀντιγόνη, Οἰδίποες τύραννος, Ἡλέκτρα, Τραχίνια, Φιλοκτήτης, Οἰδίποες ἐπὶ Κολωνῷ καὶ ἐν σατυρικὸν δρᾶμα, ἀλλ’ ὅχι διλόκληρον, οἱ Ἰχνευταί.

‘Ο Σοφοκλῆς εἶναι ἀνυπέρβλητος εἰς τὴν σκηνικὴν οἰκονομίαν, δηλ. τὴν σύνθεσιν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ δράματος, καὶ κυρίως εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων, τὴν ἡθογραφίαν, δηλ. ἡθοφρίαν, δπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ἡ ἔξελιξις τοῦ μύθου παρ’ αὐτῷ καθορίζεται ἀπὸ τὸν χαρακτήρας τῶν δρώντων προσώπων. ’Ἐπραγματοποίησεν εἰς τὴν τραγῳδίαν τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἐνγενοῦς καὶ ἡρέμου μεγαλείου, τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἀρμονίας. Εἶναι διὰ τὴν ποίησιν ὅτι εἶναι διὰ τὴν πλαστικὴν ὁ Φειδίας.

9. Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

“Οπως ὁ Θέσπις, ὁ Χοιρίλος, ὁ Φρύνιχος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, οὗτοι καὶ ὁ Εὑρίπιδης ἦτο Αθηναῖος. ’Εγεννήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἦτο ὅμως ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν δῆμον τῶν Φιλέων, παρὰ τὸ σημερινὸν Χαλάνδριον. ’Ο πατήρ του ὠνομάζετο Μνήσαρχος, ἥ δὲ μάγητος του Κλειτώ.

Οἱ κωμικοὶ ποιηταί, οἱ ὅποιοι ἐμίσουν τὸν Εὑριπίδην, ἔσκωπτον αὐτὸν λέγοντες ὅτι ὁ πατήρ του ἦτο κάπηλος, δηλ. μεταποράτης, ἥ δὲ μάγητος του πωλήτρια λαζάνων. Ταῦτα δὲν εἶναι ἀληθῆ. ’Ο Μνήσαρχος ἦτο εὔπορος γαιοκτήμων, εἶχε δὲ καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα κτῆμα· οὕτω ἥδηνήθη ἀνέτως νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς ἀνατορφῆς τοῦ νίου του.

Περὶ τοῦ χρόνου τῆς γεννήσεως τοῦ ποιητοῦ ὑπάρχουν ἀμφιβολίαι. Κατά τινας ἀρχαίας πληροφορίας ἐγεννήθη κατὰ τὴν ήμέραν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, 20 Σεπτεμβρίου 480. ’Ο Αἰσχύλος, ἀνὴρ 45 ἐτῶν, ἥγωνίσθη τότε διὰ τὴν νίκην, εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς δποίας ἔλαβε μέρος ὁ δεκαεξαετής Σοφοκλῆς ἐπὶ κεφαλῆς χοροῦ δμητλίκων. Οὕτω τὰ ὄντα τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν ἐνοῦνται περὶ τὸ περίλαμπον ἐκεῖνο γεγονὸς τῆς ἴστορίας μας. Κατ’ ἄλλην ὅμως ἀρχαίαν πηγὴν ὁ Εὑριπίδης ἐγεννήθη τῷ 485.

Τὴν Σαλαμῖνα ἐπεσκέπτετο ἔπειτα συχνὰ ὁ Εὑριπίδης καὶ ἐπὶ ὥρας

μακράς ἐμελέτα καὶ ἔγραφεν ἐντὸς ἐρημικοῦ σπηλαίου εἰς μίαν ἀκτὴν τῆς νήσου. "Οτι ἡ θάλασσα ἦτο εἰς αὐτὸν πολὺ οἰκεία καὶ ἀγαπητή, τὸ βλέπομεν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θαλασσινῶν εἰκόνων καὶ παρομοιώσεων τῶν ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὰ ἔργα του. Ἐπίσης ἔγνωριζε καλῶς τὴν ζωὴν τῶν ναυτικῶν, τὴν δόποιαν συχνότατα περιγράφει μὲ ἀκρίβειαν καὶ πολλὰς λεπτομερείας. Οὕτως εἰς τὴν Ἰφιγένειαν τὴν ναυτῶν νὰ ἀποπλεύσουν ἐκ λιμένος σκυθικοῦ, ἀντιπαλαιόντων πρὸς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον καὶ πρὸς τοὺς βαρθάρους, οἱ δόποιοι ἐξήτοντο νὰ ἐμπόδισουν τὸν ἀπόπλουν.

Κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν ἐπεδόθη εἰς τὸν ἀθλητισμὸν καὶ διεκρίθη εἰς τὸ παγκράτιον καὶ τὴν πυγμαχίαν. Ἀργότερον ὅμως κατεδίκαζε τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ἀθλητισμοῦ, διότι φαίνεται δῖτι πολλοὶ σύγχρονοί του Ἀθηναῖοι δὲν ἐτήρουν ὡς πρὸς τοῦτο τὸ πρέπον μέτρον. Εἰς ἐν ἀπὸ τὰ δράματά του, τὰς Τρῳαδας (1211), ἐπαινεῖ τοὺς Τρῶας, οἱ δόποιοι ἐτίμων, ὅπως λέγει, τὰς ἀρματοδρομίας καὶ τοὺς ἀγῶνας τοξοβολίας, ἀλλὰ χωρὶς ὑπερβολάς, «οὐκ ἐς πλησμονὰς θηρώμενοι». Ἐπίσης ἐκαλλιέργησε τὴν ζωγραφικήν.

Βαθυτέραν ἐπίδρασιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐφρίδου ἔσχεν ἡ ἐνασχόλησίς του εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ἡκουσε διδάσκοντα τὸν φιλόσοφον Ἀράξαγόραν, ἀνέγνωσε πλεῖστα βιβλία φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν, ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ Πρωταγόρου καὶ τοῦ Προδίκου, τοὺς δόποιους καὶ προσωπικῶς ἔγνωριζε, καὶ συνεδέθη διὰ φιλίας μὲ τὸν Σωκράτην, δστις, λέγοντο, παρηκολούθει πάντοτε τὴν διδασκαλίαν τραγῳδῶν τοῦ φίλου του, ἐνῷ ἀλλως δὲν ἐσύχναζεν εἰς τὸ θέατρον. Εἶχεν δὲν Εὐφρίδης καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην, πρᾶγμα σπάνιον εἰς τὴν ἐποχήν του.

Πνεῦμα ἐρευνητικὸν καὶ ἀνίσχον, ἐμελέτα· διαρκῶς τὰ μεγάλα προβλήματα, τὰ δόποια ἀπησχόλοντο τοὺς πλέον μορφωμένους Ἀλληνας κατὰ τὸ β' ἥμισυ τοῦ 5. αἰῶνος. Τί ἦσαν οἱ θεοί, τίς ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, τίνες αἱ μεγάλαι ἀρεταί, τίνα τὰ καθήκοντα τῶν γυναικῶν κ.λ.π. Διὰ τὸ πλῆθος τῶν φιλοσοφικῶν γνωμῶν, τὰς δόποιας διετύπωντεν εἰς τὰς τραγῳδίας του, ἀπεκλήθη ὁ ἀπὸ σκηνῆς φιλόσοφος.

Ύπό τινων ἐνομίσθη ἀσεβής. Δὲν ἦτο βεβαίως φύσις βαθέως θρησκευτική, ὅπως ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σοφοκλῆς· διτι δόμως ἦτο ἀσεβής, δὲν εἶναι ἀληθές. Ὁ Εὐφρίδης μελετῶν τοὺς μάθους, ἐκ τῶν δόποιων ἥντλει τὰς ὑποθέσεις τῶν τραγῳδῶν του, εὑρισκεν εἰς αὐτοὺς διηγήσεις ἀσυμ-

βιβάστους πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ φωτεινοτέραν περὶ τοῦ θείου ἀντίληψιν, τὴν δόποιαν εἶχε σχηματίσει ὁ ἔδιος. Λὲν ἡδύνατο π.χ. νὰ δεχθῇ ὅτι ἡ Ἀρτεμις ἐπεθύμει νὰ θυσιάζουν εἰς αὐτὴν ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ ὅμως πολὺ συχνὰ ἐξέφραζεν εἰς τὰ δράματά του τοιαύτας γνώμας, οἱ προσκεκολλημένοι εἰς τὰς παλαιὰς παραδόσεις δυσηρεστοῦντο.

Ἐν γένει ὁ Εὐριπίδης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Σοφοκλέα, δὲν ἦτο πολὺ συμπαθής εἰς τὸν συγχρόνους του. Εἰς δραματικὸν ἄγῶνα κατῆλθε τὸ πρῶτον τῷ 455 καὶ ἔλαβε τὰ τριτεῖα. Ἐνίκησε διὰ πρώτην φορὰν τῷ 442, ἐνῷ δὲ ἔγραψεν 23 τετραλογίας, μόνον πεντάκις ἐνίκησε. Οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ, καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἀριστοφάνης, διαρκῶς τὸν ἔσκωπτον καὶ τὸν ἐκακολόγον, διότι τὸν ἔθεώρουν πολὺ νεωτεριστήρι.

Εἰς τὴν πολιτικὴν οὐδέποτε ἀνεμείχθη καὶ δημόσιον ἀξίωμα οὔτε ἔλαβεν οὔτε ἐξήτησε ποτέ. Μελαγχολικὸς καὶ δύσκολος εἰς τὰς σχέσεις του, προετίμα τὴν μόνωσιν ἢ τὴν μὲ ἐκλεκτοὺς φίλους ἀναστροφήν, τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ σπουδαστηρίου. Ἐνεφοεῖτο ὅμως φλογερᾶς φιλοπατρίας καὶ παρηκολούθει τὰ πολιτικὰ μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον.

Ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του ἐκδηλοῦται πρὸ πάντων εἰς τὰς τραγῳδίας, τὰς δόπιας συνέθεσε μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ αιολέμον πραγματεύεται τότε κατὰ προτίμησιν ἀττικὰς παραδόσεις καὶ μύθους, ἀπὸ τὸν δόποιονς ἀναλάμπει τὸ μεγαλεῖον καὶ ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν, καὶ πολλάκις εἰς τὸ στόμα τῶν μυθικῶν προσώπων θέτει ὑπανιγμοὺς εἰς σύγχρονα γεγονότα ἀποτελοῦντας ὕμνον πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ καταδίκην τῶν ἀντιπάλων της.

Οὕτω εἰς τὸν Ἡρακλέοντος πολέμον, ἔξαίρει τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων, οἱ δόποιοι, διὰ νὰ προστατεύσουν τὰ τέκνα τοῦ Ἡρακλέους, ἀνέλαβον πόλεμον κατὰ τοῦ διώκτου αὐτῶν Εὐρυσθέως· φέγει οὕτως ἐμμέσως τὴν ἀχαριστίαν τῶν συγχρόνων του Αἰωνιού, οἱ δόποιοι, ἐνῷ ἐκανκῶντο ὅτι ἥσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους, ἐπέδραμον κατὰ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐγκώμιον τῶν Ἀθηνῶν εἴλαν καὶ αἱ Ἰκέτιδες. Εἰς τὴν τραγῳδίαν ταύτην, ἡ δόποια ἐδιδάχθη περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ πολέμου, ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Θησεὺς παρουσιάζεται ὑποστηρικτής τοῦ καταπατουμένου δικαίου καὶ ἐκπρόσωπος ἀνωτέρου

πολιτισμοῦ : ἀναγκάζει διὰ πολέμου τὸν Θηβαίοντα νὰ παραδώσονταν τὸν νεκροὺς τῶν πρὸ τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν πεσόντων Ἀργείων εἰς τὰς μητέρας των πρὸ ταφῆν.

Ἄλλαχοῦ δὲ ποιητὴς καυτηριάζει τὸν ἀδίκως ἐπιτιθεμένοντας, τὸν ἐκποιθοῦντας « πόλεις, ναούς τε τύμβους θ', ἵερὰ τῶν κεκμηκότων », ἐνῷ ἀντιθέτως διακηρύσσει ὅτι τὸ « ὑπὲρ πάτρας θνήσκειν » εἶναι « τὸ κάλλιστον κλέος » (Τρόπῳ δε τοῖς 95 καὶ 386).

Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου δὲ Ἔρωπίδης μετέβη εἰς Πέλλαν τῆς Μακεδονίας κληθεὶς ὑπὸ τοῦ φιλομούσον βασιλέως αὐτῆς Ἀρχελάου. Καὶ ἐν τῇ μακεδονικῇ αὐλῇ διαμένων ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος, ἐδίδαξε δὲ ἐκεῖ καὶ τινας τραγῳδίας του. Ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Μακεδονίᾳ τῷ 406, δλίγους μῆνας πρὸ τοῦ Σοφοκλέους.

Οἱ Ἀθηναῖαι, οἵ δοποῖοι πολὺ τὸν εἰχον πυρόντα, συγκινηθέντες ἀπὸ τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου συμπολίτου των, ἐξήτησαν νὰ δοθοῦν εἰς αὐτοὺς τὰ ὀστᾶ του, μὴ γενομένης ὅμως δεκτῆς τῆς αἰτήσεως των ἥγειραν πρὸς τιμήν του κενοτάφιον παρὰ τὰ Μακρὰ Τείχη. Εἰς τὸν προάγωνα τῶν Μεγάλων Διονυσίων τοῦ ἔτους ἐκείνου δὲ Σοφοκλῆς προσῆλθε μὲν πένθιμον περιβολήν, εἰσήγαγε δὲ καὶ τὸν Χορὸν ἄνευ στεφάνων.

Μετὰ θάνατον δὲ ποιητὴς πολὺ ἥγαπήθη καὶ ἐθαυμάσθη, ἥσκησε δὲ τεραστίαν ἐπίδρασιν εἰς τὴν μετέπειτα ποίησιν, ἐλληνικήν, ωμαϊκήν καὶ νεωτέραν εὐρωπαϊκήν.

Βαθὺς ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς δὲ Ἔρωπίδης ἐμελέτα, ἀνέλωε καὶ ἐξέφραζεν εἰς τὰς τραγῳδίας του τὰ πάθη, προκαλῶν ἴσχυρὰν συγκίνησιν. Ἡτο κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη δὲ τραγικώτατος τῶν ποιητῶν. Τὴν ἀξίαν τῆς ποιήσεως του θὰ ἀντιληφθῶμεν μελετῶντες μετὰ προσοχῆς μίαν τῶν τραγῳδῶν του, τὴν Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι ἢ τὴν Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι.

10. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

Ἐνδύτατα διαδεδομένη καὶ εἰς τὸν ἐλληνικὸν καὶ εἰς ἄλλους λαοὺς εἶναι ἡ δοξασία ὅτι διὰ τὴν στερεόσιν καὶ ἀσφάλειαν οἰουδήποτε κτίσματος ἀπαιτεῖται θυσία ζώου τιθεμένου εἰς τὰ θεμέλια τοῦ κτίσματος ἢ ἐντὸς τοίχου τινὸς αὐτοῦ. Κατὰ τὸν ἀρχαιοτάτον χρόνοντο

πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ἀνθρωποθυσίαι, διότι ἐπιστεύετο ὅτι, ὅσον εὐγενέστερον ἥτο τὸ θῦμα, τόσον ἵσχυρότερον « στοιχεῖο » ἐγίνετο. Τοῦ ἔθιμου τούτου ἀπήχησις εἶναι π.χ. ἡ περὶ τοῦ γεφυριοῦ τῆς Ἀρτας παράδοσις, καθ' ἣν ὁ πρωτομάστορας ἡραγκάσθη νὰ « στοιχειώσῃ » τὴν σύζυγόν του, διότι ἄλλως ἡ στερεότητα τῆς γεφύρας ἥτο ἀδύνατος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς θεμελιώσεως τῶν κτισμάτων καὶ διὰ πάσης ἄλλης σπουδαίας ἐπιχειρήσεως τὴν ἐπιτυχίαν ἀπαιτεῖται θυσία. Ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἐπλάσθη ὁ μῆθος τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγένειας*.

Ο Ἑλληνικὸς στόλος, ἐκ περισσοτέρων τῶν χιλίων πλοίων ἀποτελούμενος, εἶχε συγκεντρωθῆνε εἰς τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ κόλπον τῆς Αἰγαίου. Τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων ἔθέρμανεν ὁ πόθος νὰ διασχίσουν τὸ Αἴγαίον καὶ ἀποβιβαζόμενοι εἰς τὴν Τροίαν νὰ τιμωρήσουν τὸν Τρῶας διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἐλένης, ἀλλ᾽ ἀνεμος εὐνοϊκὸς δὲν ἔπιεε καὶ ὁ ἀπόπλους ἥτο ἀδύνατος, διότι, ὅπως ἐμάντευσεν ὁ Κάλχας, ἡ Ἀρτεμίς ἀπήγειρε νὰ θυσιάσῃ εἰς αὐτὴν ὁ ἀρχιστράτηγος τὴν πρωτότοκον θυγατέρα του.

Ο Ἀγαμέμνων πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ Μενελάου καὶ ἄλλων ἡγεμόνων ἐδέχθη μὲ σπαραγμὸν ψυχῆς νὰ καλέσῃ ἐκ Μυκηνῶν εἰς Αἰγαία τὴν Ἰφιγένειαν, διὰ νὰ πείσῃ δὲ τὴν Κλυταιμήστραν νὰ τὴν στελλῃ, ἔγραψεν εἰς αὐτὴν ὅτι θὰ τὴν ἔδιδεν εἰς γάμον εἰς τὸν Ἀχιλλέα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀγγελιαφόρου, μετανοήσας ἔγραψε κρυφώς δευτέραν ἐπιστολὴν ἀνακλητικὴν τῆς πρώτης.

Εἶναι ἀκόμη νῦξ, ἀπόλυτος νηρεμία καὶ σιγὴ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Αἰγαία, ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν εἶναι βυθισμένος εἰς τὸν ὕπνον καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καλεῖ ἔξω τῆς σκηνῆς τὸν ἔνα γέροντα, παλαιὸν πιστὸν δοῦλον τῆς συζύγου του, διὰ γὰ τὸν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὴν μὲ τὴν ἐπιστολήν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀρχίζει ἡ τραγῳδία.

Προϊούσης τῆς ὑποθέσεως ἡ Ἰφιγένεια ἀντιλαμβάνεται ὅτι τὴν

* Τὸν μῆθον ἐδραματοποίησαν κατὰ τὸν γεωτέρους χρόνους ἐκτὸς ἄλλων ὁ Γάλλος ποιητὴς *'Ραխίνας* καὶ ὁ γαλλιστὲς γράφας *"Ἐλλην Ἰωάννης Μορέας.* Πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἡμετέρας τραγῳδίας ἔχει ὄμοιότητας ἡ ὑπόθεσις τῆς Θυσίας τοῦ *'Αριάδνης*, *Kρητικοῦ θρησκευτικοῦ δράματος* τοῦ 16. μ.Χ. αἰώνος.

'Αξία συστάσεως εἶναι ἡ ἐκ παραλλήλου μελέτη τῶν δύο ἔργων καὶ ἴδιας τῶν χαρακτήρων τοῦ *'Αγαμέμνονος* καὶ τοῦ *'Αριάδνης*, τῆς Κλυταιμήστρας καὶ τῆς Σάρων, τῆς *Ίφιγένειας* καὶ τοῦ *'Ισαάκης*, τοῦ *Πρεσβύτου* καὶ τῶν δούλων τοῦ *'Αριάδνης.*

θυσίαν της ἀπαιτεῖ τὸ ἀνώτερον συμφέρον τῆς πατρίδος, προσφέρει τὸν ἑαυτόν της ἐκούσιον θῦμα μὲ εὐγενῆ αὐταπάροντησιν καὶ ὑπέροχον ἡρωϊσμόν, ἀλλ' ἡ θεὰ Ἀρτεμις τὴν παραλαμβάνει μακρὰν τοῦ βωμοῦ, ἐπὶ τοῦ δποίου θέτει ἀντ' αὐτῆς ἔλαφον.

Τὴν Ἰφιγένειαν εἰ αντὶ τὴν ἐν Αὐλίδι συνέθεσεν ὁ Εὑριπίδης περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ἡ δὲ παράστασις ἔγινε μετὰ τὸν θάνατόν του.

II. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

Εἰς τὰ ἀνατολικὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπῆρχον δύο ιερὰ τῆς Ἀρτέμιδος· τὸ ἐν εἰς τὰς Ἀραφηνίδας Ἀλάς (παρὰ τὴν σημερινὴν Ραφήναν), τὸ δὲ ἄλλο διλύγον νοτιώτερον, εἰς τὴν Βραυρῶνα (νῦν Βραώνα)· εἰς τὸ πρῶτον, τὸ τῆς Τανυοπόλεως Ἀρτέμιδος, πρὸς τιμὴν τῆς δποίας ἐτελοῦντο τὰ Τανυοπόλια, ἐφνλάσσετο ἀρχαιότατον ἔνθινον ἄγαλμα (ξύανον) τῆς θεᾶς, τὸ δποίον κατὰ τὴν ἐπιχώριον παράδοσιν εἶχε φέρει ὁ Ὁρέστης ἐπ τῆς χώρας τῶν Ταύρων, ἐν δὲ τῷ τεμένει τοῦ δευτέρου ιεροῦ, τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, ἐδείκνυτο ὁ τάφος τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ὁρέστου Ἰφιγενείας, ἥτις κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἵερεια τῆς Ἀρτέμιδος. Ἀπὸ τὰς ἀττικὰς ταύτας παραδόσεις ἐμπνευσθεὶς ὁ Εὑριπίδης ἔγραψε τὴν Ἰφιγένειαν εἰ αντὶ τὴν Ταύρου οἰς, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῷ 414 π.Χ.

Εἰς τὴν Ἰφιγένειαν εἰ αντὶ τὴν Ταύρου οἰς ενόρισκομεν τὴν ἡρωΐδα εἰς τὴν σκυθικὴν χώραν τῶν Ταύρων, ὅπου τὴν ἔχει φέρει ἡ Ἀρτεμις. Κατὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις τῆς τραγωδίας ταύτης είναι τρόπον τινὰ συνέχεια τῆς ὑποθέσεως τῆς Ἰφιγένειας τὴν Ἀρτέμιδον.

Κατὰ τὴν Ἰφιγένειαν εἰ αντὶ τὴν Ταύρου οἰς ενόρισκομεν τὴν θυγατέρα της εἰς τὴν Αὐλίδα, ἐνῷ κατὰ τὴν Ταύρου οἰς ἀπέστειλεν αὐτὴν μόνην, ἡ ίδια δὲ παρέμεινεν ἐν Μυκήναις. Τοῦτο είναι ἐν δεῖγμα τῆς ἐλευθερίας, μὲ τὴν δποίαν οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ—ἀναλόγως πρὸς τὰς ἑκάστοτε δραματουργικὰς ἀνάγκας—ἐπραγματεύοντο τοὺς μύθους, οἵτινες ἄλλως τε καὶ εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἐφέροντο ὑπὸ διαφόρους μορφάς.

Τῆς Ἰφιγένειας τὴν ἡ ὑπόθεσις ἔξελίσσεται πρὸ τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος. Βλέπομεν τὸν ναὸν καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν βωμόν, κόκκινον ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν θυμάτων..

"Οπισθεν τοῦ ναοῦ καὶ δλίγον δεξιώτερον ὡς πρὸς τοὺς θεατὰς πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τὴν παραλίαν, ἀκόμη δὲ δεξιώτερον τὴν πόλιν τῶν Ταύρων.

Εἰς τὴν τραγῳδίαν ταύτην ἡ ἡρωὶς προλογίζουσα εἰσάγει ἀμέσως τὸν θεατὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας παρέχει ἡ ἡρωὶς, καὶ ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας ἀκούομεν εἰς τὴν δευτέραν σκηνὴν τοῦ προλόγου ἀπὸ τὸν Ὁρέστην καὶ τὸν Πυλάδην, εἶναι ἀρχεταύται, ὥστε νὰ κατατοπισθῇ περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος καὶ ὁ σημερινὸς ἀναγνώστης.

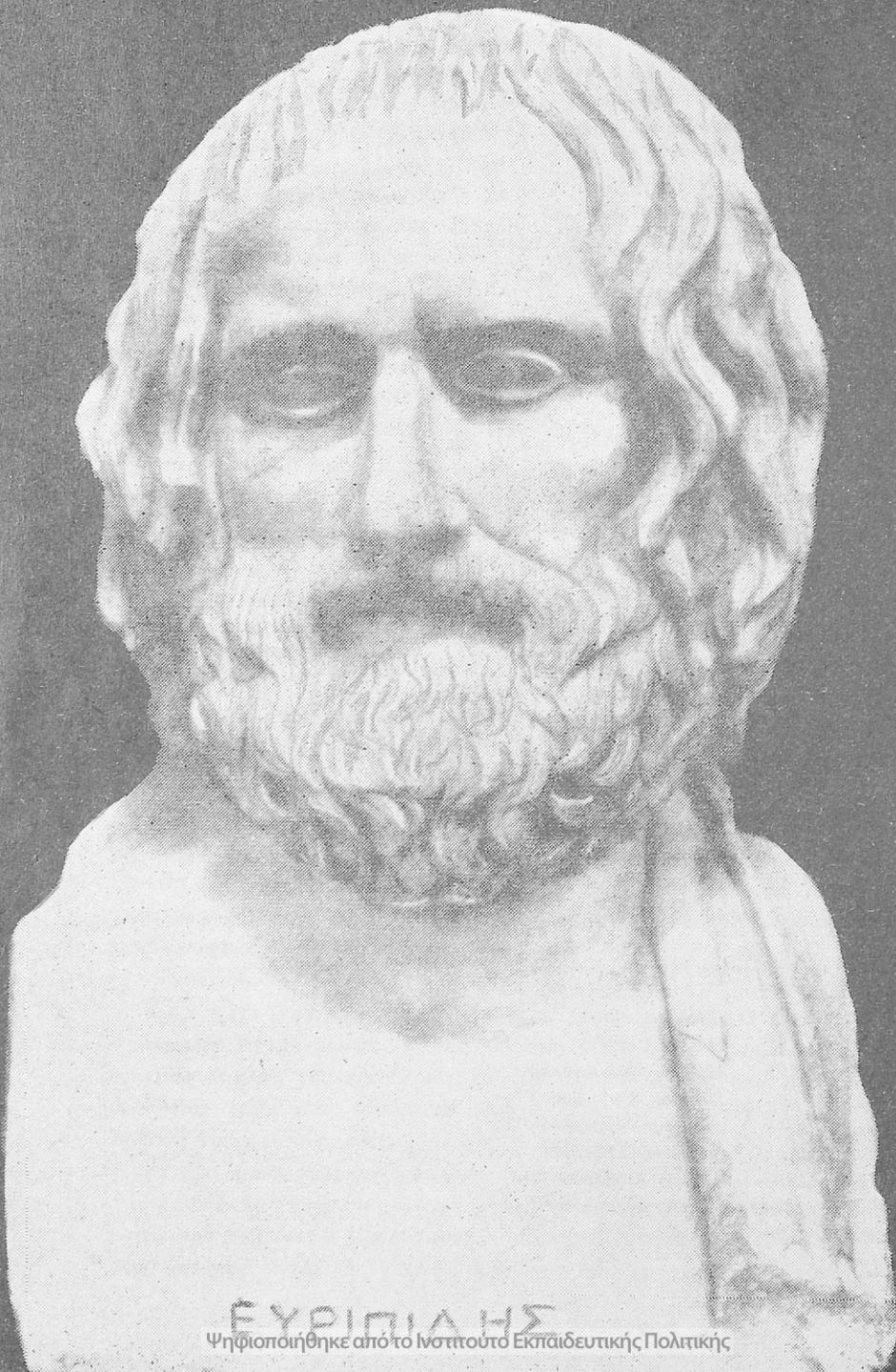
12. ΔΙΑΡΘΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΡΑΓΩΔΙΩΝ

Α' ΤΗΣ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ

1 - 163	<i>Πρόλογος</i>
164 - 302	<i>Πάροδος</i>
303 - 542	<i>Πρῶτον Ἐπεισόδιον</i>
543 - 606	<i>Πρῶτον Στάσιμον</i>
607 - 750	<i>Δεύτερον Ἐπεισόδιον</i>
751 - 800	<i>Δεύτερον Στάσιμον</i>
801 - 1035	<i>Τρίτον Ἐπεισόδιον</i>
1036 - 1097	<i>Τρίτον Στάσιμον</i>
1098 - 1275	<i>Τέταρτον Ἐπεισόδιον</i>
1276 - 1335	Αὐριακὸν μέρος (<i>'Ιφιγενείας μονῳδία</i>)
1336 - 1473	<i>Πέμπτον Ἐπεισόδιον</i>
1474 - 1531	Αὐριακὸν μέρος (<i>θριαμβευτικὸν ἄσμα</i> " <i>Ιφιγενείας καὶ Χοροῦ</i>)
1532 - 1629	<i>"Εξοδος</i>

Β' ΤΗΣ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ

1 - 122	<i>Πρόλογος</i>
123 - 235	<i>Πάροδος</i>
236 - 391	<i>Πρῶτον Ἐπεισόδιον</i>
392 - 466	<i>Πρῶτον Στάσιμον</i>
467 - 1088	<i>Δεύτερον Ἐπεισόδιον</i>
1089 - 1152	<i>Δεύτερον Στάσιμον</i>
1153 - 1233	<i>Τρίτον Ἐπεισόδιον</i>
1283 - 1234	<i>Τρίτον Στάσιμον</i>
1284 - 1499	<i>"Εξοδος</i>

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΡ. ΣΤΑΥΡΟΥ — ΦΩΚ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1971

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ*

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

Ω πρέσβυ, δόμων τῶνδε πάροιθεν
στείχε.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ

στείχω· τί δὲ καινουργεῖς,
'Αγάμεμνον ἄναξ;

ΑΓΑ. σπεύσεις;

ΠΡ. σπεύδω.

μάλα τοι γῆρας τούμὸν ἀυπνον
καὶ ἐπ' ὁφθαλμοῖς ὅξὺ πάρεστιν.

5

ΑΓΑ τίς ποτ' ἄρ' ἀστὴρ ὅδε πορθμεύει;

ΠΡ. Σείριος ἐγγὺς τῆς ἐπταπόρου

Πλειάδος ἄσσων ἔτι μεσσήρης.

ΑΓΑ. ούκουν φθόγγος γ' οὔτ' ὀρνίθων
οὔτε θαλάσσης· σιγαὶ δ' ἀνέμων
τόνδε κατ' Εύριπον ἔχουσιν.

10

ΠΡ. τί δὲ σὺ σκηνῆς ἐκτὸς ἀΐσσεις,
'Αγάμεμνον ἄναξ;

ἔτι δ' ἡσυχία τήνδε κατ' Αἴγλιν
καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων.
στείχωμεν ἔσω.

15

ΑΓΑ. ζηλῶ σέ, γέρον,
ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον

* Έπιμέλεια τοῦ κειμένου καὶ ἐρμηνεία ὑπὸ Φ. Βουσβούνη.

- βίον ἐξεπέρασ' ἀγνώς, ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἥσσον ζηλῶ.20
- ΠΡ. καὶ μὴν τὸ καλὸν γ' ἐνταῦθα βίον.
ΑΓΑ. τοῦτο δέ γ' ἔστιν τὸ καλὸν σφαλερόν·
καὶ τὸ πρότιμον
γλυκὺ μέν, λυπεῖ δὲ προσιστάμενον·
τοτὲ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντ'
ἀνέτρεψε βίον, τοτὲ δ' ἀνθρώπων
γνῶμαι πολλαὶ
καὶ δυσάρεστοι διέκναισαν.25
- ΠΡ. οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως·
οὐκ ἐπὶ πᾶσίν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
'Αγάμεμνον, 'Ατρεύς.30
δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι·
θυητὸς γάρ ἔφυς· καὶ μὴ σὺ θέλης,
τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται.
σὺ δὲ λαμπτῆρος φάος ἀμπετάσας
δέλτον τε γράφεις35
τήνδ', ἦν πρὸ χερῶν ἔτι βαστάζεις,
καὶ ταῦτὰ πάλιν γράμματα συγχεῖς
καὶ σφραγίζεις λύεις τ' ὀπίσω
ρίπτεις τε πέδω πεύκην, θαλερὸν
κατὰ δάκρυ χέων,40
καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς
μὴ οὐ μαίνεσθαι.
τί πονεῖς ; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ ;
φέρε κοίνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς.45
πρὸς δ' ἄνδρ' ἀγαθὸν πιστόν τε φράσεις·
σῇ γάρ μ' ἀλόγῳ ποτὲ Τυνδάρεως
πέμπεν φερνήν
συννυμφοκόμον τε δίκαιον.

ΑΓΑ. ἐγένοντο Λήδα Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι,
 Φοίβη, Κλυταιμήστρα τ', ἐμὴ ξυνάροος, 50
 'Ελένη τε ταύτης οἱ τὰ πρῶτ' ὀλβισμένοι
 μηνηστῆρες ἥλθον 'Ελλάδος νεανίαι.
 δεινοὶ δ' ἀπειλαὶ καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος
 ξυνίσταθ', δστις μὴ λάβοι τὴν παρθένον.
 τὸ πρᾶγμα δ' ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρὶ 55
 δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης θ' ὅπως
 ἄψαιτ' ἄριστα. καί νιν εἰσῆλθεν τάδε·
 ὅρκους συνάψαι δεξιάς τε συμβαλεῖν
 μηνηστῆρας ἀλλήλοισι καὶ δι' ἐμπύρων
 σπονδὰς καθεῖναι κἀπαράσασθαι τάδε· 60
 δτου γυνὴ γένοιτο Τυνδαρὶς κόρη,
 τῷ συναμυνεῖν, εἴ τίς νιν ἐκ δόμων λαβὼν
 οἴχοιτο τόν τ' ἔχοντ' ἀπωθοίη λέχους,
 κἀπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψειν πόλιν
 'Ελλην' δύοιντις βάρβαρόν θ' ὅπλων μέτα. 65
 ἐπεὶ δ' ἐπιστώθησαν, εὐ δέ πως γέρων
 ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῇ φρενί,
 δίδωσ' ἐλέσθαι θυγατρὶ μηνηστῆρων ἐνα,
 δτου πνοαὶ φέροιεν 'Αφροδίτης φίλαι.
 ἡ δ' εἴλεθ', ως γε μήποτ' ὠφελεν λαβεῖν, 70
 Μενέλαον. ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς θεὰς
 κρίνας ὅδ', ως ὁ μῆθος ἀνθρώπων ἔχει,
 Λακεδαίμον', ἀνθηρὸς μὲν εἰμάτων στολῇ
 χρυσῷ τε λαμπρός, βαρβάρω χλιδήματι,
 ἐρῶν ἐρῶσαν ὥχετ' ἔξαναρπάσας 75
 'Ελένην πρὸς 'Ιδης βούσταθμ', ἔκδημον λαβὼν
 Μενέλαον' ὁ δὲ καθ' 'Ελλάδ' οἰστρήσας πόθῳ
 ὅρκους παλαιοὺς Τυνδάρεω μαρτύρεται,
 ως χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἥδικημένοις.

τούντεῦθεν οὖν "Ελληνες ἄξαντες δορί,
τεύχη λαβόντες στενόπορ' Αὐλίδος βάθρα
ἥκουσι τῆσδε, ναυσὶν ἀσπίσιν θ' ὅμοι
ἴπποις τε πολλοῖς ἀρμασίν τ' ἡσκημένοι.

κἀμὲ στρατηγεῖν εἶτα Μενέλεω χάριν
εἴλοντο, σύγγονόν γε. τὰξιώματα δὲ
ἄλλοις τις ὥφελ' ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν τόδε.

ἡθροισμένου δὲ καὶ ξυνεστῶτος στρατοῦ
ἥμεσθ' ἀπλοία χρώμενοι κατ' Αὐλίδα.

Κάλχας δ' ὁ μάντις ἀπορίᾳ κεχρημένοις
ἀνεῖλεν 'Ιφιγένειαν, ἦν ἔσπειρ' ἐγώ,

'Αρτέμιδι θύσαι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον,
καὶ πλοῦν τ' ἔσεσθαι καὶ κατασκαφὰς Φρυγῶν
θύσασι, μὴ θύσασι δ' οὐκ εῖναι τάδε.

κλύων δ' ἐγὼ ταῦτ', δρθίω κηρύγματι

Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατόν,
ώς οὕποτ' ἀν τλάς θυγατέρα κτανεῖν ἐμήν.

οὗ δή μ' ἀδελφὸς πάντα προσφέρων λόγον
ἔπεισε τλῆναι δεινά. καὶ δέλτου πτυχαῖς

γράψας ἔπειμψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν
στέλλειν 'Αχιλλεῖ θυγατέρ' ώς γαμουμένην,

τό τ' ἄξιώματα τάνδρὸς ἐκγαυρούμενος

συμπλεῖν τ' 'Αχαιοῖς οὔνεκ' οὐ θέλοι λέγων,
εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἰσιν εἰς Φθίαν λέχος.

πειθὼ γάρ εἶχον τήνδε πρὸς δάμαρτ' ἐμήν,
ψευδῆ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον.

μόνοι δ' 'Αχαιῶν ἵσμεν ώς ἔχει τάδε

Κάλχας, 'Οδυσσεὺς Μενέλεως θ'. Καὶ δ' οὐ καλῶς
ἔγρων τότ', αὗθις μεταγράψω καλῶς πάλιν

ἐς τήνδε δέλτον, ἦν κατ' εὐφρόνης σκιὰν
λύοντα καὶ συνδοῦντά μ' εἰσεῦδες, γέρον.

80

85

90

95

100

105

110

ἀλλ' εῖα χώρει τάσδ' ἐπιστολὰς λαβὼν
πρὸς Ἀργος· ἀ δὲ κέκευθε δέλτος ἐν πτυχαῖς,
λόγω φράσω σοι πάντα τάγγεγραμμένα·
πιστὸς γὰρ ἀλόγω τοῖς τ' ἐμοῖς δόμοισιν εῖ.

ΠΡ. λέγε καὶ σήμαιν', ἵνα καὶ γλώσση
σύντονα τοῖς σοῖς γράμμασιν αὐδῶ. 115

ΑΓΑ. πέμπω σοι πρὸς ταῖς πρόσθεν
δέλτοις, ὃ Λήδας ἔρνος,
μὴ στέλλειν τὰν σὰν ἵνιν πρὸς
τὰν κολπώδη πτέρυγ' Εύβοίας
Αὔλιν ἀκλύσταν. 120

εἰς ἄλλας ὥρας γὰρ δὴ
παιδὸς δαίσομεν ὑμεναίους.

ΠΡ. καὶ πῶς Ἀχιλεὺς λέκτρων ἀπλακῶν
οὐ μέγα φυσῶν θυμὸν ἐπαρεῖ
σοὶ σῇ τ' ἀλόγῳ;
τόδε καὶ δεινόν. σήμαιν' δ τι φῆς. 125

ΑΓΑ. ὅνομ', οὐκ ἔργον παρέχων Ἀχιλεὺς
οὐκ οἶδε γάμους, οὐδ' ὅ τι πράσσομεν,
οὐδ' ὅτι κείνω παῖδ' ἐπεφήμισα
νυμφείους εἰς ἀγκώνων
εὐνᾶς ἐκδώσειν λέκτροις. 130

ΠΡ. δεινά γ' ἐτόλμας, Ἀγάμεμνον ἄναξ,
δις τῷ τῆς Θεᾶς σὴν παῖδ' ἄλοχον
φατίσας ἦγες σφάγιον Δαναοῖς. 135

ΑΓΑ. οἴμοι, γνώμας ἔξέσταν,
αἰσι, πίπτω δ' εἰς ἄταν.
ἀλλ' οὐτ' ἐρέσσων σὸν πόδα, γήρα
μηδὲν ὑπείκων.

ΠΡ. σπεύδω, Βασιλεῦ. 140

ΑΓΑ. μή νυν μήτ' ἀλσώδεις οὖσι

κρήνας μήθ' ὑπνω θελχθῆς.

ΠΡ. εὔφημα θρόει.

ΑΓΑ. πάντη δὲ πόρον σχιστὸν ἀμείβων
λεῦσσε, φυλάσσων, μή τίς σε λάθη
τροχαλοῖσιν ὅχις παραμειψαμένη
παῖδα κομίζουσ' ἐνθάδ' ἀπήνη
Δαναῶν πρὸς ναῦς.

ΠΡ. ἔσται τάδε.

ΑΓΑ. κλήθρων δ' ἔξόρμοις
ἥν νιν πομπαῖς ἀντήσης,
πάλιν ἔξόρμα, σεῖς χαλινούς,
ἐπὶ Κυκλώπων οἰεὶς θυμέλας.

ΠΡ. πιστὸς δὲ φράσας τάδε πῶς ἔσομαι,
λέγε, παιδὶ σέθεν τῇ σῇ τ' ἀλόχῳ;

ΑΓΑ. σφραγῖδα φύλασσ', ἥν ἐπὶ δέλτῳ
τῆδε κομίζεις. ἦθι. λευκαίνει
τόδε φῶς ἡδη λάμπουσ' ἡώς
πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἀελίου.
σύλλαβε μόχθων.

Θηγητῶν δ' ὄλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς
οὐδ' εὐδαίμων.
οὕπω γὰρ ἔφυ τις ἄλυπος.

ΧΟΡΟΣ

στροφὴ α' ἔμολον ἀμφὶ παρακτίαν
ψάμαθον Αύλιδος ἐναλίας,
Εύριπου διὰ χευμάτων
κέλσασα στενοπόρθμων,
Χαλκίδα πόλιν ἐμὰν προλιποῦσ',
ἀγγιάλων ὑδάτων τροφὸν
τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας,

145

150

155

160

165

170

- Αχαιῶν στρατιὰν ὡς κατιδοίμαν
 ἀγαυῶν τε πλάτας ναυσιπόρους
 ἥμιθέων, οὓς ἐπὶ Τροί-
 αν ἐλάταις χιλιόναυσιν
 τὸν ξανθὸν Μενέλαον θ'
 ἀμέτεροι πόσεις 175
- ἐνέπουσ' Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν
 στέλλειν ἐπὶ τὰν Ἐλέναν, ἀπ'
 Εύρωτα δονακοτρόφου
 Πάρις δὲ βουκόλος ἀν ἔλαβε,
 δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας,
 ὅτ' ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις
 "Ηραὶ Παλλάδι τ' ἔριν ἔριν
 μορφᾶς ἢ Κύπρις ἔσχεν.
- ἀντιστρ. α' πολύθυτον δὲ δι' ἄλσος Ἀρ-
 τέμιδος ἥλυθον ὄρομένα,
 φοινίσσουσα παρῆδ' ἐμὰν
 αἰσχύνα νεοθαλεῖ,
 ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας
 ὅπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ'
 ἵππων τ' ὄχλον ἰδέσθαι. 190
- κατεῖδον δὲ δύ' Αἴαντε συνέδρω,
 τὸν Οἰλέως τε Τελαμῶνός τε γόνον,
 τὸν Σαλαμῖνος στέφανον.
 Πρωτεσίλαον τ' ἐπὶ θάκοις
 πεσσῶν ἡδομένους μορ-
 φαῖσι πολυπλόκοις 195
- Παλαμήδεά θ', δν τέκε παῖς δ Ποσει-
 δᾶνος· Διομήδεά θ' ἡδο-
 ναῖς δίσκου κεχαρημένον,
 παρὰ δὲ Μηριόνην, "Αρεος 200

όζον, θαῦμα βροτοῖσι·
 τὸν ἀπὸ νησαίων τ' ὁρέων
 Λαέρτα τόκον, ἄμα δὲ Νι-
 ρῆ, κάλλιστον Ἀχαιῶν.
 ἐπφθ. τὸν ἵσάνεμόν τε ποδοῖν
 λαιψηροδρόμον Ἀχιλῆα,
 τὸν ἢ Θέτις τέκε καὶ
 Χείρων ἐξεπόνασεν,
 εἶδον αἰγιαλοῖσι 205
 παρά τε κροκάλαις δρόμον ἔχοντα σὺν ὅπλοις·
 ἄμιλλαν δ' ἐπόνει ποδοῖν
 πρὸς ἄρμα τέτρῳδόν
 ἐλίσσων περὶ νίκας·
 ὁ δὲ διφρηλάτας ἐβοᾶτ'
 Εὔμηλος Φερητιάδας,
 φῶ καλλίστους ἴδόμαν
 χρυσοδαιδάλτους στομίοις
 πώλους κέντρῳ θεινομένους 215
 τοὺς μὲν μέσους ζυγίους
 λευκοστίκτῳ τριχὶ βαλιούς,
 τοὺς δ' ἔξω σειροφόρους,
 ἀντήρεις καμπαῖσι δρόμων,
 πυρρότριχας, μονόχαλα δ' ὑπὸ σφυρὰ 225
 ποικιλοδέρμονας· οἵς παρεπάλλετο
 Πηλεΐδας σὺν ὅπλοισι παρ' ἄντυγα
 καὶ σύριγγας ἄρματείους.
 στροφὴ β' ναῶν δ' εἰς ἀριθμὸν ἥλυθον
 καὶ θέαν ἀθέσφατον,
 τὰν γυναικεῖον ὄψιν ὀμμάτων
 ὡς πλήσαιμι, μείλινον ἀδονάν.
 καὶ κέρας μὲν ἥν 230
 235

- δεξιὸν πλάτας ἔχων
 Φθιώτας ὁ Μυρμιδὼν "Αρης
 πεντήκοντα ναυσὶ θουρίαις.
 χρυσέαις δ' εἰκόσιν κατ' ἄκρα Νη-
 ρῆδες ἔστασαν θεαί,
 πρύμναις σῆμ' 'Αχιλλείου στρατοῦ.
- ἀντιστρ. β' 'Αργείων δὲ ταῖσδ' ισήρετμοι
 νᾶες ἔστασαν πέλας·
 ὃν ὁ Μηκιστέως στρατηλάτας
 παῖς ἦν, Ταλαὸς δὲ τρέφει πατέρο,
 Καπανέως τε παῖς
 Σθένελος· 'Ατθίδος δ' ἄγων
 ἔξήκοντα ναῦς ὁ Θησέως
 παῖς ἔξῆς ἐναυλόχει, θεὰν
 Παλλάδ' ἐν μωνύχοις ἔχων πτερω-
 τοῖσιν ἄρμασιν θετόν,
 εὔσημόν τι φάσμα ναυβάταις.
- στροφὴ γ' Βοιωτῶν δ' ὄπλισμα, ποντίας
 πεντήκοντα νῆας εἰδόμαν
 σημείοισιν ἔστολισμένας·
 τοῖς δὲ Κάδμος ἦν
 χρύσεον δράκοντ' ἔχων
 ἀμφὶ ναῶν κόρυμβα·
 Λήιτος δ' ὁ γηγενῆς
 ἄρχε ναῖου στρατοῦ.
- Φωκίδος δ' ἀπὸ χθονός,
 Λοκρὰς δὲ τοῖσδ' ισας ἄγων
 ἦν ναῦς Οἰλέως τόκος κλυτὰν
 Θρονιάδ' ἐκλιπῶν πόλιν.
- ἀντιστρ. γ' ἐκ Μυκήνας δὲ τᾶς Κυκλωπίας
 παῖς 'Ατρέως ἔπειμπε ναυβάταις

- ναῶν ἔκατὸν ἥθροισμένους.
 σὺν δ' Ἀδραστος ἦν
 ταγός, ὡς φίλος φίλῳ,
 τᾶς φυγούσας μέλαθρα
 βαρβάρων χάριν γάμων
 πρᾶξιν Ἐλλάς ὡς λάβοι. 270
 ἐκ Πύλου δὲ Νέστορος
 Γερηνίου κατειδόμαν
 πρύμνας σῆμα ταυρόπουν ὄραν,
 τὸν πάροικον Ἀλφεόν. 275
- στροφὴ δ' Αἰνιάνων δὲ δωδεκάστολοι
 νᾶες ἥσαν, ὃν ἄναξ Γουνεὺς
 ἔρχε· τῶνδε δ' αὗ πέλας
 Ἡλίδος δυνάστορες,
 οὓς Ἐπειοὺς ὡνόμαζε πᾶς λεώς· 280
 Εὔρυτος δ' ἄνασσε τῶνδε·
 λευκήρετμον δ' Ἀρη
 Τάφιον ἦγεν, ὃν Μέγης ἄνασσε,
 Φυλέως λόχευμα,
 τὰς Ἐχινάδας λιπῶν. 285
 νήσους ναυβάταις ἀπροσφόρους.
- ἄντιστρ. δ' Αἴας δ' ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος
 δεξιὸν κέρας πρὸς τὸ λαιὸν ξυνᾶγε,
 τῶν ἄσσον ὅρμει πλάταισιν
 ἐτχάταισι συμπλέκων
 δώδεκ' εὐστροφωτάταισι ναυσίν. ὃς
 ἄιον καὶ ναυβάταν
 εἰδόμαν λεών· 290
 ὃς τις εἴ προσαρμόσει
 βαρβάρους βάριδας,
 νόστον οὐκ ἀποίσεται,

ἐνθάδ' οἶον εἰδόμαν
νάιον πόρευμα,
τὰ δὲ κατ' οἴκους κλύουσα συγκλήτου
μνήμην σφέζομαι στρατεύματος.

300

ΠΡ. Μενέλαε, τολμᾶς δείν', ἐ σ' οὐ τολμᾶν χρεών.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

ἄπελθε· λίαν δεσπόταισι πιστὸς εἴ.

ΠΡ. καλόν γέ μοι τούνειδος ἔξωνείδισας.

305

ΜΕ. κλαίοις ἀν, εἰ πράσσοις ἀ μὴ πράσσειν σε δεῖ.

ΠΡ. οὐ χρῆν σε λῦσαι δέλτον, ἦν ἐγὼ φερον.

ΜΕ. οὐδέ γε φέρειν σὲ πᾶσιν "Ἐλλησιν κακά.

ΠΡ. ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτ· ἀφες δὲ τήνδ' ἐμοί.

ΜΕ. οὐκ ἀν μεθείμην.

ΠΡ. οὐδ' ἔγωγ' ἀφήσομαι.

310

ΜΕ. σκήπτρῳ τάχ' ἄρα σὸν καθαιμάξω κάρα.

ΠΡ. ἀλλ' εὔκλεές τοι δεσποτῶν θυγῆσκειν ὅπερ.

ΜΕ. μέθεις μακροὺς δὲ δοῦλος ὃν λέγεις λόγους.

ΠΡ. ὃ δέσποτ', ἀδικούμεσθα. σὰς δ' ἐπιστολὰς
ἔξαρπάσας ὅδ' ἐκ χερῶν ἐμῶν βίᾳ,

315

'Αγάμεμνον, οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει.

ΑΓΑ. ἔα·

τίς ποτ' ἐν πύλαισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία;

ΜΕ. οὐδός, οὐχ δὲ τοῦδε μῆθος κυριώτερος λέγειν.

ΑΓΑ. σὺ δὲ τί τῷδ' ἐς ἕριν ἀφίξαι, Μενέλεως, βίᾳ τ' ἄγεις;

ΜΕ. βλέψον εἰς ἡμᾶς, ἵν' ἀρχάς τῶν λόγων ταύτας λάβω. 320

ΑΓΑ. μῶν τρέσας οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον, 'Ατρέως
γεγώς;

ΜΕ. τήνδ' ὄρᾶς δέλτον, κακίστων γραμμάτων ὑπηρέτιν;

ΑΓΑ. εἰσορῶ· καὶ πρῶτα ταύτην σῶν ἀπάλλαξον χερῶν.

ΜΕ. οὖ, πρὶν ἀν δείξω γε Δαναοῖς πᾶσι τάγγεγραμμένα.

ΑΓΑ. ἡ γὰρ οἶσθ' ἀμή σε καιρὸς εἰδέναι, σήμαντρ' ἀνείς ; 325
 ΜΕ. ὥστε σ' ἀλγῦναι γ', ἀνοίξας ἢ σὺ κάκ' εἰργάσω λάθρᾳ.

ΑΓΑ. ποῦ δὲ κάλαβές νιν ; ὃ θεοί, σῆς ἀναισχύντου φρενός.
 ΜΕ. προσδοκῶν σὴν παῖδ' ἀπ' Ἀργους, εἰ στράτευμ' ἀφίξεται.

ΑΓΑ. τί δέ σε τῷ μ' ἔδει φυλάσσειν ; οὐκ ἀναισχύντου τόδε ;
 ΜΕ. δτὶ τὸ βούλεσθαι μ' ἔκνιζε· σὸς δὲ δοῦλος οὐκ ἔφυν. 330
 ΑΓΑ. οὐχὶ δεινά ; τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἔάσομαι ;
 ΜΕ. πλάγια γάρ φρονεῖς, τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ δ' αὐτίκα.

ΑΓΑ. εὖ κεκόμψευσαι. πονηρῶν γλῶσσ' ἐπίφθονον σοφή.
 ΜΕ. νοῦς δ' ὁ μὴ βέβαιος ἀδικον ατῆμα κού σαφὲς φίλοις.
 βούλομαι δέ σ' ἔξελέγξαι, καὶ σὺ μήτ' ὄργης ὅποι
 ἀποτρέπου τάληθές, οὕτε κατατενῶ λίαν ἐγώ.
 οἶσθ', δτ' ἐσπούδαζες ἀρχειν Δαναΐδαις πρὸς Ἰλιον,
 τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ γρήζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων,
 ώς ταπεινὸς ἡσθα πάσης δεξιᾶς προσθιγγάνων
 καὶ θύρας ἔγων ἀκλήστους τῷ θέλοντι δημοτῶν 340
 καὶ διδοὺς πρόσρησιν ἔξης πᾶσι, κεὶ μὴ τις θέλοι,
 τοῖς τρόποις ζητῶν πρίασθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου ;
 κατ', ἐπεὶ κατέσχες ἀρχάς, μεταβαλὼν ἀλλοὺς τρόπους,
 τοῖς φίλοισιν οὐκέτ' ἡσθα τοῖς πρὶν ως πρόσθεν φίλος,
 δυσπρόσιτος ἔσω τε κλήθρων σπάνιος. ἀνδρα δ' οὐ χρεὼν 345

τὸν ἀγαθὸν πράσσοντα μεγάλα τοὺς τρόπους
 μεθιστάναι,

ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
 ἥνικ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν εὔτυχῶν.
 ταῦτα μέν σε πρῶτ' ἐπῆλθον, ίνα σε πρῶθ' ηὗρον
 κακόν.

ώς δ' ἐς Αὔλιν ἦλθες αὖθις χώ Πανελλήνων

στρατός, 350

οὐδὲν ἥσθ', ἀλλ' ἔξεπλήσσου τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν,
οὐρίας πομπῆς σπανίζων. Δαναΐδαι δ' ἀφιέναι
ναῦς διήγγελλον, μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὔλιδι.

ώς ἄνοιλβον εἶχες δύμακ σύγχυσίν τ', εἰ μὴ νεῶν
χιλίων ἄρχων τὸ Πριάμου πεδίον ἐμπλήσεις δορός. 355
κάμε παρεκάλεις τί δράσω ; τίν' ἀπορῶν εὔρω πόρον,
ὅστε μὴ στερέντα σ' ἄρχῆς ἀπολέσαι καλὸν αλέος ;
καὶ τότε, ἐπεὶ Κάλχας ἐν ιεροῖς εἴπε σὴν θῦσαι κόρην
'Λεπέμιδι καὶ πλοῦν ἔσεσθαι Δαναΐδαις, ἥσθεις

φρένας,

ἄσμενος θύσειν ὑπέστης παῖδα· καὶ πέμπεις ἐκών, 360
οὐ βίᾳ, μὴ τοῦτο λέξης, σῇ δάμαρτι παῖδα σὴν
δεῦρ' ἀποστέλλειν, 'Αχιλλεῖ πρόφασιν ὡς γαμουμένην.
καὶ τότε, ὑποστρέψας, λέληψαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς,
ώς φονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει· κάλλιστά γε.
οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθήρ, ὃς τάδ' ἤκουσεν σέθεν. 365
μυρίοι δέ τοι πεπόνθασ' αὐτὸς πρὸς τὰ πράγματα.
ἐκπονοῦσ' ἐκόντες, εἴτα δ' ἔξεχώρησαν κακῶς,
τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνδίκως,
ἀδύνατοι γεγῶτες αὐτοὶ διαφυλάξασθαι πόλιν.

'Ελλάδος μάλιστ' ἔγωγε τῆς ταλαιπώρου στένω, 370
ἥ, θέλουσα δρᾶν τι κεδνόν, βαρβάρους τοὺς οὐδένας
καταγελῶντας ἔξανήσει διὰ σὲ καὶ τὴν σὴν κόρην.
μηδέν' ἄρα γένους ἔκατι προστάτην θείμην χθονός,
μηδ' ὅπλων ἄρχοντα· νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν.
πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, σύνεσιν ἥν ἔχων τύχῃ. 375

XO. δεινὸν καστιγνήτοισι γίγνεσθαι λάγους

μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

ΑΓΑ. βούλομαι σ' εἰπεῖν κακῶς εῦ, βραχέα, μὴ λίαν ἀνω

βλέφαρα πρὸς τάναιδες ἀγαγών, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,
ώς ἀδελφὸν ὄντ· ἀνὴρ γάρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ. 380
εἰπέ μοι, τί δεινὰ φυσῆς αἴματηρὸν ὅμμ' ἔχων;
τίς ἀδικεῖ σε; τοῦ κέχρησαι; λέκτρα χρήστ' ἐρᾶς
λαβεῖν;

οὐκ ἔχοιμ' ἂν σοι παρασχεῖν· ὡν γάρ ἐκτήσω, κακῶς
ἡρχεις. εἴτ' ἐγώ δίκην δῶ σῶν κακῶν, δι μὴ σφαλείς;
οὐ δάκνει σε τὸ φιλότιμον τούμόν, ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις 385
εὔπρεπῇ γυναικα χρῆζεις, τὸ λελογισμένον παρεὶς
καὶ τὸ καλόν, ἔχειν. πονηροῦ φωτὸς ἥδοναὶ κακαί.
εἰ δ' ἐγώ, γνοὺς πρόσθεν οὐκ εὖ, μετεθέμην εὑβουλίᾳ,
μαίνομαι; σὺ μᾶλλον, δστις ἀπολέσας κακὸν λέχος
ἀναλαβεῖν θέλεις θεοῦ σοι τὴν τύγην διδόντος εὖ. 390
ῷμοσαν τὸν Τυνδάρειον ὄρκον οἱ κακόφρονες
φιλόγαμοι μνηστῆρες· ἡ δέ γ' ἐλπίς, οἶμαι μέν, θεός,
καξέπραξεν αὐτὸν μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος.
οὖς λαβὼν στράτευ· ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρίᾳ φρεγῶν.
οὐ γάρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
τοὺς κακῶς παγέντας ὄρκους καὶ κατηναγκασμέ-
νους. 395

τάμαὶ δ' οὐκ ἀποκτενῶ γὰρ τέκνα· κού τὸ σὸν μὲν εὖ
παρὰ δίκην ἔσται κακίστης εύνιδος τιμωρίᾳ,
ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρύοις,
ἄνοιμα δρῶντα κού δίκαια παῖδας οὓς ἐγεινάμην.

ταῦτά σοι βραχέα λέλεκται καὶ σαφῆ καὶ βάδια. 400
εἰ δὲ μὴ βούλει φρονεῖν σύ, τάμ' ἐγὼ θήσω καλῶς.

ΧΟ. οἵδ' αὖ διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων
μύθων, καλῶς δ' ἔχουσι, φείδεσθαι τέκνων.

ΜΕ. αἰσι, φίλους ἄρ οὐχὶ κεκτήμην τάλας.

ΑΓΑ. εἰ τοὺς φίλους γε μὴ θέλεις ἀπολαύναι. 405

ΜΕ. δείξεις δὲ ποῦ μοι πατρὸς ἐκ ταύτου γεγώς;

ΑΓΑ. συνσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ συννοσεῖν.

ΜΕ. ἐς κοινὸν ἀλγεῖν τοῖς φίλοισι χρὴ φίλους.

ΑΓΑ. εὖ δρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ.

ΜΕ. οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι ;

ΑΓΑ. 'Ελλάς δὲ σὺν σοὶ κατὰ θεὸν νοσεῖ τινα.

ΜΕ. σκῆπτρῳ νῦν αὔχει, σὸν κασίγνητον προδούς.

ἐγὼ δ' ἐπ' ἄλλας εἴμι μηχανάς τινας

φίλους τ' ἐπ' ἄλλους.

410

ΑΓΡΕΛΟΣ

ὝΠανελλήνων ἄναξ,

'Αγάμεμνον, ἥκω παῖδά σοι τὴν σὴν ἄγων,
ἥν Ἰφιγένειαν ὠνόμαζες ἐν δόμοις.

415

μήτηρ δ' ὅμαρτει, σῆς Κλυταιμήστρας δέμας,
καὶ παῖς Ὁρέστης, ὡστ' ἂν τερφθείης ἰδών,
χρόνον παλαιὸν δωμάτων ἔκδημος ὁν.

ἀλλ' ὡς μακρὰν ἔτεινον, εὔρυτον παρὰ

420

κρήνην ἀναψύχουσι θηλύπουν βάσιν,

αὐταί τε πῶλοί τ'. ἐς δὲ λειμώνων χλόην
καθεῖμεν αὐτάς, ὡς βορᾶς γευσαίατο.

ἐγὼ δὲ πρόδρομος σῆς παρασκευῆς χάριν

ἥκω πέπυσται γάρ στρατός, ταχεῖα γάρ
διῃξε φήμη, παῖδα σὴν ἀφιγμένην.

425

πᾶς δ' ἐς θέαν ὅμιλος ἔρχεται δρόμῳ,
σὴν παῖδ' ὅπως ἴδωσιν· οἱ δ' εὐδαίμονες
ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοι βροταῖς.

λέγουσι δ': 'Υμέναιός τις ἡ τί πράσσεται;

430

ἡ πόθον ἔχων θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ
ἐκόμισε παῖδα; τῶν δ' ἀν ἥκουσας τάδε·

'Αρτέμιδι προτελίζουσι τὴν νεάνιδα,

Αύλίδος ἀνάσσῃ τίς νιν ἀξεταί ποτε;

ἀλλ' εῖα, τάπι τοισίδ' ἐξάρχου κανᾶ,
στεφανοῦσθε κρῆτα καὶ σύ, Μενέλεως ἄναξ,
ἥμέναιον εὐτρέπιζε καὶ κατὰ στέγας
λωτὸς βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω ατύπος·
φῶς γὰρ τόδ' ἥκει μακάριον τῇ παρθένῳ.

ΑΓΑ. ἐπήγειρ', ἀλλὰ στεῦχε δωμάτων ἔσω·
τὰ δ' ἄλλ' ιούσης τῆς τύχης ἔσται καλῶς.
οἴμοι, τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν;
εἰς οἶς ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν.
ὑπῆλθε δαίμων, ὃστε τῶν σοφισμάτων
πολλῷ γενέσθαι τῶν ἐμῶν σοφώτερος.

ἡ δυσγένεια δ' ὡς ἔχει τι χρήσιμον.
καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει
ἄπαντά τ' εἰπεῖν· τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν
ἄνολβα ταῦτα. προστάτην γε τοῦ βίου
τὸν ὅγκον ἔχομεν τῷ τ' ὅγλῳ δουλεύομεν.

ἐγὼ γὰρ ἐκβαλεῖν μὲν αἰδοῦμαι δάκρου,
τὸ μὴ δακρῦσαι δ' αἰθίτις αἰδοῦμαι τάλας,
ἔς τὰς μεγίστας συμφορὰς ἀφιγμένος.
εἰεν· τί φήσω πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν;
πῶς δέξομαι νιν; ποῖον ὅμμα συμβαλῶ;

καὶ γάρ μ' ἀπώλεσ' ἐπὶ κακοῖς ἡ μοι πάρα
ἐλθοῦσ' ἀκλητος. εἰκότως δ' ἡμ' ἔσπετο
θυγατρὶ νυμφεύσουσα καὶ τὰ φίλτατα
δώσουσ', ἵν' ἡμᾶς ὄντας εύρήσει κακούς.
τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον — τί παρθένον;

"Αἰδης νιν, ὡς ἔσικε, νυμφεύσει τάχα —
ὡς φάκτισ· οἴμαι γάρ νιν ἴκετεύσειν τάδε·

"Ω πάτερ, ἀποκτενεῖς με; τοιούτους γάμους
γήμειας αὐτὸς χώστις ἔστι σοι φίλος.
παρὸν δ' Ὁρέστης ἐγγὺς ἀναβοήσεται

435

440

445

450

455

460

465

εύσύνετ' ἀσυνέτως· ἔτι γάρ ἐστι νήπιος.
αἰκὲ, τὸν Ἐλένης ὡς μ' ἀπώλεσεν γάμον
γήμας ὁ Πριάμου Πάρις, ὃς μ' εἰργασται τάδε.

XO. κάγῳ κατόκτιρ', ως γυναῖκα δεῖ ξένην
ὑπέρ τυράννων συμφορᾶς καταστένειν. 470

ME. ἀδελφέ, δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν.

ΑΓΑ. δίδωμι· σὸν γὰρ τὸ κράτος, ἀθλιος δ' ἐγώ.

ME. Πέλοπα κατόμνυμ', ὃς πατὴρ τούμοῦ πατρὸς
τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη, τὸν τεκόντα τ' Ἀτρέα,
ἥ μὴν ἐρεῖν σοι τάπο καρδίας σαφῶς
καὶ μὴ πίτηδες μηδέν, ἀλλ' ὅσον φρονῶ. 475
ἐγὼ δ' ἀπ' ὅσσων ἐκβαλόντ' ίδών δάκρυ
φκτιρα καύτδες ἀνταφῆκά σοι πάλιν
καὶ τῶν παλαιῶν ἐξαφίσταμαι λόγων,
οὐκ ἐς σὲ δεινός· εἴμι δ' οὗπερ εἴ σὺ νῦν.

καὶ σοι παραινῶ μήτ' ἀποκτείνειν τέκνον
μήτ' ἀνθελέσθαι τούμόν. οὐ γὰρ ἔνδικον
σὲ μὲν στενάζειν, τάμα δ' ἡδέως ἔχειν,
θυγήσκειν τε τοὺς σούς, τοὺς δ' ἐμοὺς δρᾶν φάος·
τί βούλομαι γάρ; οὐ γάμους ἐξαιρέτους 485
ἄλλους λάβοιμ' ἄν, εἰ γάμων ἴμειρομαι;
ἀλλ' ἀπολέσας ἀδελφόν, ὃν μ' ἥκιστ' ἐχρῆν,
Ἐλένην ἔλωμαι, τὸ κακὸν ἀντὶ τάγαθοῦ;
ἄφρων νέος τ' ἦ, πρὶν τὰ πράγματ' ἐγγύθεν
σκοπῶν ἐσεῖδον οἶον ἦν κτείνειν τέκνα. 490

ἄλλως τέ μ' ἔλεος τῆς ταλαιπώρου κόρης
ἐσῆλθε, συγγένειαν ἐννοούμενω,
ἥ τῶν ἐμῶν ἔκατι θύεσθαι γάμων
μέλλει. τί δ' Ἐλένης παρθένῳ τῇ σῇ μέτα;
ἴτω στρατείᾳ διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος 495
σὺ δ' ὅμικα παῦσαι δακρύοις τέγγων τὸ σόν,

- ἀδελφέ, κάμε παρακαλῶν ἐς δάκρυα.
 εἰ δέ τι κόρης σῆς θεσφάτων μέτεστί μοι,
 μή μοι μετέστω· σοὶ νέμω τούμὸν μέρος.
 ἀλλ' ἐς μεταβολὰς ἥλθον ἀπὸ δεινῶν λόγων. 500
 εἰκὸς πέπονθα· τὸν ὁμόθεν πεφυκότα
 στέργων μετέπεσον· ἀνδρὸς οὐ κακοῦ τρόποι
 τοιοίδε, χρῆσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀει.
- ΧΟ. γενναῖ ἔλεξας Ταντάλῳ τε τῷ Διὸς
 πρέποντα· προγόνους οὐ καταισχύνεις σέθεν. 505
- ΑΓΑ. αἰνῶ σε, Μενέλεως, ὅτι παρὰ γνώμην ἔμὴν
 ὑπέθηκας δρθῶς τοὺς λόγους σοῦ τ' ἀξίως.
 ταραχή γ' ἀδελφῶν διά τ' ἔρωτα γίγνεται
 πλεονεξίαν τε δωμάτων· ἀπέπτυσα
 τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοιν πικράν. 510
 ἀλλ' ἥκομεν γὰρ εἰς ἀναγκαίας τύχας,
 θυγατρὸς αἴματηρὸν ἐκπρᾶξαι φόνον.
- ΜΕ. πῶς; τίς δ' ἀναγκάσει σε τὴν γε σὴν κτανεῖν;
- ΑΓΑ. ἄπας Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος.
- ΜΕ. οὔκ, ἦν νιν εἰς "Ἀργος γ' ἀποστέλης πάλιν. 515
- ΑΓΑ. λάθοιμι τοῦτ' ἂν· ἀλλ' ἐκεῖν' οὐ λήσομεν.
- ΜΕ. τὸ ποῖον; οὗτοι χρὴ λίαν ταρβεῖν ὄχλον.
- ΑΓΑ. Κάλχας ἐρεῖ μαντεύματ' Ἀργείων στρατῷ.
- ΜΕ. οὔκ, ἦν θάνη γε πρόσθε τοῦτο δ' εὔμαρές.
- ΑΓΑ. τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν. 520
- ΜΕ. κούδέν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον πάρον.
- ΑΓΑ. ἐκεῖνο δ' οὐ δέδοικας οὕμ' ἐσέρχεται;
- ΜΕ. δὸν μὴ σὺ φράζεις, πῶς ὑπολάθοιμ' ἀν λόγον;
- ΑΓΑ. τὸ Σισύφειον σπέρμα πάντ' οἶδεν τάδε.
- ΜΕ. ούκ ἔστ' Ὁδύσσευς ὃ τι σὲ κάμε πημανεῖ. 525
- ΑΓΑ. ποικίλος ἀεὶ πέφυκε τοῦ τ' ὄχλου μέτα.
- ΜΕ. φιλοτιμίᾳ μὲν ἐνέχεται; δεινῷ κακῷ.

ΑΓΑ. ούκ οὖν δοκεῖς νιν στάντ' ἐν Ἀργείοις μέσοις
 λέξειν ἢ Κάλχας θέσφατ' ἔξηγήσατο,
 κάμ', ὡς ὑπέστην θῦμα, κατὰ ψεύδομαι, 530
 Ἀρτέμιδι θύσειν; οἵς ξυναρπάσας στρατόν,
 σὲ κάμ' ἀποκτείναντας Ἀργείους κόρην
 σφάξαι κελεύσει· καν πρὸς Ἀργος ἐκφύγω,
 ἐλθόντες αὐτοῖς τείχεσιν Κυκλωπίους
 συναρπάσουσι καὶ κατασκάψουσι γῆν. 535
 τοιαῦτα τάμα πήματ'. ὃ τάλας ἐγώ,
 ὡς ἡπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε.
 ἐν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνὰ στρατὸν
 ἐλθών, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμήστρα τάδε
 μάθῃ, πρὶν Ἀιδη παῖδ' ἐμὴν προσθῶ λαβών, 540
 ὡς ἐπ' ἐλαχίστοις δακρύοις πράσσω κακῶς.
 ὑμεῖς τε σιγήν, ὃ ξέναι, φυλάσσετε.

ΧΟ. στροφὴ μάκαρες οἱ μετρίας θεοῦ
 μετά τε σωφροσύνας μετέ-
 σχον λέκτρων Ἀφροδίτας, 545
 γαλανείᾳ χρησάμενοι
 μαινομένων οἴστρων, ὅθι δὴ
 δίδυμ' Ἐρως ὁ χρυσοκόμας
 τόξ' ἐντείνεται χαρίτων,
 τὸ μὲν ἐπ' εὔχιλωνι πότμῳ,
 τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς. 550
 ἀπενέπω νιν ἀμετέρων,
 Κύπρι οὐαλλίστα, θαλάμων.
 εἴη δέ μοι μετρία μὲν
 χάρις, πόθοι δ' ὅσιοι,
 καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἀφροδί-
 τας, πολλὰν δ' ἀποθέμαν. 555
 διάφοροι δὲ φύσεις βροτῶν,
 ἀντιστρ.

διάφοροι δὲ τρόποι· τὸ δ' ὄρ-
θῶς ἐσθλὸν σαφὲς αἰεί· 560
τροφαῖ θ' αἱ παιδευόμεναι
μέγα φέρουσ· ἐς τὰν ἀρετάν·
τό τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία,
τάν τ' ἔξαλλάσσουσαν ἔχει
χάριν ὑπὸ γνώμας ἐσορᾶν
τὸ δέον, ἐνθα δόξα φέρει
κλέος ἀγήρατον βιοτᾶ. 565
μέγα τι θηρεύειν ἀρετάν,
γυναιξὶ μὲν κατὰ Κύπριν
κρυπτάν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ
κόσμος ἐνών ὁ μυριοπλῆ-
θῆς μείζω πόλιν αὔξει.
ἐπῳδ. ἔμοιες, δὲ Πάρις, ξῆτε σύ γε
βουκόλος ἀργενναῖς ἐτράφης
Ίδαιαις παρὰ μόσχοις 575
βάρβαρα συρίζων Φρυγίων
αὐλῶν Ὀλύμπου καλάμοις
μιμήματα πνέων.
εὔθηλοι δὲ τρέφοντο βόες,
ὅθι σε κρίσις ἔμενε θεᾶν, 580
ἄστε τοι εἴλαδα πέμπει
ἐλεφαντοδέτων πάροι-
θεν δόμων, δις τὰς Ἐλένας
ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν
ἔρωτά τ' ἔδωκας,
ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης. 585
ὅθεν ἔρις ἔριν
Ἐλαδα σὺν δορὶ ναυσί τ' ἄγει
ἐς πέργαμα Τροίας.

ΧΟΡΟΣ ΑΝΔΡΩΝ ΑΡΓΕΙΩΝ

ἰώ ιώ· μεγάλαι μεγάλων
εὐδαιμονίαι· τὴν τοῦ βασιλέως
ἴδετ' Ἰριγένειαν, ἀνασσαν ἐμήν,
τὴν Τυνδάρεω τε Κλυταιμήστραν,
ώς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασ'

ΧΟ. στῶμεν, Χαλκίδος ἔκγονα θρέμματα,
τὴν βασίλειαν· δεξάμεθ' ὅχων
ἄπο μὴ σφαλερῶς ἐπὶ γαῖαν,
ἀγανῶς δὲ χεροῦν μαλακῆ γνώμη,
μὴ ταρβήσῃ νεωστί μοι μολὸν
κλεινὸν τέκνον 'Αγαμέμνονος,
μηδὲ θόρυβον μηδ' ἔκπληξιν
ταῖς 'Αργείαις
ξεῖναι ξείναις παρέχωμεν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

ὅρνιθα μὲν τόνδ' αἴσιον ποιούμεθα
τὸ σόν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὔφημίαν.
ἐλπίδα δ' ἔχω τιν' ὡς ἐπ' ἐσθλοῖσιν γάμοις
πάρειμι νυμφαγωγός. ἀλλ' ὅχημάτων
ἔχω πορεύεθ' ἀς φέρω φερνάς κόρη,
καὶ πέμπετ' ἐξ μέλαθρον εὐλαβούμενοι.
σὺ δ', ὦ τέκνον, μοι λεῖπε πωλικούς ὄχους
ἀβρὸν τιθεῖσα κῶλον ἀσθενές θ' ἄμα.
Νιμεῖς δέ, νεάνιδές, νιν ἀγκάλαις ἔπι
δέξασθε καὶ πορεύσατ' ἔξ ὅχημάτων.

κάμοι χερός τις ἐνδότω στηρίγματα,
θάκους ἀπήνης ὡς ἀν ἐκλίπω καλῶς.
αἱ δ' ἔς τὸ πρόσθεν στῆτε πωλικῶν ζυγῶν·
φοβερὸν γάρ ἀπαράμυθον ὅμικα πωλικόν.
καὶ παῖδα τόνδε, τὸν Ἀγαμέμνονος γόνον,
λάζυσθ' Ὁρέστην· ἔτι γάρ ἐστι νήπιος.
τέκνον, καθεύδεις πωλικῷ δαμεὶς ὄχω;
ἔγειρ' ἀδελφῆς ἐφ' ὑμέναιον εὔτυχῶς·
ἀνδρὸς γάρ ἀγαθοῦ κῆδος αὐτὸς ἐσθλὸς ὃν
λήψει, τὸ τῆς Νηρῆδος ἵσθεον γένος.
ἔξῆς καθίστω δεῦρο μου ποδός, τέκνον·
πρὸς μητέρ', Ἰφιγένεια, μακαρίαν δέ με
ξέναισι ταῖσδε πλησία σταθεῖσα θές,
καὶ δεῦρο δὴ πατέρα προσείπωμεν φίλον.
ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον, Ἀγαμέμνων ἄναξ,
ῆκομεν, ἐφετμαῖς οὐκ ἀπιστοῦσαι σέθεν.

620

625

630

635

IΦΙΓΕΝΕΙΑ

ὦ μῆτερ, ὑποδραμοῦσά σ', ὁργισθῆς δὲ μή,
πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τάμᾳ προσβαλῶ.
[ἔγώ δὲ βούλομαι τὰ σὰ στέρν', ὦ πάτερ,
ὑποδραμοῦσα περιβαλεῖν διὰ χρόνου.
ποθῶ γάρ ὅμικα δὴ σόν. ὁργισθῆς δὲ μή].

ΚΛ. ἀλλ', ὦ τέκνον, χρή· φιλοπάτωρ δ' ἀεί ποτ' εἴ
μάλιστα παίδων τῷδ' ὅσους ἔγώ τεκνον.

ΙΦ. ὦ πάτερ, ἐσεῖδόν σ' ἀσμένη πολλῆ χρόνῳ. 640

ΑΓΑ. καὶ γάρ πατὴρ σέ· τόδ' ἵσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις.

ΙΦ. γαῖρ· εῦ δέ μ' ἀγαγῶν πρός σ' ἐποίησας, πάτερ.

ΑΓΑ. οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον.

ΙΦ. ἔχ·

- ώς οὐ βλέπεις ἔκηλον, ἄσμενός μ' ἰδών.
- ΑΓΑ. πόλλ' ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει. 645
 ΙΦ. παρ' ἐμοὶ γενοῦ νῦν, μὴ πὲ φροντίδας τρέπου.
- ΑΓΑ. ἀλλ' εἰμὶ παρὰ σοὶ νῦν ἅπας κούκῳ ἄλλοθι.
 ΙΦ. μέθες νῦν δῷφυν δῆμα τ' ἔκτεινον φίλον.
- ΑΓΑ. ἵδου γέγηθά σ' ως γέγηθ' ὁρῶν, τέκνον.
 ΙΦ. κάπειτα λείβεις δάκρυ ἀπ' δημάτων σέθεν ; 650
 ΑΓΑ. μακρὰ γὰρ ἡμῖν ἡ πιοῦσ' ἀπουσία.
 ΙΦ. οὐκ οἴδ' δι φήσι, οὐκ οἴδα, φίλτατ' ὃ πάτερ.
- ΑΓΑ. συνετὰ λέγουσα μᾶλλον εἰς οἰκτόν μ' ἄγεις.
 ΙΦ. ἀσύνετά νῦν ἐροῦμεν, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ.
- ΑΓΑ. παπαῖ. τὸ σιγᾶν οὐ σθένω, σὲ δ' ἥνεσα.
 ΙΦ. μέν', ὃ πάτερ, κατ' οἶκον ἐπὶ τέκνοις σέθεν. 655
 ΑΓΑ. θέλω γε τὸ θέλειν δ' οὐκ ἔχων ἀλγύνομαι.
 ΙΦ. δῆλοιντο λόγγαι καὶ τὰ Μενέλεω κακά.
- ΑΓΑ. ἄλλους δὲι πρόσθι ἀμὲ διολέσαντ' ἔγει.
 ΙΦ. ως πολὺν ἀπῆσθα χρόνον ἐν Αὔλιδος μυχοῖς.
- ΑΓΑ. καὶ νῦν γέ μ' ἵσχει δή τι μὴ στέλλειν στρατόν.
 ΙΦ. ποῦ τοὺς Φρύγας λέγουσιν ὠκίσθαι, πάτερ ;
- ΑΓΑ. οὐ μήποτ' οἰκεῖν ὅφελ' δι Πριάμου Πάρις.
 ΙΦ. μακράν γ' ἀπαίρεις, ὃ πάτερ, λιπῶν ἐμέ ;
 ΑΓΑ. εἰς ταῦτόν, ὃ θύγατερ, σύ γ' ἥκεις σῷ πατρὶ. 665
 ΙΦ. φεῦ·
 εἴθ' ἦν καλόν μοι σοὶ τ' ἄγειν σύμπλουν ἐμέ.
- ΑΓΑ. ἔπεστι καὶ σοὶ πλοῦς, ἵνα μνήσει πατρός.
 ΙΦ. σὺν μητρὶ πλεύσασ' ἡ μόνη πορεύσομαι ;
- ΑΓΑ. μόνη, μονωθεῖσ' ἀπὸ πατρὸς καὶ μητέρος.
 ΙΦ. οὖ ποὺ μ' ἐξ ἄλλα δώματ' οἰκίζεις, πάτερ :
- ΑΓΑ. ἔα σύ γ': οὐ χρή τοι τάδ' εἰδέναι κόρας.
 ΙΦ. σπεῦδ' ἐκ Φρυγῶν μοι, θέμενος εῦ τάκει, πάτερ.
 ΑΓΑ. θῦσαί με θυσίαν πρῶτα δεῖ τιν' ἐνθάδε.

- ΙΦ. ἀλλὰ ξὺν Ἱεροῖς χρὴ τό γ' εὐσεβὲς σκοπεῖν.
- ΑΓΑ. εἴσει σύ· χερνίβων γάρ ἐστήξεις πέλας. 675
- ΙΦ. στήσομεν ἄρ' ἀμφὶ βωμόν, ὃ πάτερ, χορούς;
- ΑΓΑ. ζῆλῶ σὲ μᾶλλον ἢ 'μὲ τοῦ μηδὲν φρονεῖν.
χώρει δὲ μελάθρων ἐντὸς ὁφθῆναι κόραις,
πικρὸν φίλημα δοῦσα δεξιάν τ' ἔμοι,
μέλλουσα δαρὸν πατρὸς ἀποικήσειν χρόνον. 680
- ὦ στέρνα καὶ παρῆδες, ὃ ξανθαὶ κόμαι,
ώς ἄχθος ἡμῖν ἐγένεθ' ἡ Φρυγῶν πόλις
'Ελένη τε· παύω τοὺς λόγους· ταχεῖα γάρ
νοτὶς διώκει μ' ὀμμάτων ψαύσαντά σου.
ἴθ' ἐς μέλαθρα. σὲ δὲ παραιτοῦμαι τάδε, 685
- Λήδας γένεθλον, εἰ κατωκτίσθην ἄγαν,
μέλλων 'Αχιλλεῖ θυγατέρ' ἐκδῶσειν ἐμήν..
ἀποστολαι γάρ μακάριαι μέν, ἀλλ' ὅμως
δάκνουσι τοὺς τεκόντας, ὅταν ἄλλοις δόμοις
παῖδας παραδιδῷ πολλὰ μογήσας πατήρ. 690
- ΚΛ. οὐχ ὃδ' ἀσύνετός είμι, πείσεσθαι δέ με
καύτην δόκει τάδ', ὥστε μή σε νουθετεῖν,
ὅταν σὺν ὑμεναίοισιν ἔξαγω κόρην.
ἄλλ' ὁ νόμος αὐτὰ τῷ χρόνῳ συνισχυανεῖ.
τούνομα μὲν οὖν παῖδ' οἶδ' ὅτῳ κατήνεσας. 695
- γένους δὲ ποίου χώποθεν, μαθεῖν θέλω.
- ΑΓΑ. Αἴγινα θυγάτηρ ἐγένετ' 'Ασωποῦ πατρός.
- ΚΛ. ταύτην δὲ θητῶν ἢ θεῶν ἔζευξε τίς;
- ΑΓΑ. Ζεύς· Αἰακὸν δ' ἔφυσεν, Οἰνώνης πρόμον.
- ΚΛ. τοῦ δ' Αἰακοῦ παῖς τίς κατέσχε δώματα; 700
- ΑΓΑ. Πηλεύς· ὁ Πηλεύς δ' ἔσχε Νηρέως κόρην.
- ΚΛ. θεοῦ διδόντος, ἢ βίᾳ θεῶν λαβών;
- ΑΓΑ. Ζεύς ἡγγύησε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος.
- ΚΛ. γαμεῖ δὲ ποῦ νιν; ἢ κατ' οἶδμα πόντιον;

- ΑΓΑ. Χείρων ἵν' οἰκεῖ σεμνὰ Πηλίου βάθρα. 705
 ΚΛ. οὐ φασι Κενταύρειον φύκισθαι γένος ;
 ΑΓΑ. ἐνταῦθ' ἔδαισαν Πηλέως γάμους θεοί.
 ΚΛ. Θέτις δ' ἔθρεψεν ἢ πατήρ Ἀχιλλέα ;
 ΑΓΑ. Χείρων, ἵν' ἥθη μὴ μάθοι κακῶν βροτῶν.
 ΚΛ. φεῦ.
 σοφός γ' ὁ θρέψας χὼ διδοὺς σοφώτερος. 710
 ΑΓΑ. τοιόσδε παιδὸς σῆς ἀνὴρ ἔσται πόσις.
 ΚΛ. οὐ μεμπτός. οἰκεῖ δ' ἄστυ ποῖον Ἑλλάδος ;
 ΑΓΑ. Ἀπιδανὸν ἀμφὶ ποταμὸν ἐν Φθίας ὄροις.
 ΚΛ. ἐκεῖσ' ἀπάξει σὴν ἐμήν τε παρθένον ;
 ΑΓΑ. κείνῳ μελήσει ταῦτα, τῷ κεκτημένῳ. 715
 ΚΛ. ἀλλ' εὐτυχοίτην. τίνι δ' ἐν ἡμέρᾳ γαμεῖ ;
 ΑΓΑ. ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος.
 ΚΛ. προτέλεια δ' ἥδη παιδὸς ἔσφαξας θεᾶ ;
 ΑΓΑ. μέλλω· πὶ ταύτῃ καὶ καθέσταμεν τύχη. 720
 ΚΛ. κάπειτα δαίσεις τοὺς γάμους ἐς ὕστερον
 ΑΓΑ. θύσας γε θύμαθ' ἀμὲ χρὴ θῦσαι θεοῖς.
 ΚΛ. ἡμεῖς δὲ θοίνην ποῦ γυναιξὶ θήσομεν ;
 ΑΓΑ. ἐνθάδε παρ' εὐπρύμνοισιν Ἀργείων πλάταις. 725
 ΚΛ. καλῶς ἀναγκαίως τε· συνενέγκοι δ' ὅμως.
 ΑΓΑ. οἶσθ' οὖν ὁ δρᾶσον, ὃ γύναι ; πιθοῦ δέ μοι.
 ΚΛ. τί χρῆμα ; πείθεσθαι γάρ εἴθισμα σέθεν.
 ΑΓΑ. ἡμεῖς μὲν ἐνθάδ', οὐπέρο' ἐσθ' ὁ νυμφίος...
 ΚΛ. μητρὸς τί χωρὶς δράσεθ', ἀμὲ δρᾶν χρεών ;
 ΑΓΑ. ἐκδώσομεν σὴν παῖδα Δαναϊδῶν μέτα.
 ΚΛ. ἡμᾶς δὲ ποῦ χρὴ τηνικαῦτα τυγχάνειν ; 730
 ΑΓΑ. χώρει πρὸς "Ἀργος παρθένους τε τημέλει.
 ΚΛ. λιποῦσα παῖδα ; τίς δ' ἀνασχήσει φλόγα ;
 ΑΓΑ. ἐγὼ παρέξω φῶς, ὁ νυμφίοις πρέπει.
 ΚΛ. οὐχ ὁ νόμος οὗτος, σὺ δὲ φαῦλ' ἥγεῖ τάδε.

- ΑΓΑ. οὐ καλὸν ἐν δχλῷ σ' ἔξομιλεῖσθαι στρατοῦ. 735
 ΚΛ. καλὸν τεκοῦσαν τάμα μ' ἐκδοῦναι τέκνα.
 ΑΓΑ. καὶ τάς γ' ἐν οἴκῳ μὴ μόνας εῖναι κόρας.
 ΚΛ. δχλυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς.
 ΑΓΑ. πιθοῦ.
 ΚΛ. μὰ τὴν ἄνασσαν Ἀργείαν θεάν.
 ἐλθὼν σὺ τάξω πρᾶσσε, τάν δόμοις δ' ἐγώ, 740
 ἀ χρὴ παρεῖναι νυμφίοισι παρθένοις.
 ΑΓΑ. οἴμοι μάτην ἥξ', ἐλπίδος δ' ἀπεσφάλην,
 ἥξ δύματων δάμαρτ' ἀποστεῖλαι θέλων.
 σοφίζομαι δὲ κάπι τοῖσι φιλτάτοις
 τέχνας πορίζω, πανταχῇ νικώμενος. 745
 δύμας δὲ σύν Κάλχαντι τῷ θυηπόλῳ
 κοινῇ τὸ τῆς θεοῦ φίλον, ἐμοὶ δ' οὐκ εὔτυχές,
 ἔξιστορήσων εῖμι, μόχθον Ἐλλάδος.
 χρὴ δ' ἐν δόμοισιν ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν
 γυναικα χρηστὴν κάγαθήν, η μὴ γαμεῖν. 750
 ΧΟ. στροφὴ ἥξει δὴ Σιμόεντα καὶ
 δίνας ἀργυροειδεῖς
 ἄγυρις Ἐλλάνων στρατιᾶς
 ἀνά τε ναυσὶν καὶ σύν ὅπλοις
 "Ιλιον ἔς τὸ Τροίας 755
 Φοιβήιον δάπεδον,
 τὰν Κασσάνδραν ἵν' ἀκούω
 ρίπτειν ξανθοὺς πλοκάμους
 χλωροκόμῳ στεφάνῳ δάφνας
 κοσμηθεῖσαν, ὅταν θεοῦ
 μαντόσυνοι πνεύσωσ' ἀνάγκαι. 760
 ἀντιστρ. στάσονται δ' ἐπὶ περγάμων
 Τροίας ἀμφὶ τε τείχη
 Τρῶες, ὅταν γάλκασπις "Αρης

- πόντιος εύπρῷοισι πλάταις
εἰρεσίᾳ πελάζῃ 765
- Σιμουντίοις ὁχετοῖς,
τὰν τῶν ἐν αἰθέρι δισσῶν
Διοσκούρων Ἐλέναν
ἐκ Πριάμου κομίσαι θέλων
ἐς γᾶν Ἑλλάδα δοριπόνων.
ἀσπίσι καὶ λόγχαις Ἀχαιῶν.
ἐπωδ. Πέργαμον δὲ Φρυγῶν πόλιν
λαΐνους περὶ πύργους
κυκλώσας δόρει φονίῳ,
λαιμοτόμους σπάσας κεφαλάς,
πέρσας πόλισμα κατ' ἄκρας,
θήσει κόρας πολυκλαύτους
δάμαρτά τε Πριάμου. 770
- ἀ δὲ Διὸς Ἐλένα κόρα
πολύκλαυτος ἐσσεῖται
πόσιν προλιποῦσα· μήτ' ἔμοὶ⁷⁷⁵
μήτ' ἔμοῖσι τέκνων τέκνοις
ἐλπὶς ἀδε ποτ' ἔλθοι,
οἶναν αἱ πολύχρυσοι
- Λυδαὶ καὶ Φρυγῶν ἄλοχοι
στήσασαι τάδ' ἐς ἀλλήλας
παρ' ίστοῖς μυθεύσουσι·
τίς ἄρα μ' εὐπλοκάμου κόμας
ρῦμα δακρυόν τανύσας 785
- πατρίδος οὐλομένας ἀπολωτιεῖ;
διὰ σέ, τὰν κύκνου δολιγαύχενος γόνον,
εἴ δὴ φάτις ἔτυμος,
ώς ἔτεκεν Λήδα σ'
ὄρνιθι πταμένω 790
- 795

- ΑΧ. τίς δὲ καλῶν πύλας παροίξας; ὡς τεταρβηκὼς καλεῖ.
 ΠΡ. δοῦλος, οὐχ ἀβρύνομαι τῷδε· ἡ τύχη γάρ μ' οὐκ ἔξι.
 ΑΧ. τίνος; ἐμὸς μὲν οὐχί χωρὶς τάμα καὶ ἀγαμέμνονος.
 ΠΡ. τῆσδε, τῶν πάροιθεν οἴκων, Τυνδάρεω δόντος
πατρός. 860
- ΑΧ. ἔσταμεν φράζ', εἰ τι χρήζεις, ὃν μ' ἐπέσχες εἴνεκα.
 ΠΡ. ἢ μόνω παρόντε δῆτα ταῖσδε ἐφέστατον πύλαις;
 ΚΛ. ὡς μόνοις λέγοις ἄν, ἔξω δ' ἐλθὲ βασιλείων δόμων.
 ΠΡ. ὃ τύχη πρόγοια θ' ἡμή, σώσαθ' οὖς ἐγὼ θέλω.
 ΑΧ. ὁ λόγος ἐς μέλλοντ' ἀνοίσει χρόνον. ἔχει δ' ὅκνον
τινά. 865
- ΚΛ. δεξιᾶς ἔκατι μὴ μέλλι, εἰ τι μοι χρήζεις λέγειν.
 ΠΡ. οἶσθα δῆτά μ' ὅστις δύν σοὶ καὶ τέκνοις εὔγους ἔψυν.
 ΚΛ. οἵδα σ' ὅντ' ἐγὼ παλαιὸν δωμάτων ἐμῶν λάτριν.
 ΠΡ. χῶτι μ' ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς ἔλαβεν Ἀγαμέμνων
ἄναξ;
- ΚΛ. ἥλθες εἰς "Ἄργος μεθ' ἡμῖν κάμδος ἥσθ' ἀεί ποτε. 870
 ΠΡ. δόδε ἔχει. καὶ σοὶ μὲν εὔγους εἰμί, σῷ δὲ ἥσσον πόσει.
 ΚΛ. ἐκκάλυπτε νῦν ποθ' ἡμῖν οὕστινας στέγεις λόγους.
 ΠΡ. παῖδα σὴν πατήρ ὁ φύσας αὐτόχειρ μέλλει κτενεῖν.
 ΚΛ. πῶς; ἀπέπτυσ', ὃ γεραίε, μῦθον οὐ γὰρ εὗ φρονεῖς.
 ΠΡ. φασγάνω λευκὴν φονεύων τῆς τάλαιπώρου δέρην. 875
 ΚΛ. ὃ τάλαιν' ἐγώ· μεμηγὼς ἄρα τυγχάνει πόσις;
 ΠΡ. ἀρτίφρων, πλὴν ἐς σὲ καὶ σὴν παῖδα· τοῦτ' οὐκ εὗ
φρονεῖ.
- ΚΛ. ἐκ τίνος λόγου; τίς αὐτὸν οὐπάγων ἀλαστόρων;
 ΠΡ. θέσφαθ', ὡς γέ φησι Κάλχας, ἵνα πορεύηται στρατός.
 ΚΛ. ποῦ; τάλαιν' ἐγώ, τάλαινα δὲ ἦν πατήρ μέλλει
κτενεῖν. 880
- ΠΡ. Δαρδάνου πρὸς δώμαθ', Ελένην Μενέλεως ὅπως λάβῃ.
 ΚΑ. εἰς ἄρ' Ἰφιγένειαν Ἐλένης νόστος ἦν πεπρωμένος;

ΠΡ. πάντ' ἔχεις· 'Αρτέμιδι θύσειν παῖδα σὴν μέλλει πατήρ.
 ΚΛ. δὲ γάμος τίν' εἶχε πρόφασιν, ἢ μ' ἐκόμισεν ἐκ δόμων;
 ΠΡ. ἵν' ἀγάγοις χαίρουσ' 'Αχιλλεῖ παῖδα νυμφεύσουσα

σὴν. 885

ΚΛ. ὡς θύγατερ, ἥκεις ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ σὺ καὶ μήτηρ σέθεν.

ΠΡ. οἰκτρὰ πάσχετον δύ' οὖσαι· δεινὰ δ' 'Αγαμέμνων ἔτλη.

ΚΛ. οἴχομαι τάλαινα, δακρύων νάματ' οὐκέτι στέγω.

ΠΡ. εἴπερ ἀλγεινὸν τὸ τέκνων στερομένην δακρυρροεῖν.

ΚΛ. σὺ δὲ τάδ', ὡς γέρον, πόθεν φῆς εἰδέναι πεπυσμένος, 890

ΠΡ. δέλτον ὠχόμην φέρων σοι πρὸς τὰ πρὶν γεγραμένα.

ΚΛ. οὐκ ἔδων ἢ ξυγκελεύων παῖδ' ἄγειν θανουμένην;

ΠΡ. μὴ μὲν οὖν ἄγειν· φρονῶν γὰρ ἔτυχε σὸς πόσις τότ' εὗ.

ΚΛ. κατὰ πῶς φέρων γε δέλτον οὐκ ἐμοὶ δίδως λαβεῖν;

ΠΡ. Μενέλεως ἀφείλεθ' ἡμᾶς, δις κακῶν τῶνδ' αἴτιος. 895

ΚΛ. ὡς τέκνον Νηρῆδος, ὡς παῖ Πηλέως, κλύεις τάδε;

ΑΧ. ἔκλυον οὖσαν ἀθλίαν σε; τὸ δ' ἐμὸν οὐ φαύλως φέρω.

ΚΛ. παῖδά μου κατακτενοῦσι σοῖς δολώσαντες γάμοις.

ΑΧ. μέμφομαι κάγὼ πόσει σῷ, κούχ ἀπλῶς οὔτε φέρω.

ΚΛ. οὐκ ἐπαιδεσθήσομαι γε προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ, 900

θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα· τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνομαι;

ἢ τίνος σπουδαστέον μοι μᾶλλον ἢ τέκνου πέρι;

ἀλλ' ἄμυνον, ὡς θεᾶς παῖ, τῇ τ' ἐμῇ δυσπραξίᾳ

τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ, μάτην μέν, ἀλλ' ὅμως

σοὶ καταστέψασ' ἐγώ νιν ἦγον ὡς γαμουμένην. 905

νῦν δ' ἐπὶ σφαγὰς κομίζω· σοὶ δ' ὄνειδος ἔξεται,

ὅστις οὐκ ἤμυνας· εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐζύγης,

ἀλλ' ἐκλήθης γοῦν ταλαινῆς παρθένου φίλος πόσις.

πρὸς γενειάδος σε, πρὸς σῆς δεξιᾶς, πρὸς μητέρος,

ὄνομα γὰρ τὸ σὸν μ' ἀπώλεσ', ἢ σ' ἀμυναθεῖν χρεών, 910

οὐκ ἔχω βωμὸν καταφυγεῖν ἄλλον ἢ τὸ σὸν γόνυ,

οὐδὲ φίλος οὐδεὶς πέλει μοι· τὰ δ' 'Αγαμέμνονος κλύεις

ώμα καὶ πάντοιμ· ἀφῆγμαι δ', ὥσπερ εἰσορᾶς, γυνὴ
ναυτικὸν στράτευμ' ἄναρχον καπὶ τοῖς κακοῖς θρασύ,
χρήσιμον δ', ὅταν θέλωσιν. ἦν δὲ τοιμήσης σύ μου 915
χεῖρ' ὑπερτεῖναι, σεσώσμεθ· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα.

XO. δεινὸν τὸ τίκτειν καὶ φέρει φίλτρον μέγα
πᾶσίν τε κοινὸν ὄσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων.

AX. ὑψηλόφρων μοι θυμὸς αἱρεται πρόσω,
ἐπίσταται δὲ τοῖς κακοῖσι τ' ἀσχαλᾶν 920
μετρίως τε χαίρειν τοῖσιν ἔξωγκωμένοις.
λελογισμένοι γάρ οἱ τοιοίδ' εἰσὶν βροτῶν
ὅρθῶς διαζῆν τὸν βίον γνώμης μέτα.

ἔστιν μὲν οὖν ἐν' ἡδὺ μὴ λίαν φρονεῖν,
ἔστιν δὲ χώπου χρήσιμον γνώμην ἔχειν. 925

ἐγὼ δ' ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεὶς
Χείρωνος, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχειν.
καὶ τοῖς Ἀτρείδαις, ἦν μὲν ἡγῶνται καλῶς,
πεισόμεθ· ὅταν δὲ μὴ καλῶς, οὐ πείσομαι.
ἀλλ' ἐνθάδ' ἐν Τροίᾳ τ' ἐλευθέραν φύσιν 930

παρέχων, "Ἄρη τὸ κατ' ἐμὲ κοσμήσω δορί.

σὲ δ', ὁ παθοῦσα σχέτλια πρὸς τῶν φιλτάτων,
ἀ δὴ κατ' ἀνδρα γίγνεται νεανίαν,

τοσοῦτον οἶκτον περιβαλῶν καταστελῶ,

κούποτε κόρη σὴ πρὸς πατρὸς σφαγήσεται, 935
ἐμὴ φατισθεῖσ'· οὐ γάρ ἐμπλέκειν πλοκὰς

ἐγὼ παρέξω σῷ πόσει τούμὸν δέμας.

τούνομα γάρ, εὶ καὶ μὴ σίδηρον ἤρατο,

τούμὸν φονεύσει παῖδα σήν· τὸ δ' αἴτιον

πόσις σός· ἀγνὸν δ' οὐκέτ' ἔστι σῶμ' ἐμόν,

εἰ δι' ἔμ' ὀλεῖται διά τε τοὺς ἐμοὺς γάμους

ἥ δεινὰ τλάσσα κούκ λανεκτὰ παρθένος,

θαυμαστὰ δ' ὡς ἀνάξι' ἡτιμασμένη.

έγώ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνήρ,
έγώ τὸ μηδέν, Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν,
ώς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
εἴπερ φονεύσει τούμὸν ὄνομα παιδα σήν.
μὰ τὸν δὲι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον
Νηρέα, φυτουργὸν Θέτιδος ἡ μ' ἐγείνατο,
οὐχ ἀψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ,
οὐδὲ εἰς ἄκραν χεῖρ', ὥστε προσβαλεῖν πέπλοις.
ἢ Σίπυλος ἔσται πόλις, ὅρισμα βαρβάρων,
ὅθεν πεφύκασ' οἱ στρατηλάται γένος,
Φθίας δὲ τούγομ' οὐδαμοῦ κεκλήσεται.
πικροὺς δὲ προχύτας χέρνιβάς τ' ἐνάρξεται
Κάλχας ὁ μάντις. τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ,
ὅς δλίγ' ἀληθῆ, πολλὰ δὲ φευδῆ λέγει
τυχών· δόσ' ἀν. δὲ μὴ τύχη, διοίχεται;
οὐ τῶν γάμων ἔκατι, μυρίαι κόραι
θηρῶσι λέκτρον τούμόν, εἴρηται τόδε.
ἀλλ' ὕβριν ἡμᾶς ὕβρισ' Ἀγαμέμνων ἄναξ.
χρῆν δ' αὐτὸν αἴτεῖν τούμὸν ὄνομ' ἐμοῦ πάρα,
θήραμα παιδός· ἡ Κλυταιμήστρα δ' ἐμοὶ⁹⁵⁰
μάλιστ' ἐπείσθη θυγατέρ' ἐκδοῦναι πόσει.
ἔδωκα τὰν "Ελλησιν, εἰ πρὸς" ΙΙΙιον
ἐν τῷδ' ἔκαμνε νόστος· οὐκ ἡρούμεθ' ἀν
τὸ κοινὸν αὔξειν ὃν μέτ' ἔστρατευόμην.
νῦν δ' οὐδέν εἰμι παρά γε τοῖς στρατηλάταις
ἐν εὔμαρεῖ τε δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.
τάχ' εἰσεται σίδηρος, ὃν, πρὶν ἐς Φρύγας
ἐλθεῖν, φόνου κηλῖσιν αἴματος χρανῶ,
εἴ τις με τὴν σὴν θυγατέρ' ἐξαιρήσεται.
ἀλλ' ἡσύχαζε· θεὸς ἐγώ πέφηνά σοι
μέγιστος, οὐκ ὃν· ἀλλ' ὅμως γενήσομαι.

- ΧΟ. ἔλεξας, ὡς παῖ Πηλέως, σοῦ τ' ἄξια
καὶ τῆς ἐναλίας δαίμονος, σεμνῆς θεοῦ. 975
- ΚΛ. φεῦ
πῶς ἀν σ' ἐπαινέσαιμι μὴ λίαν λόγοις,
μηδὲ ἐνδεῶς τοῦδ' ἀπολέσαιμι τὴν χάριν;
αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ τρόπον τινὰ
μισοῦνται τοὺς αἰνοῦντας, ἢν αἰνῶσ' ἄγαν.
αἰσχύνομαι δὲ παραφέρουσ' οἰκτροὺς λόγους,
ἰδίᾳ νοσοῦσα· σὺ δ' ἀνοσος κακῶν γ' ἐμῶν. 980
- ἀλλ' οὖν ἔχει τι σχῆμα, κανὸν ἀπωθεν ἦ
ἀνήρ δ χρηστός, δυστυχοῦντας ὡφελεῖν.
οἰκτρες δ' ἡμᾶς· οἰκτρὰ γὰρ πεπόνθαμεν.
ἢ πρῶτα μὲν σε γαμβρὸν οἰηθεῖσ' ἔχειν
κενὴν κατέσχον ἐλπίδ'· εἰτά σοι τάχα
ὅρνις γένοιτ' ἀν σοῖς τε μέλλουσιν γάμοις
θανοῦσ' ἐμὴ παῖς, δ σε φυλάξασθαι χρεών.
ἀλλ' εὗ μὲν ἀρχὰς εἶπας, εὕ δὲ καὶ τέλη· 990
- σοῦ γὰρ θέλοντος παῖς ἐμὴ σωθήσεται.
βούλει νιν ἵκετιν σὸν περιπτύξαι γόνυ;
ἀπαρθένευτα μὲν τάδ'· εἰ δέ σοι δοκεῖ,
ἥξει, δι', αἰδοῦς ὅμιλ' ἔχουσ' ἐλεύθερον·
εἰ δ' οὐ παρούσῃς ταῦτα τεύξομαι· σέθεν,
μενέτω κατ' οἴκους· σεμνὰ γὰρ σεμνύνεται. 995
- ὅμως δ' ὅσον γε δυνατὸν αἰδεῖσθαι χρεών.
- ΑΧ. σὺ μήτε σὴν παῖδ' ἔξαγ' ὅψιν εἰς ἐμήν,
μήτ' εἰς ὄνειδος ἀμαθὲς ἐλθωμεν, γύναι·
στρατὸς γὰρ ἀθρόος, ἀργὸς ὧν τῶν οἰκοθεν,
λέσχας πονηρὰς καὶ κακοστόμους φιλεῖ·
πάντως δέ μ' ἵκετεύοντες ἥξετ' εἰς ἴσον,
εἰτ' ὀνικετεύτως· εἰς ἐμοὶ γάρ ἐστ' ἄγων
μέγιστος, ὑμᾶς ἔξαπαλλάξαι κακῶν. 1000

- ώς ἔν γ' ἀκούσασ' ἵσθι μὴ ψευδῶς μ' ἐρεῖν· 1005
ψευδῆ λέγων δὲ καὶ μάτην ἐγκερτομῶν
θάνοιμι· μὴ θάνοιμι δ', ἢν σώσω κόρην.
ΚΛ. ὄναιο συνεχῶς δυστυχοῦντας ὠφελῶν.
ΑΧ. ἄκουε δή νυν, ἵνα τὸ πρᾶγμα ἔχῃ καλῶς.
ΚΛ. τί τοῦτ' ἔλεξας; ὡς ἀκουστέον γέ σου. 1010
ΑΧ. πείθωμεν αὖθις πατέρα βέλτιον φρονεῖν.
ΚΛ. κακός τίς ἔστι καὶ λίαν ταρβεῖ στρατόν.
ΑΧ. ἀλλ' οἱ λόγοι γε καταπαλαίουσιν λόγους.
ΚΛ. ψυχρὰ μὲν ἐλπίς· ὅ τι δὲ χρή με δρᾶν φράσον.
ΑΧ. ἵκετευ ἐκεῖνον μὴ κτείνειν τέκνα· 1015
 ἢν δ' ἀντιβαίνῃ, πρὸς ἐμέ σοι πορευτέον·
εἰ γάρ τὸ χρῆζον ἐπίθετ', οὐ τούμὸν χρεῶν
χωρεῖν. ἔχει γάρ τοῦτο τὴν σωτηρίαν.
καγώ τ' ἀμείνων πρὸς φίλον γενήσομαι,
στρατός τ' ἀν οὐ μέμψαιτό μ', εἰ τὰ πράγματα 1020
λελογισμένως πράσσοιμι μᾶλλον ἢ σθένει.
καλῶς δὲ κρανθέντων πρὸς ἡδονὴν φίλοις
σοί τ' ἀν γένοιτο κἀν ἐμοῦ χωρὶς τάδε.
ΚΛ. ὡς σώφρον' εἴπας δραστέον δ' ἀ σοι δοκεῖ.
 ἢν δ' αὖ τι μὴ πράσσωμεν ὅν ἐγὼ θέλω,
ποῦ σ' αὖθις ὀψόμεσθα; ποῦ χρή μ' ἀθλίαν
ἐλθοῦσαν εὑρεῖν σὴν χέρ' ἐπίκουρον κακῶν; 1025
ΑΧ. ἥμεῖς σε φύλακες οὗ χρεῶν φυλάξομεν,
μὴ τίς σ' ἵδη στείχουσαν ἐπτοημένην
Δαναῶν δι' ὄχλου· μηδὲ πατρῶον δόμον
αἰσχυν· ὁ γάρ τοι Τυνδάρεως οὐκ ἄξιος
κακῶς ἀκούειν· ἐν γάρ "Ελλησιν μέγας.
ΚΛ. ἔσται τάδε· ἄρχε· σοί με δουλεύειν χρεών.
εἰ δ' εἰσὶ θεοί, δίκαιοις ὅν ἀνήρ σύ τοι
ἔσθλῶν κυρήσεις· εἰ δὲ μή, τί δεῖ πονεῖν; 1035

ΧΟ. στρ. τίς ἄρ' οὐδέναιος διὰ λωτοῦ Λίβυος
μετά τε φιλοχόρου κιθάρας
συρίγγων θ' οὐπὸ καλαμοεσ-
σῶν ἔστασεν ίαχάν,
ὅτ' ἀνὰ Πήλιον αἱ καλλιπλόκαμοι
Πιερίδες παρὰ δαιτὶ θεῶν
χρυσεοσάνδαλον ἔγνος
ἐν γῆς αρούσουσαι
Πηλέως ἐς γάμον ἤλθον,
μελῳδοῖς Θέτιν ἀχήμασι τόν τ' Αἰακίδαν.
Κενταύρων ἀν' ὄρος κλέουσαι
Πηλιάδα καθ' Ὂλαν.
ὅ δε Δαρδανίδας, Διὸς
λέκτρων τρύφημα φίλον,
χρυσέοισιν ἀφυσσε λοιβάν
ἐν κρατήρων γυάλοις,
ὅ Φρύγιος Γανυμήδης.
παρὰ δὲ λευκοφαῇ ψάμαθον
εἰλισσόμεναι κύκλια
πεντήκοντα κόραι Νηρέως
γάμους ἔχόρευσαν.
ἀνὰ δ' ἐλάταις σὺν στεφανώδει τε χλόᾳ
θίασος ἔμοιλεν ἱπποβάτας
Κενταύρων ἐπὶ δαιτα τὰν
θεῶν κρατῆρά τε Βάκχου.
μέγα δ' ἀνέκλαγον· ὡς Νηρηὶ κόρα,
παῖδα σὲ Θεσσαλίᾳ μέγα φῶς
μάντις ὁ φοιβάδα μοῦσαν
εἰδὼς γεννάσειν
Χείρων ἔξονόμαζεν,
ὅς ἤξει χθόνα λογγήρεσι σὺν Μυρμιδόνων

1040

1045

1050

1055

1060

1065

- ἀσπισταῖς Πριάμοιο κλεινὰν
γῆθεν ἐκπυρώσων, 1070
περὶ σώματι χρυσέων
ὅπλων 'Ηφαιστοπόνων
κεκορυθμένος ἔνδυτ', ἐκ θεᾶς
ματρὸς δωρήματ' ἔχων
Θέτιδος, ἃ νιν ἔτικτε. 1075
μακάριον τότε δαίμονες
τᾶς εὐπάτριδος
Νηρῆδός τ' ἔθεσαν γάμον
Πηλέως θ' ὑμεναίους.
ἐπωδ. σὲ δ', ὦ κόρα, στέψουσι καλλικόμαν 1080
πλόκαμον 'Αργεῖοι βαλιάν
ῶστε πετράλων ἀπ' ἄντρων ἐλθοῦσαν ὀρείαν
μόσχον ἀκήρατον, βρότειον
αἰμάσσοντες λαιμόν·
οὐ σύριγγι τραφεῖσαν, οὐδ'
ἐν ῥοιβδήσει βουκόλων,
παρὰ δὲ ματέρι νυμφοκόμου
'Ιναχίδαις γάμον.
ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς ἔτι, ποῦ
τᾶς ἀρετᾶς σθένει τι πρόσωπον; 1090
δόποτε τὸ μὲν ἀσεπτον ἔχει
δύνασιν, ἡ δ' ἀρετὰ κατόπι-
σθεν θνατοῖς ἀμελεῖται, ἀνομίᾳ δὲ νόμων κρατεῖ
καὶ μὴ κοινὸς ἀγῶν βροτοῖς,
μή τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ. 1095
ΚΛ. ἔξηλθον οὖκων προσκοπουμένη πόσιν,
χρόνιον ἀπόντα κάκλελοιπότα στέγας.
ἐν δακρύοισι δ' ἡ τάλαινα παῖς ἐμή,
πολλὰς ιεῖσα μεταβολὰς ὀδυρμάτων, 1100

- θάνατον ἀκούσασ', δὸν πατὴρ βουλεύεται.
 μνήμην δ' ἄρ' εἶχογ πλησίον βεβηκότος
 'Αγαμέμνονος τοῦδ', δὸς ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ τέκνοις
 ἀνόσια πράσσων αὐτίχ' εὑρεθήσεται. 1105
- ΑΓΑ. Λήδας γένεθλον, ἐν καλῷ σ' ἔξῳ δόμιων
 ηὔρηχ', ἵν' εἴπω παρθένου χωρὶς λόγους,
 οὓς οὐκ ἀκούειν τὰς γαμουμένας πρέπει.
- ΚΛ. τί δ' ἔστιν, οὖσι καιρὸς ἀντιλάζυται;
- ΑΓΑ. ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μέτα· 1110
 ὡς χέρνιβες πάρεισιν ηύτρεπισμέναι,
 προχύται τε βάλλειν πῦρ καθάρσιον χεροῦ,
 μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἀς θεᾶς πεσεῖν χρεῶν
 'Αρτέμιδι, μέλανος αἷματος φυτήματα.
- ΚΛ. τοῖς ὀνόμασιν μὲν εὗ λέγεις, τὰ δ' ἔργα σου 1115
 οὐκ οἶδ' ὅπως χρή μ' ὄνομάσασαν εὗ λέγειν.
 χώρει δέ, θύγατερ, ἐκτός οἶσθα γάρ πατρὸς
 πάντως ἀ μέλλει. χύπο τοῖς πέπλοις ἄγε
 λαβοῦσ' Ὁρέστην, σὸν κασίγνητον, τέκνον.
 ίδού πάρεστιν ἥδε πειθαρχοῦσά σοι. 1120
- τὰ δ' ἄλλ' ἐγὼ πρὸ τῆσδε κάμαυτῆς φράσω.
- ΑΓΑ. τέκνον, τί κλαίεις, οὐδ' ἔθ' ἥδεως ὁρᾷς,
 ἐς γῆν δ' ἐρείσασ' ὅμικα πρόσθ' ἔχεις πέπλους ;
- ΚΛ. φεῦ·
 τίν' ἀν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν ;
 ἂπασι γάρ πρώτοισι χρήσασθαι πάρα 1125
 καν ὑστάτοισι καν μέσοισι πανταχοῦ.
- ΑΓΑ. τί δ' ἔστιν ; ὡς μοι πάντες εἰς ἐν ἥκετε,
 σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραχμὸν ὅμιμάτων.
- ΚΛ. εἰφ' ἀν ἐρωτήσω σε γενναίως, πόσι.
- ΑΓΑ. οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ μ', ἐρωτᾶσθαι θέλω. 1130
- ΚΛ. τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμὴν μέλλεις κτενεῖν ;

- ΑΓΑ. ἔα.
τλήμονά γ' ἔλεξας, ὑπονοεῖς θ' ἀ μή σε χρή.
- ΚΛ. ἔχ' ἥσυχος,
κάκεινό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκριναι πάλιν.
- ΑΓΑ. σὺ δ' ἦν γ' ἐρωτᾶς εἰκότ', εἰκότ' ἀν κλύοις.
- ΚΛ. οὐκ ἄλλ' ἐρωτῶ, καὶ σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι. 1135
- ΑΓΑ. ὁ πότνια μοῖρα καὶ τύχη δαίμων τ' ἐμός.
- ΚΛ. κάμός γε καὶ τῆσδ', εἰς τριῶν δυσδαιμόνων.
- ΑΓΑ. τίς σ' ἡδίκησε ;
ΚΛ. τοῦτ' ἐμοῦ πεύθει πάρα ;
ὅ νοῦς ὅδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει.
- ΑΓΑ. ἀπωλόμεσθα. προδέδοται τὰ κρυπτά μου. 1140
- ΚΛ. πάντ' οἶδα καὶ πέπυσμ', ἀ σὺ μέλλεις με δρᾶν·
αὐτὸ δὲ τὸ σιγᾶν ὁμολογοῦντός ἐστί σου
καὶ τὸ στενάζειν· πολλὰ μὴ κάμης λέγων.
- ΑΓΑ. ίδοὺ σιωπῶ· τὸ γάρ ἀναίσχυντον τί δεῖ
ψευδῆ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορᾷ ; 1145
- ΚΛ. ἀκουει δή νυν· ἀνακαλύψω γάρ λόγους,
κούκετι παρῳδοῖς χρησόμεσθ' αἰνίγμασιν.
πρῶτον μέν, ἵνα σοι πρῶτα τοῦτ' ὀνειδίσω,
ἔγημας ἀκουσάν με κάλαβεις βίᾳ,
τὸν πρόσθεν ἀνδρα Τάνταλον κατακτανών, 1150
βρέφοις τε τούμδον ζῶν προσούδισας πέδω,
μαστῶν βιαίως τῶν ἐμῶν ἀποσπάσας.
καὶ τὸ Διός γε παῖδ' ἐμώ τε συγγόνω
ἴπποισι μαρμαίροντ' ἐπεστρατευσάτην·
πατήρ δὲ πρέσβυς Τυνδάρεως σ' ἐρρύσατο . 1155
ἴκετην γενόμενον, τάμα δ' ἔσχες αὖ λέχη.
οὗ σοι καταλλαχθεῖσα περὶ σὲ καὶ δόμους
συμμαρτυρήσεις ὡς ἄμεμπτος ἦ γυνή,
ἔς τ' Ἀφροδίτην σωφρονοῦσα καὶ τὸ σὸν

μέλαθρον αὔξουσ', ὥστε σ' εἰσιόντα τε
χαίρειν θύραζέ τ' ἔξιόντ' εὐδαιμονεῖν. 1160

σπάνιον δὲ θήρευμ' ἀνδρὶ τοιαύτην λαβεῖν
δάμαρτα· φλαύραν δ' οὐ σπάνις γυναικί¹ ἔχειν.
τίκτω δ' ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι παῖδά σοι
τόνδ', ὃν μιᾶς σὺ τλημόνως μ' ἀποστερεῖς. 1165
κάν τίς σ' ἔργται, τίνος ἐκατίνιν κτενεῖς,
λέξον, τί φήσεις : ἦ με χρὴ λέγειν τὰ σά ;
Ἐλένην Μενένεως ἵνα λάβῃ· καλόν γέ τοι
κακῆς γυναικίς μισθὸν ἀποτεῖσαι τέκνα·
τάχθιστα τοῖσι φιλτάτοις ὀνούμεθα. 1170

ἄγ', ἦν στρατεύσῃ καταλιπών μ' ἐν δώμασιν,
κάκεῖ γένη σὺ διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
τίν' ἐν δόμοις με καρδίαν ἔξειν δοκεῖς,
ὅταν θρόνους μὲν τῆσδε προσβλέπω κενούς,
κενούς δὲ παρθενῶνας, ἐπὶ δὲ δακρύους 1175
μόνη κάθωμαι, τήνδε θρηνωδοῦσ' ἀεί·
ἀπώλεσέν σ', δὲ τέκνον, ὁ φυτεύσας πατήρ,
αὐτὸς κτανών, οὐκ ἄλλος οὐδὲ ἄλλη χερί,
τοιόνδε μῆσος καταλιπὼν πρὸς τοὺς δόμους.
ἐπεὶ βραχείας προφάσεως ἐνδεῖ μόνον; 1180

ἐφ' οὐ σ' ἔγω καὶ παῖδες αἱ λελειμέναι
δεξόμεθα δέξιν ἦν σε δέξασθαι χρεῶν.
μὴ δῆτα πρὸς θεῶν μήτ' ἀναγκάσῃς ἐμὲ
κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μήτ' αὐτὸς γένη.
εῖεν.

θύσεις σὺ δὴ παῖδ'. ἔνθα τίνας εὐχάρας ἔρεις ; 1185
τί σοι κατεύξει τάγαθόν, σφάζων τέκνον;
νόστον πονηρόν, οἴκοθέν γ' αἰσχρῶς ἴών;
ἄλλ' ἐμὲ δίκαιον ἀγαθὸν εὔχεσθαι τί σοι ;
ἢ τάρ' ἀσυνέτους τοὺς θεούς ἡγοίμεθο; ἄν,

εὶ τοῖσιν αὐθένταισιν εὔφρον' ἥσομεν.

1190

ἥκων δ' ἐς "Ἄργος προσπεσεῖ τέκνοισι σοῖς ;
ἀλλ' οὐ θέμις σοι. τίς δὲ καὶ προσβλέψεται
παίδων σ', ἐὰν σφῶν προέμενος κτάνης τινά ;
ταῦτ' ἥλθεις ἥδη διὰ λόγων ; ἢ σκῆπτρά σοι
μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ ;

1195

ὸν χρῆν δίκαιον λόγον ἐν Ἀργείοις λέγειν.
βούλεσθ', 'Αχαιοί, πλεῦν Φρυγῶν ἐπὶ χθόνα ;
κλῆρον τίθεσθε παῖδ' ὅτου θανεῖν χρεών.

ἐν ἵσῳ γάρ ἦν τόδ', ἀλλὰ μή σ' ἔξαίρετον
σφάγιον παρασχεῖν Δαναΐδαισι παῖδα σήν.

1200

ἢ Μενέλεων πρὸ μητρὸς Ἐρμιόνην κτανεῖν,
οὕπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν· νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἡ τὸ σὸν
σώζουσα λέκτρον παιδὸς ἐστερήσομαι,

ἥ δ' ἔξαμαρτοῦς ὑπότροπος νεάνιδα

Σπάρτη κομίζουσ', εύτυχὴς γενήσεται.

1205

τούτων ἄμειψαί μ' εἴ τι μὴ καλῶς λέγω.
εἰ δ' εὖ λέλεκται, μετανόει δὴ μὴ κτανεῖν
τὴν σήν τε κάμην παῖδα, καὶ σώφρων ἔσει.

XO. πιθοῦ· τὸ γάρ τοι τέκνα συνσώζειν καλόν,
'Αγάμεμνον· οὐδεὶς τοῖσδ' ἀν ἀντείποι βροτῶν. 1210

IΦ. εἰ μὲν τὸν Ὁρφέως εἶχον, ὃ πάτερ, λόγον,
πείθειν ἐπάρδουσ', ὃσθ' ὄμαρτεῖν μοι πέτρας,
κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην,
ἐνταῦθ' ἀν ἥλθον· νῦν δὲ τάπ' ἐμοῦ σοφά,
δάκρυα παρέξω· ταῦτα γάρ δυναίμεθ' ἀν.

1215

ίκετηρίαν δὲ γόνασιν ἔξαπτω σέθεν
τὸ σῶμα τούμόν, ὅπερ ἔτικτεν ἥδε σοι,
μή μ' ἀπολέσῃς ἄωρον· ἥδὺ γάρ τὸ φῶς
λεύσσειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆς μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάσῃς.
πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ·

1220

πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμὸν
φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.
λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὅδ· ἄρα σ', ὃ τέκνον,
εὐδαιμον' ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν ὄψομαι,
ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ ; 1225
οὐδὲδὲ δ' ὅδ' ἦν αὖ περὶ σὸν ἐξαρτωμένης
γένειον, οὗ νῦν ἀντιλάζυμαι χερί.
τί δ' ἄρ' ἐγὼ σέ, πρέσβυν ἄρ' ἐσδέξομαι!
ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
πόνων τιθηνούς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς ; 1230
τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
σὺ δ' ἐπιλέλησαι, καὶ μ' ἀποκτεῖναι θέλεις.
μή, πρός σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρέως πατρὸς
καὶ τῆσδε μητρός, ἣ πρὶν ὡδίνουσ' ἐμὲ
νῦν δευτέραν ὡδῖνα τήνδε λαμβάνει. 1235
τί μοι μέτεστι τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων
'Ελένης τε; πόθεν ἥλθ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ μῷ, πάτερ;
βλέψον πρὸς ἡμᾶς, δόμα δὲς φίλημά τε,
ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
μνημεῖον, ἦν μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις. 1240
ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σύ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
δόμως δὲ συνδάκρυσον, ίκέτευσον πατρὸς
τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν· αἰσθημά τοι
κάν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.
ἰδού σιωπῶν λίσσεται σ' ὅδ', δὲ πάτερ. 1245
ἀλλ' αἰδεσάι με καὶ κατοίκτιρον βίον·
ναί, πρὸς γενείου σ' ἀντόμεσθα δύο φίλω·
ὅ μὲν νεοσσὸς ὧν ἔθ', ἡ δ' ηὔξημένη.
ἐν συντεμοῦσα πάντα νικήσω λόγον·
τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν, 1250
τὰ νέρθε δ' οὐδέν· μαίνεται δ' ὃς εὔχεται

θανεῖν. κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ καλῶς θανεῖν.

ΧΟ. Ὡς τὴν μονὸν Ἐλένη, διὰ σὲ καὶ τοὺς σους γάμους
ἀγῶν· Ατρείδαις καὶ τέκνοις ἥκει μέγας.

ΑΓΑ. ἐγὼ τά τ' οἰκτρὰ συνετός εἰμι καὶ τά μή,
φίλων ἐμαυτοῦ τέκνα· μαινούμην γάρ ἄν.
δεινῶς δ' ἔχει με ταῦτα τολμῆσαι, γύναι,
δεινῶς δὲ καὶ μή· τοῦτο γάρ πρᾶξαι με δεῖ.
δρᾶθ' ὅσον στράτευμα ναύφρακτον τόδε,
χαλκέων θ' ὅπλων ἀνακτες Ἐλλήνων ὅσοι,
οἵς νόστος οὐκ ἔστ' Ἰλίου πύργους ἔπι,
εἰ μή σε θύσω, μάντις ως Κάλχας λέγει,
οὐδ' ἔστι Τροίας ἐξελεῖν κλεινὸν βάθρον.
μέμηνε δ' Ἀφροδίτη τις Ἐλλήνων στρατῷ
πλεῖν ως τάχιστα βαρβάρων ἐπὶ χθόνα,
παῦσαί τε λέκτρων ἀρπαγὰς Ἐλληνικῶν.
οἱ τάς τ' ἐν Ἀργει παρθένους κτενοῦσί μου
ὅμᾶς τε κάμε, θέσφατ' εἰ λύσω θεᾶς.
οὐ Μενέλεως με καταδεδούλωται, τέκνον,
οὐδ' ἐπὶ τὸ κείνου βουλόμενον ἐλήγλυθα,
ἀλλ' Ἐλλάς, η δεῖ, καν θέλω, καν μὴ θέλω,
θῦσαί σε τούτου δ' ἥστονες καθέσταμεν.
ἐλευθέραν γάρ δεῖ νιν ὅσον ἐν σοί, τέκνον,
κάμοι γενέσθαι, μηδὲ βαρβάρων ὑπο
Ἐλληνας ὄντας λέκτρα συλλασθαι βίᾳ.
ΚΛ. ὡς τέκνον, ὡς ξέναι,
οἱ 'γώ θανάτου τοῦ σοῦ μελέα.
φεύγει σε πατήρ "Αἰδη παραδούς.
ΙΦ. οἱ 'γώ, μᾶτερ, ταύτὸν γάρ δὴ
μέλος εἰς ἄμφω πέπτωκε τύχης,
κούκέτι μοι φῶς
οὐδ' ἀελίου τόδε φέγγος.

ἰώ ἱώ.

νιφόβοιον Φρυγῶν νάπος "Ιδας τ'
ὅρεα, Πρίαμος ὅθι ποτὲ βρέφος ἀπαλὸν ἔβαλε 1285
ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας

ἐπὶ μόρῳ θανατόεντι

Πάριν, ὃς Ἱδαιος

"Ιδαιος ἐλέγετ' ἐν Φρυγῶν πόλει.

μή ποτ' ὥφελεν τὸν ἀμφὶ 1290
βουσὶ βουκόλον τραφέντ'

[Ἄλεξανδρον]

οἰκίσαι ἀμφὶ τὸ λευκὸν ὄδωρ, ὅθι

κρῆναι Νυμφᾶν κεῖνται

λειμῶν τ' ἔρνεσι θάλλων

χλωροῖς, οὖ διδόεντα

ἄνθε" οὐακίνθινά τε θεαῖσι δρέπειν.

ἐνθα ποτὲ Παλλὰς ἔμοιε

καὶ δολιόφρων Κύπρις

"Ἡρα θ' 'Ερμᾶς θ', ὁ Διὸς ἄγγελος,

ἀ μὲν ἐπὶ πόθῳ τρυφῶσα

Κύπρις, ἀ δὲ δουρὶ Παλλάς,

"Ἡρχ τε Διὸς ἄνακτος

εύναῖσι βασιλίσιν,

κρίσιν ἐπὶ στυγνὰν ἔριν τε

καλλονᾶς, ἐμοὶ δὲ θάνατον,

πομπὰν φέροντα Δαγατδαισιν, ἃς κόραν

προθύματ' ἔλαχεν "Αρτεμις πρὸς Ἰλιον.

ο δὲ τεκών με τὰν τάλαιναν,

ὦ μᾶτερ, ὦ μᾶτερ,

οἶχεται προδοὺς ἔργημον.

ὦ δυστάλαιν' ἐγώ, πικρὰν

πικρὰν ἰδοῦσα δυσελέναν,

φονεύομαι, διόλλυμαι
 σφαγαῖσιν ἀνοσίοισιν ἀνοσίου πατρός,
 μή μοι ναῶν χαλκεμβολάδων
 πρύμνας ἄδ' Αὐλὶς δέξασθαι
 τούσδ' εἰς ὅρμους ἐς Τροίαν
 ὥφελεν ἐλάταν πομπαίαν,
 μηδ' ἀνταίαν Εύρίπῳ
 πνεῦσαι πομπὰν Ζεύς, μειλίσσων
 αὔραν ἄλλοις ἄλλαν θνατῶν
 λαίφεσι χαίρειν,

1320

τοῖσι δὲ λύπαν, τοῖσι δ' ἀνάγκαν,
 τοῖς δ' ἔξορμᾶν, τοῖς δὲ στέλλειν,
 τοῖσι δὲ μέλλειν.

1325

ἢ πολύμοχθον ἄρ' ἦν γένος, ἢ πολύμοχθον
 ἀμερίων· τὸ χρεών δέ τι δύσποτμον
 ἀνδράσιν ἀνευρεῖν.

ἴώ ίώ,
 μεγάλα πάθεα, μεγάλα δ' ἄχεα
 Δαναοΐδαις τιθεῖσα Τυνδαρίς κόρα.

1335

ΧΟ. ἐγὼ μὲν οἰκτίρω σε συμφορᾶς κακῆς
 τυχοῦσαν, οἵας μήποτ' ὥφελες τυχεῖν.

ΙΦ. Ὡς τεκοῦσ', ὡς μῆτερ, ἀνδρῶν ὅχλον εἰσορῶ πέλας.

ΚΛ. τόν γε τῆς θεᾶς παῖδα, τέκνον, φῶ σὺ

δεῦρ' ἐλήλυθας·

ΙΦ. διαχαλᾶτέ μοι μέλαθρα, δμῶες, ὡς κρύψω δέμας. 1340

ΚΛ. τί δέ, τέκνον, φεύγεις;

ΙΦ. ἀνδρα τόνδ' ἵδεν αἰσχύνομαι.

ΚΛ. ὡς τί δή;

ΙΦ. τὸ δυστυχές μοι τῶν γάμων αἰδῶ φέρει.

ΚΛ. οὐκ ἐν ἀβρότητι κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα.

ἄλλα μίμν· οὐ σεμνότητος ἔργον, ἦν ὀνώμεθα.

- ΑΧ. ὃ γύναι τάλαινα, Λήδας θύγατερ.
 ΚΛ. οὐ ψευδῆ θροεῖς. 1345
- ΑΧ. δείν' ἐν Ἀργείοις βοᾶται.
 ΚΛ. τὴν βοὴν σήμαινέ μοι.
- ΑΧ. ἀμφὶ σῆς παιδός.
 ΚΛ. πονηρὸν εἴπας οἰωνὸν λόγων.
- ΑΧ. ὡς χρεών σφάξαι νιν.
 ΚΛ. κούδεις τοῦσδ' ἐναντία λέγει;
- ΑΧ. ἐς θόρυβον ἐγώ τοι καύτὸς ἥλυθον.
 ΚΛ. τίν', ὃ ζένε;
- ΑΧ. σῶμα λευσθῆναι πέτροισι.
 ΚΛ. μῶν κόρην σφύζων ἐμήν ; 1350
- ΑΧ. αὐτὸ τοῦτο.
 ΚΛ. τίς δ' ἂν ἔτλη σώματος τοῦ σοῦ θιγεῖν ;
- ΑΧ. πάντες "Ελληνες.
 ΚΛ. στρατὸς δὲ Μυρμιδῶν οὖ σοι παρῆν ;
- ΑΧ. πρῶτος ἦν ἐκεῖνος ἐχθρός.
 ΚΛ. δι' ἄρ' ὀλώλαμεν, τέκνον.
- ΑΧ. οἵ με τῶν γάμων ἀπεκάλουν ἥσσονά.
 ΚΛ. ἀπεκρίνω δὲ τί;
- ΑΧ. τὴν ἐμήν μέλλουσαν εῦνιν μὴ κτανεῖν.
 ΚΛ. δίκαια γάρ. 1355
- ΑΧ. ἦν ἐφήμισεν πατήρ μοι.
 ΚΛ. κ' Αργόθεν γ' ἐπέμψατο.
- ΑΧ. ἀλλ' ἐνικώμην κεκραγμοῦ.
 ΚΛ. τὸ πολὺ γάρ δεινὸν κακόν.
- ΑΧ. ἀλλ' ὅμως ἀρήξομέν σοι.
 ΚΛ. καὶ μαχεῖ πολλοῖσιν εἴς ;
- ΑΧ. εἰσορᾶς τεύχη φέροντας τούσδε ;
 ΚΛ. ὄναιο τῶν φρενῶν.
- ΑΧ. ἀλλ' ὀνήσθμεσθα.

- ΚΛ. παῖς ἄρ' οὐκέτι σφαγήσεται ; 1360
 ΑΧ. οὐκ, ἐμοῦ γ' ἔκόντος.
- ΚΛ. ήξει δ' ὅστις ἀψεται κόρης;
 ΑΧ. μυρίοι γ' ἄξει δ' Ὁδυσσεύς.
- ΚΛ. ἄρ' δ Σισύφου γόνος ;
 ΑΧ. αὐτὸς οὗτος.
- ΚΛ. ἵδια πράσσων, ἡ στρατοῦ ταχθεὶς ὅπο ;
 ΑΧ. αἱρεθεὶς ἔκών.
- ΚΛ. πονηράν γ' αἱρεσιν, μιαιφονεῖν.
 ΑΧ. ἀλλ' ἐγὼ σχήσω νιν.
- ΚΛ. ἄξει δ' οὐχ ἔκοῦσαν ἀρπάσας ; 1365
 ΑΧ. δηλαδὴ ξανθῆς ἐθείρας.
- ΚΛ. ἐμὲ δὲ δρᾶν τί χρὴ τότε ;
 ΑΧ. ἀντέχου θυγατρός.
- ΚΛ. ὡς τοῦδ' εἶνεκ' οὐ σφαγήσεται ;
 ΑΧ. ἀλλὰ μὴν ἐς τοῦτο γ' ήξει.
- ΙΦ. μῆτερ, εἰσακούσατε
 τῶν ἐμῶν λάγων· μάτην γάρ σ' εἰσορῶ θυμούμενην
 σῷ πόσει· τὰ δ' ἀδύναθ' ήμιν καρτερεῖν οὖν ῥάδιον. 1370
 τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας·
 ἀλλὰ καὶ σὲ τοῦθ' ὁρᾶν χρή, μὴ διαβληθῆ στρατῷ,
 καὶ πλέον πράξωμεν οὐδέν, ὅδε δὲ συμφορᾶς τύχη.
 οἴλα δ' εἰσῆλθέν μ', ἄκουσον, μῆτερ, ἐννοούμενην·
 κατθανεῖν μέν μοι δέδοκται τοῦτο δ' αὐτὸς βούλομαι 1375
 εὐκλεῶς πρᾶξαι παρεῖσά γ' ἐκποδῶν τὸ δυσγενές.
 δεῦρο δὴ σκέψαι μεθ' ήμῶν, μῆτερ, ω.filialῶς λέγω·
 εἰς ἔμ' Ἑλλὰς ἡ μεγίστη πᾶσα γῦν ἀποβλέπει,
 κανὸν ἐμοὶ πορθμός τε ναῶν καὶ Φρυγῶν κατασκαφαί.
 τάς τε μελλούσας γυναικας μή τι δρῶσι βάρβαροι, 1380
 μηδ' ἔθ' ἀρπάζωσιν εὐνὰς δλβίας ἐξ. Ἑλλάδος
 τὸν Ἑλένης τείσαντας ὅλεθρον, ἢν ἀνήρπτασεν Πάρις.

ταῦτα πάντα κατθανοῦσα ρύσομαι, καὶ μου κλέος,
 Ἐλλάδ' ὡς ἡλευθέρωσα, μακάριον γενήσεται.
 καὶ γὰρ οὐδέ τοι τι λίαν ἔμοι φιλοψυχεῖν χρεών· 1385
 πᾶσι γάρ μ' "Ἐλλησι κοινὸν ἔτεκες, οὐχὶ σοὶ μόνῃ:
 ἀλλὰ μαρίοι μὲν ἄνδρες ἀσπίσιν πεφραγμένοι,
 μυρίοι δ' ἐρέτιμ' ἔχοντες, πατρίδος ἡδικημένης,
 δρᾶν τι τολμήσουσιν ἐγχθροὺς γύπτερ 'Ἐλλάδος θανεῖν·
 ἥ δ' ἐμὴ ψυχὴ μὲν οὖσα πάντα κωλύσει τάδε; 1390
 τί τὸ δίκαιον τοῦτο; ἔχοιμεν ἀρ' ἀντειπεῖν ἔπος;
 καὶ π' ἐκεῖν' ἐλθωμεν· οὐ δεῖ τόνδε διὰ μάχης μολεῖν
 πᾶσιν Ἀργείοις γυναικὸς εἴνεκ' οὐδὲ κατθανεῖν.
 εἰς γ' ἀνὴρ κρείσσων γυναικῶν μυρίων δρᾶν φέντος.
 εὶ δ' ἐβουλήθη γε σῶμα τούμὸν "Ἀρτεμις λαβεῖν, 1395
 ἐμποδὼν γενήσομαι 'γὰ θητὸς οὖσα τῇ θεῷ;
 ἀλλ' ἀμήχανον δίδωμι σῶμα τούμὸν 'Ἐλλάδι.
 θύετ' ἐκπορθεῖτε Τροίαν· ταῦτα γὰρ μνημένα μου
 διὰ μακροῦ, καὶ παῖδες οὗτοι καὶ γάμοι καὶ δόξῃ ἐμή·
 βαρβάρων γ' "Ἐλληνας ὅρχειν εἰκός, ἀλλ' οὐ βαρβάρους, 1400
 μῆτερ, 'Ἐλλήνων· τὸ μὲν γὰρ δοῦλον, οἱ δ' ἐλεύθεροι.
 XΟ. τὸ μὲν σόν, δὲ νεῖκνι, γενναίως ἔχει·
 τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεοῦ νοσεῖ.
 AX. Ἀγαμέμνονος παῖ, μακάριον μέ τις θεῶν
 ἔμελλε θήσειν, εἰ τύχοιμι σῶν γάμων. 1405
 ζηλῶ δὲ σοῦ μὲν 'Ἐλλάδ', 'Ἐλλάδος δὲ σέ·
 εῦ γὰρ τόδ' εἶπας ἀξίως τε πατρίδος·
 τὸ θεομαχεῖν γὰρ ἀποιποῦσ', ὃ σου κρατεῖ,
 ἔξελογίσω τὰ χρηστὰ τάναγκαῖά τε.
 μᾶλλον δὲ λέκτρων σῶν πόθος μ' εἰσέρχεται 1410
 ἐς τὴν φύσιν βλέψαντα· γενναία γὰρ εῖ.
 ὅρα δ' ἐγὼ γὰρ βούλομαι σ' εὔεργετεῖν
 λαβεῖν τοῦτο· εἰς οἴκους ἄχθομαι τ', ἵστω Θέτις,

- εὶ μὴ σε σώσω Δαναΐδαισι διὰ μάχης
έλθων· ἄθρησον, δὲ θάνατος δεινὸν κακόν.
- IΦ. λέγω τάδ' οὐδὲν οὐδέν' εὐλαβουμένη. 1415
ἡ Τυνδαρίς παῖς διὰ τὸ σῶμα' ἀρκεῖ μάχας
ἀνδρῶν τιθεῖσα καὶ φόνους. σὺ δ', ὃ ξένε,
μὴ θνῆσκε δι' ἐμὲ μηδὲ ἀποκτείνης τινά.
ἔα δὲ σῶσαι μ' Ἐλλάδ', ἢν δυγώμεθα.
- AХ. ὡς λῆμ' ἄριστον, οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτον ἔτι
λέγειν, ἐπεὶ σοι τάδε δοκεῖ· γενναῖα γάρ
φρονεῖς· τί γάρ τάληθες οὐκ εἴποι τις ἄν;
ὅμως δ' ἵσως γε κανὸν μεταγνοίης τάδε·
ώς οὖν ἀν εἰδῆς τάπερ ἐμοῦ, λελέξεται· 1425
έλθων τάδ' ὅπλα θήσομαι βωμοῦ πέλας,
ώς οὐκ ἐάσων σ' ἀλλὰ κωλύσων θανεῖν.
χρήσει δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐμοῖς λόγοις τάχα,
ὅταν πέλας σῆς φάσγανον δέρης ἴδης.
οὔκουν ἐάσω σ' ἀφροσύνη τῇ σῇ θανεῖν. 1430
έλθων δὲ σὺν ὅπλοις τοῖσδε πρὸς ναὸν θεᾶς
καραδοκήσω σήν ἐκεῖ παρουσίαν.
- IΦ. μῆτερ, τί σιγῇ δακρύοις τέγγεις κόρας;
ΚΛ. ἔχω τάλαινα πρόφασιν, ὥστε ἀλγεῖν φρένα.
- IΦ. παῦσαι· μὲ μῆτράκις· τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ. 1435
ΚΛ. λέγ', ως παρ' ἡμῶν γ' οὐδὲν ἀδικήσει, τέκνον.
IΦ. μήτ' οὖν τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμης τριχός,
μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχῃ πέπλους.
- ΚΛ. τί δὴ τόδ' εἶπας, τέκνον; ἀπολέσασά σε;
- IΦ. οὐ σύ γε· σέσωσμαι, κατ' ἐμὲ δ' εὔκλεής ἔσει. 1440
ΚΛ. πῶς εἶπας; οὐ πενθεῖν με σήν ψυχὴν χρεών;
IΦ. ἥκιστ', ἐπεὶ μοι τύμβος οὐ χωσθήσεται.
ΚΛ. τί δὴ; τυθεῖσιν οὐ τάφος νομίζεται;
IΦ. βωμὸς θεᾶς μοι μνῆμα τῆς Διὸς κόρης.

- ΚΛ. ἀλλ', ὦ τέκνον, σοὶ πείσομαι· λέγεις γάρ εῦ. 1445
 ΙΦ. ώς εύτυχοῦσά γ' Ἐλλάδος τ' εὐεργέτις.
 ΚΛ. τί δὴ κασιγνήταισιν ἀγγέλλω σέθεν;
 ΙΦ. μηδ' ἀμφὶ κείναις μέλανας ἐξάψης πέπλους.
 ΚΛ. εἴπω δὲ παρὰ σοῦ φίλον ἔπος τι παρθένοις;
 ΙΦ. χαίρειν γ'. Ὁρέστην τ' ἔκτρεφ' ἄνδρα τόνδε μοι. 1450
 ΚΛ. προσέλκυσαί νιν ὕστατον θεωμένη.
 ΙΦ. ὦ φίλατα', ἐπεκούρησας δόσον εἶχες φίλοις.
 ΚΛ. ἔσθ' ὅ τι κατ' Ἀργος δρῶσα σοι χάριν φέρω;
 ΙΦ. πατέρα τὸν ἀμὸν μὴ στύγει πάσιν τε σόν.
 ΚΛ. δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κεῖνον δραμεῖν. 1455
 ΙΦ. ἄκων μ' ὑπὲρ γῆς Ἐλλάδος διώλεσεν.
 ΚΛ. δόλῳ δ' ἀγεννῶς Ἀτρέως τ' οὐκ ἀξίως.
 ΙΦ. τίς μ' εἰσιν ἄξων πρὶν σπαράσσεσθαι κόμης;
 ΚΛ. ἔγωγε μετὰ σοῦ.
 ΙΦ. μὴ σύ γ' οὐ καλῶς λέγεις.
 ΚΛ. πέπλων ἔχομένη σῶν.
 ΙΦ. ἐμοί, μῆτερ, πιθοῦ. 1460
 μέν· ώς ἐμοὶ τε σοὶ τε κάλλιον τόδε.
 πατρὸς δ' ὄπαδῶν τῶνδέ τίς με πεμπέτω
 Ἀρτεμίδος ἐς λειψῶν', ὅπου σφαγήσομαι.
 ΚΛ. ὦ τέκνον, οἶχει;
 ΙΦ. καὶ πάλιν γ' οὐ μὴ μόλω.
 ΚΛ. λιποῦσα μητέρα;
 ΙΦ. ώς ὁρᾶς γ', εῦ καξίως. 1465
 ΚΛ. σχές, μή με προλίπης.
 ΙΦ. οὐκ ἐῶ στάζειν δάκρυ.
 Ὕμεις δ' ἐπευφημήσατ', ὦ νεάνιδες,
 παιᾶνα τὴμῇ συμφορᾷ Διὸς κόρην
 Ἀρτεμιν· ἵτω δὲ Δαναΐδαις εὐφημία.
 κανᾶ δ' ἐναρχέσθω τις, αἰθέσθω δὲ πῦρ. 1470

προχύταις καθαρσίοισι, καὶ πατήρ ἐμὸς
ἐνδεξιούσθω βωμόν· ὡς σωτηρίαν
Ἐλλησι δώσουσ' ἔρχομαι νικηφόρον.

- ἀγετέ με τὰν Ἰλίου 1475
καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν,
στέφεα περίβολα δίδοτε, φέρε-
τε πλόκαμος ὅδε καταστέφειν·
χερνίβων τε παγάς.
ἐλίσθετ' ἀμφὶ ναὸν ἀμφὶ βωμὸν "Αρτεμιν 1480
ἄνασσαν, "Αρτεμιν
τὰν μάκαιραν· ὡς ἐμοῖσιν, εἰ χρεών,
αἴμασι θύμασί τε 1485
Θέσφατ' ἔξαλείψω.
Ἐ πότνια πότνια μᾶτερ, ὡς δάκρυά γέ σοι
δώσομεν ἀμέτερα·
παρ' Ἱεροῦς γάρ οὐ πρέπει. 1490
ἰώ ιώ, νεάνιδες,
συνεπαείδετ' "Αρτεμιν
Χαλκίδος ἀντίπορον,
ἵνα τε δόρατα μέμονε δάκια 1495
δι' ἐμὸν δνομα τᾶσδ' Αὔλιδος
στενοπόροισιν ὄρμοις.
ιώ, γᾶ μᾶτερ ὁ Πελασγία,
Μυκηναῖαι τ' ἐμαι θεράπναι.
ΧΟ. καλεῖς πόλισμα Περσέως, 1500
Κυκλωπίων πόνον χερῶν;
ΙΦ. ἐθρέψαθ' Ἐλλάδι με φάος·
θανοῦσα δ' οὐκ ἀναίνομαι.
ΧΟ. κλέος γάρ οὐ σε μὴ λίπη. 1505
ΙΦ. ιώ ιώ.

- λαμπαδοῦχος ἀμέρα Δι-
ός τε φέγγος, ἔτερον
ἔτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν.
χαῖρε μοι, φίλον φάος.
- XO. ίὸς ίώ. ἵδεσθε τὰν Ἰλέου
καὶ Φρυγῶν ἑλέπτολιν
στείχουσαν, ἐπὶ κάρα στέφεα
βαλλούμεναν
χερνίβων τε παγάς,
βωμὸν διαιμονος θεᾶς
ρανίσιν αἴματορρύτοις
θανοῦσαν εὐφρῷ τε σώματος δέραν
[σφαγεῖσαν.]
- εὔδροσοι παγαὶ πατρῶαι
μένουσι χέργιβές τέ σε
στρατός τ' Ἀχαιῶν θέλων
Ἰλίου πόλιν μολεῖν.
- ἀλλὰ τὰν Διὸς κόραν
κλήσωμεν Ἀρτεμιν, θεῶν ἄνασσαν,
ώς ἐπ' εύτυχεῖ πότιμῳ.
- Ὥ πότνια πότνια, θύμασιν βροτησίοις
γαρεῖσαι, πέμψον ἐς Φρυγῶν
γαῖαν Ἑλλάνων στρατὸν
καὶ δολόεντα Τροίας ἔδη,
Ἄγαμέμνονά τε λόγγαις
Ἑλλάδι κλεινότατον στέφανον
δὸς ἀμφὶ κάρα θ' ἔδυ
κλέος ἀείμνηστον ἀμφιθεῖναι.
- ΑΓΓ. Ὥ Τυνδαρεία παῖ Κλυταιμήστρα, δόμων
ἔξω πέρασον, ὃς κλύης ἐμῶν λόγων.
- ΚΛ. φθοιγγῆς κλύουσα δεῦρο σῆς ἀφικόμην,
- 1510
- 1515
- 1520
- 1525
- 1530

ταρβοῦσα τλήμων κάκπεπληγμένη φόβῳ,
μή μοί τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἡκῆς φέρων
πρὸς τῇ παρούσῃ.

1535

ΑΓΓ. σῆς μὲν οὖν παιδὸς πέρι

θαυμαστά σοι καὶ δεινὰ σημῆναι θέλω.

ΚΛ. μὴ μέλλε τοίνυν, ἀλλὰ φράξ' ὅσον τάχος.

ΑΓΓ. ἀλλ' ὦ φίλη δέσποινα, πᾶν πεύσει σαφῶς. 1540

λέξω δ' ἀπ' ἀρχῆς, ἦν τι μὴ σφαλεῖσά που
γνώμη ταράξῃ γλωσσαν ἐν λόγοις ἐμήν.

ἐπεὶ γὰρ ικόμεσθα τῆς Διὸς κόρης

Ἄρτέμιδος ἄλσος λείμακάς τ' ἀνθεσφόρους,

ἴν' ἦν Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος, 1545

σὴν παῖδ' ἄγοντες, εὐθὺς Ἀργείων ὄχλος

ἡθροίζεθ'. ὡς δ' ἐσεῦδεν Ἀγαμέμνων ἄναξ

ἐπὶ σφαγὰς στέλχουσαν εἰς ἄλσος κόρην,

ἀνεστέναξε, κάμπαλιν στρέψας κάρα

δάκρυα προῆκεν ὄμμάτων πέπλον προθείς. 1550

ἡ δὲ σταθεῖσα τῷ τεκόντι πλησίον

ἔλεξε τοιάδ': ὦ πάτερ, πάρειμί σοι,

τούμὸν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας

καὶ τῆς ἀπάσης. Ἐλλάδος γαίας ὑπερ

θῦσαι δίδωμ' ἔκοῦσα πρὸς βωμὸν θεᾶς 1555

ἄγοντας, εἴπερ ἐστὶ θέσφατον τόδε.

καὶ τούπ' ἔμ' εὐτυχεῖτε· καὶ νικηφόρου

δορὸς τύχοιτε πατρίδα τ' ἔξικοισθε γῆν.

πρὸς ταῦτα μὴ ψάύσῃ τις Ἀργείων ἐμοῦ·

σιγῇ παρέξω γὰρ δέρην εὐκαρδίας. 1560

τοσαῦτ' ἔλεξε· πᾶς δ' ἐθάμβησεν αλύων

εὐψυχίαν τε κάρετὴν τῆς παρθένου.

στὰς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ὦ τόδ' ἦν μέλον,

εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ·

Κάλχας δ' ὁ μάντις ἐς κανοῦν χρυσήλατον 1565
 ἔθηκεν δέξὺ χειρὶ φάσγανον σπάσας
 κολεῶν ἔσωθεν, κρατά τ' ἔστεψεν κόρης.
 ὁ παῖς δ' ὁ Πηλέως ἐν κύκλῳ βωμὸν θεᾶς
 λαβὼν κανοῦν ἔθρεξε χέρνιβάς θ' ὅμοῦ,
 ἔλεξε δ· δι παῖ Ζηνός, ὦ θηρόκτόνε, 1570
 τὸ λαμπρὸν είλίσσουσ' ἐν εὐφρόνῃ φάος,
 δέξαι τὸ θῦμα τόδ', δι γέ σοι δωρούμεθα
 στρατός τ' Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων ἀναξ θ' ὅμοῦ,
 ἄχραντον αἷμα καλλιπαρθένου δέρης,
 καὶ δὸς γενέσθαι πλοῦν νεῶν ἀπήμονα 1575
 Τροίας τε πέργαμ' ἔξελεῖν ἡμᾶς δορί.
 ἐς γῆν δ' Ἀτρεῖδαι πᾶς στρατός τ' ἔστη βλέπων.
 ιερεὺς δὲ φάσγανον λαβὼν ἐπηύξατο,
 λαμὸν τ' ἐπεσκοπεῦθ', ἵνα πλήξειεν ἄν·
 ἔμοι δ' ἐσήιτ τ' ἄλγος οὐ μικρὸν φρενί, 1580
 κάστην νενευκώς θαῦμα δ' ἦν αἴφνης ὄραν·
 πληγῆς σαφῶς γὰρ πᾶς τις ἥσθετο κτύπον,
 τὴν παρθένον δ' οὐκ εἶδεν οἵ γῆς εἰσέδυ·
 βοᾶ δ' ιερεύς, ἀπαξ δ' ἐπήχησε στρατός,
 ἀελπτὸν εἰσιδόντες ἐκ θεῶν τινος 1585
 φάσμ', οὖ γε μηδ' ὄρωμένου πίστις παρῆν·
 ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ ἐπὶ χθονὶ¹
 ἰδεῖν μεγίστη διαπρεπής τε τὴν θέαν,
 ἦς αἷμα βωμὸν ῥάινεν ἄρδην τῆς θεοῦ.
 κάν τῷδε Κάλχας, πῶς δοκεῖς; χαίρων ἔφη· 1590
 ὦ τοῦδ' Ἀχαιῶν κοίρανοι κοινοῦ στρατοῦ,
 ὄρατε τήγδε θυσίαν, ἦν ἡ θεὸς
 προύθηκε βωμίαν, ἔλαβον ὀρειδρόμον·
 ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται,
 ὡς μὴ μιάνη βωμὸν εὐγενεῖ φόνω. 1595

ἴλεως ἄποιν' ἐδέξατ', οὔριόν τε πλοῦν
δίδωσιν ἡμῖν Ἰλίου τ' ἐπιδρομάς.
πρὸς ταῦτα πᾶς τις θάρσος αἰρε ναυβάτης,
χώρει τε πρὸς ναῦν· ὡς ἡμέρᾳ τῇδε δεῖ
λιπόντας ἡμᾶς Αὐλίδος κοίλους μυχούς 1600
Αἰγαῖον οἶδμα διαπερᾶν. ἐπεὶ δ' ἄπαν
κατηγθρακώθη θῦμ' ἐν 'Ηφαίστου φλογί,
τὰ πρόσφορ' ηὔξαθ', ὡς τύχοι νόστου στρατός.
πέμπει δ' Ἀγαμέμνων μ' ὥστε σοι φράσαι τάδε,
λέγειν θ' ὅποιαν ἐκ θεῶν μοῖραν κόρη 1605
καὶ δόξαν ἔσχεν ἀφθιτον καθ' Ἑλλάδα.
ἐγὼ παρὸν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμα δρῶν λέγω.
ἡ παῖς σαφῶς σοι πρὸς θεοὺς ἀπέπτατο.
λύπης δ' ἀφαίρει καὶ πόσει πάρες χόλον·
ἀπροσδόκητα δὴ βροτοῖς τὰ τῶν θεῶν, 1610
σώζουσί θ' οὓς φιλοῦσιν· ἡμαρ γὰρ τόδε
θανοῦσαν εἴδε καὶ βλέπουσαν παῖδα σήν.
ΧΟ. ὡς ἥδομαί τοι ταῦτ' ἀκούσασ' ἀγγέλου·
ζῶν δ' ἐν θεοῖσι σὸν μένειν φράζει τέκος.
ΚΛ. ὦ παῖ, γέγονας τοῦ κλέμμα θεῶν ; 1615
πῶς σὲ προσείπω; πῶς δ' οὐ φῶ
παραμυθεῖσθαι τούσδε μάτην μύθους,
ὡς σοῦ πένθους λυγροῦ παυσαίμαν;
ΧΟ. καὶ μὴν Ἀγαμέμνων ἀναξ στείχει
τούσδ' αὐτοὺς ἔχων σοι φράζειν μύθους. 1620
ΑΓΑ. γίναι, θυγατρὸς ούνεκ' ὀλβιζούμεθ' ἀν.
ἔχει γὰρ ὄντως ἐν θεοῖς ὄμιλίαν.
χρὴ δέ σε λαβοῦσαν τόνδε μόσχον εὐγενῆ
στείχειν πρὸς οἴκους· ὡς στρατὸς πρὸς πλοῦν ὁρᾶ.
καὶ χαῖρε· χρόνια τάμα σοι προσφθέγματα 1625
Τροίηθεν ἔσται. καὶ γένοιτό σοι καλῶς.

XO. χαίρων, Ἀτρείδη, γῆν ἴκοῦ
Φρυγίαν, χαίρων δ' ἐπάνηκε,
κάλλιστά μοι σκῦλ' ἀπὸ Τροίας ἔλων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (1 - 163)

α') 1 - 27

πρέσβυς καὶ πρεσβύτης = γέρων. Τίς ὁ γέρων, πρὸς ὃν ἀπειθύνεται ὁ βασιλεὺς καὶ ἀρχιστράτηγος Ἀγαμέμνων ἔξελθὼν ἐκ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς μὲ ἔκδηλον νευρικότητα καὶ εἰς τὴν δρυγήστραν παρερχόμενος, λέγεται εἰς τοὺς στίχους 45 - 48. Εἶναι δοῦλος. Σημείωσον ὅτι τὰ ὑπηρετικὰ πρόσωπα εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγῳδίαν δὲν ὀνομάζονται μὲ τὸ κύριον τῶν ὄνομα, ἀλλὰ μὲ λέξιν δηλωτικὴν τῆς ὑπηρεσίας τῶν (ἄγγελος, βουκόλος) ἢ τῆς ἡλικίας τῶν, ὡς ἐνταῦθα. δόμων τῶνδε πάροιθεν στείχε = ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς ταύτης ἐδῶ βάδιζε, ἐλθε. δόμοι εἶναι ἡ βασιλικὴ κλισίη τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν Αὐλίδι εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὁ προωρισμένος διὰ τὴν Τροίαν. Εἰς τὴν πρόσχλησιν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τιναχθέντος ἔξω τῆς σκηνῆς μὲ δέλτον (ἐπιστολὴν) εἰς τὴν χεῖρα, ὁ πρεσβύτης ἀπαντᾷ στείχω = ἔργομαι. τί δὲ καινουργεῖς; = ἀλλὰ τί νέα σχέδια θέτεις εἰς ἐνέργειαν; Ἀγάμεμνον· τὰ παρερχόμενα πρόσωπα ὀνομάζουν ἀλλήλα χάριν τῶν θεατῶν, μὴ ὑπάρχοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καταλόγου τῶν προσώπων τοῦ δράματος. σπεύσεις; = θὰ σπεύσῃς; Λέγεται τοῦτο εἰς τόνον νευρικόν, κατεπείγοντα, διότι εὑρίσκεται ὁ γέρων ἀκόμη εἰς τὴν σκηνήν. Εἰς τοῦτο ἀπαντᾷ ὁ γέρων σπεύδω. Σημείωσον τὰς μέχρι τοῦδε μικρὰς προσάσεις καὶ τὰς ἐρωτήσεις συνεπέια τῆς νευρικότητος. Σημείωσον δ' ἔτι ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὄμιλοῦντος προσώπου εἰς τὸν στίχον, ἥτις ἀντιλαβθῇ λέγεται, προέρχεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ζωηρότητα τοῦ διαιλόγου. Ο γέρων ἔξελθὼν εὑρίσκεται πρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος, μάλα τοι γῆρας τούμὸν ἀυπνον· ἡ σειρά: τούμὸν γῆρας μάλα ἀυπνόν (ἔστι) = τὸ γῆρας μου δὲν παίρνει πολὺν ὑπνον. τοι = ὡς γνωστόν. καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς δέξῃ πάρεστιν = καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου δέξυτης ἀντιλήψεως ὑπάρχει δέξῃ. ὡς οὖσ. = δέξυτης,

δέξυδέρκεια. τίς ποτ' ἀστήρ οὐδε πορθμεύει; ή σειρά: ἀστήρ οὐδε (ύποκ.) τίς (χατηγ.)... ποτὲ εἰς ἐρωτημ. πρότασιν = τέλος πάντων, τάχα. ἄρα = λοιπόν, ἀφ' οὗ τόσην δέξυτητα βλέμματος ἔχεις. πορθμεύει (ἀμετάβ.) = διέρχεται, σύρει τὴν γραμμὴν τῆς τροχιᾶς του ως ή λέμβος· ή μεταφορὰ ἀπὸ τῶν πλοίων. Σείριος· διαμπρότατος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, οὐ καθ. "Ομηρον Κύων τοῦ Ὡρίωνος, ως συνοδεύων τὸν κυνηγὸν τῶν Πλειάδων. ἐπτάπορος Πλειάς· καλεῖται ἐπτάπορος ή Πλειάς, διότι κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἀπετελεῖτο ἐξ ἐπτὰ ἀστέρων καὶ διέγραφεν ἐπτὰ τροχιάς, ἐπτάπορος ἄρα = ἐπτασώματος αἱ Πλειάδες λέγονται κοινῶς Πούλια. ἄσσων (πρβλ. διάττων) = πηδῶν, τινασόμενος, τρέχων, εὑρίσκομενος. ἔτι μεσσήρης = ἔτι μέσος = ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, μεσουρανῶν· τὸ μεσσήρης ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μέσος· μεσοῦντος τοῦ Αὔγοντος αἱ Πλειάδες μεσουρανοῦν κατὰ τὴν πρωίαν. οὐκουν = γι' αὐτὸ λοιπὸν (ἐπειδὴ δηλ. ὁ Σείριος εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ) δὲν (ἀκούεται) οὐτε φθόγγος δρνίθων (= πτηνῶν) οὐτε θαλάσσης· ἐννόησον κατὰ ζεῦγμα πρὸς τὸ φθόγγος τὰ ρόχθοις, βοή, φλοισβοῖς· πτηνὰ καὶ θάλασσα καὶ ἄνεμοι (σιγαὶ ἀνέμων) σιωποῦν, ἡρεμοῦν. Τί ζωηρὰ ή ἀντίθεσις τῆς ἄκρας σιγῆς, ποὺ βασιλεύει γῦρο, καὶ τῆς ἀπεράντου ἀνησυχίας τοῦ πολυμερίμνου βασιλέως! τόνδε κατ' Εὔριπον ἔχουσιν = κατέχουσι τόνδε τὸν Εὔριπον· τμῆσις· Εὔριπος καὶ ἔξοχὴν ὁ πορθμὸς ὁ Χαλκιδικὸς περίφημος διὰ τὴν παλίρροιαν. ἀισσεῖς = στριφογυρίζεις νευρικά· ή λέξις δηλωτικὴ τῶν νευρικῶν κινήσεων τοῦ Ἀγαμέμνονος. τήνδε κατ' Αὖλιν = εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν Αὐλίδα· διὰ τούτου δηλοῦται γενικώτερον τὸ πεδίον, ἐνῷ ἔξελίσσεται ή πρᾶξις τῆς τραγῳδίας· ή Αὖλις, ταῦν Βαθύ, πολίχνη τῆς Βοιωτίας ἀπέναντι τῆς Χαλκίδος κόλπους δύο ἔχουσα, τὸν βόρειον (Μικρὸ Βαθύ) καὶ τὸν νότιον (Μεγάλο Βαθύ), χωριζομένους μὲν προβολὴν βουνώδη, καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων = καὶ οἱ φύλακες τῶν διχυρωματικῶν ἔργων τοῦ στρατοπέδου δὲν δείχνουν σημεῖα κινήσεως καὶ ἀνησυχίας· ἀκίνητοι κατηγορούμενον, ἐννοουμένου τοῦ ὥρματος εἰσίν. ζηλῶ = ζηλεύω. ἀνδρῶν (πάντα) δις ἀκίνδυνον βίον ἔξεπέρασε = ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ὅστις περνᾷ ὅλην του τὴν ζωὴν ἔξεπέρασε· γνωμικὸς ἀδριστος. ἀγνῶς - ἀγνῶτος· μονοκατάληκτον ἐπίθετον = ἀγνωστος· εἶναι κατηγορούμενον εἰς τὸ ὑπκ. τοῦ ὥρματος δις· εἰς τὸ ἀγνῶς τοῦτο ἀνευ συνδέσεως ἀκολουθεῖ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ ἀκλεής = ἄδοξος, ἀφανῆς· ἀγνῶς — ἀκλεῆς πλεονασμός,

δι' οὗ ἔξαίρεται ἡ ἔννοια. τοὺς δ' ἐν τιμαῖς (ἐνν. ὄντας) = τοὺς ἔχοντας τιμάς, ἀξιώματα, ὑψηλὰς θέσεις ησσον ζηλῶ = καθόλου δὲν ζηλεύω· λιτότης δ' Ἀγαμέμνων φιλοσοφεῖ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, ὡς τις Σόλων ἡ Ἡρόδοτος, καὶ ἐπαινεῖ τὸν ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ἴδιωτικὸν βίον. καὶ μήν γε = καὶ δμως, ίσα ίσα. τὸ καλὸν ἐνταῦθα βίου· ἡ σειρά : τὸ καλὸν βίου = ἡ ὄμορφάδα, ἡ γλύκα τῆς ζωῆς ἐνταῦθα (ἔστιν) = ἐδῶ, δηλαδὴ εἰς τὰς τιμάς, εἶναι, ἔγκειται. τοῦτο δέ γ' ἔστιν τὸ καλὸν σφαλερόν· ἡ σειρά : τοῦτο δέ γε τὸ καλόν ἔστι σφαλερὸν = ναί (= γε), ἀλλὰ τοῦτο τὸ ὠραῖον, τὸ θέλγητρον, εἶναι ἐπικίνδυνον. σφαλερόν· παρὰ τὸ σφάλλομαι = πίπτω. καὶ τὸ πρότιμον· οὐδέτε. ἐπίθετον τοῦ πρότιμος (= ὁ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τιμώμενος, ὁ ἐν ὑψηλῇ θέσει ὁν) ὡς οὔσιαστικὸν = τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα. γλυκὺ μέν (ἔστι) = εἶναι μὲν γλυκά, λυπεῖ δὲ = γεννοῦν δὲ λύπας, ποτίζουν φαρμάκια προσιστάμενον = ὅταν στέκωνται πλησίον, δταν εὑρίσκωνται κοντά μας, δταν τὰ ἀποκτήσῃ κανείς. τοτὲ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὁρθωθέντ' ἀνέτρεψε βίου· ἀσύνδετος διασάρφησις· τῶν προηγουμένων. ὁρθῶ = κρατῶ τι ὁρθόν, ὑψηλά· τὰ θεῶν οὐκ ὁρθωθέντα = ἡ μὴ ὁρθωσις τῶν θεῶν, ἡ παράλειψις καθήκοντος πρὸς τοὺς θεοὺς θεούς δφειλομένου ἀνέτρεψε βίου = ἀνατρέπουν, φέρουν ἄνω κάτω τὴν ζωήν. τοτὲ μὲν - τοτὲ δὲ = ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ. ἀνθρώπων γνῶμαι πολλαὶ καὶ δυσάρεστοι· κατὰ παράταξιν ἀντὶ ἀνθρώπων γνῶμαι πολλαί, ἔαν ᾧσι δυσάρεστοι = ἡ κοινὴ γνώμη, ἀν εἶναι δυσμενῆς (διὰ συκοφαντίαν ἡ δι' ἀσυμφωνίαν ἡ διὰ τὴν δημιουργίαν δυσμενοῦς φέύματος). διέκναισαν· γνωμικός ἀόρ. διακναιώ = ξύνω (πρβλ. κνητσμός = φαγούρα), τρίβω, φθείρω, ἀφανίζω· οἱ ἔχοντες ἀνώτερα ἀξιώματα εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς κινδύνους καὶ ἐκ μέρους τῶν θεῶν καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων.

β') 28-48

οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως = δὲν παραξενεύομαι διὰ ταῦτα, δὲν μοῦ κάνονυ αὐτὰ ἐντύπωσιν, προκειμένου περὶ ἀνδρὸς ὑψηλὰ ἀξιώματα κατέχοντος· ἀριστεὺς = ὁ ἐν τιμαῖς. φυτεύω· κεῖται μεταφορικῶς = γεννῶ (πρβλ. τὰ ἡμέτερα : διαβολόσπορος, διαβόλου σπορά). ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς = ἐπὶ τῷ ὄρῳ, μὲ τὴν συμφωνίαν νάχης ὅλα τὰ ἀγαθά. Ἀτρεύς· ὁ πατὴρ τοῦ Ἀγαμέμνονος· σημείωσον τὰς μι-

χράς προτάσεις καὶ τὸ ἐν 29 ἀσύνδετον· ἡ διδασκαλία τοῦ πρεσβύτου στηρίζεται εἰς μακρὰν πεῖραν καὶ εἰς πλοῦτον γνώσεων· ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἀξιωματικὸς τόνος αὐτῆς δηλούμενος διὰ τῶν μικρῶν προτάσεων καὶ τοῦ ἀσυνδέτου, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη. Πῶς ὁμοιάζει ὁ πρεσβύτης πρὸς τὸν φύλακα τοῦ Σοφοκλέους ἐν Ἀντιγόνῃ! χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι· ἡ ζωὴ εἶναι ἀνάμεικτος μὲν χαράς καὶ λύπας. τὰ θεῶν οὕτω βουλόμενον ἔσται = οἱ θεοὶ οὕτω βουλήσονται = ἔτσι θέλουν καὶ θὰ θέλουν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπαντα. ἀμπετάσας λαμπτῆρος φάσις = ὑψώσας πολὺ τὸ φῶς τοῦ λύχνου· ἀμπετάσας· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ ίστια (ἀναπετάνυμι τὰ ίστια). Παρ’ Οὐμήρῳ ἐν Ὁδυσσείᾳ γίνεται χρῆσις λύχνων πρὸς φωτισμόν. δέλτος (ἡ) = ἐπιστολή, πρβλ. δελτάριον· ἡ δέλτος ἦτο ξύλινος πίναξ, οὗ ἡ ἑτέρα ἐπιφάνεια ἐκοιλαίνετο εἰς μίκρον βάθος· ἡ κοίλη ἐπιφάνεια ἐπεχρίστο λεπτῷ στρώματι κηροῦ καὶ ἐπ’ αὐτοῦ ἔγραφον τὴν ἐπιστολὴν διὰ τοῦ λεγομένου στύλου ἡ γραφεῖσθαι ἄλλοτε τὰ γράμματα ἐχαράσσοντο ἐπ’ αὐτοῦ τοῦ ξύλου ἡ ἔγραφοντο ἐπ’ αὐτοῦ διὰ μελάνης. πρὸ χερῶν = ἐμπρός σου. συγχέω = σβήνω. λύω = ἀποσφραγίζω. πέδω = εἰς τὸ ἔδαφος, κατὰ γῆς. πεύκης· συνεκδοχή: ἡ ἐκ πεύκης δέλτος. θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέων = καταχέων θαλερὸν δάκρυ· τμῆσις· ἡ φράσις ἐλέχθη καθ’ Οὐμήρον. θαλερὸν = χονδρὸν δάκρυ· δὲν. κατὰ ποιητικὴν συνήθειαν ἀντὶ τοῦ πληθ.: ὅρα ὅτι ὁ Ἀγ. κατὰ τὴν τοῦ πρεσβύτου ἀνακοίνωσιν σπασμαδικῶς μεταπίπτει ἀπὸ ἐνεργείας εἰς ἐνέργειαν, διότι εὑρίσκεται ἐν ἀμηχανίᾳ, εἶναι παλίμβουλος καὶ ἀναποφάσιστος. καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς μὴ οὐ μαίνεσθαι = καὶ καμμία ἀπὸ τὶς παραξενίες δὲν σοῦ λείπει, ὥστε νὰ μὴ σὲ εἰπῇ κανεὶς τρελλόν. τὸ ἀπορον = ἡ ἀπορία, τὸ παράξενο, ἡ παραξενιά. μὴ οὐ μαίνεσθαι· διὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἀρνησιν (οὐδενὸς ἐνδεῖς) ἐτέθη τὸ μὴ οὐ· οἱ ἐν Ἀθήναις δοῦλοι εἶχον ἀκολασίαν γλώσσης· ὥστε ἡ ἀκόλαστος γλῶσσα τοῦ πρεσβύτου πρὸς τὸν Ἀγαμ. εἶναι πεποιημένη κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις δούλους. τί πονεῖς; = τί ὑποφέρεις; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ; = τί κακὸ σοῦ συμβαίνει; νέον· κεῖται κατ’ εὐφημισμόν· αἱ μικραὶ προτάσεις αὐταὶ καὶ αἱ ἐρωτήσεις αἱ ἀσύνδετοι δηλοῦν ἀγωνίαν καὶ φόβον τοῦ γέροντος δεδικαιολογημένως ἀνησυχοῦντος διὰ τὸν ὑψηλὸν κύριόν του ἀπὸ τὴν ἀνεξήγητον νευρικότητα καὶ ταραχὴν αὐτοῦ. κοινῶ = ἀνακοινώνω. μῆθος = λόγος = τὸ μυστικὸν τοῦ πόνου. ἀγαθὸς = τίμιος. φράζω = λέγω. σῆ ἀλόχω = εἰς τὴν σύζυγόν σου, δηλ. τὴν Κλυταιμήστραν. πέμπε = ἔδωκε. ποτὲ = κάποτε

τότε, ότε ἔφερες τὴν Κλυτ. νύμφην εἰς τὰ ἀνάκτορά σου. **φερνή**· πᾶν ὅ, τι φέρει ἡ σύζυγος κατὰ τὸν γάμον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός της, ἡ ἄλλως λεγομένη πρότερος. **συννυμφοκόμος** (συν - νυμφοκόμος)· νυμφοκόμος = ἡ στολίζουσα τὴν νύμφην. **συννυμφοκόμος** = ὁ βοηθῶν τὴν νύμφην εἰς τὸν στολισμόν. ἐδῶ = ὁ συντροφεύων τὴν νύμφην, ὁ συνδέως. **δίκαιος** = πιστός. **φερνήν** — **συννυμφοκόμον τε** κατηγορούμενα.

Μέτρον τοῦ τμήματος (1 - 48) εἶναι τὸ ἀναπαιστικὸν (ἀνάπαιστος — — —) ἀντὶ τοῦ συνήθους ἴαμβ. τριμέτρου, ἵσως διότι οἱ ὑποκριταὶ ἔνιαχοῦ διαλεγόμενοι ἐβημάτιζον. Ὁ πρεσβύτης, ἐπειδὴ ἡ πίστις του καὶ πρὸς τὸν νέον κύριον εἶναι δεδοκιμασμένη, ἀξιοῖ νὰ μάθῃ τὸν λόγον τῆς ἀνησυχίας τοῦ κυρίου του· οὕτως ὑπὸ τοῦ πρεσβύτου προκαλούμενος δὲ Ἀγαμ. παρέχει τὴν λεγομένην προφητείαν, ἥτοι εἰσαγωγὴν εἰς τὴν τραγῳδίαν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας. Τίς ἡ προέκθεσις θὰ ἴδωμεν εὐθὺς κατωτέρω.

γ') 49 - 70

Αήδα· σύζυγος τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως ἐν Λακεδαίμονι, μήτηρ καὶ τῶν Διοσκούρων, Κάστορος καὶ Πολυδεύκους. **Θεστιάς**· ἡ κόρη τοῦ Θεστίου, βασιλέως τῆς Αἰτωλίας. **ξυνάορος** (ξὺν - ἀείρω = συνείρω, πρβλ. λατ. sero, coniunx) = σύζυγος. οἱ τὰ πρῶτ' ὡλβισμένοι νεανίαι **Ἐλλάδος** = οἱ νέοι τῆς Ἐλλάδος οἱ κατ' ἔξοχὴν εύτυχισμένοι, πλούσιοι (ὅλβος = ὑλικὸς πλοῦτος): **ὅλβιζομαι** = θεωροῦμαι ὅλβιος, εὐτύχης. **ταύτης**· ἡ γεν. ἐκ τοῦ μνηστῆρες, ὁ εἶναι κατηγορούμενον. **δεινοὶ δὲ ἀπειλαῖ**, ἐννόησον τὸ ἡσαν ἢ τὸ ἐγίγνοντο· καὶ κατ' ἀλλήλων **φόνος ξυνίστατο** = καὶ φόνος ἐσχεδιάζετο ἀναμεταξύ των (τῶν μνηστήρων) (ὑπ' ἐκείνων), **δστις μὴ λάβοι**· ἀναφ. ὑποθ. πρότασις: **δστις** περιληπτικὸν = ὅσοι τυχὸν δὲν ἤθελον λάβει ὡς σύζυγον τὴν κόρην. τὸ δὲ πρᾶγμα ἀπόρως εἰχε **Τυνδάρεω πατρὶ** = καὶ τὸ ζήτημα ἔφερεν εἰς ἀπορίαν τὸν πατέρα Τυνδάρεων. **δοῦναι τε μὴ δοῦναι τε**· ἐπεξήγησις τοῦ: **πρᾶγμα** = εἴτε νὰ δώσῃ δῆλ. εἴτε νὰ μὴ δώσῃ· ἡ φράσις γραφικὴ καὶ ἀπλοϊκή. **τῆς τύχης δπως ἀψαιτ' ἄριστα**· πλαγία ἐρωτηματικὴ ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἀπόρως εἰχε = ἐν ἀπορίᾳ ἦν, ἡπόρει = πῶς θὰ ἐγγίσῃ τὴν τύχην (τὴν περίστασιν) ἄριστα, πῶς θὰ τὰ οἰκονομήσῃ, πῶς θὰ βολέψῃ ἄριστα. **εἰσέρχεται τινα**· ἦ

τινι τι = εἰσέρχεται εἰς τὸν νοῦν τινος ἢ σκέψις, ἢ ίδέα. νιν· αἰτ. τῆς τριτοπροσώπου προσ. ἀντων. κοινοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ (πρβλ. τὸ Ὄμηρ. μιν) = τοῦ ἔρχεται ἡ σκέψις. τάδε = ἡ ἔξης σκέψις ἐπεζηγεῖται διὰ τῶν ἀκολούθων ἀπαρεμφάτων: συνάψατ, συμβαλεῖν, καθεῖναι κάπα-ράσσασθαι· τούτων ὑποκ. εἶναι τό: μνηστῆρας. δεξιάς συμβάλλο-μεν = συνάπτομεν τὴν δεξιὰν χεῖρα, κάμνομεν χειραψίαν· κατὰ τοὺς ὄρκους ἐγίνοντα καὶ χειραψίαι. ἔμπυρα (= τὰ ἐν πυρὶ) = τὰ καιόμενα. σπονδάς καθίημι = ἀφήνω· νὰ χυθοῦν κάτω σπονδαὶ = σπένδω, κάμνω συμφωνίαν· δι' ἔμπυρων σπονδάς καθεῖναι = νὰ συνάψουν συμφω-νίαν διὰ μέσου τῶν θυμάτων, ἐπάνω εἰς τὰ θύματα, διὰ θυσίας. κάπα-ράσσασθαι = καὶ ἐπαράσσασθαι· ἐπαρῶμαι = ὑπόσχομαι μὲν κατάραν (ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μου), ἐνόρκως. τάδε = τὰ ἔξης, ἐπεζηγούμενα διὰ τῶν κατωτέρω ἀπαρεμφάτων: τῷ συναμυνεῖν, κάπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψειν, διὸ ὑποκ. εἶναι πάλιν τό: μνηστῆρας. συναμ-νεῖν = ὅτι πάντες ὁμοῦ (οἱ μνηστῆρες) θὰ βοηθήσουν τῷ = τούτῳ δτού = οὗτοις γένοιτο Τυνδαρίς κόρη (ὑποκ.) γυνὴ (κατηγ.). νιν = αὐτὴν λαβὼν = ἀπαγαγὼν φέρειτο = ἥθελεν ἀπέλθει. τὸν ἔχον-τα = τὸν ἔχοντα (αὐτὴν) σύζυγον. ἀπωθῶ λέχους = βιάσιως γωρίζω ἀπὸ τὴν σύζυγον. ἐπιστρατεύω = ἐκστρατεύω ἐναντίον. "Ἐλληνα ὁμοίως βάρβαρόν τε (πόλιν) = ἀδιαχρίτως εἴτε Ἐλληνικὴν εἴτε βαρ-βαρικὴν πόλιν. "Ἐλληνα βάρβαρον· ἐπίθετα: "Ἐλληνες καὶ βάρβαροι καθ' Ἡρόδοτον ἥρπαζον ἐκ τῆς ἀλλήλων γώρας γυναικας. δπλων μέ-τα· ἀναστροφὴ τῆς προθέσεως = μὲν ἐνόπλους δυνάμεις· εἰς τὰ ἀνωτέρω λεγέθεντα πολλὰ ἀπαρέμφατα περιέχονται καὶ πολλὰ μέτρα προνοίας, τὰ ὅποια λαμβάνει ὁ Τυνδάρεως καὶ τὰ ὅποια φανερώνουν τὴν περίσκεψίν του· περίφημοι ἡσαν οἱ Τυνδάρεως ὄρκοι. ἐπιστώθησαν = ἐδέθησαν δι' ὄρκου (παρ' ἀλλήλων οἱ μνηστῆρες). εὑ· δέ· πως γέρων ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῇ φρενὶ = ἔξηπάτησε διάμτους πολὺ τεγγικὰ δι γέρων Τ. μὲ τὰ τετραπερασμένα μυαλά του· ἡ πρότασις κεῖται παρεν-θετικῶς. εὑ· πως· λιτότης. δίδωσ' (ι) = δίδει τὴν ἀδειαν, ἐπιτρέπει εἰς τὴν κόρην ἐλέσθαι = νὰ ἐκλέξῃ· τὸ σύνηθες ἥτο δι πατήρ τῆς κόρης νὰ ἐκλέγῃ τὸν γαμβρόν. δτού πνοαι φέροιεν Ἀφροδίτης φίλαι = εἰς διποιον θὰ τὴν ἔφερναν τὰ φυσήματα τὰ ἐρωτικά, τὸ αἰσθημα τῆς καρδίας. δτού· γεν. ἀντικ. τοῦ πνοαι· πνοαι ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀνέμων φερόν-των τὰ πλοῖα· πρβλ. καὶ τὸ παρ' ἡμῖν: δπου τὸν πάρη (φέρη) τὸ φύ-σημα. ὡς γε μήποτ' ὡφελε λαβεῖν = ποὺ νὰ μὴν ἔσωνε νὰ τὸν ἐπαιρνε.

εύχη ἀνεκπλήρωτος· οἱ μνηστῆρες οἱ· μὴ προτιμηθέντες δὲν εῖχον λόγον· νὰ εἶναι δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Τυνδάρεω, ἐφ' ὅσον προσωπικῶς ἡ κόρη ἔξελεξεν.

δ') 71 - 110

Ἐκ Φρυγῶν· ἀπὸ τὴν Φρυγίαν, ἀπὸ τὴν Τροίαν· οἱ Τρῶες καλοῦνται καὶ Φρύγες; διότι ἡ Τροία περιελαμβάνετο· εἰς τὴν Μικρὰν Φρυγίαν· ὁ τὰς θεὰς καρίνας· ὁ Πάρις, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, βόσκων τὰς βοῦς εἰς τὸ δρός τῆς "Ιδης ἐν Τροίᾳ, ἔκρινεν εἰς ἀγῶνας καλλιστείων τὰς τρεῖς θεάς, "Ηραν, Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, ὅτε ἐκάστη τούτων ὑπὲρ ἔαυτῆς διεξεδίκει τὸ γνωστὸν μῆλον τῆς "Εριδος. **ὅδε** = ἐκεῖνος, ὁ πολυθρύλητος· ὡς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει = καθὼς λέγουν οἱ ἄνθρωποι. **Λακεδαιμον'** (α') αἰτ. ἀπρόθετος τῆς εἰς τόπον κινήσεως εἰς τὸ ἐλθών. **ἀνθηρὸς** = ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τὸ ποικίλον τοῦ ἄνθους. **εἶμα** (ἔννυμα) = ἔνδυμα, ὑποκορ. **Ιμάτιον.** **στολὴ**· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν: ἡ περιβολή· **εἰμάτων στολὴ**· περιφρασις: **ἀνθηρὸς εἰμάτων στολὴ** = μὲ τὴν στολὴν του· τὴν· δμοιαζουσαν μὲ ποικιλόχρωμον ἄνθος. **λαμπρὸς χρυσῷ** = λαμποκοπῶν ἀπὸ χρυσῷ κοσμήματα· **χρυσῷ συνεκδ.** **ἀνθηρὸς στολὴ** — **χρυσῷ λαμπρός**· χιαστί. **ἀνθηρὸς** μὲν λαμπρός τε ἀντὶ τοῦ λαμπρὸς δέ. **βαρβάρῳ χλιδήματι**· κατὰ παράθεσιν διορισμὸς εἰς τὸ **χρυσῷ**. **χλιδήματα** = ἡ χλιδή, ἡ πολυτέλεια. Οἱ βάρβαροι ἥγαπων τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐπιδεικτίασιν. **ἐρῶν** **ἐρῶσαν** = ἐπειδὴ τὴν ἥγαπα καὶ ἀντηγαπάτο ὑπ' αὐτῆς, δι' ἀμοιβαιότητα αἰσθήματος. Σημείωσον τὴν ἀγαπητὴν εἰς τοὺς τραγικοὺς παράθεσιν τῆς αὐτῆς λέξεως· πρβλ. καὶ "Ομηρον: παρ' οὐκ ἔθέλων ἔθελούσῃ. **ἔξαναρπάσας** = ἀρπάσας εἰς τὸν ἀέρα. **πρὸς** "Ιδης βούσταθμα = εἰς τὰ βουστάσια, τὰ βουκόλια τῆς "Ιδης. **ἔκδημον λαβών** **Μενέλαιον** = εὑρών, ἐπιτυχῶν τὸν Μενέλαιον ἀπουσιάζοντα ἀπὸ τὴν χώραν (**ἔκδημον κατηγορ.**): ἀπουσιάζεν εἰς Κρήτην πρὸς τὸν φίλον του βασιλέα τῆς Κρήτης Ἰδομενέα. **ὅ δὲ** = Μενέλαιος. **οἰστράω** καὶ **οἰστρέω**· ἀμετάβ. = τρελλαῖνομαι· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὸν οἰστρον (τὴν βοιδόμυιαν) καὶ τὰ οἰστρόπληκτα ζῶα. **πόθω** = ἀπὸ τὸν πόθον. **οἰστρήσας** = σὰν τρελλὸς τρέχων. **μαρτύρεται** = ἐπικαλεῖται μάρτυρας. **ὡς· εἰδ.** = ὅτι. **τοῖσιν ἡδικημένοις**· εἰς ἥτο ὁ ἡδικημένος, ἀλλ' ὁ πληθ. ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἐν., διότι γενικεύει. **τούնτεύθεν** = τὸ ἐντεύθεν = κατ' ἀκολουθίαν τούτου. **"Ελληνες**· ἀναχρονισμὸς, διότι τότε

έκαλοῦντο Ἀχαιοί. ἄξαντες (ἀσσω) δορὶ = πεταχθέντες μὲ τὰς μαχίμους δυνάμεις· τὸ ρῆμα κατάληγον ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ φιλοπολέμου δργασμοῦ· δορὶ· συνεκδ. ἀντὶ τῶν μαχίμων δυνάμεων· ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. (πρβλ. ἀνωτέρω δάκρυ). τεύχη λαβόντες = ὅπλα λαβόντες· ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ δορὶ ἔννοιαν. στενόπορα βάθρα Αὐλίδος = εἰς τοὺς ὄρμους τοὺς στενοὺς τῆς Αὐλίδος· αἰτ. δηλωτικὴ τῆς εἰς τόπον κινήσεως εἰς τὸ ἥκουσι (πρβλ. Λακεδαιμονα ἐλθών)· τὸ στενόπορα θάλασσας μᾶλλον εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. ἵπποις τε πολλοῖς ἀρμασίν τ' (ε')· ἐν διὰ δυοῖν = 'δι' ἀρμάτων ὑπὸ ἵππων συρομένων. Οἱ ἥρωες παρ' Ὁμήρῳ μάχονται ἀπὸ τῶν ἀρμάτων. ἥσκημένοι = ἐφωδιασμένοι· ἀσκῶ = φιλοτεχνῶ, ἐφοδιάζω. εἴλοντο στρατηγεῖν = ἐξέλεξαν νὰ εἶμαι ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ. Μενέλεω χάριν· ἄλλα λέγει ὁ Μεν. ἐν 337 κέ. 'Ο Ἀγ. ἐξελέγη ἀρχιστράτηγος μᾶλλον ὡς ὁ ἴσχυρότατος τῶν ἡγεμόνων παρὰ ὡς ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ὁ Θουκυδίδης δὲ ἐν τῷ α' βιβλίῳ λέγει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Ἀγ. μᾶλλον ἡ οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω ἐπέβαλον. τὸν πόλεμον. σύγγονόν γε (δύντα) = ἐπειδὴ μάλιστα ἐτύχαινε νὰ εἶμαι ἀδελφός του. ξυνεστῶτος (τοῦ) στρατοῦ = ἐνῷ ήτο ὁ στρατὸς συντεταγμένος. ἥμεσθ (παρατατικὸς τοῦ ἥματος = κάθημαι) = ἐκαθήμεθα ἀδρανοῦντες, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, ἀπλοίᾳ χρώμενοι = εὔρισκομενοι εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀποπλεύσωμεν· ποῦ ὡφείλετο ἡ ἀπλοια, ἀν δηλ. εἰς νηνεμίαν ἡ εἰς ἐναντίους ἀνέμους, δὲν καθηρίζεται. Κάλχας ὁ Θεστορίδης (ὁ υἱὸς τοῦ Θεστορος), ὁ μάντις ὁ γνωστὸς ἐκ τοῦ Ομήρου. ἀπορίᾳ κέχρημαι = εὑρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. ἀνεῖλεν (ἥμαν) = ἐχρησιμοδότησεν εἰς ἥματος. ήν ἔσπειρ· ἔγώ = τῆς ὄποιας ἔγώ εἶμαι πατήρ. 'Αρτέμιδι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον = εἰς τὴν 'Αρτεμιν, τὴν ἔχουσαν τὴν ἔδραν της ἔδω. 'Η 'Αρτεμις εἰς τὴν Αὐλίδα εἰλένη ἱερὸν καὶ πολὺ ἔκει ἐτιμᾶτο. θῦσαι, ἔσεσθαι, οὐκ εἰναι· τούτων τῶν ἀπαρεμφάτων τῶν ἔξαρτωμένων ἐκ τοῦ ἀνεῖλεν τὸ μὲν θῦσαι εἰναι τελικόν, τὰ δὲ ἄλλα εἰδικά, διότι εἰς αὐτὰ τὸ ἀνεῖλεν ἔχει λεκτικὴν σημασίαν. ἔσται πλοῦς = θάλασσα δυνατὸς ὁ ἀπόπλους. κατασκαφαι Φρυγῶν· δηλ. τῆς πόλεως τῶν Τρώων. θύσασι = ἐὰν θύσωμεν, τίς ἡ μετοχῇ; οὐκ εἰναι τάδε = ὅτι δὲν εἰναι δυνατὰ αὐτὰ ἔδω, δηλ. τὰ ἀνωτέρω. εἰπον = ἔδωκα ἐντολὴν Ταλθύβιον (ὑποκ.) ἀφιέναι πάντα στρατὸν (ἀντικ.) δρθίω κηρύγματι (δοτ. δργαν.). 'Ο Ταλθύβιας εἰναι κήρυξ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἀφίημι τινα = ἔω τινα ἀπιέναι = ἀφήνω τινὰ ἐλεύθερον νὰ ἀπέλθῃ. δρθιον κηρυγμα = δέσμων διαλάλημα. ὡς

ούποτ' ἀν τλάς = διότι ποτὲ δὲν θὰ εῖχα τὸ ψυχικὸν σθένος. οῦ = ὅπου, τοπ. ἐπίρρ. ἐδῶ λαμβάνεται χρονικῶς. οὐ δὴ = ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς. πάντα λόγον προσφέρων = πάντα λίθον κινῶν, μεταχειριζόμενος κάθε μέσον, κάθε δυνατὸν ἐπιχειρημα φέρων· ὑπερβολή. τλῆναι = τολμῆσαι. κάν = καὶ ἐν. πτυχαὶ δέλτου = τὰ φύλλα τῆς ἐπιστολῆς. δάμαρ-αρτος = ἡ σύζυγος. ὡς γαμουμένην = μὲ τὴν πρόφασιν δῆθεν ὅτι θὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Ἀχιλλέα. ἐκγαυρούμενός τε λέγων τε· τροπικαὶ μετοχαί. ἐκγαυροῦμαι = μὲ ὑπερηφάνειαν ἐπαινῶ. ἄξιωμα = ὑπόληψις, κοινωνικὴ περιωπή. οὕνεκα οὐ θέλοι· εἰδ. πρότασις ἔξαρτωμένη ἐκ τοῦ λέγων. εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἰσιν ἐς Φθίαν λέχος = ἀν δὲν πάρεις τὴν Φθίαν ἡ νῦμφη (σταλεῖσα) ἐκ μέρους ἡμῶν, δηλ. ἐμοῦ καὶ τῆς Κλυταιμήστρας = ἀν δὲν στείλωμεν κλπ. λέχος· συνεκδοχή. τήνδε· ἔδει νὰ κεῖται εἰς οὐδ. γένος: τόδε· πειθώ (κατηγ.) = εἶχον ὡς πειστικὸν μέσον τὸ ἔξῆς, ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ: ψευδῆ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον = κλείσας συνοικέσιον ψευδές, ἀνύπαρκτον· ἀμφὶ παρθένου = διὰ τὴν κόρην μας. ὡς ἔχει τάδε· ἐκ τοῦ ἵσμεν πλαγ. ἐρώτησις = πῶς ἔχει αὐτὴ ἐδῶ ἡ ὑπόθεσις· γνῶσται τῆς ὑποθέσεως ἡσαν ἔκτὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Κάλχας, ὡς φροντίζων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μαντείας, ὁ Ὁδυσσεύς, διότι αὐτὸς εἰσηγήθη τὴν ἀπατηλὴν πρόφασιν τοῦ γάμου, καὶ ὁ Μενέλαος, ὡς ἐνδιαφερόμενος ἀμεσώτατα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκστρατείας. ἔγνων = ἀπεφάσισα, ἔλαβα ἀπόφασιν. οὐ καλῶς = ὅχι δρθήν. αὐθις πάλιν· συνώνυμα. μεταγράφω καλῶς = ξαναγράφω καὶ διορθώνω. οὐ καλῶς — καλῶς· ἴσχυρά ἡ ἀντίθεσις. λύοντα — συνδοῦντα = ἀποσφραγίζοντα, ἀνοίγοντα — σφραγίζοντα, κλείοντα. εὑφρόνη = ἡ νύξ· κατ' εὑφρόνης σκιὰν = εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

Μέτρον τῆς προεκθέσεως είναι τὸ ἱαμβικὸν τρίμετρον.

ε') 111 - 163

'Αλλ' εἰα· παρακελ. = ἐμπρός. χώρει πρὸς "Αργος = κατὰ τὸ "Αργος. Λέγει πρὸς "Αργος καὶ ὅχι εἰς "Αργος, διότι ἦτο πιθανόν, πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ "Αργος, νὰ συναντήσῃ τὴν Κλ. καθ' ὅδὸν ἐρχομένην εἰς τὸ στρατόπεδον κατόπιν τῆς πρώτης ἐπιστολῆς· ὁ 'Αγ. κατεπείγει τὸν πρεσβύτην. τάσδ' ἐπιστολὰς λαβών· ἐγγειρίζει τὴν ἐπιστολήν.

κέκευθε· παρακ. τοῦ κεύθω = κρύπτω, περιέχω. λόγω = προφορικῶς. δόμοι = ἡ οἰκογένεια. σημαίνω = ἀνακοινώνω. σύντονα = σύμφωνα. γλώσση = λόγω (113). αὐδῶ = λέγω. πέμπω (99) πρὸς ταῖς πρόσθεν δέλτοις = μετὰ τὴν πρώτην ἐπιστολήν. ὁ Λήδας ἔρνος· τρυφερὰ συζυγικὴ προσφώνησις = βλαστάρι τῆς Λήδας. τὰν σὰν ἵνιν = τὴν θυγατέρα σου. κολπώδης = πολύκολπος. πτέρυξ = προεξοχή. Αὐλιν· ἐπεξηγεῖ τὸ μέρος παρὰ τὸ δόλον. πτέρυγъ ἀκλύσταν = ἀκλύστον (ἀ-κλύζω, κατακλύζω) = ἀκύμαντον, γαλήνιον. πτέρυγα· μεταφορά· κατάλληλος ἡ εἰκών, διότι ἡ νῆσος Εὔβοια προσκολλᾶται ως πτέρυξ εἰς τὴν ἀντικρὺν ἥπειρον, τὴν Στερεάν. Ἑλλάδα. δαιώ ύμεναιόν = παρέχω γαμήλιον συμπόσιον μὲν τὰ γαμήλια ἄσματα = τελῶ γάμους. εἰς ἄλλας ὥρας = εἰς ἄλλην ἐποχήν. Ἀχιλλεύς· διὰ τὸ μέτρον ώς καὶ παρ' Ομήρῳ. ἀπλακῶν ἀντὶ ἀμπλακῶν διὰ τὸ μέτρον· ἀπλακίσκω = ἀποτυγχάνω, στρεοῦμαι. λέκτρα = γάμος. μέγα φυσῶ = πολὺ φουσκώνω. ἐπαίρω θυμὸν = ἀνάβω ἀπὸ θυμό· ἐπαρεῖ θυμὸν = θὰ θυμώσῃ. τόδε καὶ δεινὸν = τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος = ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος. Οὐ Αχιλλεὺς ήτο δέξθυμος καὶ πολὺ εὐαίσθητος εἰς ζητήματα τιμῆς, ώς βλέπομεν παρ' Ομήρῳ, ὅπου ἐτοιμάζεται καὶ τὸ ξίφος νὰ ἀνασπάσῃ κατὰ τοῦ Ἀγ. σῆμαιν· ὅ τι φῆς = λέγε ὅ, τι ἔχεις νὰ εἴπης. δνομα παρέχων οὐκ ἔργον = δίδων μόνον τὸ δνομά του, δχι δὲ καὶ τὴν ἐν ἔργοις συμμετοχήν του. ὅ τι πράσσομεν· πλαγία ἔρωτησις ἐκ τοῦ οὐκ οἰδε = τί μαγειρεύομεν. δτι· εἰδικὸς σύνδεσμος ἐκ τοῦ οὐκ οἰδε.. ἐπιφημίζω = ὑπόσχομαι. ἐκδώσειν λέκτροις = ὅτι θὰ δώσω εἰς γάμον. νυμφεῖος ἀγκῶν = νυμφικὴ ἀγκάλη. δς... Δαναοῖς· ἀναφορ. αἴτιοι. πρότασις. τῷ τῆς θεᾶς (γόνω) = τῷ Ἀχιλλεῖ, τῷ υἱῷ τῆς Θέτιδος. φατίζω = ἐπιφημίζω· ἡ μετοχὴ φατίσας ἐνδοτική. ἀλοχον (κατηγ.) ηγες· παρατ. τοῦ ἐπιχειρούμενου = ἐπεχείρεις νὰ φέρης, ἐδοκίμαζες, ἐσχεδίαζες νὰ φέρης. σφάγιον· κατηγ. = θῦμα. Δαναοῖς· δοτικὴ χαριστική. ἔξισταμαι γνώμας = χάνω τὸ λογικόν μου, ξεμυαλίζομαι. ἀτα = ἀτη = ἡ τύφλωσις τοῦ νοῦ, τὸ ἀμάρτημα καὶ ἡ τιμωρία, ώς ἐνταῦθα. Ἀξιοσημείωτοι οἱ δωρικοὶ τύποι γνώμας ἔξισταν (136), ἀταν (137) πρὸς οὓς παράβαλε καὶ τοὺς: τὰν ἀκλύσταν (120.), τὰν σὰν (119.). ἔρέσσω πόδα = κινῶ γοργὰ τοὺς πόδας· ἔρέσσω κεῖται μεταφορικῶς· πόδα, ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. (πρβλ. δορί). ὑπείκω γήρα = ὑποκύπτω εἰς τὸ γῆρας, μὲ καταβάλλει τὸ γῆρας. νυ (ν) = λοιπόν. μὴ ἀλσώδεις ίζου κρήνας = μὴ

ίζου ἔδρας κρηνῶν ἀλσώδεις = μή καθίσης εἰς σκιεράς κρήνας.
 Θέλγομαι ὑπνω = παραδίδομαι εἰς τὰ θέλγητρα, τὴ γλύκα τοῦ ὑπνου.
 εὔφρημα θρόει = λέγε αἰσίους λόγους, σιώπα: τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέγεις ;
 πῶς ἐφαντάσθης πῶς μπορῶ ἐγὼ νὰ κάνω ἐνα τέτοιο λάθος ; Θέδες φυ-
 λάξοι. Μὲ μεγάλην ἀγανάκτησιν ὁ γέρων ἀποκρούει τὴν μοιφὴν ὄκνηρίας
 καὶ ῥᾳθυμίας. Κατὰ τὰς Ἱεροτελεστίας ὕφειλον οἱ παρόντες νὰ λέγουν
 εὐφήμους, εὐοιώνους λόγους· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡτο δυνατὸν νὰ λεχθῇ δυσοίωνος
 λόγος, ἐτήρουν σιγήν, ὅθεν εὔφρημεῖτε = σιωπᾶτε. πάντη = παντοῦ.
 πόρος σχιστὸς = σταυροδόρῳ. ἀμείβω = περνῶ. λεύσσω = παρατη-
 ρῶ, βλέπω. φυλάσσω = κοιτάζω προσεκτικά. μή τίς σε λάθη...
 ναῦς· ἡ σειρά : μή τις ἀπήνη κομίζουσα παΐδα πρὸς ναῦς Δαναῶν
 λάθη σε παραμειψαμένη τροχαλοῖσιν ὅχοις· ἀπήνη· τετράτροχος
 ἄμαξα συρομένη ἀπὸ ζεῦγος ἵππων ἢ ἡμιόνων· παραμείβομαι = προσ-
 περνῶ. μή λάθη παραμειψαμένη = μή προσπεράσῃ καὶ δὲν τὴν ἀντι-
 ληφθῆς. τροχαλὸς = ταχύς. ὅχος = ὅχημα. πάλιν ἔξόρμα = γύρισέ
 (την) βιαστικά πίσω. σείε χαλινὸς = δούλευε σύντονα τοὺς χαλινούς·
 σημείωσον τὸ ἀσύνδετον, δί' οὖ ἀποδίδεται ἡ διέγερσις τοῦ λέγοντος καὶ
 αἰσθητοποιεῖται ἡ γοργότης τῶν ἐπαλλήλων πράξεων. ιεὶς = κατευθύ-
 νων τὴν συνοδείαν. (πομπαὶ) ἐπὶ Κυκλώπων θυμέλαις = εἰς τὴν Κυ-
 κλωπείαν ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν· θυμέλη = βωμός, ιερόν· θυμέλαις
 Κυκλώπων = τὰ ιερὰ τὰ περιβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Κυκλωπείων τειχῶν,
 ἡ ἀκρόπολις ἡ περιβαλλομένη ὑπὸ τοιούτων. Τὰ ιερὰ ἐκάστης πόλεως
 εὑρίσκοντο συνήθως ἐν τῇ ἀκροπόλει. Γνωστὰ ἐκ τῆς ιστορίας τὰ προϊ-
 στορικὰ τείχη τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, ἐκ πελωρίων ἀκατεργάστων
 λίθων· ἡ κτίσις των ἀπεδίδετο εἰς τοὺς Κύκλωπας, μιθικὸν λαὸν τεκτό-
 νων, ἐκ τῆς Λυκίας κατὰ τοὺς ἀρχαίους προερχομένων, ἔχόντων τὸ σῶμα
 γιγαντῶδες. φράσας τάδε = μετὰ τὴν προφορικὴν ἀνακοίνωσιν τούτων.
 πιστὸς = πιστευτός. παιδὶ σέθεν = εἰς τὴν κόρην σου. σφραγίδα
 φύλασσε = πρόσεξε μή καλάσσῃς τὴν σφραγίδα. ίθι = ἐμπρός· κατε-
 πείγει τὸν πρεσβύτην ὁ Ἀγ. Λευκαίνει ἡδη τόδε φῶς = ἀπλώνουν
 τώρα πλέον τὸ λευκὸ φῶς των. ἡώς πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἀελίου
 = ἡ αὐγὴ καὶ τὸ πύρινον τέθριππον (ἄρμα) τοῦ Ἡλίου. σύλλαβε μό-
 χθων = μετάπτιασέ μας καὶ σὺ = δὸς καὶ σὺ χεῖρα βοηθείας στὰ βάσανά
 μου. δλβιος = εὐτυχής (ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως). ἔξ τέλος = μέχρι
 τέλους τοῦ βίου. εὐδαιμων = ὁ μή δοκιμάζων δυστυχίας· εἰς τὸ δλβιος
 καὶ εὐδαιμων ἐννόησον τὸ παραλειπόμενον ἔστι. Διαρκής εὐδαιμονία

είναι άνυπαρκτος εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Ἀγαμέμνων παρ' ὅλον τὸ ἐπιφανεῖακόν του μεγαλεῖον είναι δυστυχῆς κατά γε τὰ κρατοῦντα παρ' ἀνθρώποις. Ὁ γέρων ἀπέρχεται ταχὺς διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. Ὁ Ἀγαμέμνων συνοδεύει ἀπερχόμενον αὐτὸν μὲ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους καὶ εἰτα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν του.

Οἱ ἔρμηνευθέντες στίχοι 1 - 163 ἀποτελοῦν τὸν Πρόλογον τῆς τραγῳδίας. Ὁ πρόλογος, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὴν Α' πρᾶξιν σημερινῆς τραγῳδίας, τμῆμα τῆς τραγῳδίας διαλογικόν, ἀπαγγελλόμενον ἐν ὁνθμῷ, περιέχει τὴν λεγομένην πρότασιν (εἰσαγωγήν), ἣτις εἰσάγει τὸν θεατὴν εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ δράματος, ἐν προκειμένῳ τὴν θυσίαν τῆς Ιφιγενείας, δίδουσα τὰς ἀναγκαίας ἔξηγήσεις διὰ τὰ προηγηθέντα τῆς τραγῳδίας γεγονότα, περιέχει τὸ ἐλατήριον τὸ κινοῦν τὴν πρᾶξιν, ἐν προκειμένῳ τὴν ματείαν τοῦ Κάλχαντος, ἐγείρει δὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ἐν προκειμένῳ διὰ τῆς ἀνακλήσεως τῆς προτέρας πρὸς τὴν Κλυταιμήστραν ἐντολῆς· οἱ θεαταὶ εἶναι περίεργοι νὰ ἰδουν, ἢν θὰ προλάβῃ ἡ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ νὰ φθάσῃ ἡ θὰ εἶναι ἀργὰ καὶ τὸ κακὸν ἀνεπανόρθωτον. Τὸν παρόντα πρόλογον ἀποτελεῖ μία μόνον διαλογικὴ σκηνή, διόπου πρόσωπα εἶναι δύο Ἀγαμ. καὶ δύο πρεσβύτης. Ἡ σκηνὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Ἀγαμ. (49 - 114), σχεδὸν μονολογικόν (ἔξαιρέσει τῶν τελευταίων στίχων τὸν 107 - 114), ἐν ἴαμβικοῖς τοιμέτροις, καὶ ἀπὸ ἀναπαιστικὸν διάλογον, ἐν μέρει μὲν προτασσόμενον (1 - 48), ἐν μέρει δὲ ἐπιτασσόμενον (115 - 163). Τούτου ὅντος ἀσυνήθους εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγῳδίαν ἔξεφράσθη ἡ εἰκασία δτι δύο πρόλογος τῆς τραγῳδίας, τὸν ὅποιον ἀποθανὼν ὁ Εὐριπίδης ἀφῆκεν, εἶναι οἱ στίχοι 49 - 114, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Εὐριπιδείων προλόγων πεποιημένος, τὰ δὲ τμήματα 1 - 48 καὶ 115 - 163 προσέθηκεν δὲ νίστος τοῦ Εὐριπίδου, δύο βούλνυμος, δστις ἐδίδαξε τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθεῖσαν τριλογίαν, Ἰφιγένειαν τὴν Ἀλκίδην, Αλκμέωνα τὸ μονότονον καὶ ἀνιαρόν, τὸ ὅποιον ἐνεργάνειον οἱ πρόλογοι τοῦ πατρός του. Ἡ γλῶσσα εἰς τὰ διαλογικὰ μέρη εἶναι ἡ ἀρχαία Ἀττικὴ μὲ Ἰωνικοὺς τύπους καρυκευμένη, παρ' Εὐριπίδῃ δὲ πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ πεζοῦ λόγου.

Κενωθείσης τῆς ὁρχήστρας γυναικεῖς ἐκ Χαλκίδος ἔγγαμοι καὶ νεαραί, παρέρχονται ἥδη διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου (ώς ἐγχώριαι καὶ δὴ ἐκ τῶν λιμένων) εἰς πέντε στοίχους ἐπαλλήλους, ἔκαστον ἐκ τριῶν γυ-

ναικῶν, ἢ εἰς τρεῖς ζυγούς, ἔκαστον ἐκ πέντε, εἰς τὴν δρχήστραν μὲν σεμινότητα ἀνάλογον πρὸς τὸν σεμνὸν δύθμὸν τῶν ἀναπαίστων, μὲ στολὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν κοινωνικήν των θέσιν, μὲ χρυσοῦς εἰς τὴν κεφαλήν των στεφάνους καὶ κατευθύνονται εἰς τὰ πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἀρχιστρατήγου, χωρὶς νὰ λέγουν τί θέλουν ἔκει, ἃδουν δὲ κατὰ τὴν πάροδον ἄσμα χροικόν, πάροδον καὶ αὐτὸν καλούμενον, τὸ δποῖον θὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐφεξῆς.

ΠΑΡΟΔΟΣ (164 - 302)

Στροφὴ α' (164 - 184)

ἔμοιον· ἀρ. β' τοῦ βλώσκω = ἔργομαι (πρβλ. μολὼν λαβέ, αὐτόμοιος)· ὁ ἐν., διότι ἑκάστη γυνὴ τοῦ Χοροῦ διμιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν της. ἀμφὶ παρακτίαν ψάμαθον Αὔλιδος ἐναλίας = γῦρο ἀπὸ τὴν ἀμμουδιάν τῶν ἀκτῶν τῆς παραλίας Αὔλιδος. Σημείωσον τὴν ποικιλίαν τῶν συνωνύμων ἐπιθέτων (παρακτίαν (164), ἐναλίας (165), ψάμαθον καὶ Αὔλιδος). χεύματα = τὰ βένυματα. στενόπορθμος = ὁ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ. κέλλω· ἀμεταβ. = προσορμίζομαι, καταπλέω· κέλσασσα = προσορμισθεῖσα (διὰ λέμβων). πόλιν = πατρίδα Χαλκίδα, ἀγχιάλων ὑδάτων τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθίουσας τροφόν. τροφὸς = ἡ τροφοδοτοῦσα. ἀγχιάλος (ἀγχι-ἀλός) = παραθαλάσσιος. Ἀρέθιουσα· ὅνομα πηγῶν πολλῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ τῆς Χαλκίδος Ἀρέθιουσα, περὶ ἦς ἐνταῦθα πρόκειται, ίσως εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν παρὰ τὸν "Αγιον Στέφανον 20' μακρὰν τῆς Χαλκίδος κατὰ τὴν ὁδὸν Χαλκίδος - Ἐρετρίας. ὡς κατιδοίμαν = ἵνα κατίδοιμι = ἵνα μὲ προσοχὴν παρατηρήσω. ἀγανὸς (ἀ [ἐπιτ.] - γαῖω, γαῦρος) εὐγενής, ὑπερήφανος. πλάται ναυσιπόροι = νῆες κωπήλατοι πλάτῃ· συνεκδοχὴ πλάτη κυρίως ἡ κώπη, διὰ τὸ πλατύ κάτω ἀκρον. οὓς ἐπὶ Τροίαν... στέλλειν· ἡ σειρά: οὓς ἀμέτεροι πόσεις ἐνέπουσι τὸν ξανθὸν Μενέλαον τε Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν στέλλειν ἐπὶ Τροίαν ἐλάταις χιλιόναυσιν. πόσις - ιος=σύζυγος. ἐν(ν)έπω = λέγω. εὐπατρίδας = ὁ ἐξ εὐγενῶν πατέρων, ὁ εὐγενής. στέλλω = ἐτοιμάζων ἀγω. ἐλάταις χιλιόναυσιν = μὲ χίλια πλοῖα ἐλάτης, ἐλάτινα. ἐλάτη· συνεκδοχὴ. οὓς· ἀντικ. τοῦ στέλλειν. Μενέλαον τε Ἀγαμέμνονά τε εὐπατρίδαν· ὑποκ. τοῦ στέλλειν, ἐπὶ τὰν Ἐλέναν = πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἐλένης. Μετὰ ταῦτα εὐθὺς ἀμέσως ἔπειπε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ διν = ἦν Ἐλένην

(ἔλαβε). δονακοτρόφοις = ὁ τρέφων καλάμια. Εύρωτας· ὁ γνωστὸς τῆς Σπάρτης ποταμός. δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας = ως δῶρον ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην· ἡ Ἀφροδίτη λέγεται καὶ Κύπρις, διότι ἐλατρεύετο ἐν Κύπρῳ καὶ δὴ ἐν τῇ Πάφῳ. ἐπὶ ορηναίαισι δρόσοις = πλησίον δροσερῶν πηγῶν. ἔσχεν ἔριν μορφᾶς = ἡγωνίσθη εἰς ἀγῶνα καλλονῆς, εἰς καλλιστεῖα. Τὸ δῶρον, ἡ Ἐλένη, ἐδόθη μετὰ τὰ καλλιστεῖα, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ἡ Ἀφροδίτη ὡς καλλίστη, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος τοῦ Βουκόλου, τὸ μῆλον τῆς Ἐρήσιος.

'Αντιστρ. α' (185 - 205)

πολύθυτον δὲ δι' ἄλσος Ἀρτέμιδος ἥλυθον δρομένα = διὰ τοῦ πολυθύτου δὲ ἄλσους τῆς Ἀρτέμιδος ἥλυθον πεταχθεῖσα βιαστικά. πολύθυτον ἄλσος = ἄλσος ὃπου πολλαὶ θυσίαι προσφέρονται. Ἀσυνειδήτως ὁ Χορὸς ὑπενθυμίζει εἰς τὸν θεατὴν καὶ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας, ἦν ἡξίωσε πρὸ διάλεγου ἡ Ἀρτέμις. δρομένα· μ.: ἀόριστος μετοχῆς τοῦ ὅρνυμα = ἐγείρομαι, πετιέμαι. φοινίσσασα παρῆδ' ἐμὰν αἰσχύνα νεοθαλεῖ = μὲ τὸ ἔρυθρημα τῆς αἰδοῦς εἰς τὴν νεανικὴν παρειάν. φοινίσσω = κοκκινίζω· ἐδῶ μεταβατικῶς κεῖται. παρῆς = παρητος = παρειά. νεοθαλής· ἐπίθ. = νεανικός· τὸ ἐπίθετον καθ' ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ αἰσχύνα ἀντὶ νὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ παρῆδα. θέλουσ· ιδέσθαι = θέλουσ· ιδεῖν· ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας ὀπλοφόρους Δαναῶν = τὰς μαχίμους δυνάμεις καὶ τὰς σκηνὰς τῶν ὄπλιτῶν Δαναῶν. ἔρυμα = προφυλακτήριον, ἀμυντήριον. ἀσπίς· περιληπτικὸν = ὄπλιται ἀσπιδοφόροι. κλισίας ὀπλοφόροι = σκηναὶ φέρουσαι ὄπλιτας. ἀσπίδας ἔρυμα = κλισίας ὀπλοφόρους· χιαστί. ἵππων ὄχλος = ἀρμάτων πλῆθος. δύ· Αἴαντε = τοὺς δύο Αἴαντας, δηλ. τὸν Αἴαντα τὸν υἱὸν τοῦ Οἰλέως, βασιλέως τῶν Λοκρῶν, καὶ τὸν Αἴαντα τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος Τελαμῶνος, τὸν ἀνδρείτατον τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, τὸ ἔρκος Ἀχαιῶν, τὸν Σαλαμῖνος στέφανον=τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος. Πρωτεσίλαος· υἱὸς τοῦ Ἰφίκλου ἐκ Φυλάκης τῆς Θεσσαλίας, ὁ πρῶτος πεσὼν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἀπόβασιν αὐτῶν εἰς τὴν Τροίαν. θάκος καὶ θῶκος = ἔδρα. ἐπὶ θάκοις· ἀνάφερε εἰς τὸ συνέδρω· σύνεδρος = ὁ συγκαθήμενος. ἡδομένους· κατηγορ. μετοχὴ = νὰ εύχαριστοῦνται (οἱ δύο Αἴαντες, δ. Πρωτεσίλαος καὶ ὁ ἔφεξῆς ἀναφερόμενος Παλαμῆδης). μορφαὶ πολύπλοκοι = συνδυασμοὶ πολύπλοκοι. πεσσοί· εἶδος παιδιᾶς ἀναλόγου πρὸς τὸ ζατρίκιον· λέγεται ὅτι τὴν παιδιὰν

έφευρεν ὁ Παλαμήδης κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του. Εἰς τὸν Παλαμήδην, υἱὸν τοῦ Ναυπλίου, ἀπεδίδοντο καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐφευρέσεις. **Ποσειδᾶν** καὶ (**Ποτ(ε)ιδᾶν**)· δωρικὰ = ὁ Ποσειδῶν. **παῖς Ποσειδᾶνος** = ὁ Ναύπλιος. **Διομήδης**: υἱὸς τοῦ Τυδέως, βασιλεὺς τοῦ "Αργους. **κεχαρημένος** = διασκεδάζων. **ἡδοναῖς δίσκου** = μὲ τὸν δίσκον. **παρά**: ἐπίρρημα = πλησίον. **Μηριόνης**: θεράπων τοῦ. βασιλέως τῆς Κρήτης 'Ιδομενέως, ὁ ὅποῖς λέγεται **"Αρεος δζος** = βλαστάρι τοῦ "Αρεως, κατὰ μεταφοράν. θαῦμα **βροτοῖσι** = προκαλῶν ὅλων τὸν θαυμασμόν. τὸν **Λαέρτα τόκον** = τὸ παιδὶ τοῦ Λαέρτου, τὸν Θδυσσέα. **νησαῖα ὅρη** = ὅρεινή; νῆσος· ἡ 'Ιθάκη εἶναι πετρώδης καὶ ὅρεινή, ἔχουσα τὸ ὅρος Νήριτον. **Νιρεύς**: ἐκ Σύμης τῆς Δωδεκανήσου, ὁ κάλλιστος μετὰ τὸν 'Αχιλλέα, ἀγων μόνον τρεῖς ναῦς· οἱ ἡρωες Διομήδης, Μηριόνης, Οδυσσεὺς καὶ Νιρεύς βάλλουσι τὸν δίσκον.

'Επιδός (206 - 230)

εἰδον... **Ἀχιλῆα.** λαιψηροδρόμος = ποδώκης. **Ισάνεμος** = τρέχων ὡς ἀνεμος· ἐπίθετον διορίζον τὸ λαιψηροδρόμον **Ἀχιλῆα.** ποδοῖν· δοτ. τῆς ἀναφορᾶς· ὅρᾳ τὰ ὄμηρικὰ ποδώκης, πόδας ὡκύς, ποδάρικης καὶ παράβαλε τὰ ὄμηρικὰ ἐπίσης ποδήνεμος ὡκέα **Ίρις**, τὰ ἄμα τνοιῆσι πετέσθην. **ἐκπονῶ** = ἐκπαιδεύω. **Χείρων**: ὁ δικαιότατος τῶν Κενταύρων, περιώνυμος παιδαγωγὸς τοῦ 'Αχιλλέως. αιγιαλοῖσι παρά τε κροκάλαις· ἐν διὰ δυοῖν = εἰς τὰ χαλίκια τῆς θαλάσσης. δρόμον ἔχω σὺν δπλοις = τρέχω ἐνόπλοις. **πονῶ ἄμιλλαν ποδοῖν** (δοτ. δργαν.) = ἀμιλλῶμαι πεζός. **τέτρωρον** = τέθριππον ἄρμα, οὐ ἐπέβαινεν ὁ διφρηλάτης Βύμηλος, ὁ υἱὸς τοῦ 'Αδμήτου καὶ τῆς 'Αλκήστιδος, ὁ ἔγγονος τοῦ Φέρητος (Φερητιάδης). **ἐλίσσων** = ἐλισσόμενος = στριφογυρίζων ἐπάνω κάτω περὶ τὰ τέρματα. **ἔβοστο** = ἔβόα = ἐφώναζε δυνατά (ἐρεθίζων τοὺς ἵππους). **ῷ** = οὖ (Εύμήλου). **ἰδόμαν** = εἰδον, ἐξ οὗ ἡ μετοχὴ θεινομένους. **χρυσοδαίδαλτοι στομίοις πῶλοι** = στολισμένοι μὲ χρυσοῦς χαλινούς ἵπποι. **κέντρον** = ῥάβδος μὲ αἰχμὴν δέξειαν, δι' ἡς κεντοῦν τοὺς ἵππους. **θείνομαι κέντρῳ** = μαστιγοῦμαι. **μέσοι ζύγιοι**: ἵπποι οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐν μέσῳ ἔκενγμενοι ἐκατέρωθεν τοῦ ῥυμοῦ (τημωνίου). **βαλισὸς λευκοκοτίκτῳ τριχῇ** = παρδαλούς ἀπὸ λευκὰ στίγματα τοῦ τριχώματος. **σειροφόροι**: λέγονται καὶ **σειραφόροι** καὶ **σειραιοί** = οἱ δύο ἄκροι

ἴπποι τοῦ τεθρίππου, διὰ σειρῶν (σχοινίων) προσδεδεμένοι εἰς τὸ ἄρμα. Τούτων ὁ μὲν ἀριστερὸς σειρᾶς ἔδει νὰ διαγράψῃ περὶ τὴν **νύσσαν** ἢ τὸν καμπτῆρα τοῦ ἵπποδρόμου βραχὺ τόξον, ὁ δ' ἔτερος ἀκρος δεξιὸς νὰ διαγράψῃ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ μέγιστον τόξον, διὸ καὶ ὅνομάζονται ἀντήρεις, ητοι ἀντίθετοι, ἀναπτύσσοντες ἑκάτερος ταχύτητα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὸν ἔτερον. καμπάσι· τοπ. = κατὰ τὰς στροφὰς (περὶ τὸ τέρμα καὶ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ ἵπποδρόμου). **πυρρόθριξ** = κοκκινοτρίχης. **ποικιλοδέρμων** = πάρδαλός· τὰ δύο ἐπίθετα κατηγορούμενα. **μονόχαλα** **σφυρὰ** = ἀστράγαλοι μόνοπλοι. **μονόχαλος** = **μονόχηλος**, ὁ ἔχων μίαν χηλήν, ἔνα νύχι. **μονόχαλα** **σφυρὰ** εἶναι κατὰ τὸ μώνυχες ἵπποι. **οἰς** = τούτοις λοιπόν. **παρεπάλλετο** = παρέτρεχε πόλλων τὰ ὅπλα ὁ Πηλείδης Ἀχιλλεύς. **ἄντυξ** θ., τὸ μέτωπον τοῦ δίφρου τοῦ ἄρματος. **σῦριγξ** θ., τὸ χωνὶ τοῦ τροχοῦ, ὃπου τείσεργεται τὸ ἀκρον τοῦ ἄξονος. 'Ἡ περιγραφὴ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἵππων γραφικιτάτη, ἰδίᾳ τά: ἐβοᾶτο καὶ **παρεπάλλετο**, περιγράφεται δὲ διεξοδικώτερον καὶ ἔξαλρεται ὁ ἥρως Ἀχιλλεύς, διότι οὗτος θὰ παιξῃ σπουδαῖον ῥόλον εἰς τὴν τραγῳδίαν. Διὰ λεπτομερείας περὶ τῶν ἵπποδρομικῶν ἀγώνων συμβουλεύθητι τὴν Σοφ. Ἡλέκτραν στίχ. 701 κ.ἔξ.

Στροφὴ β' (231 - 241)

ἔρχομαι εἰς ἀριθμὸν ναῶν = μετρῶ τὰ πλοῖα. **ἀθέσφατος** (ἀ[στερ.] - θέσφατος, θεὸς - φημὶ) = ἀπερίγραπτος. καὶ εἰς θέαν **ἀθέσφατον** (ἡλθον) = καὶ ἀπήλαυσα ἀπερίγραπτον θέαμα. ὡς = ἵνα. **πλήσαιμι**· ἀδρ. τοῦ πίμπλημι = πληρῶ, ἴκανοποιῶ. **δψις** γυναικεῖος δμμάτων = γυναικεία φιλοπεριέργεια. **ἀδονὰν** = ἡδονήν κατὰ παράθεσιν διορισμός. **μείλινον** = γλυκεῖν ὡς μέλι. ἦν ἔχων = εἶχε. **πλάτας**· περὶ ληπτικὸν = τῆς πλάτης = τοῦ στόλου. **δ Μυρμιδών** "Αρης Φθιώτας (-ης) = αἱ μάχιμοι δυνάμεις τῶν Μυρμιδόνων τῆς Φθιάς. **Θευρίαις**· ἀντὶ **θοαῖς** = μὲ ταχύπλοα πλοῖα. Τὸ ἐπίθετον εἶναι κοσμητικὸν ἀνδρῶν, διὸ καὶ αἱ νῆες ἐδῶ προσωποποιοῦνται. 'Ο Εὔριπίδης ἀναχρονιστικῶς καλεῖ τὰ πλοῖα ταχύπλοα, ὅπως ἡσαν εἰς τοὺς χρόνους του· τὰ πλοῖα ἦσαν μόνον μεταφορικά, ὅχι καὶ πολεμικά. **Νηρῆδες** δὲ θεαὶ χρυσέαις εἰκόσι κατ' ἀκρα ἔστασαν = Νηρήδες δὲ θεαὶ μὲ τὰ χρυσὰ ἀγάλματά των εἰς τὰ προεξέχοντα ἀκρα τῆς πρύμνης ἦσαν στημέναι. **Νηρηίδες**· αἱ πεντήκοντα θυγατέρες τοῦ θαλασσίου θεοῦ Νηρέως· τούτων

μία ἡτο καὶ ἡ Θέτις. σῆμα = ως διακριτικὸν γνώρισμα. πρύμναις· τοπικὴ πτῶσις.

Αντιστρ. β' (242 - 252)

Αργείων δὲ νᾶες ἔστασαν ισήρετμοι = Αργείων δὲ νῆες ἔχουσαι κώπας ἵσας ἐστέκοντο. πέλας ταῖσδε = πλησίον τούτων ἐδῶ τῶν πλοίων, δηλ. τοῦ Ἀχιλλέως. ὅν = τούτων. στρατηλάτας (-ης) ἦν δι παῖς Μηκιστέως, δὸν (Μηκιστέα) τρέφει = ἀνέθρεψεν ὁ Μηκιστεὺς ἡτο υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀργους Ἀδράστου, πατὴρ τοῦ Εύρυαλου, ἑταίρου τοῦ Διομήδους. Καπανεύς = Αργεῖος ἥρως, εἰς τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. Σθένελος = υἱὸς τοῦ Καπανέως, θεράπων τοῦ Διομήδους. Ατθίδος (γῆς) = ἐκ τῆς Αττικῆς δὲ δι Θησέως παῖς = δι Δημοφῶν. Καθ' Ομηρον ἐν B 552 τῶν Αθηναίων ἡγεῖτο δι Μενεσθεύς ἄγων 50 ναῦς. Ταύτας αὐξάνει εἰς 60 δι Εύριπίδης κολακεύων τοὺς Αθηναίους. ἔξῆς = ἔχόμενος, συγκρατητὰ μὲ τὰ πλοῖα τῶν Αργείων. ναυλοχῶ = ἔχω ἀγκυροβολήσει. θεάν Παλλάδα ἐν μωνύχοις ἔχων πτερωτοῖσιν ἄρμασιν = ἔχων τὴν Παλλάδα ἐπιβαίνουσαν ἄρματος μονόπλων πτερωτῶν ἵππων. μωνύχος = ὁ ἔχων μίαν ὄπλην· τὸ μωνύχοις πρὸς τὸ ἄρμασι ἀντὶ νὰ φέρεται πρὸς τοὺς ἵππους τοῦ ἄρματος. θετδος = τοποθετημένος, στημένος. φάσμα = σῆμα. εὔσημον = εὐδιάκριτον. ναυβάτης = ὁ τῆς νεῶς ἐπιβάτης.

Στροφὴ γ' (253 - 264)

Βοιωτῶν ὄπλισμα = αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῶν Βοιωτῶν. εἰδόμαν (-ην) = εἰδον. ποντίας νῆας = ναῦς δι' ὑπερπόντια ταξίδια προωρισμένας. σημείοισι = σήμασι. Κάδμος ἦν (σῆμα). εἶχον σῆμα τὸν Κάδμον, τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Φοικίκης Ἀγήνορος, τὸν κτίστην τῆς Καδμείας, ἀκροπόλεως τῶν κτισθεισῶν ἐπειτα Θηβῶν. Φονεύσας οὗτος δράκοντα ἐν Θήβαις ἐσπειρε τοὺς δράκοντας καὶ ἔξ αὐτῶν ἀνεδύθησαν ἐκ τῆς γῆς ἀνδρες ἔνοπλοι, ἔξ δὲ ἐπέζησαν πέντε, γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκων τῶν Θηβῶν. Τούτων τὰ μέλη διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν ἐλέγοντο δρακοντογενεῖς ή σπαρτοι. κόρυμβα· κόρυμβος ἀρσ., εἰς τὸν πληθ. οἱ κόρυμβοι καὶ τὰ κόρυμβα = τὸ προεξέχον καμπύλον ἄκρον τῆς πρύμνης. ἄρχε = ἥρχε ναῖον στρατοῦ = τοῦ στόλου. Λήιτος ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν γηγενῆς (ἀπὸ τοὺς δρακοντο-

γενεῖς) ὄν. Οἱ ἐκπεσόντες στίχοι μετὰ τὸν 260 περιέγραφον τὰς δυνάμεις τῶν Φωκέων καὶ τοὺς ἀρχηγούς. ἦν ἄγων = ἥγε. Οἰλέως τόκος = δ' Αἴας. ἵσας τοῖσδε· κατὰ βραχυλογίαν ἀντί: ἵσας ταῖς τῶνδες (τῶν Φωκέων). Θρονιάς πόλις = τὸ Θρόνιον, πρωτεύουσα τῶν Ἐπικηνημάτων Λοκρῶν παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον.

'Αντιστρ. γ (265 - 276)

ἐκ Μυκήνας τᾶς Κυκλωπίας = ἀπὸ τὰς Μυκήνας τὰς ἔχούσας τὰ Κυκλώπεια τείχη· Μυκήνη (-αι). ἔπειμπε = ἔστελλε (178), ἥγεν, ἐκινητοποίει. ναυβάτας = ἐπιβαίνοντας τῶν νεῶν = ἐπιβάτας. ἥθροι· σμένους = ἥθροισμένους. σὸν = συγχρόνως. ἦν ταγὸς = ἦν στρατηγός. σὸν ταγὸς = συστράτηγος μὲν αὐτόν, ὁ Ἀδραστος. τᾶς φυγούσας μέλαθρα . . . ώς λάβοι· ἡ σειρά : ώς (ἴνα) λάβοι 'Ελλάς πρᾶξιν (= ἐκδίκησιν) τᾶς φυγούσας (τῆς φυγούσης γεν. αἰτίας) μέλαθρα (= οἶκον) χάριν βαρβάρων γάμων (= γάμων μετὰ βαρβάρων). ὁ πληθ. διὰ τὴν γενίκευσιν. Πολλάκις εἰς τὴν τραγῳδίαν τονίζεται ὅτι ἡ ἀρπαγὴ τῆς 'Ελένης ἥτοι ὕβρις δι' δληη τὴν 'Ελλάδα. Νέστωρ Γερήνιος· ἐκ τῆς Γερηνίας, πόλεως ἐν Μεσσηνίᾳ, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη. κατειδόμαν (-ην) = κατεῖδον. πρύμνας (= πρύμνης) σῆμα ταυρόπουν οὐδ. ἐπίθετον προσδιορίζον τὸ σῆμα. δρᾶν· ἀπαρέμφ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ ταυρόπουν = κατὰ τὴν μορφήν. τὸν πάροικον 'Αλφεΐ(ι)ὸν = τὸν γείτονα 'Αλφείον. Οὗτος ἀπετέλει τὰ βόρεια ὅρια τοῦ κράτους τῆς Πύλου. Οἱ ποταμοὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρίσταντο ταυρόμορφοι καὶ διὰ τοὺς ἑλιγμούς των, οἱ ὅποιοι ἐκαλοῦντο κέρατα, καὶ διὰ τοὺς μυκηθμούς.

Στροφὴ δ' (277 - 288)

δωδεκάστολοι νᾶες = στόλος δώδεκα νεῶν. Αἰγιλάνες· ἀρχαιότατον 'Ελληνικὸν φῦλον κατοικοῦν κατὰ τὸν "Ομηρον τὴν παρὰ τὴν Δωδώνην χώραν, ἔγκατασταθὲν κατόπιν εἰς τὰ νότια τῆς Θεσσαλίας, ὅπόθεν ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν Λαπιθῶν. τῶν δ' αὖ πέλας δυνάστορες (= κυρίαρχοι) "Ηλιδος (ἥσαν). πᾶς λεώς = δλος ὁ ἀκόσμος. λευκήρετμος "Αρης = ναυτικαὶ δυνάμεις ἀπὸ λευκὰ πλοῖα. Τάφιος = ὁ ἐκ Τάφου. Η Τάφος ἥτο ἡ μεγίστη τῶν Ἐχινάδων νήσων τῶν κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ 'Αχελώου καὶ μία τῶν Ταφίων νήσων τῶν μεταξύ

Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας. Οἱ κάτοικοι τῆς ἀναφέρονται ὡς ληστρικώτατοι. **λόχευμα** = τέκνον· καταχρηστικῶς· κυρίως λέγεται περὶ μητρὸς (λοχεύω). **Ἐχινάδες**· σύμπτλεγμα ἀπὸ ἐννέα μικρὰς νησῖδας εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος κοντά εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελέφου (Ἀσπροποτάμου). Αἱ νῆσοι λέγονται **ναυθάταις ἀπρόσφοροι** = ἀπροσπέλαστοι εἰς τοὺς ναύτας, κοιν. κακοζύγωτα νησιά.

Ἀντιστρ. δ' (289 - 302)

ὅ Σαλαμῖνος ἔντροφος = ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Σαλαμῖνι, τὸ γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Σαλαμῖνος. **ξυνᾶγε** = συνῆγε, συνέδεε. **λαιδὸς** (laevus) = ἀριστερός. **τῶν** = ὅν· ἀναφέρεται εἰς τὸ δεξιὸν κέρας· ὁ πληθ. κεῖται, διότι τὸ κέρας εἶναι περιληπτικόν· ἡ γενικὴ **τῶν** = ὅν ἐκ τοῦ **ἄσσον** = πλησίον (ἄγχι, ἄγχιστα). **ώρμει** = εἴχειν ἀγκυροβολήσει. **πλάταισιν ἐσχάταισι** = πρὸς τὰ τελευταῖα πλοῖα τοῦ δεξιοῦ. **὾** Αἴας ἐσχημάτιζε σύνδεσμον τοῦ ἀριστεροῦ του κέρατος πρὸς τὰ τελευταῖα τοῦ δεξιοῦ μὲν δώδεκα εὐστροφώτατα πλοῖα. **ὦς** = οὕτως. **ἄιον** = ἥκουσα (πρβλ. 301). **εἰδόμαν (-ην)** = εἶδον. **ῳ**· ἀναφέρεται εἰς τὸν **ναυθάταν λεών** = πρὸς τοῦτον λοιπόν. **εἴ τις προσαρμόσει** = ἐάν τις φέρῃ εἰς ἐπαφήν. **βᾶρις - ιδος**: θηλ., Αἴγυπτιακὴ λέξις = βαρβαρικὸν πλοῖον. **νόστον οὐκ ἀποίσεται κλπ** = δὲν θὰ κερδίσῃ ἐπάνοδον, ητοι δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ γυρίσῃ πίσω. **οἰον** = ἐπίρρ. = δτι τοιοῦτον. **νάιον πόρευμα**· συνεκδοχὴ = στόλος. **ἐνθάδε** = ἐδῶ, μὲ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις ποὺ εἶδον ἐδῶ. **τὰ δὲ** = ἀφ' ἐτέρου δέ. **κατ' = κατ' οἴκον πληροφορηθεῖσα, μέσα εἰς τὰς κατοικίας μας. **μνήμην σώζομαι** = διατηρῶ τὴν μνήμην. **σύγκλητος** = ὁ πανταχόθεν προσκληθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὁ συγκεντρωμένος. **Ἡ ἔννοια** : σύμφωνα μὲ τὴν προσωπικὴν ἀντίληψιν ποὺ εἶχα ἀπὸ τὸν ἐδῶ στόλον καὶ κατὰ τὰς πληροφορίας ποὺ ἔλαβα κατ' οἴκον καὶ τὰς ὄποιας συγκρατῶ εἰς τὴν μνήμην περὶ τοῦ συγκεντρωμένου στρατοῦ, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ σωθῇ ὅστις μὲ τὸν βαρβαρικὸν στόλον συγκρουσθῇ πρὸς τὸν Ἐλληνικόν.**

Ἡ γλῶσσα τῆς Παρόδου εἰναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Προλόγου μὲ τὴν διαφορὰν δτι ἐδῶ εὑρίσκονται ἐγκατεσπαρμένοι καὶ δωρικοί τινες τύποι : ἐ μ ἀ ν (168), τ ἄ s κ λ ε i n ᄂ s ' A q e θ o ύ s a s (170),

κατειδόμαν (171), ἀμέτεροι (176), οἵτινες δίδουν εἰς τὴν γλώσσαν χρῶμα δωρικῆς διαλέκτου, ἥτις ἦτο πανελληνίως ἀνεγνωρισμένη γλώσσα τῆς χρωικῆς ποιήσεως.

Αἱ πάροδοι, δπως καθόλου τὰ χρωικά, εἶναι ἄσματα λυρικά. Ἐδῶ ἡ Πάροδος εἶναι ἐπική, τῆς ἐπισκοπήσεως καὶ περιγραφῆς τοῦ στρατοπέδου οὐσῆς ὅλης ἐπικῆς. Εἶναι ἔχοδά ἀπομίμησις τῆς Τειχοσκοπίας (‘Ομ. Γ 121 - 243) καὶ τῆς Βοιωτείας ἦ Καταλόγον την νεῶν (‘Ομ. Β' 494 η. ἔ.), μόνον κόσμον ἔχουσα τὸν κόσμον τῶν κορύμβων καὶ τῶν ἀφλάστων. Εἰς τὸ τέλος μετὰ τὴν ἐπωδὸν (στροφὴν) προστίθενται τοία στροφικὰ ζεύγη, ἐνῷ τὰ ἄσματα κατακλείονται διὰ τῆς ἐπωδοῦ, εἰς ἣν καὶ τελειώνουν. Συναισθήματα δ' ἡ Πάροδος αὕτη δὲν ἔκφραζεν μόνον ἀσθενῆ τινα θαυμασμὸν καὶ αἰδημοσύνην βλέπομεν. Ἡ δ' ἀγκίστρωσίς της πρὸς τὴν πρᾶξιν εἶναι ἀσθενής καὶ χαλαρὰ (ἡ γυναικεία περιέργεια). Ἀφ' οὗ δὲ Χορὸς ἔψαλε τὴν Πάροδον, ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν πάροδον παρέχονται δὲ Μενέλαιος καὶ δὲ Πρεσβύτης διαπληκτιζόμενοι. Τί συμβαίνει θά τιδωμεν εὐθὺς ἀμέσως.

ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (303 - 542)

α') 303 - 334

Μενέλαιε. εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸ δόνομα γάριν τῶν θεατῶν. χρεών (ἦν) = χρῆν. **ἄπειθε** = φύγε ἀπ' ἐδῶ. **λίαν πιστός**· τοῦτο ὑπενθυμίζει τὸν αὐτογχαρακτηρισμόν, διν ἔκαμεν δὲ πρεσβύτης (45)· τὸ ἀσύνδετον ἐκ τοῦ πάθους. **τούνειδος** = τὸ δόνειδος. **ἔξονειδίζω** = ἐκστομίζω οὔβριν. **καλὸν**· κατηγορούμενον· καλὸν τὸ δόνειδος. εἶναι δξύμωρον εἰρωνικόν. **καλαίοις** ἄν = θὰ γέσης δάκρυα. εἰ πράσσοις, δὲ μὴ πράσσειν σε δεῖ· δὲ πρεσβύτης ἔχει πιάσει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀρνεῖται νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Μενέλαον. **λύω δέλτον** = παραβιάζω τὴν σφραγῖδα, ἀνοίγω τὴν ἐπιστολὴν. **οὐδέ γέ σε φέρειν** (χρῆν) = ναί, ἀλλὰ καὶ σὺ δὲν ἔπρεπε... Φαίνεται δτι δὲ Μεν. εἰχεν ἀναγνώσει τὴν ἐπιστολὴν, ἦν χαρακτηρίζει μὲ τὴν λέξιν **κακά**, διότι ἐματαίωνε τὴν ἐκστρατείαν καὶ τὴν ίκανοποίησιν τῆς Ἑλλάδος. **Ἐλλησιν· ἀναχρονισμός.** ἀμιλλῶ· β' ἐν. προστακτ. τοῦ ἀμιλλῶματι· ἀλλοις ἀμιλλῶ ταῦτα = σ' αὐτὰ τὰ λογοπαίγνια νὰ τὰ παραδείχης μὲ ἀλλους (δηλ. τὸν Ἀγαμ.). **Ὑπανιγμὸς** τοῦ Εύριπίδου κατ' ἀναχρονισμὸν εἰς τὴν ἐριστικὴν τῶν σοφιστῶν, ήσαν αἱ σοφιστικαὶ διαλέξεις, ἀντιλογίαι,

ἀγῶν ἡ ἀμιλλα λόγων. οὐκ ἂν μεθείμην· ἐννόησον ἐκ τοῦ τῆνδε
ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ τὸ τῆσδε = δὲν θὰ τὴν ἀφήσω. σκῆπτρον·
τὸ σκῆπτρον ἔχρησιμοποίουν οἱ βασιλεῖς καὶ ὡς βακτηρίαν, μὲ τὴν
ὅποιαν ἐκτύπουν τοὺς ἀκοσμοῦντας. τάχα = ταχέως. ἄρα· διὰ τὸ μέτρον
ἀντὶ τοῦ ἄρα = τότε λοιπόν. σὸν καθαιμάξω κάρα = θὰ σοῦ σπάσω
τὸ κεφάλι. τοι = ὡς γνωστόν. δεσποτῶν ὑπερ = ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν.
μέθεις· ἐν. τὴν δέλτον. μακροὺς δοῦλος ὥν λέγεις λόγους· ὁ
πρεσβύτης δὲν πολυλογεῖ, ἀλλ' ὁ Μεν., ἐπειδὴ ἀξιοῦ ἀπὸ τὸν δοῦλον
ἀδιαμαρτύρητον ὑπακοήν εἰς τὰς διαταγάς του, πᾶσαν διαμαρτυρίαν τοῦ
πρεσβύτου θεωρεῖ ὡς ἀνύποφορον καὶ αὐθάδη πολυλογίαν. ὡς δέσποτος,
ἀδικούμεσθα· ὁ Ἀγ. ἀκούσας ἀπὸ τὴν σκηνὴν τὸν θόρυβον παρέρχεται
εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ ὁ πρεσβ., μόλις βλέπει τὸν κύριόν του, λέγει
ἀδικούμεσθα, ἐγὼ δηλ. καὶ σύ. οὐδὲν τῇ δικῇ χρῆσθαι θέλει =
καθόλου δὲν θέλει νὰ ἀκούῃ τὴν φωνὴν τοῦ δικαίου. ἔξαρπάσας — ἐκ
χερῶν ἐμῶν — βίᾳ· ἡ πλουσία ἔκφρασις τονίζει τὴν βιαιοπραγίαν τοῦ
Μεν.: ὄρα καὶ σάς (ἐπιστολάς) — ἐμῶν (ἐκ χερῶν). ἔτα· ἐπιφώνημα
δηλοῦν κατάπληξιν ισοδύναμον μὲ τὸ ήμέτερον: μπᾶ. ἐν πύλαισιν =
ἔξω εἰς τὴν εἰσόδον. οὐδός, οὐχ ὁ τοῦδε μῆθός (ἔστι) κυριώτερος
λέγειν = ἐγὼ εἰμαι καὶ ὅγι αὐτὸς ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ ὄμιλω. Ὁ Με-
νέλαος καὶ διδτὶ εἶναι ἐλεύθερος καὶ ὡς βασιλεὺς καὶ ὡς ἀδελφὸς τοῦ
ἀρχιστρατήγου, δικαιοῦται νὰ ὄμιλήσῃ πρὸ τοῦ δούλου, πρὸς τὸν ὅποιον
τὸ πρῶτον φαίνεται ὅτι ἀπετάθη ὁ Ἀγ. (317). οὐδός οὐχ ὁ τοῦδε·
σχῆμα ἐκ παραλλήλου. τῷδε = τῷ πρεσβύτῃ. βίᾳ ἀγεις (αὐτὸν) =
βιαίως τὸν σύρεις. Φαίνεται ὅτι ὁ Μεν. ἔξηκολούθει νὰ σύρῃ βιαίως τὸν
πρεσβύτην. βλέψων εἰς ἡμᾶς· ὁ Ἀγ. ἔχει ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον
ἀπὸ τὸ φυσικὴν αἰσχύνην, διότι ἔχει ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθῆ παλίμβουλος.
ἴν· ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω· τὸ ταύτας καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ
ἀρχὰς ἀντὶ τοῦτο, δηλ. τὸ ζήτημα τῆς δέλτου = διὰ νὰ ἀρχίσω τὸν λόγον
ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτό. μῶν = μὴ οὖν = μήπως· τίθεται εἰς ἐρώτησιν,
εἰς ἣν ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητική. οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον =
δὲν θὰ ἀνοίξω τοὺς ὀφθαλμούς. τρέσας· μτχ. ἀσρ. τοῦ τρέω = τρε-
μάζω ἀπὸ φόβον· ὄρα τοὺς τρέσαντας. γεγώς· ἐνδοτ. μετοχὴ = ἄν
καὶ ἐγεννήθην. Ἀτρέως = ἀπὸ τὸν Ἀτρέα. τρέσας Ἀτρέως (ἀτρέ-
στου) λογοπαίγνιον. τῆνδε· προβάλλων δεικνύει αὐτὴν (τὴν ἐπιστο-
λήν), ἤτις λέγεται κακίστων γραμμάτων ὑπηρέτις = ἐξυπηρετοῦσα,
ὅργανον κακογηθεστάτου περιεχομένου. ἡ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. ἀ μὴ

καιρός (ἔστι) = οσα δὲν είναι ώρα, δὲν συμφέρει, δὲν πρέπει. ἀνίημι σήμαντρα = χαλαρώνω τὴν σφραγῖδα, λύω, καταστρέψω. γε = ναί. ἀνοίξας (αὐτὴν) (οἴδα) (τὰ) κακά, ἢ σὺ εἰργάσω λάθρᾳ. ώστε σ' ἀλγῦναι = ώστε νὰ σὲ λυπήσω, νὰ σὲ φαρμακώσω (μὲ αὐτὸ τὸ ἀνοιγμά τῆς ἐπιστολῆς). ἡ φράσις ἀνήκει εἰς τὸ ἀνοίξας. ποῦ = πῶς. κᾶλαβες = καὶ ἔλαβες. ὁ καὶ εἰς ἐρωτήσεις προσδίδει τόνον. νιν = αὐτὴν τὴν δέλτον. ὡς θεοί · ἀναφώνησις, εἰς ἣν ἐπιφέρεται ἡ γενικὴ σῆς ἀναισχύντου φρενός, ητις είναι γενικὴ τῆς αἰτίας, ως ἐάν ἀντὶ τοῦ ὡς θεοὶ ἔκειτο τὸ ἐπιφώνημα φεῦ, οἴμοι. σήμη παῖδα · πρόληψις ἀντί : εἰ σὴ παῖς ἀπ' "Αργους στράτευμ" ἀφίξεται. τάμ' = τὰ ἐμὰ = τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μου. φυλάσσω = προφυλάσσω. τόδε οὐκ (ἔστιν) ἀναισχύντου ; = αὐτὸ ἐδῶ, αὐτῇ ἐδῶ ἡ πρᾶξίς σου δὲν είναι γνώρισμα διακριτικὸν τοῦ ἀναισχύντου ; Αἱ ἐρ τήσεις καὶ τὸ ἀσύνδετον ἀπὸ τὸ πάθος. τὸ βούλεσθαι = ἡ βούλησις. κνίζω = γαργαλίζω, βάζω σὲ πειρασμό. οὐχὶ δεινά ; ἐνν. ἔστι τάδε ; οἰκῶ οἰκον = διευθύνω οἰκογένειαν. οὐκ ἔάσομαι ; = δὲν θὰ ἀφεθῶ ἐλεύθερος ; (οὐ) = οὐκ ἔάσει = δὲν θὰ ἀφεθῆ ἐλεύθερος. φρονεῖς γάρ πλάγια = διάτι πονηρεύεσαι. τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ δ' αὐτίκα · ἀναφορὰ = ως πρὸς ἄλλα μὲν τώρα, ως πρὸς ἄλλα δὲ πρὸ πολλοῦ, ως πρὸς ἄλλα δὲ εἰς τὴν προκείμενην περίπτωσιν. ἡ ὅλη φράσις : παντοῦ καὶ πάντοτε: ἡ τριπλῆ ἐπαναδίπλωσις σκοπεῖ νὰ πολλαπλασιάσῃ καὶ νὰ μεγεθύνῃ τὸ ἀμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦ. εὖ κεκόμψευσαι = τὰ ἔχεις εἰπεῖ κομψά, χαριτωμένα. Υπαινιγμὸς εἰς τὴν ἀνωτέρω λεχθεῖσαν σοφιστικὴν ἐπαδίπλωσίν, σοφὴ γλῶσσα πονηρῶν (ἔστιν) ἐπίφθονον (χρῆμα) = ἡ σπουδασμένη γλῶσσα τῶν πονηρῶν προκαλεῖ τὸν φθόνον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· εἰρων. : τὴν σιχαίνεται ὁ κόσμος. νοῦς ὁ μὴ βέβαιος = νοῦς ποὺ δὲν ἔμμενει εἰς τὰς σκέψεις του, ὁ παλίμβουλος, αὐτὸς ποὺ γυρίζει σὰν ἀνεμόμυλος. ἀδικόν (ἔστι) κτῆμα = γεννᾷ ἀδικίας, ζημίας. οὐ σαφές = οὐχὶ ἀξιόπιστον.

β') 335 - 357

ἔξελέγχω = ἀποκαλύπτω, ξεσκεπάζω. δργῆς ὕπο = ἀπὸ θυμόν. ἀποτρέπομαι τάληθες = ἀποστρέφομαι τὴν ἀλήθειαν. κατατείνω λίαν = τεντώνω πολὺ τὸ σχοινί, γίνομαι πολὺ ἐπιθετικός. ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ σχοινία ἡ ἀπὸ τοὺς χαλινούς· οἱ στίχοι 335 καὶ 336 ἀποτελοῦν

τὸ προοίμιον τοῦ λόγου τοῦ Μενελάου. οἰσθα ὡς ταπεινὸς ἥσθα = γνωρίζεις πόσον ἔτανειποῦσο. δτε ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις = στε ἐπεδίωκες πάση δυνάμει νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν μεταξὺ τῶν Δαναῶν ἡδοτ. Δαναΐδαις εἰς τὸ ἄρχειν κατὰ τὸ Ὄμ. ἀνάσσειν Δαναοῖς. προσθιγγάνω πάσης δεξιᾶς (χειρὸς) = χωρετίζω δλους διὰ χειραψίας. τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρήζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων· αἱ μετοχαὶ τροπικαὶ = κατὰ τὰ φαινόμενα μὲν μὴ ἐπιδιώκων, κατὰ βάθος δ' ὅμως θέλων. χρήζων — βούλεσθαι — θέλων· σημείωσον τὴν ποικιλίαν· ἐν τῇ ἀναφορᾷ. θύρας τῆς οἰκίας σου, δηλ. ἀκλήστους = ἀνοικτὰς μέρα νύχτα. τῷ θέλοντι (ἴδειν σε) = εἰς τὸν θέλοντα· νὰ σὲ ίδῃ. τῶν δημοτῶν = τῶν πολιτῶν. δίδωμι πρόσφησιν πᾶσι = χωρετίζω δλους. ἔξῆς = κατὰ σειράν, τὸν ἔνα κατόπιν τοῦ ἄλλου. ὀντοματικοὶ φιλότιμοι ἐκ μέσου = ἀγοράζω τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοδοξίας μου, τὸ ὅποιον ἔχει ἐκτεθῆ εἰς τὸ μέσον (εἰς τὴν ἀγορὰν) καὶ ἦτο προσιτὸν εἰς δλους. τοῖς τρόποις = μὲ αὐτούς τοὺς δημοκοπικοὺς τρόπους. καὶ τα = καὶ εἶτα.. κατέχω ἄρχας = παίρνω τὸ ἀξίωμα. μεταβάλλω ἀλλους τρόπους· πρόληψις = ἀλλάσσω τοὺς τρόπους καὶ πατρίων ἄλλους = ἀλλάζω πολιτικήν. οὐκέτι ἥσθα τοῖς φίλοισι τοῖς πρὶν φίλοις (τοιοῦτος). ὡς πρόσθεν (γενόμενος) δυσπρόσιτος (= ἀπροσπέλαστος) ἔσω τε καλήθρων σπάνιος (= καὶ σπανίως δεχόμενος ἐντὸς τῆς οἰκίας σου). δ· ἀγαθὸς = δέ εὐγενής. πράσσω μεγάλα = ἔχω μεγάλας βλέψεις. μεθίστημι = μεταβάλλω.. βέβαιος = σταθερός. καὶ μάλιστα βέβαιον τότε, ήνίκα (=ὅτε) μάλιστα δυνατός ἔστιν ὠφελεῖν εύτυχῶν (= διότι εύτυχε, εὑρίσκεται εἰς τὴν ἔξουσίαν). βέβαιον μάλιστα — μάλιστα δυνατός. χιαστὸν καὶ ἐπαναδίπλωσις. Τὰς αὐτὰς ἄρχας εἶχε καὶ δ. Θεμιστοκλῆς λέγων: Μηδέποτε ἔγῳ εἰς τοῦτον καθίσαιμι τὸν θρόνον; ἐνῷ πλέον οὐδὲν ἔξουσιν οἱ φίλοι παρ' ἐμοὶ τῶν ἀλλοτρίων. ἐπῆλθόν σε = σὲ ἔθιξα. ταῦτα πρῶτα = εἰς αὐτὰ πρῶτα. ἵνα = ὅπου. κακὸς = ἀξιοκατηγόροτος. αὖθις = ἔπειτα, μετὰ τὸ πρῶτα μέν. χῶ (= καὶ δ) Πλανελλήνων στρατὸς = μὲ τὸν ὄλον στρατὸν τῶν Ελλήνων. οὐδὲν ἥσθα = ἥσουν. ἔνα τίποτα, ἔνα μηδενικό. ἐκπλήσσομαι = τὰ χάνω. τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν = ἐκ τυχαίου τινὸς περιστατικοῦ. οὐρίας πομπῆς σπανίζων = διέστι ἔστερεῖτο τῆς συνοδείας οὐρίων ἀνέμων. Δαναΐδαι = οἱ ἡγεμόνες τῶν Δαναῶν. διήγγελλον = ἔδιδον διαταγὰς (μὲ διαγγελεῖς) ἀφιέναι ναῦς = νὰ ἀφήσουν τὰς ναῦς ἐλευθέρας νὰ ἀποπλεύσουν. μὴ πονεῖν δὲ μάτην = νὰ

μὴ ματαιοπονοῦν δέ. ὡς ἄνολθον εἶχες ὅμμα σύγχυσίν τε = πόσον ἦτο τὸ πρόσωπόν σου ἀξιοθήνητον καὶ πῶς τὰ εἰχες χάσει. εἰ μὴ δορὸς ἐμπλήσεις τὸ Πριάμου πεδίον = διότι δὲν θὰ καταπλημμυροῦσες τὴν πεδιάδα τοῦ Πριάμου μὲ τὰς μαχίμους δυνάμεις. ἀρχων· μετοχὴ ἐνδοτική. δορός· περιληπτικὸν καὶ συνεκδοχή. παρακαλῶ τινα = ζητῶ τὴν συνδρομήν τινος. τί δράσω; ἀπορηματική ὑποτακτική. τίν' ἀπορῶν εὕρω πόρον; ἡ σειρά: τίνα πόρον εὕρω ἀπορῶν; πόρος = διέξοδος. ἀπορῶν πόρον· δέξιμωρον. ὥστε μὴ στερέντα... ἀπολέσαι καλὸν κλέος = ὥστε μὴ ἀπολέσαι καλὸν κλέος στερέντα (σὲ) ἀρχῆς· στερεῖς = στερηθεῖς.

γ') 358 - 369

ἐν ιεροῖς = ἐν ιεροσκοπίᾳ παρατηρῶν τὰ ιερὰ εἴπει πρὸς τοῦτο φέρονται τὰ ἀπαρέμφατα θῦσαι καὶ ἔσεσθαι, ὃν τὸ α' εἶναι τελικόν, τὸ δὲ δεύτερον εἰδικόν. ἡσθεῖς φρένας — ἀσμενος — ὑπέστης — ἔκών — οὐ βίᾳ· διὰ τοῦ πλούτου τῆς ἐκφράσεως ἔξαίρεται τὸ αὐθόρμητον τοῦ Ἀγ. ἔκών οὐ βίᾳ· σχῆμα ἐκ παραλλήλου. ὑφίσταμαι = ὑπισχνοῦμαι. πέμπεις = στέλλεις γράμματα. πρόφρασιν· προεξαγγελτικὴ παράθεσις = μὲ τὴν πρόφρασιν, δηθεν, τάχα. ὡς γαμουμένην 'Αχιλλεῖ = ὅτι θὰ ὑπανθρευθῇ τὸν Ἀχιλλέα. ὑποστρέψας = πρύμναν ἀνακρούσας, ἀναθεωρήσας τὴν πρώτην. λέληψαι = εἴληψαι = ἔχεις συλληφθῆ. μεταβαλών ἀλλας γραφάς = γράψας ἀλλα γράμματα. ὡς = ὅτι δηλ. ὑποστρέψας — μεταβαλών. συνώνυμα πρὸς ἔχαρσιν τῆς παλιμβουλίας. οὗτος αὐτός... σέθειν· ἡ σειρά: οὗτος αἰθήρ, ὃς ἤκουσε σέθειν τάδε, ἐστὶν δ αὐτός = μάρτυς εἶναι ὁ αἰθήρ, ὁ ὄποιος, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ, ἤκουσεν ἀπὸ σὲ τάδε = τὰς ὑποσχέσεις σου. τὰ πράγματα = ἡ πολιτική. μυρίοι δέ τοι... πρὸς τὰ πράγματα = δὲν ἔχουν μετρημὸ βεβαίως ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν πάθει τὸ ἴδιο (ποὺ καὶ σὺ ἔχεις πάθει) μὲ τὴν πολιτικήν. ἐκπονοῦσι = κοπιάζουν πολὺ (μὲ τὴν πολιτικήν). ἐξεχώρησαν = ἐκχωροῦσι = ἀποσύρονται ἀπὸ τὴν πολιτικήν. κακῶς = κακῶς ἔχοντες = εἰς κακὴν κατάστασιν. ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου· ἀναγκαστικὸν αἴτιον = δι' ἀδικον κρίσιν τῶν πολιτῶν. ἐνδίκως = δικαιώς = ἀπὸ δικαίων κρίσιν. 'Ο Ἀριστείδης ἐξωστραχίσθη δι' ἀδικον κρίσιν, ἀλλὰ ἀνίκανοι πολιτικοὶ καὶ στρατηγοὶ ἐτιμωρήθησαν. ἀδύνατοι γεγῶτες = ἐπειδὴ ἔχουν δειχθῆ ἀνίκανοι.

διαφυλάττομαι πόλιν = προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου. αὐτὸι = ἐξ ιδίας ὑπαιτιότητος, μὲ τὴν προσωπικήν των ἀξίαν. "Ισως ὁ Εὐριπίδης εἶχεν ὑπ' ὅψει τὸν Ἀλκιβιάδην.

δ') 370 - 387

Ἐλλάδος τῆς ταλαιπώρου μάλιστα στένω = κλαίω πολὺ διὰ τὴν τύχην τῆς ταλαιπώρου Ἐλλάδος. ἦ· ἀναφ. αἰτιολ. = διότι αὕτη. θέλουσα· ἐνδοτική μετοχή. δρῶ τι κεδνὸν = κάμνω τι σοβαρόν. ἔξανήσει βαρβάρους καταγελῶντας (αὐτῆς) = θὰ ἀφήσῃ τοὺς βαρβάρους νὰ τὴν περιγελοῦν = θὰ ἀνεχθῇ τὰ περιπαίγματα τῶν βαρβάρων. οἱ οὐδένες = οἱ οὐτιδανοί. "Ισως ὁ ποιητὴς εἶχεν ὑπ' ὅψει τὰς συγχρόνους προσπαθείας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, οἱ όποιοι χάριν διάγου χρήματος προσεπάθουν νὰ προσέταξισθοῦν τὸν μέγαν βασιλέα, δόστις ὑπεβοήθει τὸν ἐμφύλιον σπαραγμὸν τῆς Ἐλλάδος χάριν τοῦ ιδίου συμφέροντος. διὰ σὲ καὶ τὴν σὴν κόρην· = ἐξ αἰτίας σου καὶ ἐξ αἰτίας τῆς κόρης σου, ἡ όποια καμμίαν ἀξίαν δὲν ἔχει· τὴν σὴν κόρην· περιφρονητικῶς εἶναι εἰρημένον. τίθεμαι προστάτην χθονὸς = ἐκλέγω ἀρχοντα τῆς πατρίδος μου. ἄρχων δπλων = στρατηγός. ἔκατι γένους = ἔνεκα τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς. ὥς = διότι. πᾶς ἀνὴρ ἄρχων πόλεως (εἴη ᾧ), ἢν τύχη ἔχων σύνεσιν = ἀν μόνον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχῃ σύνεσιν. προστάτης· ἀναχρονισμὸς ἀπὸ τοὺς δημόκρατικούς χρόνους. Προστάται τοῦ δήμου ἐκαλοῦντο ὁ Κλεισθένης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Ξάνθιππος, ὁ Ἐφαίλτης, ὁ Περικλῆς χειραγωγοῦντες καὶ καθοδηγοῦντες τὸν δῆμον. νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν· πρὸς τὴν διδασκαλίαν ταύτην παραβλητέα ἡ σχετικὴ τοῦ Σωκράτους διδασκαλία εἰς τὰ Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα. κασίγνητοι = οἱ ἀδελφοί. λόγοι μάχαι τε· ἐν διὰ δυοῖν = λογομαχίαι. βούλομαι· ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ βούλομαι τοῦ στίχου 335, ἀρχὴν τοῦ λόγου τοῦ Μενελάου. κακῶς λέγω = κακὰ λόγια λέγω, κατηγορῶ. εὖ = ἀπὸ κακὴν διάθεσιν, πρὸς καλὸν σου· δρα τὸ δεῦμωρον κακῶς εὖ. λίαν ἄνω τὰ βλέφαρα ἄγω = ἔχω πολὺ ἐπηρμένας τὰς ὄφρους. πρὸς τάνατον = μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ φθάσω εἰς ἀναίδειαν. σωφρονεστέρως = κάπως μετριοπαθῶς. χρηστὸς = εὐσυνείδητος. φιλῶ· μετ' ἀπαρεμφάτου = συνηθίζω. Διὰ τῶν στίχων τούτων προοιμιάζει τὸν λόγον του ὁ Ἀγ., διὰ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἀδελφοῦ· τοὺς

δύο λόγους τῶν ἀδελφῶν ἐριζόντων χωρίζει τὸ δίστιχον τοῦ Χοροῦ, τὸ δύοιον διερμηνεύει τὴν διάθεσιν τοῦ θεατοῦ. δεινὰ φυσῶ = τρομερὰ ρίουθουνίζω. αἴματηρὸν δόματα ἔχω = εἶναι κατακόκκινα τὰ μάτια μου. τοῦ κέχρησαι ; = τίνος ἔχεις, ἀνάγραψῃ ; τί στερεῖσαι ; τί σοῦ λείπει ; χρηστὰ λέκτρα = σύζυγος τιμία. ὃν γάρ... ἡρχεις ἡ σειρά : ἡρχεις γάρ κακῶς ἔκεινων & (= ὅν) ἐκτήσω = ἐδείχθης ἀδέξιος σύζυγος· διὸ καὶ δὲν ἔμεινε πιστὴ ἡ πρώτη σύζυγος. δίκην δίδωμι = τιμωρούμαι. σὰ κακὰ = τὰ ἐλαττώματά σου ἡ γεν. τῆς αἰτίας. ὁ μὴ σφαλεῖς = ὁ μὴ πταίσας τραγ. εἰρωνεία, διότι καὶ ἡ Κλ. ἐδείχθη ἀπιστος, συνάψασ σχέσεις μὲ τὸν Αἴγισθον. δάκνω τινὰ = πειράζω. τὸ φιλότιμον = ἡ φιλοδοξία. ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις... ἔχειν ; ἡ σειρά : ἀλλὰ χρήζεις ἐν ἀγκάλαις ἔχειν εὐπρεπῆ (εὔμορφην) γυναικα παρεις (= ἀφήσας κατὰ μέρος, παραβλέψας) τὸ λελογισμένον (= τὴν φρόνησιν, τὴν σύνεσιν) καὶ τὸ καλὸν (= τὰς ήθικὰς ἀρετάς); ὁ νοῦς : κατηγορεῖς τὴν φιλοδοξίαν μου· διατὶ δὲν φέγεις τὴν γυναικομανίαν σου ; ἥδοναι κακαι = ἥδοναι αἰσχραὶ πονηροῦ φωτὸς = φαύλου ἀνδρός (εἰσιν) ἡ γενικὴ εἶναι κατηγορούμενον.

ε') 388 - 413

γιγνώσκω οὐκ εὗ = λαμβάνω ἀπόφασιν ὅχι καλήν. μετατίθεμαί τι = μεταβάλλω· ἡ μεταφορὰ ἵσως ἐκ τῶν πεσσῶν ἡ ἔννοια κατὰ τό : αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι. σὺ μᾶλλον = σὺ (μαίν) μᾶλλον = σὺ τούναντίον (εἰσαι τρελλός). δστις· αἰτίαν σημαίνει = διότι σύ. κακὸν λέχος = κακὴ σύζυγος. θεοῦ σοι τὴν τύχην διδόντος εὗ = ἐπειδὴ ὁ θεός τὰ φέρνει δλα εὐνοϊκά : τὴν κατάστασιν, ποὺ ἐδημιούργησες ἐξ ἴδιας σου ὑπαιτιότητος, ἔστρεψαν οἱ θεοὶ ἐπὶ καλῷ, διότι, ἐνῷ ἡ ἀξίωσίς σου εἶναι μωρά, οἱ θεοὶ σοῦ δίδουν τὰ μέσα νὰ τὴν πραγματοποιήσῃς, ἐπειδὴ οἱ μωροὶ μνηστῆρες νομίζουν ὅτι εἶναι δεσμευμένοι ἀπὸ τὸν Τυνδάρειον δρκον. οἱ κακόφρονες φιλόγαμοι μνηστῆρες = οἱ μέρωρὶ καὶ διψασμένοι διὰ γάμου μνηστῆρες. ἡ δέ γ' ἐλπίς... σθένος· ἡ σειρά : ἡ δέ γ' ἐλπίς, οἷμαι μέν, θεός (ἐστι) καξέπραξεν αὐτὸ (ἢ ἐλπίς) μᾶλλον ἡ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος· ἡ ἐλπίς, τὴν ὄποιαν ἔκαστος τῶν μνηστήρων εἰχεν ὅτι θὰ προτιμηθῇ αὐτός. οἷμαι μέν· κεῖται παρενθετικῶς = κατὰ τὴν γνώμην μου τούλαχιστον. καξέπραξεν αὐτὸ = καὶ ἔξεπραξεν αὐτὸ = καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν δόσιν τοῦ

όρκου. τὸ σὸν σθένος = ή δύναμίς σου, τὰ ἰδικά σου μέσα. οὓς λαβών στράτευε = τούτους λοιπὸν πᾶρε καὶ ἐμπρός. ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρίᾳ φρενῶν = εἶναι δὲ πρόθυμοι (νὰ σὲ ἀκολουθήσουν) ἀπὸ ἡλιθιότητα. Εἶναι μωροὶ καὶ ἡλίθιοι καὶ νομίζουν ὅτι τοὺς ὑποχρεώνουν οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω. Οἱ θεοὶ ὅμως εἶναι συνετοὶ καὶ ἐμποδίζουν τὸν ἀπότλουν. ἔχει συνιέναι = δύναται, εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ ἢν ἡμπαροῦν νὰ ἔχουν ισχὺν οἱ ὄρκοι οἱ κακῶς παγέντες = οἱ κακῶς συνομολογηθέντες καὶ κατηναγκασμένοι = καὶ οἱ διὰ τῆς βίας ἐπιβληθέντες ὄρκοι. τάμα· μετὰ πολλῆς ἐμφάσεως ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου· σκόπιμος ἡ χρῆσις τοῦ πληθ. τάμα τέκνα· ὡς καὶ κατωτέρω: παιδας οὓς ἔγεινάμην, ἵνα ἔξαρθῇ τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος. τὸ σὸν μὲν εὖ ἔσται παρὰ δίκην = αἱ μὲν ἰδικαὶ σου ὑποθέσεις θὰ τακτοποιηθοῦν παρὰ τὸ δίκαιον. τιμωρίᾳ = διὰ τῆς τιμωρίας κακίστης εὔνιδος = κακοθεστάτης συζύγου. ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρύοις = ἐγὼ δὲ συντήξομαι νύκτας... Σημειώτεον ὅτι ἡ ἀρνησις οὐ θὰ εἶναι καὶ εἰς τὰς δύο προτάσεις τὰς διὰ τοῦ μὲν — δὲ συνδεομένας: δηλ. δὲν ἐννοῶ σὺ μέν... νὰ τακτοποιήσῃς, ἐγὼ δὲ νὰ λειώνω στὰ δάκρυα. δακρύοις συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε· ὅτι γίνεται τὴν νύκτα ἡ τὴν ἡμέραν παριστάνεται ὅτι προκαλεῖται ἀπὸ αὐτάς. Πρὸς τὴν ἔννοιαν παράβαλε τὸ Ὁμηρ. νύκτας τε καὶ ἥματα δάκρυ χέουσα. ἀνομα κού δίκαια δρῶντα παιδας οὓς ἔγεινάμην = παρανόμως καὶ ἀδίκως συμπεριφερόμενος στὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἐγένηνησα. σοι· ὅντικ. τοῦ λέλεκται. ῥάδια = εὔκολα, εύνόητα, ἀπλᾶ. σύ· ἐτέθη, ἵνα κάμη ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐγώ. τάμ' = τὰ ἐμά. τίθημι καλῶς = τακτοποιῶ, διευθετῶ· οἱ στίχοι 400 καὶ 401 ἀποτελοῦν τὸν ἐπίλογον τοῦ λόγου τοῦ Ἀγαμέμνονος. οἵδ' αὖ (μῦθοι) (εἰσὶ) διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων, καλῶς δ' ἔχουσι = αὐτὰ ἐδῶ πάλιν, ὅσα τώρα ἐλέχθησαν, εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ προηγουμένως λεχθέντα, ὅμως εἶναι καλά, διότι ὑποστηρίζουν τό: φείδεσθαι τέκνων = νὰ πονῇ κανένας γιὰ τὰ παιδιά του. Ὁ Χορὸς παρὰ τὴν οὐδετερότητά του διμολογῶν ὅτι εἶναι ὡραῖον νὰ πονῇ τις τὰ τέκνα του, δίδει τὸ δίκαιον εἰς τὸν Ἀ. ἄρα· τὸ ἄρα μὲ παρατατικὸν (κεκτήμην) σημαίνει ὅτι ἀλήθεια τέως λανθάνουσα τώρα γινώσκεται. (κέκτησαι φίλους), εἰ μὴ θέλεις ἀπολλύναι τοὺς φίλους= τοὺς φίλους ποὺ ἔχεις τώρα. ποῦ δὲ δείξεις μοι πατρὸς ἐκ ταύτου γεγώς; = ποῦ δὲ (ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν) θὰ δείξης ὅτι ἔγεννήθης ἀπὸ τὸν ἴδιον πατέρα, ὅτι εἴσαι ἀδελφός μου;

συνσωφρονῶ σοι = συμμερίζομαι τὴν φρόνησίν σου. συννοσῶ σοι = συμμερίζομαι τὴν νόσον σου (τὰς μωρίας σου). Τὸ νοσεῖν κεῖται μεταφορικῶς. Παράβαλε πρὸς τὸν στίχον τὸ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν 'Α ν τιγρόνη 253 οὕτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν. ἐξ κοινὸν τοῖς φίλοισιν ἀλγῶ = ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς φίλους ἀλγῶ = συναλγῶ τοῖς φίλοις = συμμερίζομαι τὸν πόνον τῶν φίλων. Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἀρχήν: κοινὰ τὰ τῶν φίλων. εὗ δρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἔμε = νὰ ζητῆς τὴν συνδρομήν μου, ὅταν πρόκειται νὰ μοῦ κάμης καλὸν καὶ δχι ὅταν πρόκειται νὰ μὲ λυπήσῃς. οὐκ ἀρα δοκεῖ σοι = δὲν εἰσαι λοιπὸν ἀποφασισμένος τάδε πονεῖν σὺν 'Ελλάδι; = νὰ ὑποστῆς αὐτὴν ἐδῶ τὴν θυσίαν μὲ τὰς θυσίας ποὺ ὑφίσταται δλη ἡ 'Ελλάς; 'Ελλάς σὺν σοὶ νοσεῖ = ἡ 'Ελλάς εἶναι ἀνόητος, ἀνοηταίνει, ὅπως καὶ σὺ κατὰ θεόν τινα = ἀπὸ ὀργὴν θεοῦ τινος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ "Ελλῆνες ἐκολάκευν τὸν μεγαν βασιλέα χάριν ὀλίγου ἀργυρίου μὲ ὥλεθρον τῆς πατρίδος των. "Ισως εἰς τοῦτο κάμνει ὑπαινιγμὸν ὁ φιλόπατρις ποιητὴς τὸ ἐν τῷ στίχῳ 411 δὲ ἔχει τὴν ἔξῆς ἔννοιαν: αὐτὸ τὸ ὄποιον λέγεις (στίχ. 410 πονεῖν σὺν 'Ελλάδι), Μενέλαε, θὰ τὸ ἔκαμνα εὐχαρίστως εἰς πᾶσαν ἀλλην περίστασιν ἀλλὰ ἐν προκειμένῳ δὲν τὸ κάμνω, διότι ἡ 'Ελλάς ἀνοηταίνει. **σκήπτρῳ νυν αὔχει = καμάρωνε λοιπὸν τὸ σκῆπτρον, τὴν ἀρχιστρατηγίαν σύν.** σὸν κασίγνητον προδοὺς = μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου. εἴμι ἐπ' ἄλλας μηχανάς τινας = θὰ καταφύγω εἰς ἄλλα τινὰ μέσα φίλους τ' ἐπ' ἄλλους (εἴμι) = καὶ θὰ ζητήσω ἄλλους φίλους.

ς') 414 - 434

'Ο Μενέλαος διακόπτεται ἐν μέσῳ τοῦ στίχου 414 ὡς ἐκ τῆς αἰφνιδίας παρόδου τοῦ ἀγγέλου, δστις ὡς προερχόμενος ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς παρέρχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. ὡς Πανελλήνων ἄναξ 'Αγάμεμνον· ἡ μεγαλοπρεπής προσφώνησις σύμφωνος πρὸς τὴν χαριμόσυνον εἴδησιν, τὴν ὄποιαν κομίζει. **δμαρτεῖ.** ὅημα ἀπὸ τὸ ἐπίρρημα δμαρτῆ (όμοιον - ἀραρίσκω) = συγχρόνως. δμαρτεῖ = συνοδεύει. **Κλυταιμήστρας δέμας.** περίφρ. = Κλυταιμήστρα. Σπουδαιότατον στοιχεῖον τῆς προσωπικότητος ἐθεώρουν οἱ ἀρχαῖοι "Ελλῆνες τὸ ἀπότὸν καὶ ὀρατὸν σῶμα. ὡστ' ἀν τερφθείης Ιδών· τραγικὴ εἰρωνεία· ἀντίφασις μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῆς πραγματικότητος. ὡν· αἰτιολ. μετοχή. **ἐκδημος** = ὁ

ἔξω τῆς χώρας ὡν, ὁ ἀπουσιάζων δωμάτων ἔκδημος· κατάχρησις· κυριολ. ἔκδημος χθονός. Παρ' ἡμῖν: νοικοκύρης τοῦ χωραφιοῦ. ὡς = ἐπειδὴ μακρὰν (δόδον) ἔτεινον = διέτρεχον βιαστικὰ μακρὸν δρόμον. εὔρυτος κρήνη = καλλίρρους κρήνη. ἀναψύχω = δροσίζω. βάσιν· τοὺς πόδας· ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. κατὰ ποιητικὴν συνήθειαν. θηλύπους = θῆλυς· θηλύπουν βάσιν = τοὺς γυναικείους πόδας των. πῶλοι 220. καθεῖμεν· ἀρό. τοῦ καθίμι = ἐώ κατελθεῖν = καταβιβάζω, ἀπολύω κάτω. χλόη λειμώνων = χλοεροὶ λειμῶνες. ὡς βιορᾶς γευσαίτο (γεύσαιντο) = ἵνα γευθοῦν τροφήν. ἐγὼ δὲ πρόδρομος ἦκω· τὸ πρόδρομος κατηγ. = πρωτοπόρος. σῆς παρασκευῆς χάριν = διὰ νὰ ἑτοιμασθῆς. 'Ο ἄγγελος δικαιολογεῖ τὴν πάροδον αὐτοῦ· σῆς παρασκευῆς δίσημον. 'Ο ἄγγελος φαντάζεται τὰς παρασκευὰς τῶν γάμων, ὁ δὲ θεατὴς ὁ μεμυημένος τὰς παρασκευὰς τῆς θυσίας. πέπυσται· τοῦ πυνθάνομαι = πληροφοροῦμαι. ταχεῖα γὰρ διῆξε φῆμη· ἡ πρότασις παρενθετική· διῆξε (διάσσω) = διῆλθε ταχεῖα. πᾶς δημιος = δλα τὰ πλήθη τοῦ στρατοῦ. δρόμω = τροχάδην. ἐς θέαν· ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τοῦ: δπως ἰδωσιν (στρατὸς - ἰδωσιν· στρατός : περιληπτικόν). οἱ δ' εὐδαίμονες κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοί (εἰσιν) ἐν πᾶσι βροτοῖς. οἱ εὐδαίμονες = οἱ εὐτυχισμένοι. ἐν πᾶσι βροτοῖς = εἰς τὰ βλέμματα ὅλου τοῦ κόσμου· τραγ. εἰρωνεία· τὴν αὐτὴν σκέψιν διετύπωσε καὶ ὁ πρεσβ. 20. δμέναιός τις = γάμος τις. ἢ τί πράσσεται = ἢ τί γίνεται, τί μαγειρεύεται; τῶν δ' ἀνὴρ κουσας τάδε· ἐλέγθη ὡς ἐὰν προηγεῖτο τῶν μὲν = ἀπὸ ἀλλούς δὲ θὰ κουνες τὰ ἔξης. προτελίζουσι νεάνιδα Ἀρτέμιδι = πρὸ τοῦ γάμου φέρουν τὴν μνηστὴν πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἀρτέμιδος; ἀφιερώνουν εἰς τὴν Ἀρτεμιν, ὡς ἐγίνετο τοῦτο τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου. προτελίζουσι· εἶναι δίσημον· ὁ μεμυημένος θεατὴς νοεῖ: καθαίρουσι τὸ θῦμα πρὸ τῆς θυσίας· τὸ ὄχημα προτελίζω είχε δύο σημασίας. τις νιν ἀξεῖται = ποῖος θὰ τὴν λάβῃ σύζυγον; δίσημον τὸ ἀξεῖται· σημαίνει καὶ θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν βωμόν. ἀνασσα Αὐλίδος = πολιοῦχος.

ζ') 435 - 459

εἰσα = ἐμπρός· κατεπείγει. ἐξάρχομαι κανᾶ = κάνω ἀρχὴν ἀπὸ τὰ κάνιστρα, ἐτοιμάζω τὴν γαμήλιον τελετὴν. Καὶ τοῦτο δίσημον σημαίνει καὶ λαμβάνω προκαταρκτικῶς πρὸ τῆς θυσίας ἐκ κανῶν οὐλᾶς (κρι-

Θάλευρα) καὶ ἐπιπάσσω τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος. τάπι τοισίδε = τὰ ἐπὶ τοισίδε = τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν ἐδῶ. στεφανοῦσθε· πρὸς τὸν Ἀγ. καὶ Μενελ. τὸ ιρᾶτα = τὴν κεφαλὴν = βάζετε στεφάνια στὸ κεφάλι· ἀλλὰ καὶ ἐν θυσίᾳ τὸ θῦμα καὶ οἱ παρόντες ἐστεφανοῦντο· ἐντεῦθεν τὸ δίσημον καὶ τοῦ στεφανοῦσθε. ὑμέναιον εὔτρεπίζω = φροντίζω διὰ τὴν γαμήλιον διασκέδασιν. λωτὸς = αὐλὸς ἐκ λωτοῦ, ἐξ οὗ κατεσκεύαζον αὐλούς λωτοῦ· μετωνυμία.. βοάσθω = ἀς βουτίζῃ, ἀς τὸ λέγη· βοάσθω· προσωποποιία. τόδε φῶς ἥκει μακάριον τῇ παρθένῳ = ἡ σημειρινὴ ἡμέρα ἔχει φέρει τὶς χαρές· τραγικὴ εἰρωνεία. φῶς = αἱ γαμήλιοι δᾶδες καὶ τὸ πῦρ τοῦ βωμοῦ. ἐπῆγνεσα = λέγει ὁ Ἀγ. πρὸς τὸν ἄγγελον μὲ τόντον ψυχρόν. ἐπῆγνεσα = ἐπαινῶ· καλά, καλά (σὲ ἀκουσα). ιούσης τῆς τύχης = ὅπως· ἡ· τύχη· πηγαίνει. ἔσται καλῶς = θὰ ἀποβοῦν καλά. 'Ο ἄγγελος εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν. τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν; αἱ ύποτ. ἀπορηματικαῖ· αἱ προτάσεις εἶναι βραχεῖαι, ἀσύνδετοι, ἐρωτηματικαῖ· δηλοῦν τὴν ἐσχάτην ἀπόγνωσιν τοῦ Ἀγαμ. καὶ ἡ ἐπιφώνησις τὸ αὐτό : εἰς οἵ ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν = εἰς ποίαν παγίδα τῆς σιδηρᾶς ἀνάγκης (μοίρας), ἔχομεν ἐμπέσει· ἀνάγκης ζεύγματα· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ δίκτυα. ὑπῆλθε· τοῦ ὑπέρχομαι = ἔστησε παγίδα. δαίμων = κακός τις δαίμων. τῶν σοφισμάτων = τῶν μεθόδων νὰ μὴ θυσιάσῃ τὴν κόρην. ἡ δυσγένεια = ἡ ταπεινὴ διαγωγή. ὡς ἔχει τι χρήσιμον = πόσον ποιὺ χρήσιμος εἶναι· ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει = εἶναι εὔκολον εἰς αὐτοὺς (τοὺς δυσγενεῖς). ἀπαντα = ὁ, τι θέλουν. ὁ γενναῖος φύσιν = ὁ μὴ δυσγενής. ἄνολβα ταῦτα (ἔστι..) = ταῦτα εἶναι ἀσυμβίβαστα εἰς τὴν εὐτυχίαν του, τὸ μεγαλεῖόν του. τὸν δγκον ἔχομεν τῷ τ' δχλῳ δουλεύομεν· ἀντιθετικὴ τῶν προτάσεων ἡ σχέσις. δγκος = τὸ ὕψος τῆς θέσεως. προστάτης τοῦ βίου· ὁ δγκος προβάλλεται ἐμπρὸς. εἰς τὴν ζωὴν μας, τῶν σκέψεων μας κυριαρχεῖ· ἡ ὑψηλὴ θέσις : πρὸ παντὸς εἰς τὴν ζωὴν μας ἀποβλέπομεν εἰς μεγαλεῖα. γάρ = π.χ. δακρῦσαι· ἐπιφανεῖς ἡρωες εἰς τὸν "Ομηρον κλαίουν. εἰεν = ἔστω· ἀς δεχθῶμεν ὅτι ἀνοίγω τὸ στόμα καὶ μιλῶ. ποίον ὅμμα συμβαλῶ (ὅμματι δάμαρτος); = πῶς θὰ τὴν ἀτενίσω ; οἱ ἐπίβουλοι καὶ οἱ δόλοι οἱ ἀποφεύγουν τὸ βλέμμα τοῦ θύματός των, διὰ νὰ μὴ προδοθοῦν. συμβάλλειν ὅμμα· εἰρημένον εἶναι κατὰ τὸ συμβάλλειν λόγους, δεξιάς. τὸ τάλας (αἰδοῦμαι τάλας)· αἱ μικραὶ προτάσεις, αἱ ἐρωτήσεις, τὰ ἀσύνδετα δηλοῦσι τὴν ἀμηχανίαν. ἐπὶ κακοῖς ἡ μοι πάρα = (πάρε-

στι) = κοντά εἰς τὰς συμφοράς, τὰς ὁποίας ἔχω : δὲν μοῦ ἔφθαναν τὰ βάσανα ποὺ ἔχω, ἥλθε καὶ αὐτὴ ἄκλητος. εἰκότως ἀμ' ἐσπετο = καλὰ ἔκανε καὶ ἡριολούθησε μαζί. νυμφεύσουσα (αὐτὴν) — δώσουσα ('Αχιλλεῖ). τὰ φίλτατα = ἡ φιλτάτη κόρη. ἵνα = ὅπου. ἡμᾶς· πληθ. τῆς μεγαλειότητος.

η') 460 - 484

τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον ὡς ὥκτισα· ὁ ἀρ. ἀντὶ τοῦ ἐνεστ. οἰκτίζω = αἰσθάνομαι συμπάθειαν· τὴν παρθένον εἶναι τὸ ἀντικείμενον. ὡς ὥκτισα· ἀναφώνησις τί παρθένον; τί κάθομαι καὶ ὅμιλῶ περὶ παρθένου; ἡ πρότασις παρενθετική. "Αἰδης νιν (αὐτὴν) ὡς ἔοικε τάχα (= ταχέως) νυμφεύσει (= θὰ τὴν νυμφευθῇ). Καὶ ἡ πρότασις αὕτη εἶναι παρενθετική· ὁ τάφος. Θὰ εἶναι ἡ γαμήλιος κλίνη της καὶ μνηστήρη της. Θὰ εἶναι ὁ 'Αδης, ὅχι ὁ 'Αχιλλεύς, ὅπως λέγεται εἰς πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς μοιρολόγια. νιν· ὑποκ. τοῦ ἴκετεύσειν. γήμειας· εὔκτική ἔγκλισις δηλοῦσα κατάραν. χῶστις (= καὶ ὅστις) ἐστί σοι φίλος = καὶ οἱ φίλοι σου. παρών ἔγγυς· πλεονασμός. ἀναβοῶ = φωνάζω δυνατά. εὑσύνετ' (α) ἀσυνέτως· ρήτορ. ἀντίθεσις. εὐνύνετα = εὔκολονόητα, τὰ ὁποῖα ἀντιλαμβάνεται ἡ καρδιά μου. ἀσυνέτως = ἀσυνειδήτως, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τί λέγει. ἔτι γάρ· ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὸ ἀσυνέτως. αἰσι... τάδε· ἡ σειρά: ὡς μ' ἀπώλεσεν ὁ Πριάμου Πάρις γήμας τὸν Ἐλένης γάμον, ὃς μ' εἰργασταὶ τάδε· ἐργάζομαι τινά τι = προξενῶ εἰς τινά τι. 'Ο ἄγγελος νομίζει ότι διὰ τῆς εἰδήσεως, τὴν ὁποίαν φέρει, θὰ προξενήσῃ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν εἰς τὸν 'Αγαμέμνονα, καὶ δύως προξενεῖ ἀντίθετως τοῦτο λέγεται περὶ τέτεια, ἥτις κατ' 'Αριστοτέλη εἶναι ἡ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πραττομένων μεταβολὴ καὶ προκαλεῖ ἡ εὐτυχίαν ἡ δυστυχίαν, ὡς ἐδῶ. κάγω ὡς καὶ ὁ 'Αγαμέμνων. κατοικτίρω = αἰσθάνομαι βαθεῖαν (κατὰ - οἰκτίρω) συμπάθειαν. ὡς = ἐφ' ὅσον. ὑπὲρ συμφορᾶς· τὸ αἴτιον. τυράννων = τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. καταστένω = χύνω δάκρυα πυκρά. 'Ο Μενέλαος λέγει· δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν, ζητεῖ δηλ. τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ του 'Αγαμέμνονος πρὸς συνδιαλλαγὴν καὶ κύρωσιν τοῦ ἐφεξῆς ὄρκου. σὸν τὸ κράτος = σὺ ἐνίκησες, διότι ἤλθεν ἡ κόρη, ὅπως ἥθελες, καὶ θὰ γίνη ἡ θυσία. ἄθλιος = δυστυχής. κατόμνυμι Πέλοπα = ὄρκίζομαι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Πέλοπος.

δς πατήρ τούμοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη = ὁ ὅποῖος πατήρ τοῦ πατρὸς μου καὶ τοῦ ἰδικοῦ σου πατρὸς ὑπῆρχεν· ὁ πλοῦτος τῆς ἐχφράσεως διὰ μεῖζονα κύρωσιν τῆς εἰλικρινείας. Πέλοπα - Ἀτρέα τε· Πέλοψ, υἱὸς τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Φρυγίας, ὅστις ἀφοῦ ἔγινε πρῶτον βασιλεὺς τῆς Πισάτιδος ἐν "Ηλιδι", κατέκτησε κατὰ μικρὸν ὅλην τὴν χερσόνησον, ἥτις ἐκλήθη ἐξ αὐτοῦ Πελοπόννησος· τούτου υἱὸς ὑπῆρχεν ὁ Ἀτρεύς καὶ τούτου τοῦ Ἀτρέως υἱὸς οἱ Ἀτρεῖδαι Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος. τάπο καρδίας = τὰ ἀπὸ καρδίας = ὅ, τι ἔχει μέσα ἡ καρδιά μου, ὅ, τι ἔχω μέσα μου. σαφῶς = εἰλικρινῶς. καὶ μὴ (ἐρεῖν) μηδὲν ἐπίτηδες = τίποτε ἐπιτηδευμένον, ἐπίπλαστον. ἀλλ' ὅσον φρονῶ = ἀλλὰ τάπο καρδίας. ὅσσε = οἱ ὄφθαλμοι. καύτὸς = καὶ ἔγω αὐτὸς ἀνταρῆκά σοι (δάκρυ) πάλιν = ἔχυσα καὶ ἔγω δάκρυα συμπονῶντάς σε (=σοι). ἔξαφίσταμαι τινος = ἀπομακρύνομαι ἀπό τι, παραιτῶ, ἀνακαλῶ. οὐκ ἔς σὲ δεινὸς = χωρὶς νὰ ἔχω μαζί σου πάθος. οὕπερ = ἔκει ὅπου. εἰ = εἰσαι. ἀνθελέσθαι τούμὸν = νὰ προτιμήσῃς τὸ ἰδικόν μου (συμφέρον) ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ σου. οὐκ ἔνδικον = ἀδικον. τάμα ἡδέως ἔχειν = ἐμὲ ἡδεσθαι, χαίρειν. δρῶ φάσος· γραφικὴ περίφρασις τοῦ ζῶ.

θ') 485 - 521

τί βούλομαι γάρ; = διότι τί θὰ κερδίσω, ἀλήθεια τί θὰ κερδίσω; γάμοι = σύζυγος. ἴμείρομαι = ἐπιθυμῶ. ἥκιστα ἔχρην (ἀπολέσαι) = οὐδαμῶς ἔπερπε (νὰ χάσω). τὸ κακὸν (τὴν Ἐλένην) ἀντὶ τάγαθοῦ (τοῦ ἀδελφοῦ). νέος = ἐπιπλαίος. ἥ = ἥν. πρὶν ἔγγυθεν σκοπῶν τὰ πράγματα ἔσειδον = ἔως ὅτου ἔξετάζων τὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς είδα καλά. οἰον ἥν κτείνειν τέκνα = τί ἐσήμαινε τὸ νὰ φονεύῃ κανεὶς τὰ τέκνα του· ἥν· ὁ παρατ. ἀντὶ τοῦ ἐνεστ. ἔστι, διότι ὁ λέγων ἔχει ὑπ' ὅψει τὸν χρόνον τῆς πρώτης παρατηρήσεως. ἀλλως τε = καὶ ἐξ ἀλλου. ἔλεος ἔσηλθέ μ(οι) = ἐλυπήθηκα. ἔννοοῦμαι = λαυδίζων νπ' ὅψιν. ἥ = διότι αὔτη· αἴτιολ. τοῦ ἔλεος ἔσηλθέ μοι. ἔκατι = ἔνεκα. μέτα = μέτεστι· ἀναστροφὴ τῆς προθέσεως καὶ μετατύπωσις ὡς πάρα = πάρεστιν. τί δ' Ἐλένης... μέτα; = καὶ τί σχέσιν ἔχει ἥ ἰδική σου κόρη μὲ τὴν Ἐλένην; ήτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αύλιδος· μὲ τόνον ἀξιοῦ τὴν διάλυσιν τῆς στρατείας ὡς αἰτίας τῶν κακῶν καὶ τῆς τραγικῆς θέσεως τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἀς διαλυθῇ καὶ

άς πάγι κατὰ διαβόλου ἡ στρατεία = ἡ στρατιά. τέγγω = βρέχω.
 παρακαλῶ = παρακινῶ, παρασύρω. εἰ μέτεστι μοί τι θεσφάτων
 κόρης σῆς = ἀν ἔχω δικαιώματα ἐν σχέσει μὲ τὰς μαντείας (τὰς ἀφορώ-
 στις τὴν τύχην). τῆς κόρης σου. μή μοι μετέστω = ἀς μὴ δικαιοῦμαι.
 σοὶ νέμω τούμδον μέρος = ἔχωρῶ σ' ἐσένα τὰ δικαιώματά μου.
 ἀλλ' (ἀ) = ἀλλὰ (θὰ μοῦ εἰπῆτε ἐνιστάμενοι) ἐς μεταβολὰς ἥλ-
 θον = μετεβλήθην, ἄλλαξα. ἀπὸ δεινῶν λόγων = ὕστερα ἀπὸ τὰ φο-
 βερά καὶ τρομερά ποὺ ἔλεγα. 'Ο Μενέλαος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ
 δικαιοιογήσῃ τὴν μεταβολὴν τῶν διαθέσεών του· ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐνστα-
 σιν λέγει : εἰκὸς πέπονθα = φυσικὸν εἶναι τὸ πάθημά μου· καὶ ἔξη-
 γεῖται σαφέστερον : τὸν ὅμοθεν πεφυκότα (τὸν ἀδελφόν μου) στέρ-
 γων μετέπεσον = ἄλλαξα γνώμην ἐκ στοργῆς πρὸς τὸν ἀδελφόν
 μου· τὸ μεταπίπτω εἶναι παθ. τοῦ μεταβάλλω. ἀνδρός... τοιοίδε.
 ἡ σειρά : τρόποι τοιοίδε οὐ κακοῦ ἀνδρός (εἰσιν ἴδιον) = συμπε-
 ριφορὰ τοιαύτη, οἷαν ἔγω τώρα δεικνύω, δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν
 ἀνοίγοντος ἀνθρώπου. χρῆσθαι τοῖς βελτίστοις ἀεὶ· ἐπεξήγησις τοῦ
 τρόποι τοιοίδε· δηλ. νὰ μεταχειρίζωμαι τὰ βέλτιστα ἑκάστοτε· ὁ φρό-
 νιμος πλανᾶται μέν, ἀλλὰ μόλις ἀναγνωρίσῃ τὴν πλάνην του εἶναι ἔτοιμος
 νὰ τὴν ὅμοιογήσῃ καὶ νὰ μεταβάλῃ σκέψιν προσπαθῶν ἑκάστοτε νὰ
 ἀκολουθήσῃ τὰς ὑπαγορεύεις τῆς λογικῆς. Σημείωσον τὴν εἰς τὸν χα-
 ρακτῆρα τοῦ Μενελάου συντελεσθεῖσαν μεταβολὴν· ἐνῷ κατ' ἀρχὰς
 ἐπέμενε διὰ τὴν θυσίαν χάριν τῆς Ελλάδος (370), τώρα εἶναι κατ'
 αὐτῆς συμπονέσας ὡς ἀνθρωπὸς τὸν ἀδελφόν του· τοῦτο λέγεται ἀνω-
 μαλία ἥθους· τοιαύτην θὰ ἴδωμεν καὶ εἰς τὸν 'Αγαμέμνονα, τοιαύτην
 βλέπομεν καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ εἰς τὴν 'Αντιγόνην καὶ τὴν 'Ισμήνην ἐν τῇ
 'Αντιγόνῃ. γενναῖα = εὐγενῆ. προγόνους οὐ καταισχύνεις σέθεν·
 κατὰ τὸ δημορικὸν Z 209 μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν. αἰνῶ =
 ἐπαινῶ, εὐγε. παρὰ γνώμην ἔμήν = παρὰ τὴν προσδοκίαν μου· δὲν
 ἀνέμενε τοιαύτην στάσιν ὕστερα ἀπὸ τοὺς πικροτάτους λόγους τοῦ Με-
 νελάου (320 κ.έ.). ὑπέθηκας = ἐστήριξας· ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν θεμε-
 λίων. δρθῶς = εἰς δρθὰς βάσεις. πλεονεξία δωμάτων = πλεονεξία
 κληρονομικῆ· κάθε ἀδελφὸς θέλει νὰ πάρῃ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὴν πα-
 τρικὴν περιουσίαν, ἐντεῦθεν ἡ ταραχὴ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀδελφῶν.
 ἀπέπτυσσα = σιγαίνομαι. τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοιν πικράν =
 τέτοιαν συγγένειαν ποὺ ποτίζει φαρμάκια τοὺς ἀδελφούς· ἡμεῖς λέγομεν :
 ἀγύρευτη νᾶναι τέτοια συγγένεια. ἀλλ' (ἀλλὰ ἡ καλή σου διάθεσις δὲν

μᾶς ὡφελεῖ), ἥκομεν γάρ εἰς ἀναγκαίας τύχας = διότι ἔχομεν φθάσει εἰς τὴν σιδηρᾶν ἀνάγκην. θυγατρὸς αἱματηρὸν ἐκπρᾶξαι (= ἐπιτελέσαι) **φόνον** · ἐπεξήγησις τοῦ ἀναγκαίας τύχας. Ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ἀρχίζει νὰ φανερώνεται ἡ μεταβολὴ τῶν διαθέσεων τοῦ Ἀγαμέμνονος διὰ τὸ ἀναπόδραστον τῆς θυσίας. τὴν γε σὴν = ἐπὶ τῆς ὄποιας σὺ μόνος ἔχεις δικαιώματα. **σύλλογος** = τὸ σύνολον. νιν = αὐτήν, τὴν κόρην σου. **ἀποστείλης πάλιν** = στείλης πίσω. **"Ἀργος** = αἱ Μυκῆναι. **λάθοιμ'** ἀν τοῦτο = εἶναι πιθανὸν νὰ διαφύγω τὴν προσοχὴν τοῦ στρατοῦ κάμνων τοῦτο (ἀποστέλλων ὅπισω τὴν κόρην). **ἐκεῖνο** · ἡ ἐπεξήγησίς του εἰς τὸν στίχον 518. **ταρβῶ** = τρέμω. **Κάλχας** · ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου μετ' ἐμφάσεως. **οὐκ** = οὐκ ἔρει. **Θάνη** · τὸ ἄριμα ὡς παθητικὸν ληπτέον· τότε τί θὰ σημαίνῃ; **εὐμαρές** = εὐχερές, εὔκολον. τὸ μαντικὸν πᾶν **σπέρμα φιλοτίμου κακὸν** = ὅλη ἡ σπορὰ τῶν μάντεων εἴναι πληγὴ (= κακὸν) φιλόδοξος. κούδεν γ' ἄχρηστον οὐδὲ **χρήσιμον παρόν** · (τὸ σπέρμα τῶν μάντεων) **παρὸν** (ὑποθ. μετοχὴ) οὐδὲν ἄχρηστον οὐδὲ **χρήσιμον** = ἡ παρουσία των δὲν εἶναι οὔτε ἄχρηστος οὔτε χρήσιμος.

I') 522-542

οῦμ' = ὁ ἔμε ἐσέρχεται (57). ὃν σὺ μὴ φράζεις, πῶς ὑπολάβοιμ' ἀν λόγον = πῶς ἡμπορῶ νὰ φαντασθῶ τὸ πρᾶγμα, ἐὰν σὺ δὲν λέγης; τὸ **Σισύφειον σπέρμα** = τοῦ Σισύφου ἡ σπορά, κατὰ συνεκδοχὴν ἐν περιφρονητικῷ τόνῳ· περιφρονεῖ, ἀλλὰ συνάμα καὶ τονίζει τί ἐπικινδύνος εἶναι αὐτὸς δ Σισυφόσπορος ἔνεκα τῶν δόλων, οὓς χρησιμοποιεῖ. **οὐκ ἔστ'** **'Οδυσσεὺς** δ τι σὲ κάμε πημανεῖ = οὐκ ἔστι (τι) δ τι = εἰς οὐδέν. **πημαίνω** (πῆμα) = βλάπτω. **ποικίλος πέφυκε** = εἶναι φύσις ἀλλοπρόσαλλος; εἶναι Πρωτεύς μορφὰς ἀλλάσσων. τοῦ τ' ὄχλου μέτα (ἔστι) = καὶ πάντοτε πηγαίνει μὲ τὸν λαὸν ὡς δημαγωγός. μὲν = μήν = βέβαια. **φιλοτιμίᾳ ἐνέχεται** = εἶναι ἔνοχος φιλοτιμίας, ἔχει τὸ ἐλάττωμα τῆς... δεινῷ **κακῷ** · κακῷ οὔσ., δεινῷ ἐπίθ., παράθεσις τοῦ φιλοτιμίᾳ. **δοκεῖς** = νομίζεις. **στάντ'** (α), ἐν **'Αργείοις μέσοις** = λαβόντα τὸν λόγον ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀργείων. **ὁ Κ. θέσαφατ'** **ἔξηγήσατο** = τὴν μαντείαν, τὴν ὄποιαν ἐδωκεν ἔξηγῶν τὴν θέλησιν τῶν θεῶν. **κάμε** = καὶ ἔμε· πρόληψις. **ὦς ὑπέστην ἔγω**... εἰδ. πρότασις ἐκ τοῦ ἀπαρεμφ. λέξειν. **ὑπέστην** ἔγω θύσειν θῦμα

Αρτέμιδι καὶ τα ψεύδομαι; ή σύνταξις κανονικώτερον θὰ εἶχεν ὡς ἔξης: καὶ ἐγὼ ὑποστάς θύσειν Ἀρτέμιδι θύμα δμως ψεύδομαι; ὑφίσταμαι = ὑπισχνοῦμαι. οἰς = τούτοις οὖν τοῖς λόγοις. ξυναρπάσας: ὅπως τὸ ἡμέτερον συναρπάσας. σὲ καὶ ἐμέ, σφάξαι κόρην. συναρπάσουσί (με) αὐτοῖς τείχεσιν = θὰ μὲ περιαρπάξουν μὲ αὐτὰ τὰ τείχη. κατασκάπτω = δὲν ἀφήνω λίθον ἐπὶ λίθου. ὡς ἡπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε = εἰς ποίαν στενόχωρον θέσιν (ἀμηχανίαν) μὲ ἔχουν φέρει οἱ θεοὶ μὲ αὐτὰ ἐδῶ τώρα. πρὸς θεῶν· ποιητ. αἴτιον εἰς τὸ ἡπόρημαι. 'Ο 'Αγαμ. πανικοβλήθεις ὑπερβάλλει τοὺς κινδύνους: ὁ ἔδιος περιγράφων τὸν ἔαυτόν του παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἀξιοθρήνητος. μοι· δοτ. χαρ. = παρακαλῶ. φύλαξον = πρόσεξε. ἐν = ἐνα πρᾶγμα, ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ δπως ἀν μὴ Κλυταιμήστρα μάθη τάδε· πλαγία ἐρώτησις. πρὶν (ἄν) προσθῶ "Αἰδη παῖδ' ἔμὴν = πρὶν παραδώσω εἰς τὸν Ἀδην τὴν κόρην μου. ὡς· τελ. πράσσω κακῶς = δυστυχῶ. δύμεις· ἀποτείνεται πρὸς τὰς γυναικας τοῦ Χοροῦ συνιστῶν νὰ τηρήσουν σιγήν (φυλάσσετε σιγήν). 'Ο Χορός, ἐπειδὴ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν δρχήστραν διαρκούσης τῆς διδασκαλίας τῆς τραγῳδίας, κατ' ἀνάγκην λαμβάνει γνῶσιν τῶν μυστικῶν τῶν δρώντων ποοσώπων, διὸ καὶ ταῦτα ἀξιοῦν παρ' αὐτοῦ σιγήν.

"Ο Μενέλαος παρέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου καὶ δ 'Αγ. εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν.

Αἱ ἀρχαὶ τραγῳδίαι ἥρχιζον ἀπὸ τὴν πάροδον, μὴ ἔχουσαι ποόλογον. 'Αφ' οὖ δὲ δ 'Χορός ἦδε τὴν πάροδον, ἐπεισήρχετο δ ὑποκριτής, ὃν τότε εἰς, καὶ διελέγετο μὲ τὸν Κορυφαῖον τοῦ Χοροῦ. 'Ἐκ τῆς ἐπεισόδου ταύτης τοῦ ὑποκριτοῦ μετὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Χοροῦ εἰς τὴν δρχήστραν καὶ τὸ μέρος τοῦ δράματος τὸ διαλογικόν, τὸ δποῖον ἀκολουθεῖ τὴν πάροδον, λέγεται ἐπεισόδιον (μέρος). 'Εδῶ τὸ α' ἐπεισόδιον περιλαμβάνεται εἰς τοὺς στίχους 303 - 542, ἀποτελοῦν τὴν β' πρᾶξιν τῆς τραγῳδίας (μετὰ τὴν τοῦ ποόλογον πρᾶξιν). 'Ἐν τούτῳ τῷ ἐπεισόδῳ περιεπλέχθησαν τὰ πράγματα: ή ἐπιστολὴ περιηλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Μενέλαου καὶ ή 'Ιφιγ. μετὰ τῆς μητρός της μάλιστα ἤλθεν ἀπροσδοκήτως: φόρον καὶ ἔλεον αἰσθανόμεθα εἰς τὴν ψυχήν μας διὰ τὸν ἀτυχῆ πατέρα καὶ τὴν κόρην.

Πρωταρχικὴ αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι τοῦ Πάριδος δ ἄμετρος ἔρως.

Εἰς αὐτὸν δ' ὁ Χορὸς ἀποβλέπων ἄδει ἐφεξῆς ἄσμα, τὸ δόποιον θὰ ἔρμη-
νεύσωμεν καὶ τὸ δόποιον καλεῖται στάσιμον, διότι ὁ Χορὸς τὸ φάλ-
λει, ἀφ' οὗ ἔχει καταλάβει ἐν τῇ ὁρχήστρᾳ θέσιν (στάσιμον).

ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (543 - 605)

Στροφὴ (543 - 557)

μάκαρές (εἰσιν), οἱ μετέσχον θεοῦ μετρίας· ἡ ἀναφ. πρότασις
ὑποκ. τοῦ εἰσι. θεοῦ ἀντικ. μετρίας κατηγ. μετέσχον γνωμ. ἀδριστος.
θεοῦ = τῆς Ἀφροδίτης. μετέσχον τε λέκτρων Ἀφροδίτας μετά
σωφροσύνας· πρότασις ἐπεξηγοῦσα τὴν πρώτην. σωφροσύνη = ἐγ-
κράτεια. χρῶμαι γαλανείᾳ = τηρῶ γαλάνην, εἶμαι ἀπαθής. μαινο-
μένων οἰστρων· γεν. ἀντικ. εἰς τὸ γαλανείᾳ. μαινόμενοι οἰστροι =
παράφορον ἐρωτικὸν πάθος. δθι δή = ὅπου, ὅτε ἀκριβῶς. δίδυμα τόξα
χαρίτων = δύο εἴδη ἐρωτικῶν βελῶν. ἐντείνεται = ἐντείνει κατ' ἀρέ-
σκειαν τὸ μὲν = τὸ ἐπ' εὐάλωνι πότμω = διὰ μοῖραν εὔτυχῃ,
διὰ βίον εὔτυχῃ, τὸ δὲ = τὸ ἄλλο ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς = διὰ
σύγχυσιν τῆς ζωῆς. ἀπενέπω = ἀπαγορεύω, δὲν ἐπιτρέπω τὴν εἰσοδον.
νιν = αὐτόν, τὸν ἔρωτα τὸν ἐντείνοντα τὸ δεύτερον τόξον. ἀμετέρων
θαλάμων = εἰς τοὺς (συζυγικοὺς) θαλάμους μας. χάρις = τὰ θέλ-
γητα τὰ προκαλοῦντα τὸν ἔρωτα. πόθοι = ἔρως. δσιος = ἀγνὸς καὶ
ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ. πολλὰν δ' (Ἀφροδίτην) ἀποθείμαν (-ην)
= εἴθε νὰ ἀπορρίψω, νὰ ἀποφύγω. Η ἔννοια τῆς στροφῆς εἶναι: ὁ ἐν
μέτρῳ ἔρως γίνεται πρόξενος εὐδαιμονίας, ὁ ἀμετρος ὅμως καὶ ἀνό-
σιος φέρει ταραχὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· ὁ Χορὸς ἐπιδοκιμάζει
τὸν πρῶτον· διατί ἀποδοκιμάζει τὸν δεύτερον, θὰ εἴπῃ ἐφεξῆς.

Ἀντιστροφὴ (558 - 572)

φύσις = ἡ φυσικὴ διάπλασις. διάφοροι· κατηγ. τρόποι = χαρα-
κτῆρες. τὸ δρθῶς ἐσθλὸν = ἡ πραγματικὴ ἀρετὴ (ἐστι) σαφές
αἰεὶ = πάντοτε τὸ ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀνθρώποι. τροφαὶ αἱ παιδεύο-
μεναι = ἡ ἀγωγὴ τῆς ἐκπαιδεύσεως μέγα φέρουσ (1) = συντελεῖ ἐς
τὰν ἀρετὰν = εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν δημιουργίαν ἥθους
χρηστοῦ. τὸ αἰδεῖσθαι = ὁ σεβασμός, τὸ ἡθικὸν συναίσθημά (ἐστι)

σοφία = εἶναι σοφία, γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. τάν τ' ἔξαλλάσσουσαν
ἔχει (παρέχει) **χάριν** = (ἡ σοφία, ἡ ἀγωγή, ἢν δίδει ἡ παιδεία)
 παρέχει τὸ ἔξαιρετικὸν χάρισμα· ποῖον ; **ἔσορᾶν** τὸ δέον· ἐπεξήγησις
 = νὰ βλέπωμεν τὸ καθῆκον. **ὑπό** γνώμας (-ης) = κατανοοῦντες ὅτι
 εἶναι καθῆκον : συνειδητά. **ἔνθα** = δπου, δτε, καὶ τότε **δόξα** = ἡ κοινὴ
 γνώμη φέρει = προσφέρει **βιοτῷ** = εἰς τὴν ζωήν μας κλέος ἀγήρα-
 τον = δόξαν ἄφιτον. 'Ο Εὐριπίδης διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτή,
 εἶναι γνῶσις καὶ ὅτι ἡ δύναμις της εἶναι διτή : α') τὸ αἰδεῖσθαι = ἡ
 δημιουργία τοῦ ἡθικοῦ συναισθήματος, β') ἡ δημιουργία τῆς δυνάμεως
 τοῦ διακρίνειν τὸ καθῆκον, τὸ πρακτέον· ὅταν δ' ἐπιτύχῃ τις ταῦτα,
 τότε ἡ κοινὴ γνώμη δίδει εἰς τὴν ζωήν μας δόξαν αἰωνίαν. 'Εξετασθεί-
 σης γενικῶς τῆς ἀξίας τῆς ἀρετῆς ὁ Χορδός μεταβαίνει εἰς τὴν ἔξετασιν
 καὶ εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς σκοπιμότητος τῆς ἀρετῆς δι' ἀμφότερα τὰ φῦλα.
 (ἐστι) μέγα τι (λιτ.) = ἔχει πολὺ μεγάλην σκοπιμότητα θηρεύειν
 ἀρετὰν = ἡ ἐπιδιώξις ἀρετῆς, ἥθιους χρηστοῦ γυναιξὶ μὲν (γιγνο-
 μένην) κατὰ **Κύπριν** **κρυπτὰν** = διὰ τὰς γυναικας μὲν συνισταμένης
 εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν ἐντὸς σκοτεινοῦ συζυγικοῦ θαλάμου, ἐν ἀν-
 δράσι **δ'** αὖ ἐνών ὁ μυριοπληθής κόσμος αὔξει πόλιν μείζω
 (προλ. κατηγ.). **κόσμος** = τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, ἡ ἡθικὴ εὔκοσμία,
 ἐνών ὁ μυριοπληθής = ἐὰν ὑπάρχῃ εἰς τὴν μεγάλην πλειονοψηφίαν
 τῶν ἀνθρώπων, αὔξει μείζω πόλιν = προάγει τὸ μεγαλεῖον τῆς
 πόλεως. 'Η ἔννοια : 'Η ἀρετὴ διὰ τὰς γυναικας εἶναι ἡ συζυγικὴ πί-
 στις· διὰ τοὺς ἀνδρας ἡ ἡθικὴ εὔκοσμία, τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως.

'Επωδός (573 - 589)

ἔμολες = ἥλθες. **ἢ τε** = ἐκεῖθεν δπου. **σύ γε** = ναὶ σύ. **ἔτραφης**
βουκόλος (κατηγ.) παρὰ μόσχοις **Ίδαιαις** ἀργενναῖς συρίζων
 βάρβαρα, πνέων καλάμοις μιμήματα Φρυγίων αὐλῶν **'Ολύμ-
 που**. ἀργεννδες = λευκός. **Ίδαιος** = ὁ τῆς "Ιδης, δρους τῆς Τροίας
 N.A. τοῦ Ἰλίου. **συρίζω** βάρβαρα = παίζω μὲ τὴν σύριγγα βαρβαρικὰ
 κομμάτια. **πνέω** καλάμοις = παίζω μὲ τὰ σουραύλια. **μιμήματα**
Φρυγίων αὐλῶν **'Ολύμπου** = ὅπως ἔπαιζεν δ "Ολυμπος μὲ τοὺς
 Φρυγίους αὐλούς. **Βάρβαρα** ἐσύριζεν δ **Πάρις** διότι ἦτο Τρώες· κατὰ
 τὸν Εὐριπίδην οἱ Τρώες παρίστανται ὡς βάρβαροι, κατὰ τὴν ἀρχήν :
 πᾶς μὴ "Ελλην βάρβαρος. **"Ολυμπος**· ἀρχαῖος περίφημος αὐλητῆς καὶ

μουσικός, μαθητής τοῦ Φρυγὸς αὐλητοῦ Μαρσύου, ὅστις ἐξεδάρη ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὰ ἄσματα τοῦ Ὀλύμπου τὰ τονισμένα εἰς αὐλὸν ἔπαιζεν ὁ Πάρις μὲ τὴν σύριγγα. εὔθηλοι βόες = ὥραίους μαστούς ἔχοντες βόες. τρέφονται (ἐκεῖ) δθι = ὅπου κρίσις θεᾶν ἔμενε σε ἢ σε πέμπει Ἑλλάδα (αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως). πάροιθεν ἐλεφαντοδέτων δόμων = ἔμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου, τῶν ἐλεφαντοκοσμήτων, τῶν πολυτελῶν. Ὁ Εύριπίδης ἔχει ὑπ' ὅψει του δημητρικὴν περιγραφὴν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελέου. (ἔμενε σε) δς ἔδωκάς τ' ἔρωτα ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν ταῖς Ἐλέναις = ἐνπνευσας ἔρωτα μέσα εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς τῆς Ἐλένης ποὺ σὲ ἐκοίταζαν κατάμαται (= ἀντωποῖς). ἔρωτι δ' (ἀντὶ τοῦ τε) αὐτὸς ἐπτοάθης = συνεκινήθης δὲ καὶ σὺ ἀπὸ τὸν ἔρωτα. δθεν = κατ'. ἀκολουθίαν τούτου ἔρις (θεαινῶν) ἄγει Ἑλλάδα (= Ἐλληνικὴν) ἔριν (= πόλεμον.) ἐς πέργαμα Τροίας σὺν δορὶ ναυσί τε. Μετὰ τὴν προηγθεῖσαν παιδισγαγικὴν θεωρίαν προεβλήθη ἐφαρμογὴ αὐτῆς ληφθέντος ὡς παραδείγματος τοῦ Πάριδος, δστις μὴ εὑμοιρήσας τῆς ὄρθης ἀγωγῆς, προτιμήσας δ' ἀμετρον καὶ ἀνόσιον ἔρωτα, ἐγένετο αἰτία τοῦ ὀλέθρου τῆς πατρίδος του καὶ πρόξενος συνάμα σικμφορῶν εἰς τοὺς Ἀχαιούς. Σημείωσον ἐν τῇ ἐπωδῷ (οὕτω καλεῖται τὸ ἐρμηνευθὲν τμῆμα 573 - 589.) τὴν εἰδυλλιακὴν σκηνὴν 574 κ.έ., ἣν ἐμβάλλει ὁ τραγικός, ώς καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ εἰς τὰ δράματα τοιαύτας ἐμβάλλει σκηνάς, φυσιολάτρης ὁν. Παρέρχονται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου εἰς τὴν ὄργήστραν ἡ Κλ. καὶ ἡ Ἰφ. ἐποχούμεναι καὶ ἀλλος Χορὸς ἐξ ἀνδρῶν Ἀργείων πλησιάζει μὲ εὐλάβειαν πρὸς τὰς ἡγεμονίδας. Ἡ πρώτη λέξις, τὴν δοποῖαν λέγει, εἶναι (590) ίώ ίώ, ἐπιφ. σχετλιασμοῦ, ἀχ ἄχ, καὶ χαρᾶς· αἱ ἡγεμονίδες ἐκλαμβάνουν τὸ ίώ ίώ ώς ἐπιφώνημα χαρᾶς, ὁ δὲ θεατὴς ώς ἐπιφώνημα σχετλιασμοῦ:

Χορὸς ἀνδρῶν Ἀργείων (590 - 597)

εὐδαιμονίαι μεγάλων (ὑποκ.) (εἰσὶ) μεγάλαι = τῶν τραγῶν ἡ εύτυχία εἶναι μεγάλη. Σημείωσον τὴν ἐπαναδίπλωσιν. Καὶ ἀμέσως ἐπακολουθεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀνω γενικῆς παρατηρήσεως ἐν τῇ προκειμένῃ εἰδικῇ περιπτώσει. ἔδετε = κοιτάζατε τὴν τοῦ βασιλέως ἀνασσαν ἐμὴν Ἰφιγένειαν. βασιλέως ἀνασσα = ἡ βασιλόπαις. Κλυταιμήστραν τε τὴν Τυνδάρεω (κόρην)· αἱ αἰτ. κατὰ πρόληψιν

ἀντὶ ὀνομαστικῆς. ὡς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασιν = πόσον μεγάλων οἰκογένειῶν βλαστοί εἶναι. ἐπί τε (ὡς) εὐμήκεις τύχας ἥκουσι = καὶ εἰς πόσον ὑψηλὰ σκαλοπάτια τῆς μοίρας ἔχουν ἀναβῆ. εὐμήκεις τύχας = δίσημον καὶ τοῦτο φαίνεται ὅτι ομιλεῖ διὰ τὸν ζηλευτὸν γάμῳν, ἀλλ' ὁ θεατὴς ὑπονδεῖ τὴν τραγικὴν μοῖραν τῆς κόρης. Τοῦ δισήμου τὴν ἐκδοχὴν εύνοεῖ ἡ λέξις τύχη, ἥτις εἶναι μέση λέξις. θεοί γ' οἱ κρείσσους... θνατῶν· ἡ σειρά: οἱ κρείσσους οἱ τ' ὀλβοφόροι (εἴσι) θεοί (κάτηγ.) τοῖς οὐκ εὔδαιμοσι θνατῶν (δοτ. τῆς κρίσεως). οἱ κρείσσους = οἱ ίσχυροί, οἱ ἔχοντες τὰς ὑψηλὰς θέσεις: ὀλβοφόροι = οἱ ὄλβιοι, οἱ πλούσιοι. οἱ οὐκ εὔδαιμονες· κατὰ λιτότητα = υἱοί δυστυχεῖς.

Χορὸς γυναικῶν (598 - 606)

στῶμεν = ἀς σταθμεν. ἔκγονα θρέμματα Χαλκίδος = γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Χαλκίδος. δεξώμεθα δχων ἀπὸ τὴν βασίλειαν ἐπὶ γαῖαν = ἀς ὑποδεχθῶμεν τὴν βασίλισσαν (κατερχομένην) ἀπὸ τὸ ἄρμα κάτω εἰς τὴν γῆν. μὴ σφαλερῶς = κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ σφαλῇ, νὰ μὴν γλιστρήσῃ. ἀγανῶς δὲ (δεξώμεθα) χεροῖν μαλακῇ γνώμῃ. ἀγανὸς = μαλακός· μαλακὴ γνώμη = τρυφερὰ αἰσθήματα. μὴ ταρβήσῃ = ἵνα μὴ φοβηθῇ, τρομάξῃ. μηδὲ θόρυβον μηδ' ἔκπληξιν παρέχωμεν = μηδὲ ἐνοχλήσωμεν καὶ ταράξωμεν. Μεγάλη τοῦ Χοροῦ ἡ εὐλάβεια. ξεῖναι ταῖς Ἀργείαις ξεῖναις = ξέναι ἡμεῖς τὰς Ἀργείας ξένας· σημείωσον τὴν ἀναδίπλωσιν ξεῖναι - ξεῖναις. Ὁ Εὔριπίδης πολὺ ἀγαπᾷ τὰς ἀναδίπλώσεις.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (607 - 750)

α') 607 - 641

ὅρνις = οἰωνός. ὅρνιθα αἴσιον ποιούμεθα = θεωροῦμεν ὡς αἴσιον οἰωνόν· ὁ πληθ., διότι ἡ Κλυτ. ὄμιλει ἐξ ὀνόματος ὄλης τῆς οἰκογενείας. τόνδ'· καθ' ἔξιν ἀντὶ τοῦ τόδε = τὸ ἔξης, ἐπεξηγούμενον διὰ τῶν: τὸ σόν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν = τὴν φιλόφρονα προϋπάντησίν σου καὶ τοὺς εὐοιώνους λόγους σου. ἔχω ἐλπίδα τινὰ (λιτότης) = εἰμαι πολὺ αἰσιόδοξος. ὡς πάρειμι ἐπ' ἐσθλοῖσι γάμοις = ὅτι ὁ γάμος, δι' ὃν ἔχω ἐλθει, εἶναι αἴσιος. νυμφαγωγὸς = ὁ

συνοδεύων τὴν νύμφην νυμφαγωγὸς λέγεται ἡ μήτηρ τῆς νύμφης ἡ συνοδεύουσα τὴν κόρην τῆς ἀγομένην ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καθ' διλην τὴν διαδρομὴν ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ. πορεύω ἔξω = ἔξαγω· πορεύετε· ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς δούλους ποὺ τὴν συνῳδευον. φερνὴ = ἡ προίξ. πέμπω = φέρω. εὐλαβοῦμαι = πιάνω καλά, προσέχω. μέλαθρον = ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἡ ἐκφόρτωσις τῆς φερνῆς πόσην ἵλαρότητα θὰ προεκάλεσεν εἰς τὸ θέατρον! Ἄλλα συγχρόνως βλέπομεν τοὺς θεατὰς νὰ κινοῦν τὴν κεφαλὴν διὰ τὸν ἐπικείμενον μαῦρον γάμον. Ἡ Κλυταιμήστρα δὶ’ ὅλα φροντίζει. λεπτὲ πωλικοὺς ὅχους = κατέβα ἀπὸ τὸ ὅχημα, τὸ συρόμενον ἀπὸ πώλους, ἵππους. τίθημι κῶλον = πατῶ. κῶλον = πούς. ἀβρός = λεπτός, χαριτωμένος. νεάνιδες· ἀπευθύνεται πρὸς τὰς γυναικας τοῦ Χοροῦ, αἱ δόποιαι θὰ εἶχον συρρεύσει.. περὶ τὴν ἀμαζαν. ἐνδιδωμι χερὸς στηρίγματα = δίδω τὴν γειρὰ ὡς στήριγμα. ὡς ἄν ἔκλιπω· τελ. πρότασις. θᾶκος (195) ἀπήνη (147). αἱ δὲ = ἄλλαι δέ. δῆμα πωλικὸν = οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἵππων. φόβερόν· ἐπὶ παθ. ἐννοίας : δειλὸν = τρομάζουν εὔκολα. ἀπαράμυθον = μὴ ἐπιδεκτικὸν παραμυθίας (καταπραύνσεως)· οἱ ἵπποι, εύρισκόμενοι εἰς περιβάλλον ἀσύνθετος, ὑπῆρχε φόβος νὰ ἀφηνιάσουν. λάζυμαι καὶ λάζομαι = λαμβάνω. Ὁρέστην· χάριν τῶν θεατῶν. δαμεις ὅχω πωλικῷ ; = ζαλισθεὶς ἀπὸ τὰς κινήσεις τῆς ἀμάξης ; ἔγειρός (ε) = ἔγειρου. ἐφ’ ὑμέναιον ἀδελφῆς = διὰ τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς σου. εὐτυχῶς = τύχῃ ἀγαθῇ = καλορίζικος νᾶναι. ἀκῆδος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς λήψει = θὰ κάμης γαμβρὸν καλὸν ἄνθρωπον (θὰ συμπεθεριάσῃς μὲ καλὸν ἄνθρωπον). ἐσθλὸς αὐτὸς ὃν = ὅπως καὶ σὺ εἶσαι εὐγενής. τὸ γένος = ὁ γόνος, δινός. καθίστω· προστ. ἀντὶ καθίστασο = τοποθετήσου. δεῦρο· παρακελ. πρὸ τοῦ καθίστω. ἔξῆς ποδός μου = δίπλα ἀπὸ τὰ πόδια μου. πρὸς μητέρα = εἰς τὸ πλευρὸν τῆς μητρός. θές με μακαρίαν ξέναις ταῖσδε = κάμε με εὐτυχισμένην στὰ μάτια τῶν ξένων αὐτῶν ἐδῶ. προσείπωμεν τοῦ προσαγορεύω = χαρετίζω. ὡς σέβας ἐμοὶ μέγιστον = τρισέβαστέ μου· ἡ προσφώνησις πανηγυρική. οὐκ ἀπιστοῦσαι (λιτ.) = πρόθυμα συμμορφούμεναι. ἔφετμὴ = παραγγελία. ὑποτρέχω τινὰ = προλαμβάνω τινά. δργισθῆς δὲ μή· παρένθεσις. προσβάλλω στέρνα πρὸς στέρνα = ἐναγκαλίζομαι. ὑποδραμοῦσα = σπεύσασα. περιβάλλω στέρνα = ἐναγκαλίζομαι. διὰ χρόνου = ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρόν. ποθῶ δῆμα σὸν = εἶχα καιρὸν νὰ σὲ

λδω. χρή (περιβαλεῖν). φιλοπάτωρ εἰ = ἀγαπᾶς τὸν πατέρα· πολὺ· ἀπότομος ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὰ κακοῦργα σχέδια τοῦ πατρός. μάλιστα παιδῶν = περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιά. δῖσους ἔγώ (ἔτεκον τῷδε = μὲ τὸν πατέρα σου ἐδῶ. ἀσμένη = μὲ χαράν. καὶ πατὴρ (ἐσεῖδε σε). τόδ' ἵσον νπὲρ ἀμφοῖν λέγεις = αὐτὸ ποὺ λέγεις ἴσχυει ἔξ ἵσου καὶ διὰ τοὺς δύο. "Ορα ὅτι αἱ λέξεις ἀποσπῶνται μὲ δυσκολίαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πατρός.

β') (642 - 671)

εὗ ἐποίησας ἀγαγῶν = καλὰ ἔκαμες καὶ μὲ ἔφερες. οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ. ὅπως φῶ (ὅπως) μὴ φῶ. πλάγιαι ἐρωτ. προτ. ἐκ τοῦ οὐκ οἶδα = ἀν πρέπει νὰ εἰπῶ ναὶ ἢ ὅχι ὡς πρὸς τοῦτο. ἔα (317) = περίεργον. ἔκηλος = ἥσυχος. ὡς οὐ βλέπεις ἔκηλον. ἐπιφώνησίς = μὲ τί ἀνήσυχον βλέμμα βλέπεις. ἀσμενός μ' ιδῶν = ἐνῷ, καθὼς εἶπες (641), μὲ εἰδὲς μὲ χαράν. πόλλ' ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει = δ βασιλεὺς καὶ στρατηλάτης ἔχει πολλὰς φροντίδας· πρβλ. "Ομηρόν: οὐ χρὴ παννύχιον εὑδεῖν βουληφόρον ἀνδρα, ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσα μέμηλε. γίνομαι παρά τινι = συγκεντρώνω τὴν προσοχήν μου εἰς τινα. μὴ ἐπὶ φροντίδας τρέπου = μὴ σὲ ἀπορροφοῦν αἱ φροντίδες. εἰμὶ παρὰ σοι. ὄντως μόνον ἡ θυσία τῆς κόρης τὸν ἀπησχόλει. μεθίημι διφρὸν = παύω νὰ είμαι σκυθρωπός. ἔκτείνω δύμα φίλον = γίνομαι εῦθυμος. ιδού γέγηθα ὡς γέγηθα δρῶν σε = ιδού χαίρω, δπως χαίρω τὴν στιγμὴν ποὺ σὲ κοιτάζω. γέγηθα ὡς γέγηθα. ἡ εὔφημιστικὴ αὕτη ἔκφρασις εἶναι συνήθης εἰς τὴν τραγῳδίαν, διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἔκφρασις κακοῦ, τὸ ὄποιον ἀποσιωπῶμεν· πρβλ. Μήδειαν : ἔσμεν οἴδον ἔσμεν. κἀπειτα = καὶ ἐπειτα· ἐν ἐρωτήσει σημαίνει κατάπληξιν. λείβω = χύνω. ἡ 'πιοῦσ' ἀπουσία = ἡ ἐπιοῦσα ἀπουσία ἥμιν μακρὰ (ἔσται) = δ χωρισμός μας, ποὺ θὰ ἀκολουθήσῃ κατόπιν, θὰ εἶναι μακρός. ἥμιν δοτ. ἥθική. Σημείωσον τὴν παρήχησιν καὶ τὸ δίσημον. ἡ 'Ιφιγένεια φαντάζεται τὸν μακρὸν ἐκ τοῦ γάμου χωρισμόν· δ 'Αγαμέμνων τὸν ἐκ τῆς θυσίας. νῦν = λοιπὸν θὰ εἴπωμεν ἀσύνετα (ἀνοησίες) εἰ σέ γ' εὐφρανῶ = ἀν πρόκειται νὰ σὲ εὐχαριστήσω. παπᾶ! τὸ σιγῆν οὐ σθένω, λέγει καθ' ἐκυτὸν ἔχων ἀπεστραμμένον τὸ πρόσωπον· διὰ τοῦ σὲ δ' ἤνεσα (σὲ ἐπαινῶ, σὲ θαυμάζω διὰ τὴν ἀγνοιάν σου)

στρέφεται πάλιν πρὸς τὴν κόρην. παπαῖ ἐπιφώνημα σχετικασμοῦ : φρίκη, φρικτόν. ἐπὶ τέκνοις σέθεν = κοντὰ στὰ παιδιά σου. θέλω γε = ναὶ τὸ θέλω. ἀλγύνομαι = λυποῦμαι. οὐκ ἔχων τὸ θέλειν = γιατὶ δὲν ἔχω στὸ χέρι μου τὸ θέλειν αὐτό. λόγχαι = τὰ ὅπλα, ὁ πόλεμος. τὰ Μενέλεω κακὰ = τὰ κακὰ ποὺ ἐδημιούργησεν ὁ Μενέλαος μὲ τὸ πάθημά του. ἄλλους δλεῖ πρόσθ' ἀμὲ διολέσαντ' ἔχει = ἀ ἐμὲ διολέσαντα ἔχει δλεῖ ἄλλους πρόσθε· διολέσαντ' ἔχει· περίφρασις παρακειμένου· ὡς πρὸς τὴν φράσιν καὶ τὴν ἔννοιαν πρβλ. Σοφ. 'Α ν τι γ. ἥδε θανοῦσ' δλεῖ τινα. ὡς πολὺν χρόνον ἀπῆσθα (ἥσο ἀπών) ἐν Αὔλιδος μυχοῖς· ἐπιφώνησις. Κατὰ τὴν Ἰφιγ. ὁ πατήρ χαρακτηρίζει ὡς ὅλεθρόν του τὴν μακρὰν ἐν Αὔλιδι παραμονήν, ποὺ εἶναι δὲν αὐτὴν ἀνεξήγητος. ἵσχει με = μὲ κρατεῖ κάτι. μὴ στέλλειν στρατὸν = νὰ μὴ δίδω διαταγὴν πρὸς ἀπόπλουν. οἰκίζομαι = ἔχω κατοικιῶν. οὗ = ἔκει δπου. μακρὰν (ὁδὸν) ἀπαλειρεις = κάνεις μακρινὸ ταξίδι. εἰς ταύτὸν σύ γ' ἔκεις σῷ πατρὶ = σὺ καὶ ὁ πατέρας σου εὑρίσκεσθε εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν· δίσημος ὁ στίχος: καὶ οἱ δύο ἔχομεν νὰ κάμωμεν μακρινὸ ταξίδι· ἀν φύγω μακράν, θὰ φύγῃς καὶ σὺ μακράν (εἰς τὸν "Ἄδην). καλὸν = εὐπρεπές. ἔπεστι καὶ σοὶ πλοῦς = ἔχεις καὶ σὺ νὰ ταξιδεύσῃς. ἵνα μνήσει πατρὸς = δπου θὰ ἔχης ζωντανὴν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρός· μνήσει· μέλλ. τοῦ μιμήσκο-, μαί. μόνη μονωθεῖσα· πλεονασμός. οὕ πού μ' ἔς ἄλλα δώματα οἰκίζεις, πάτερ; = δὲν. πιστεύω νὰ μὲ ἀποκαθιστᾶς εἰς ἄλλην οἰκογένειαν;

γ') 672 - 693

θῦσαι με — θυσίαν τινά· τὸ θῦσαι ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου μετὰ βάρους. θυσίαν τινά· λιτότης· τὸ ἀόριστον, ἵνα μὴ ἔννοήσῃ ἡ Ἰφιγ. ξὺν ιεροῖς = μαζὶ μὲ τὴν θυσίαν. τὸ εὔσεβες = ἡ πιστὴ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν τύπων. εἴσει σύ· ἔχεις ὑπομονήν, θὰ τὰ μάθης ὅλα, θὰ τὰ ἰδῆς (εἴσει μέλλ. τοῦ οίδα). χέρνιβες = τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ· ἐδῶ ὁ βωμός. ἐστήξεις πέλας· δίσημον, δηλ. ὡς θῦμα — ὡς θεατής. ζηλῶ σε τοῦ μηδὲν φρονεῖν = σὲ ζηλεύω διὸ τὴν τελείαν ἄγνοιάν σου. μᾶλλον ἦ 'μὲ = παρὰ τὸν ἔχυτόν μου ποὺ τὰ ξέρω ὅλα. δρθῆναι κόραις = διὰ νὰ σὲ ἔδουν τὰ κορίτσια. μέλλουσα δαρὸν (= δηρὸν) χρόνον = μακρὸν γρόνον ἀποικήσειν πατρός· ἀποικῶ = κατοικῶ

μακράν. ὡς ἄχθιος ἐγένετο = τί βάρος ἔγινε. ταχεῖα νοτὶς διώκει μὲν ὁμμάτων ψαύσαντά σου· νοτὶς ὁμμάτων = δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν. διώκει μὲν = μὲν βάζουν ἐμπρός, μόλις σὲ ἐθώπευσα. σὲ παρατούμαι τάδε = σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσῃς διὰ τὴν στάσιν μου αὐτὴν ἐδῶ· τὸ τάδε ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς αἰτιολ. κατ' ἔννοιαν προτάσεως εἰς κατωκτίσθην ἄγαν = διότι ἡσθάνθην βαθεῖαν συμπάθειαν. Λήδας γένεθλον· ἡ τρυφερότης πρὸς κολακείαν καὶ ἔξαπάτησιν. ἀποστολαὶ = ἡ ἀποκατάστασις κόρης. μακάριαι = εἶναι εὔτυχες γεγονός. δάκνουσι = λυποῦσι. πολλὰ μοχθήσας· διὰ τὴν ἀνατροφήν· σκοπίμως ἐτέθησαν αἱ λέξεις ἐν τέλει, διὰ νὰ ἔξηγήσουν τὸ ἄλγος τοῦ πατρός. πείσεσθαι· μέλλ. τοῦ πάσχω. ὕστε μὴ σε νουθετεῖν· τὸ μὴ πλεονάζει. νουθετῶ = κάμνω ὑποδείξεις εἰς τὸ πείσεσθαι ἡ χρον. πρότασις: δταν κλπ. τάδε = δ, τι τώρα σὺ πάσχεις. ὁ νόμος = ἡ συνήθεια. τῷ χρόνῳ· ἡ δοτικὴ ἐκ τῆς σύν τοῦ συνισχυανεῖ· ὁ νόμος σύν τῷ χρόνῳ = ἡ συνήθεια δπως καὶ ὁ χρόνος ἴσχυανεῖ: θὰ μαράνη, θὰ ἀφανίσῃ αὐτά, τοὺς θρήνους.

δ') 695 - 724

τούνομα... κατήνεσας· ἡ σειρά: οἶδα τούνομα (ἐκείνου) ὅτῳ παιδα κατήνεσας· καταιω = δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου, μνηστεύω. Γνωρίζει τὸ ὄνομα τοῦ γαμβροῦ ἡ Κλυτ., ἀλλὰ ζητεῖ ἀκριβεστέρας πληγορορίας. χώποθεν = καὶ ὁπόθεν (ἐστίν). Ἀσωπός· ποτάμιος θεός, υἱὸς τοῦ Ὁμεανοῦ. ταύτην τίς θύητῶν ἢ θεῶν ἔξευξεν; (ἔλαβεν ὡς σύζυγον). πρόμον = πρῶτον, βασιλέα. Οἰνώνη· οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι ἡ Αἴγινα. τοῦ Αἰακοῦ δὲ τίς παῖς πατέσχε δώματα; ἔγινε κύριος τοῦ οἴκου, ποῖον ἀφῆκε κληρονόμον ὁ Αἰακός; θεοῦ (= Νηρέως) διδόντος = ἐκόντος ἢ βίᾳ θεῶν; = ἡ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν; Ζεὺς ἡγγύησε = ἐμνήστευσε καὶ διδωσ' ὁ κύριος· ὁ ἀρμόδιος, δηλ. ὁ πατήρ. "Ινα συναφθῇ γάμος, ὥφειλε νὰ προηγηθῇ τῶν γάμων ἡ ἐγγύη ἡ ἐγγύησις, συμβόλαιον μεταξὺ τοῦ μνηστήρος καὶ τοῦ πατρός τῆς κόρης ἡ τοῦ νομίμου ἀντιπροσώπου του, τοῦ κυρίου. Διατί ὁ Ζεὺς ἔδωκε τὴν Θέτιν εἰς τὸν Πηλέα ίδε 'Ομήρ. Α 516. ποῦ γαμεῖ νιν = ποῦ ἐτέλεσε τοὺς γάμους μὲ αὐτὴν; ἡ κατ' οἶδμα (περιληπτικὸν) πόντιον; = ἡ εἰς τὰ κύματα τοῦ πόντου; ίνα = ἐκεῖ ὅπου σεμνὰ βάθρα = ιερὰ θεμέλια. Πήλιον· δασῶδες ὄρος κατὰ τὰ ἀν-

9

τολικὰ τῆς Θεσσαλίας, Ν. τῆς "Οσσης. ὥκισμαι = ἔχω κατοικίαν, εἰμαι ἐγκατεστημένος. Κενταύρειον γένος = τὸ γένος τῶν Κενταύρων. Περὶ Κενταύρων ἵδε Ὁμήρ. A 263 - 268. δαίνυμι γάμους = τελῶ τὸ γχμήλιον συμπόσιον. Χείρων (209). φεῦ = θαυμάσια. χώ διδούνς τὸν παιδα = καὶ ὁ διδοὺς τὸν παιδα, ὁ Πηλεύς. τοιόσδε ἀνὴρ ἔσται πόσις τῆς παιδός. οὐ μεμπτὸς (λιτότης) = ἔξαίρετος. Ἀπιδανός· παραπόταμος τοῦ Θεσσαλικοῦ Πηγειοῦ. ἀπάγω = συνοδεύω ἀπὸ τῆς πατρικῆς στέγης. ὅροι = τὰ ὄρια, ἡ χώρα. ὁ κεκτημένος = ὁ κύριος. εύτυχοίτην = εἴθε νὰ εύτυχοῦν, τὴν εὐχήν μου, καλὴ τύχη νὰ ἔχουν, ὁ Ἀχιλ. δηλ. καὶ ἡ Ἰφιγένεια. γαμεῖ· μέλλων = θὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του. κύκλος σελήνης = ἡ πανσέληνος. εύτυχης = φέρων τὴν εύτυχίαν. προτέλεια (ἱερὰ) παιδὸς = ἡ προκαταρκτικὴ διὰ τὸν γάμον θυσία. μέλλω = τὸ ἔχω ὑπὲρ ὅψει. (ἐπειδή) πὶ ταύτῃ καὶ καθέσταμεν τύχη = αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα μὲ ἀπασχολεῖ τῷρα. τύχη· δίσημον ὁ Ἀγαμ. θὰ σφάξῃ, ἀλλὰ θὰ σφάξῃ τὴν κόρην. (δαίσω) θύσας γε θύματα ἀμὲ χρὴ θύσαι θεοῖς· τὸ ἀμὲ = ἀ ἐμέ· δίσημον. Ἡ Κλ. ἀπερροφημένη ἀπὸ τὸν γάμον δὲν δίδει προσοχὴν εἰς τὰς ὑπόπτους ἐκφράσεις τοῦ ἀνδρός της. ήμεῖς = ἐγὼ καὶ σύ. θοίνη = εὐωχία. τίθημι θοίνην = παραθέτω συμπόσιον. καλῶς ἀναγκαίως τε = καὶ καλὰ καὶ ἀσχῆμα κατ' ἀνάγκην, ἀφ' οὐ διαφορετικὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνει: στὴν ἀκρίβεια τοῦ νεροῦ καλὸ ν' καὶ τὸ χαλάζι. συνενέγκοι δ' ὅμως = ἐν τούτοις ἀς τὰ φέρη καὶ ὁ θεὸς δεξιά.

ε') 725-750

οἰσθ' οὖν δ δρᾶσσον = οἰσθα οὖν δ βιούλομαι δρᾶσσαί σε; τί χρῆμα; = τί πρᾶγμα; πείσεσθαι σέθεν· τὸ πείθομαι πρὸς γενυκὴν κατὰ τὸ ἀκούειν. δ νυμφίος· ὁ λόγος διακοπεῖς ὑπὸ τῆς Κλυτ. συνεγίζεται εἰς τὸν στίχον 730. χωρὶς μητρὸς τί (ἐκείνων) δράσετε, ἀμὲ δρᾶν χρεών; τηνικαῦτα = τότε. τυγχάνω (ῶν) = εὑρίσκομαι. τημελῶ = φροντίζω, περιποιοῦμαι· πρβλ. ἀτημέλητος. λιποῦσα παιδα· ἐννόησον τὸ χωρήσομαι. ἀνέχω φλόγα = κρατῶ ὑψηλὰ τὴν γχμήλιον λαμπάδα. οὐχ δ νόμος οὗτος· τὸ οὗτος καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ νόμος ἀντὶ τοῦτο· οὐ τοῦτό ἔστιν δ νόμος = δὲν εἶναι ἡ τάξις αὐτῆ. φραῦλος = ἀσήμαντος. ἔξαμιλοῦμαι = γυρίζω ἔχω τοῦ οὔκου μέσα στὸν κόσμον. οὐ καλὸν — καλόν· διαξιφισμός· ὁ ἐρεθισμὸς τῆς

Κλυτ. ἐπιτείνεται. Ἀμφότεροι παραβοῦν ἔκάτερος τὴν σύνταξιν τοῦ
ἄλλου 735, 736, 737. δχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς·
οἱ πληθ., τὸ ἐπίθ. δχυροῖσι, τὸ φρουροῦνται ἔξαίρουν τὴν ἀσφάλειαν
τῶν παρθένων καὶ καθιστοῦν περιττὴν τὴν παρουσίαν τῆς Κλ. πιθοῦ·
τελεσίγραφον. ἄνασσα Ἀργεία θεὰ = ἡ "Ηρα. παρθένος νυμφίος =
ἡ μελλόνυμφος: μάτην ἥξ (α) = ἀδίκως ἐβιάσθην. ἀποστεῖλαι ἔξ δμ-
μάτων = νὰ τὴν ἀπομακρύνω, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπω. σοφίζομαι =
διαρκῶς μήχανεύομαι. πορίζω τέχνας = ἐφευρίσκω τεχνάσματα. παν-
ταχῇ νικώμενος = πανταχοῦ ἀποτυγχάνων. ἔξιστορῶ = ἔξετάζω.
θυηπόλος = ὁ μάντις. τὸ τῆς θεοῦ φίλον = τὴν θέλησιν τῆς θεᾶς.
ἔμοι οὐκ εύτυχες = κακὸν τῆς κεφαλῆς μου. μόχθον 'Ελλάδος·
παράθεσις = βάσανα χάριν τῆς 'Ελλάδος. δ σοφὸς = ὁ ἔξυπνος. τρέ-
φω = ἔχω. χρηστὸς (χρῆσθαι) = πειθαρχικός. ἀγαθὴ γυ ἡ =
περιωρισμένη· ἀρετὴ τῆς γυναικὸς ἐν 'Αθήναις ἔθεωρεῖτο ὁ περιορισμὸς
ἐντὸς τοῦ οἴκου. ἦ = εἰ δὲ μή.

Τὸ ἑρμηνευθὲν τμῆμα τὸ διαλογικὸν ἀπὸ 607 - 750, τὸ δποῖον ἀκο-
λουθεῖ μετὰ τὸ Α' στάσιμον καλεῖται Β' ἐπεισόδιον, ἀποτελοῦν τὴν Γ'
πρᾶξιν τῆς τραγῳδίας.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (751'- 800)

Στροφὴ (751 - 761)

ἥξει δὴ κ.έ. Ἡ σειρά: ἥξει δὴ ἄγυρις στρατιᾶς 'Ελλάνων
ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν δρποῖσι Σιμόεντα καὶ δίνας ἀργυροειδεῖς
ἐς "Ιλιον τὸ Τροίας Φοιβήιον δάπεδον. δὴ = ἐντὸς δλίγου. ἄγυρις
στρατιᾶς 'Ελλάνων = ὁ συγκεντρωθεὶς στρατὸς τῶν 'Ελλήνων. ἀνά
ναυσὶν = ἐπιβαίνων πλοίων. δπλα = αἱ πεζικαὶ τῶν ὄπλιτῶν δυνάμεις·
ἡ φράσις = στόλος καὶ στρατός. Σιμόεντα καὶ δίνας ἀργυροειδεῖς·
ἐν διὰ δυοῖν = Σιμόεντα δινήεντα ἀργυροειδῆ = Σιμόεντα ἀργυ-
ροδίνην· αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως. "Ιλιον· ἐπεξήγησις τοῦ Σι-
μόεντα, ἀκριβέστερος δὲ διορισμὸς τὸ "Ιλιον τοῦ Τροίας. Τροίας
Φοιβήιον (= ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Φοιβου 'Απόλλωνος διατελοῦν)
δάπεδον = ἔδαφος, χώρα. Σιμόεις· μικρὸς ποταμὸς τῆς Τροίας, πη-
γάζων ἐκ τῆς "Ιδης καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Σκάμανδρον. Φοιβήιον· ὁ

Φοῖβος ήτο πόλιοιούχος τοῦ Ἰλίου ἔχων ναὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει, κτίσας μετά τοῦ Ποσειδῶνος τὰ τείχη τῆς πόλεως. ἵνα· τὸπ. ἀκούω = ἀκήκοα. ρίπτω = τινάσσω γύρο. χλωρόκομος = ὁ ἔχων χλωρὰν κόμην, φύλλωμα = ὁ καταπράσινος. δάφνας (-ης) μαντόσυνοι ἀνάγκαι = μαντικαὶ ἀσυγκράτητοι ἐμπνεύσεις τοῦ θεοῦ. πινέω = ἐμπνέω, ἐμβάλλω. Κασσάνδρα· ὡραιοτάτη κόρη τοῦ Πριάμου λαβοῦσα ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα τὸ δῶρον τῆς μαντικῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ, ὁ θεὸς τὴν κατηράσθη νὰ μαντεύῃ μὲν τὰ ἀληθῆ, ἀλλὰ νὰ μὴ πιστεύῃται. Ο Χορὸς τὴν φαντάζεται ἐδῶ εἰς μαντικὴν ἔκστασιν.

Αντιστροφὴ (762 - 772)

πέργαμα = ἡ ἀκρόπολις. Ἀρης μετων. = αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις. πόντιος = ὁ ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. εὔπρωροι πλάται = εὔπρωρα πλοῖα· εὐπρώροισι πλάταις εἰρεσίᾳ· ἐπιμερισμός: εἰρεσίᾳ εὐπρώρων πλατῶν· εἰρεσίᾳ· (ἐρέτης) = κωπηλασία. Σιμούντιοι δχετοὶ = τὰ ρέματα τοῦ Σιμόντος. τὰν Διοσκούρων (κασιγνήτην). ἐκ Πριάμου = ἐκ (γᾶς) Πριάμου. δορίπονος = ὁ πονῶν ἐν δορὶ, ἐν μάχῃ = ὁ πολεμικός.

Ἐπωδὸς (773 - 780)

πόλις = ἀκρόπολις. λάινος (λᾶας = λίθος) = λίθινος. κυκλώσας. ὑποκ. "Αρης (764) δόρει φονίω = δόρατι φονικῷ. λαιμοτόμος = ὁ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ ἀποκοπείς. σπῶ = ἀποσπῶ. πόλισμα = ἀκρόπολις· μετὰ τὸ πόλιν εἶναι περιττόν. κατ' ἄκρας = ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. τίθημι = ποιῶ. κόρας· τῆς Τροίας. πολύκλαυτος· εἰς ἐνεργ. σημασίαν = ὁ χύνων ἄφθονα δάκρυα· ὅμοιως. πολύκλαυτος (Ελένα). ἔσσεῖται· δωρικὸς μέλλων τοῦ εἰμὶ = ἔσται. προλείπω = προδοτικῶς, ἀπίστως ἀφήνω. Ο Χορὸς μὲν ἀδράς γραμμάς ἀναπαριστᾷ κατὰ φαντασίαν τὴν μέλλουσαν τύχην τῆς πόλεως. Σημείωσον τὸ γραφικώτατον λαιμοτόμους. κυκλώσας - σπάσας - πέρσας· τὰ τρία στάδια τῆς πτώσεως τῆς πόλεως. ἐλπὶς = φόβος. οἴλαν· εἰς τὸ ἐλπὶς ἄδε. πολύχρυσοι Λυδαί. Η Λυδία ήτο πολύχρυσος διὰ τὸν

χρυσορρόαν Πακτωλὸν καὶ οἱ Λυδοὶ ἡσαν διαβόητοι ὡς τρυφῆλοι καὶ ἥδυπαθεῖς. Ἰστημι ἐλπίδα· κατὰ τὸ Ἰστημι μάχην, βοήν, ιαχῆν. μυθεύω = λέγω. παρ' Ἰστοῖς = δταν θὰ κάθηνται, θὰ ἐργάζωνται στους ἀργαλειούς. τάδε = τὰ ἔξης : (ἀναφερόμενα εὐθύς). ἀπολωτίζω = ἀποσπῶ ἄνθος τοῦ λωτοῦ· ἀπολωτιεῖ· εἰς τοῦτο τὸ πατρίδος οὐλομένας = ποῖος θὰ μὲ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου σὰν ἄνθος ἀπὸ τὸν βλαστόν. τανύσας ῥῦμα = τεντώσας, σύρας σύρσιμον. ῥῦμα· σύστοιχον ἀντικ. τοῦ τανύσας· εὐπλοιάμου κόμιας τανύσας ῥῦμα = σύρων με ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τεντωμένην κάτω. δακρυόν = κατὰ τρόπον προκαλοῦντα δάκρυα. "Ολη ἡ εἰκὼν πολὺ γραφικὴ καὶ ἐποπτική. Σημείωσον. τὸ γραφικώτατον ἀπολωτιεῖ. διὰ σέ· αὐτοτελῶς ὡς ἀναφώνησις· ὅταν αὐτὰ γίγονται ἐξ αἰτίας σου. τὰν (οὗσαν) γόνον κύκνου δολιχαύχενος· δολιχαύχην = ὁ ἔχων δολιχὸν (μακρὸν) λαιμόν. ή Λήδα ἐκ τοῦ Διὸς μεταμορφωθέντος εἰς κύκνον ἐγέννησε δύο φά: ἐκ τοῦ ἑνὸς μὲν ἔξεκολάφθη ἡ Ἐλένη, ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Ποιλυδεύκης, οἱ Διόσκουροι. οἱ ἐν αἰθέρι δισσοὶ Διόσκουροι· νοεῖται ὁ ἀστερισμὸς τῶν Διδύμων. εἰ δὴ φάτις ἔτεμός (ἐστι) = ἐὰν αὕτη ἡ φήμη, ὁ μῦθος, εἶναι ἀληθής. ὡς ἔτεκεν... εἰδ. πρότασις ἐκ τοῦ φάτις. δρνιθι = μὲ τὸν κύκνον πταμένω = δταν ἐπέταξεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς. δέμας Διὸς (= ὁ Ζεὺς) ἡλλάχθη = μετεμορφώθη (εἰς δρνιν). εἴτε· μετὰ τὸ εἰ 793 ἀντὶ εἴτε — εἴτε. μῆδοι = τὰ παραμύθια. **Πιερίδες:** αἱ Μοῦσαι ὡς καταγόμεναι ἐκ Πιερίας, χώρας τῆς Μακεδονίας· ἐδῶ τὸ Πιερίσιν ἐπίθ. = ποιητικῶς· ἐν δέλτοις Πιερίσιν = εἰς τοὺς παπύρους τῶν ποιητῶν = εἰς τὴν ποίησιν = διὰ τῆς ποιήσεως. Ἕνεγκαν τάδε = διέδωκαν αὐτά. δλλως = μάτην. παρὰ καιρὸν = (πράγματα) ποὺ δὲν ἔχουν θέσιν στὴν λογικήν. Ο Εύριπιδης κατὰ τὴν συνήθειάν του κάμνει δρθιογιστικὴν κριτικὴν τῶν μύθων ἐλέγχων τοὺς ἔξ αὐτῶν ἀτόπους. Ἀμφιβάλλει ἀν ἡ Ἐλένη, μία τοιαύτη γυνὴ μυρίων συμφορῶν πρόξενος, ήτο δυνατὸν νὰ εἶναι κόρη τοῦ Διός.

Τὸ χορικὸν ὡς πρὸς τὴν σειράν του καλεῖται *B'* στάσιμον. Τὸ συναίσθημα τοῦ Χοροῦ αἰσιοδοξίᾳ καὶ ἔπειτα φρίκῃ διὰ τὰς φρικτὰς συνεπείας τοῦ πολέμου.

ΤΡΙΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (801 - 1035)

α') 801 - 830

δ στρατηλάτης τῶν Ἀχαιῶν ποῦ ἐνθάδε ; διὰ τοῦ ἐνθάδε δηλοῦται ὅτι ὁ Ἀγ. εὐρίσκεται ἐδῶ εἰς τὴν Αὐλίδα, διὰ δὲ τοῦ ποῦ ζητεῖται νὰ δρίσθῃ εἰς ποῖον ὥρισμένως μέρος ἐδῶ εύρισκεται. τίς προσπόλων = τίς ἀπὸ τοὺς θεράποντας. τίς φράσειεν ἄν· ἐρώτησις εὐχὴν ἐκφράζουσα = ποῖος θὰ εἴχε τὴν καλωσύνην νὰ ἀναγγείλῃ. ζητοῦντα· κατηγ. μετοχὴ ἐκ τοῦ φράσειεν ἀν. Ἀχιλλέα τὸν Πηλέως παῖδα ὑποκ. νὶν = Ἀγαμέμνονα ἀντικ. ἐν πύλαις = ἔξω εἰς τὴν εῖσοδον τῆς σκηνῆς του. γάρ· αἰτιολογεῖ νόδυμένην πρόταστν : εἰναι ἀνάγκη νὰ τὸν ἰδω. οὐ γάρ μένομεν· ὑποκ. νόησον τὸ πάντες ἡμεῖς οἱ στρατεύοντες. ἔξ ἴσου = ὑπὸ τὰς ἴδιας συνθήκας. Εὐρίπου πέλας = πλησίον τοῦ Εὐρίπου ἄξυγες γάμων = ἄγαμοι· γραφικώτερον τοῦ ἄγαμοι. θ(α)άσσω = κάθημαι· πρβλ. δ θάκος (195) θάσσουσ· ἐπ' ἀκταῖς· γραφικὴ εἰκὼν τῆς ἀπραγμοσύνης. εῦνις - ιδος = σύζυγος. καὶ παῖδας· ἐνν. ἐκλιπόντες. δεινὸς ἔρως = ὑπερβολικος ἐνυουσιασμός· ἐκ τούτου τὸ στρατείας. Ἐλλάδα· ἀντὶ Ἐλλάδι εἰς τὸ ἐμπέπτωκεν. τοῦμδυ δίκαιον = τὰς ἴδιας μου δικαίας ἀπόψεις. δ χρήζων = δποιος θέλει. αὐτὸς = μόνος του. ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει = τὰς ἴδιας του, τὰς προσώπικὰς ἀντιλήψεις του θδ' ἀναπτύξῃ. γάρ = λοιπόν. πι = ἐπὶ λεπταῖς ταῖσδε γ' Εὐρίπου πνοαῖς = ἐδῶ δπου μόλις φυσοῦν αἱ ἀδύνατοι αὐταὶ πνοαὶ (αὔραι) τοῦ Εὐρίπου: ἴσχω = ἔχω = συγκρατῶ. πρόσκειμαι = πιέζω, ἐνοχλῶ: πόσον χρόνον ἔτι ἐκμετρῆσαι χρή = πόσον ἀκόμη πρέπει νὰ ἀφήσωμεν νὰ περάσῃ. πρὸς στόλον Ἰλίου = μέχρις ὅτου ἀποπλεύσωμεν διὰ τὸ Ἰλιον. δρᾶ· προστ. τοῦ δρῶ = κάμνω. μένων = περιμένων. μελλήματα = βραδύτητες, ἀναβολαί. ἔξέβην = ἔξηλθον. ὦ πότνι· αἰδώς = ὦ σεβασμία, ἵερά αἰδημοσύνη. τήνδε τίνα λεύσσω ποτὲ γυναῖκα = τίς ἔστιν ἥδε ἡ γυνή, ἥν λεύσσω· τήνδε ἀντικ., τίνα κατηγ. ποτέ· ἐν ἐρώτησι σημαίνει τάχα. οὐ θαῦμα = δὲν εἰναι παράδοξον. πάρος = πρότερον. αἰνῶ = ἐπαινῶ. σέβω = τιμῶ. τὸ σωφρονεῖν = ἡ σωφροσύνη, ἡ αἰδώς. σύλλογος = τὸ συγκεντρωμένον στρατόπεδον. μόδστιν = μοὶ ἔστιν. Θαυμαστὴ ἡ εἰς τοὺς δύο στίχους βραχυλογία τῆς Κλυταιμήστρας.

τὰ καίρια = τὰ ἀπαραίτητα. αἰσχρὸν δέ μοι γυναιξὶ συμβάλλειν λόγους = ἀλλ' ἐντρέπομαι νὰ ὅμιλω μὲ γυναικας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον διακόπτει τὸν πρὸς τὴν Κλυτ. διάλογον καὶ ἀπέρχεται.

β') 831 - 864

δεξιὰν ἐμῇ χερὶ σύναψον, ἀρχὴν μακαρίων νυμφευμάτων = ἀς, ἐνώσωμεν τὰς δεξιὰς ὡς ἀρραβῶνα εὐτυχισμένου γάμου. Ὁ Ἀχ. ἀγνοῶν τὴν συμπαιγνίαν Ἀγ. καὶ Ὁδυσσέως δὲν ἐννοεῖ τὴν Κλ. καὶ φαντάζεται ὅτι ἔκεινη ζητεῖ τὴν χεῖρά του ἐρασθεῖσα αὐτοῦ. Ἡ παρανόησις χαριεστάτη. Ταράσσεται τὴν ταραχήν του φανερώνουν αἱ ἐρωτήσεις, αἱ βραχεῖαι προτάσεις καὶ τὸ ἀσύνδετον: τί φῆς; Ἐγώ σοι (συνάψω) δεξιάν, ὃν μὴ μοι θέμις (ἐστί) (φαύειν). τὸ φαύειν νοεῖται ἐκ τοῦ πρωτηγούμενου φαύοιμεν. Θέμις μάλιστα· ἡ Κλυταιμήστρα ἐπαναλαμβάνει τὸ θέμις εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ λόγου αὐτῆς. Θέμις μάλιστα = καὶ πολὺ μάλιστα ἐπιτετραμμένον· ήμεῖς θὰ ἐλέγαμεν: θέμις; καὶ παραθέμις μάλιστα. γαμεῖς· μέλλων. τὴν ἐμήν· μετ' ἐμφάσεως ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως. Ἡ σκηνὴ σκορπίζει πολλὴν ἵλαρότητα. ἀφασία μ' ἔχει = δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ. εἰ μὴ τὶ παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον = ἔκτὸς ἐὰν ἀπὸ κάποιαν παράκρουσιν λέγεις λόγια ἀκατανόητα· καινουργῶ λόγον = χρησιμοποιῶ λέξεις μὲ σημασίαν διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν συνήθη. ἐμπέφυκε = εἶναι ἐμφυτον, φυσικόν. τόδε· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ αἰδεῖσθαι. δρῶσι· μετοχὴ εἰς τὸ πᾶσι ἀναφερούμενη. καὶ γάμου μεμνημένοις = καὶ ὅταν θέμα τῆς ὄμιλίας των εἶναι ὁ γάμος. Ἡ Κλ. ζητεῖ νὰ ἔξηγήσῃ φυσιολογικῶς τὴν ταραχὴν τοῦ Ἀχιλλέως. ἐμνήστευσα = ἐμνηστεύθην. ἥλθε μοι λόγος γάμων = μοῦ ἔγινε πρότασις συνοικεσίου. τάπο σοῦ = τὰ ἀπὸ σοῦ (λεγόμενα) = τὰ λόγια σου. εἴκαζε = κάνε εἰκασίας πρὸς λύσιν τοῦ μυστηρίου. κοινόν ἐστιν είκαζειν τάδε = καὶ οἱ δύο ἐνδιαφερόμεθα νὰ λύσωμεν αὐτὸ ἐδῶ τὸ μυστήριον. ἀμφω...τοῖς λόγοις ἵσως = καὶ οἱ δύο ἔξ ἵσου λέγομεν τὴν ἀλήθειαν. μνηστεύω γάμους οὐκ ὄντας = ἀρραβωνίζω μὲ γαμβρὸν ἀνύπαρκτον. ὡς εἴξασιν = ὡς ἐοίκασιν (οἱ γάμοι) = ὡς φαίνεται. αἰδοῦμαι τάδε = ἐντρέπομαι διὰ τὸ πάθημά μου αὐτὸ ἐδῶ. ἐκερτόμησε = ἥλθέησε νὰ πειράξῃ. κερτομῶ παρὰ τὸ κέρτομος = ὁ ἔχων κεῖρον στόμα, ὁ δηκτικός, ὁ πειρακτικός. ἀμελίᾳ δὸς = μὴ τὰ λαμβάνης ὑπ' ὅψιν. φαύλωσ = κούφως. χαῖρε· ἀποχαι-

ρετίζει τὸν Ἀχ. ἐτοιμαζομένη νὰ ἀπέλθῃ. οὐκ δρθοῖς δύμασιν εἰσορῶ = ἀτενίζω μὲ χαμηλωμένους ὁφθαλμούς (ἀπὸ ἐντροπήν)· ἡμεῖς λέγομεν : δὲν ἔχω μοῦτρα νὰ σὲ ἰδῶ. καὶ σοὶ τόδ' ἐστὶν ἔξ ἐμοῦ = καὶ σὺ χαῖρε. ματεύω καὶ μαστεύω = ζητῶ. γένεθλον = ἔγγονος. πύλας παροἴξας = ἡμιανοίξας τὰς πύλας. ὡς τεταρβηκῶς = πόσον τρομαγμένος. ταρβῶ = τρομάζω. Ἐφοβεῖτο, διότι ἐπρόκειτο νὰ προδώσῃ μυστικὰ τοῦ κυρίου τοῦ φοβισμένον τὸν ἔδειχνεν ὁ χαμηλὸς τόνος τῆς φωνῆς καὶ αἱ προφυλάξεις ποὺ ἐλάμβανε. οὐχ ἀβρύνομαι τῷδε = δὲν καμαρώνω δι' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τίτλον (τοῦ δούλου δῆλ.)· τοῦτο λέγει μὲ βαρυθυμίαν. τίνος; δοῦλος. ἐμδς μὲν οὐχὶ = τούλαχιστον ἴδικός μου ὅχι. χωρὶς τάμα κ' Ἀγαμέμνονος = τὰ πράγματα τὰ δικά μου καὶ τοῦ Ἀγαμ. εἰναι χωριστά. τῆσδε ἐνν. δοῦλος· ἀπόκρισις εἰς τὸ τίνος (δοῦλος). ὃν μ' ἐπέσχες = διὰ τὰ ὅποια μὲ ἐσταμάτησες· τὸ ἐπέχω ἐδῶ μεταβατικόν. ἐφίσταμαι = ἵσταμαι πλησίον. λέγοις ἄν· μετριωτέρα ἔκφρασις τῆς προστακτικῆς = δύνασαι νὰ λέγης· ἐννόησόν τὸ νῷν, δοτ. προσ. ἀντων. α' προσ. δυϊκοῦ = εἰς ἡμᾶς. ὡς μόνοις (οὖσι) = μὲ τὴν ἴδεαν, ἔχων ὑπ' ὅψει ὅτι εἴμεθα μόνοι ἡμεῖς οἱ δύο. ἡμὴ = ἡ ἐμή.

γ') 865 - 895

ἀνοίσει· μέλλων τοῦ ἀναφέρω = ἀναφέρομαι, ἐς μέλλοντα χρόνον = εἰς τὸ μέλλον. ἔχει = παρέχει = παρουσιάζει, προκαλεῖ. δικνος = δισταγμός, ἀνησυχία. δεξιᾶς ἔκατι = ἔνεκα τῆς δεξιᾶς, δύον ἀφορᾷ τὴν δεξιάν, ἐὰν θέλῃς ὡς ἔγγύησιν τῆς ἀσφαλείας σου τὴν δεξιάν μου, νά, (καὶ προτείνει τὴν δεξιάν χειρά)· ἥδυνατο νὰ εἴπῃ καὶ : πρὸ τῆς δεξιᾶς λάτρις-ιος = δοῦλος, ὑπηρέτης. χάρτι = καὶ ὅτι. ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς = μέσα στὰ προικιά σου. κάμδος = καὶ ἐμδς = καὶ δικός μου, πιστός. ἐκκαλύπτω = ξεσκεπάζω. στέγεις = σκεπάζεις, κρατεῖς μυστικούς. αὐτόχειρ = διὰ τῆς ἴδιας (του) χειρός. μέλλει = σκέπτεται, σχεδιάζει, μελετᾷ· δι στίχος περιέχει σειρὰν δλην ἐγκλημάτων : 1) παΐδα σὴν μέλλει κτενεῖν, 2) δι φύσας πατήρ, 3)-αὐτόχειρ. πῶς· ἡ ἐρώτησις δηλοῦ ἔκπληξιν. ἀπέπτυσ(α) μῦθον· μόλις ἤκουσα δ, τι εἴπεις, πρὶν ἐκφράσω τὸ αἴσθημά μου, βδελύσσομαι, οὐκ εῦ φρονεῖς = δὲν εἰσαι στὰ καλά σου. φασγάνω = ξίφει (μέλλει κτενεῖν) φονεύων. δέρη = δι λαιμός· λευκὴν δέρην· τὸ ἐπίθ. ἔξαίρει τὴν τρυφερότητα

καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ ἐγκλήματος. ἀρτίφρων = ὁ ἔχων ἀρτίας τὰς φρένας (πρβλ. ἀρτιμελῆς) = ἔχει σώμας τὰς φρένας. πλὴν ἐσ σὲ καὶ σὴν παῖδα = εἰς ὅλα τὰ ἄλλα πλὴν εἰς ὅ, τι ἀφορᾷ σὲ καὶ τὴν κόρην σου. τοῦτ' (ο) = ὡς πρὸς τοῦτο τὸ σημεῖον. ἐν τίνος λόγου (μέλλει κτενεῖν) = διὰ ποιῶν λόγον. οὐπάγων = ὁ ἐπάγων = ὁ παρακινῶν, ὁ ὠθῶν. ἀλάστρωρ = κακὸς δαίμων. θέσφαθ' (ἐπάγει αὐτὸν) = τῶν θεῶν ἡ θέλησις. ὡς γέ φησι Κάλχας· ὅστις πιθανὸν καὶ νὰ ψεύδεται, διότι ἡ θεότης ἀδύνατον εἶναι νὰ διατυπώνῃ μίαν τοιαύτην σκληρὰν καὶ ἀπάνθρωπον ἀξίωσιν. Σημείωσον τὸν δρθιολογισμὸν τοῦ Εὔριπίδου. ἵνα πορεύηται στρατός· ἀπόκρισις εἰς τὸ ἐκ τίνος λόγου. ποῖ; γιὰ ποῦ; Ἡ Κλ. γνωρίζει γιὰ ποὺ πρόκειται νὰ ξεκινήσῃ ὁ στρατός, ἀλλ' εἶναι ἀλλόφρων. δώματα = ἡ καθέδρα, ἡ αὐλή. δώματα Δαρδάνου = ἡ Τροία, τὸ "Ιλιον. Δάρδανος, υἱὸς τοῦ Διός καὶ πατὴρ τοῦ "Ιλιού, τοῦ οἰκιστοῦ τοῦ 'Ιλιού, γενάρχης τῶν Δαρδάνων, συγγενῶν τῶν Τρώων. εἰς Ἰφιγένειαν = διὰ τὴν κακὴν τύχην τῆς Ἰφιγενείας. Ἐλένης νόστος· ν πεπρωμένος = ἥτο πεπρωμένον νὰ γίνῃ ἡ ἐκστρατεία διὰ τὴν Ἐλένην. πάντα ἔχεις = ὅλα τὰ γνωρίζεις. Ἀρτέμιδι... Τοῦτο εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς ὅλης σκηνῆς, ἀλλ' ὁ πρεσβύτης ἀνέβαλλε τὴν ἀνακοίνωσιν, ἵνα διεγείρῃ τὴν περιέργειαν. πρόφρασις = ἀφορμή. ἐπ' δλέθρῳ = διὰ τὸν θάνατόν σου. καὶ μήτηρ σέθεν = καὶ ἡ μήτηρ σου. Ἡ μήτηρ ἀγετᾷ εἰς ὅλεθρον διὰ τὸν θάνατον τῆς θυγατρός. ἔτλη = ἔτόλμησε. οἰχομαι· εὐφημισμὸς = εἴμαι χαμένη. δακρύων νάματα = τὰς ῥοὰς τῶν δακρύων. οὐκέτι στέγω = δὲν ἡμπορῶ πλέον νὰ συγκρατήσω. πάθεν φῆς εἰδέναι πεπυσμένος; ἡ σειρά: φῆς εἰδέναι πεπυσμένος (αἰτιολ. μετοχὴ) πάθεν; δέλτον πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα = ἐπιστολὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν πρώτην ἐπιστολὴν. οὐκ ἔων ἡ ξυγκελεύων παῖδ' ἄγειν θανουμένην = θέλων νὰ μὲ ἐμποδίσῃς ἡ θέλων νὰ μὲ παρακινήσῃς μαζί μου νὰ φέρω τὴν κόρην μου, γιὰ νὰ σφαγῇ. οὐκ ἔων· ἡ μετοχὴ μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς εἰς τὸν κομιστὴν. μὴ μὲν οὖν ἄγειν· τὸ μὲν οὖν ἐνισχύει τὴν ἀρνησιν = ὅχι, ὅχι γιὰ νὰ φέρης. φρονῶν εὗ ἔτυχε = ἔτυχε νὰ εἶναι στὰ καλά του. φέρων· ἐνδοτ. μετοχὴ. γε· ἔξαίρει τὴν ἀντίθεσιν τοῦ φέρων πρὸς τὸ δίδως λαβεῖν. ἀφείλεθ' ἡμᾶς = ἀπέσπασεν ἡμᾶς.

έκλυσον· παρατατικός· ἀφ' ής στιγμῆς ἥρχισαν αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ γέροντος. τὸ ἔμὸν = ὅ, τι ἀφορᾶ εἰς ἐμέ, τὴν προσωπικήν μου προσβολήν. οὐ φαύλως = οὐ κούφως = βαρέως. δολόω - ω = ἐξαπατῶ, παγιδεύω. σοῖς γάμοις = μὲ τοὺς γάμους σου· ἡ Κλ. παρατηρήσασα ὅτι ὁ Ἀγ. βαρέως φέρει τὴν προσβολὴν ἐρεθίζει τοῦτον. οὐχ ἀπλῶς οὕτω φέρω = δὲν τὸ παίρνω ἐλαφρὰ ἔτσι ἀνευ συνεπειῶν. ἐπαιδεσθήσομαι· μέλλω.. παθ. τοῦ ἐπαιδοῦμαι = ἐντρέπομαι. προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυν = νὰ πέσω στὰ γόνατά σου. θνητὸς· χάριν τοῦ μέτρου ἀντί : θνητή. γεγώτα· κατὰ σύνεσιν εἰς τὸ σὸν γόνυν = σέ. τι γάρ ἐγὼ σεμνύνομαι; = διότι πρὸς τὶν νὰ ὑπερηφανεύωμαι; ἡ ὑπερηφάνειά της θὰ ἥτο ἀνωφελής δ' αὐτήν. σπουδάζω = σοβαρῶς ἐνδιαφέρομαι. ἀμύνω (τινὶ) = βοηθῶ. τῇ τ' ἔμῃ δυσπραξίᾳ τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ = καὶ ἐμένα δυστυχοῦσαν καὶ ἔκεινην, ἡ ὅποια μόνον τὸν τίτλον τῆς ἴδιῆς σου συζῆγου ἔλαβε. μάτην = ψευδῶς· ἀλλ' ὅμως (λεχθείσῃ) καταστέφω = θέτω τὸν νυμφικὸν στέφανον εἰς τὴν κεφαλήν. νιν = αὐτὴν ὡς γαμουμένην (μέλλων). σοί. νῦν δέ· εἰσάγεται ἡ πραγματικότητα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴ πραγματοποιηθέν. ἵξεται ὄνειδος = θὰ ἔλθῃ ὄνειδος. δστις· αἴτιον σημαίνει. εἰ μὴ = εἰ καὶ μὴ. γουν· = τούλαχιστόν. πρὸς γενειάδος... πρὸς μητέρος· ἡ βροχὴ τῶν ἐπικλήσεων δεικνύει τὴν θέρμην τῆς ἱκεσίας. Τὸ λαμβάνεσθαι τῶν γονάτων (γουνοῦμαι καὶ γουνάζομαι) τοῦ γενείου καὶ τῆς δεξιᾶς ἥτο σημειών ἱκεσίας. ἀμυναθεῖν· ποιητ. ἀδριστος τοῦ ἀμύνειν = νὰ ἰκανοποιήσῃς. πέλει μοι = ὑπάρχει εἰς ἐμέ. τὰ Ἀγαμέμνονος = ἡ στάσις, ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀγαμ. πάντολμα = θραύστατα, ἀναιδέστατα. γυνή· ἀσθενὲς πλάσμα. στράτευμα = στρατόπεδον. ἄναρχον = ἀπειθάρχητον. θρασὺ ἐπὶ τοῖς κακοῖς = ἀναιδὲς εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀλλοῦ. χρήσιμον = πειθαρχικόν. θέλωσι = κατὰ σύνεσιν, διότι τὸ στράτευμα εἶναι περιληπτικόν. "Ισως δὲ Εὔριπίδης εἶχεν ὑπ' ὅψει του τὴν σύγχρονον κατάστασιν τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων. ὑπερτείνω τινὸς χείρα = κρατῶ τὸ χέρι μου ἀπὸ πάνω ἀπὸ ἔνα, προστατεύω· πρβλ. "Ομηρον Ω 374. σεσώσμεθα· ὁ παραχ. ἀντὶ μέλλ., διότι ἡ Κλυταιμήστρα, πραγματικῶς πεπεισμένη διὰ τὴν σωτηρίαν, φαντάζεται αὐτὴν ἥδη τετελεσμένην. δεινὸν τὸ τίκτειν = τὸ τίκτειν (ἐστι) δεινὸν = ἡ

μητρότης εἶναι κάτι ὑπερφυές, μυστηριώδες. καὶ φέρει φίλτρον μέγα πᾶσί τε κοινὸν = καὶ γεννᾷ εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως ἴσχυρὸν φίλτρον. ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων = ὥστε νὰ ὑποφέρουν ὑπερβολικὰ χάριν τῶν τέκνων των. Ὁ Εὔριπίδης ἐν Φοινίσσαις λέγει παραπλήσια: δεινὸν γυναιξὶν αἱ δἱ' ὡδίνων γοναῖ· καὶ φιλότεκνόν πως πᾶν γυναικεῖον γένος. Θυμὸς = ἡ ψυχὴ. αἴρεται πρόσω = αἴρεται εἰς ἀνωτέρας σφαίρας. ὑψηλόφρων· προλ. κατηγ. = ὥστε νὰ δοκιμάζῃ ὑψηλὰ αἰσθήματα· οἱ πλεονασμοὶ ἔξαιρουσιν τὴν μεγαλοφροσύνην του. ἀσχαλᾶν καὶ ἀσχάλλειν = νὰ λυπῆται, στενοχωρῆται. τὰ κακὰ = ἡ δυστυχία. τὰ ἔξωγκωμένα = ἡ μεγάλη εὐτυχία. μετρίως = ἐν μέτρῳ. Τοῦτο ἀποδοτέον εἰς ἀμφότερα τὰ ἀπαρέμφατα: ἀσχαλᾶν - χαίρειν. Παρ' Ὁμηρῷ δὲ Ἀγὶλλεὺς χαρακτηρίζεται ὡς ἐμπαθῆς καὶ εὐέξαπτος. οἱ τοιοίδε βροτῶν = ἐκ τῶν ἀγθρώπων ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι τοιοῦτοι, οἵοις εἶμαι ἔγώ.. λελογισμένοι εἰστὶν δρθῶς = ἔχουν. λάβει δρθὴν σκέψιν. διαζῶ τὸν βίον = περνῶ ὅλην μου τὴν ζωήν. γνώμης μέτα = μετὰ γνώμης = μὲ σύνεσιν. ἔστιν ἵνα = ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὅποιας· τὸ ἵνα τροπικόν. ἔστι χῶπον = ἔστι καὶ ὅπου = ἐνιαχοῦ, ἐνίοτε. λίαν φρονῶ = εἶμαι ὑπερβολικὰ σοφός. γνώμην ἔχει χρήσιμον = εἶναι χρήσιμον (πρᾶγμα). ἡ φρόνησις, ἡ δρθὴ κρίσις.

ε') 926 - 958

ἐν Χείρωνος = ἐν δόμοις Χείρωνος· Χείρων ὁ εὐσεβέστατος τῶν Κενταύρων. ἡγοῦμαι καλῶς = ἀσκῶ καλῶς τὰ ἡγεμονικά μου δικαιώματα. παρέχων ἐλευθέραν φύσιν = παρουσιάζων ἐλευθερίαν (ἀνεξαρτησίαν) γνώμης. "Αρη κοσμήσω δορὶ = τὸν θεὸν τοῦ πολέμου "Αρην θὰ τιμήσω διὰ τῶν ὄπλων. πρὸς τῶν φιλτάτων· ποιητ. αἴτιον εἰς τὸ παθοῦσα. τὰ φίλτατα = οἱ συγγενεῖς (ἐδὼ δὲ σύζυγος). οἴκτον περιβαλῶν τοσοῦτον = ἀφ' οὗ σὲ περιέβαλα μὲ τόσην συμπάθειαν. ἀ δὴ κατ' ἀνδρα γίγνεται νεανίαν = ὅσην ἡμπορεῖ νὰ παράσχῃ εἰς νέος. καταστέλλω (τινὰ) = καταπράνω, καθηγυγάζω. ἔμη φατισθεῖσα = ἐμοὶ εἰς γάμον δοθεῖσα. τούμὸν δέμας = ἐμέ, ἐμαυτόν. ἐμπλέκω πλοκάς = τυλίγω εἰς μηχανορραφίας. εἰ καὶ μὴ = εἰ καὶ μὴ ἡρατο σίδηρον = ἀνέσυρε τὸ ξίφος. τούνομα τούμὸν φονεύσει· προσωποποιία. δι' ἐμὲ διά τε τοὺς ἐμοὺς γάμους· ἐν διὰ δυοῖν. δεινὰ κούκ ἀνεκτά. σχῆμα ἐκ παραλήλου. τλᾶσσα = ὑπομείνασσα

ἡτιμασμένη ἀνάξια = ὑποστᾶσα προσβολήν, ἡς δὲν ἦτο ἀξία. Θαυ-
μαστὰ ώς = ἀντί : θαυμαστῶς ώς · ἐπιτείνει τὸ ἀνάξια = εἰς βαθὺὸν
καταπληκτικόν. κάκιστος = προστυχώτατος. τὸ μηδὲνι-
κὸν (ἀνήρ.) ἐν ἀνδράσι. ώς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γε-
γώς = σὰν νὰ μὴ ἥμουν υἱός τοῦ Πηλέως, ἀλλ' υἱὸς κακοῦ δαίμονος.

Καὶ ὁ Εὐδοτίδης, ως δ Ὅμηρος, ἔξαίρει τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Ἀ-
χιλλέως. Ὁ Ἀχιλ. ἀντιτάσσει πρὸς ἑαυτὸν τὸν Μενέλαον, διότι αὐτὸς
εἶναι δ ἥθικὸς αὐτουργὸς τῆς ἀπάτης.

μὰ τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον = μὰ τὸν μεγαλώ-
σαντα μέσα στὰ ὑγρὰ κύματα. φυτουργὸν = πατέρα: ὁ Ἀχ. ώς νέος εἶναι
εὐεπίφορος εἰς τοὺς ὄρκους. οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρα = οὐδὲ μὲ τὸ ἄκρον
τοῦ δακτύλου του. ὥστε προσβαλεῖν (χεῖρα) πέπλοις = ὥστε νὰ
ἐγγίσῃ τοὺς πέπλους. Σίπουλος = οὐδεὶς θὰ ἔχῃ τὸ
ὄνομα τῆς πόλεως: Σίπουλος, πόλις τῆς Φρυγίας, ἡς ἐβασίλευεν ὁ Τάν-
ταλος, ὁ γενάρχης τῶν Πελοπιδῶν. ὄρισμα βαρβάρων = περιφέ-
ρεια βαρβ. οὐθεν πεφύκασι γένος = οὐθεν ἔλκουν τὴν καταγωγήν των.
κεκλήσεται = θὰ ἀκούεται. ἐνάρχομαι = λέγεται καὶ κατάρχομαι καὶ
ἐξάρχομαι = κάμνω ἀρχὴν (τελετῆς). προχύται = οὐλοχύται =
κριθαὶ ἀδρῶς ἀληλεσμέναι = κριθάλευρα. χέρνιψ (ή) = τὸ ἡγιασμένον
ύδωρ, δι' οὗ ἔνιπτον τὰς χεῖρας. τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ · μάντις ὑποκ.,
τίς ἀνήρ κατηγορούμενον = τί εἰδούς ἀνθρωπος εἶναι ὁ μάντις δεῖς =
ἀφ' οὗ οὗτος. τυχῶν = στὴν τύχην ἀνάφερε εἰς τὸ δλίγ' ἀληθῆ λέ-
γει. μὴ τύχη = δὲν ἐπιτύχῃ. διοίχεται = γάνεται, ἄφαντος.

ς') 959 - 991

ἔκατι · στίχ. 373. θηρῶσι λέκτρον τούμὸν = ἐπιδιώκουν τὸν
γάμον μου: ἡ πρότασις κεῖται παρενθετικῶς. Ὕβριν Ὕβρισεν ἡμᾶς =
μᾶς προσέβαλε. τούμὸν ὄνομα = τὴν ὄδειαν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ
ὄνομά μου. ἔμοιν πάρα = παρ' ἔμοι. θήραμα · παράθεσις = ώς δό-
λωμα. ἔμοι μάλιστ' ἐπείσθη = ἀπὸ τὸ ἴδικόν μου ὄνομα κυριώτατα
ἐπείσθη, παρεπείσθη. ἔκδοῦναι θυγατέρα ἔμοι πόσει (κάτηγ.) = νὰ
δώσῃ εἰς ἐμὲ ὡς εἰς σύζυγον τὴν θυγατέρα τῆς: τὸ ὄνομά μου ὡς συζύ-
γου τῆς κόρης τῆς τὴν ἐπλάνεψε. ἔδωκα τὰν = ἔδωκά τοι ἀν = θὰ

ξέδιδα τὴν ἄδειαν βέβαια. "Ελλησι δοτ. χαριστ. νόστος πρὸς" ΙΙΙιον κάμνει ἐν τῷδε = ἡ εἰς "ΙΙιον ἐκστρατεία προσκρούει εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον. Βεβαίως θὰ ἔδυσκολευόμην νὰ δώσω τὴν ἄδειαν, ἀλλὰ θὰ τὴν ξέδιδα προκειμένου περὶ τῆς σωτηρίας ὅλης τῆς Ἐλλάδος. Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἔχει πανελλήνια αἰσθήματα. 'Η Κλυταιμήστρα... λέγει ταῦτα καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἀχιλλεὺς. τὸ κοινὸν ὃν μέτ' ἐστρατευόμην = τὸ κοινὸν συμφέρον (τούτων), μεθ' ὃν ἔξεστράτευον. οὐδέν εἴμι παρά γε τοῖς στρατηλάταις = δὲν ἔχω καμμίαν σημασίαν εἰς τὴν συνέδησιν τῶν στρατηλατῶν τούλαχιστον. ἐν εὑμαρεῖ (ἐστιν) = εἶναι εὔκολον (δι' αὐτούς). εὑμαρής = εὔκολος, εὐχερής. δρᾶν καὶ μὴ δρᾶν καλῶς = νὰ μὲν μεταχειρίζωνται καὶ καλὰ καὶ ἀσχημα. εἰσεται· μέλλ. τοῦ οἶδα. σίδηρος· κατὰ συγεκδοχὴν = τὸ ξίφος. χρανῶ· μέλλ. τοῦ χραίνω = μολύνω· κηλίσιν αἵματος. φόνου. πρὶν ἐλθεῖν (με). ἔξαιροῦμαι = ἀποσπῶ. θεὸς πέφρηνά σοι = ἔχω. εὑρεθῆ διὰ σὲ ὡς θεός, ὅπως καὶ σὺ μὲ ἔχεις φαντασθῆ. μέγιστος = ἴσχυρότατος. οὐκ ὃν· ἐνδοτ. ή μετοχή. θεὸς πέφρηνά σοι - οὐκ ὃν - ὅμως γενήσομαι. πολὺ παιδικά. 'Ο Εὐριπίδης ζητεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὰς σκέψεις του ὡς ἀρρ. παιδί. σεμνὴ = σεβαστή. φεῦ = εὗγε. πῶς ἀν σ' ἐπαινέσαιμι = πῶς θὰ ξήτο δυνατὸν νὰ σὲ ἐπαινέσω. λίαν λόγιοις = μὲ νπερβολικὰ λόγια. μηδὲ = κακ. μή. ἀπόλλυμι τὴν χάριν = χάνω τὴν δύναμιν νὰ εὐχαριστήσω. ἐνδεῶς τοῦδε (τοῦ ἐπαινεῖν) = μὲ ἐλλιπῆ, ἀνεπαρκῆ πρὸς τοῦτο λόγια, μὲ ἐπαίνους περιωρισμένους = πῶς θὰ ξήτο δυνατὸν νὰ σὲ ἐπαινέσω, χωρὶς νὰ φανῶ ὅτι σὲ κολακεύω μὲ νπερβολικὰ λόγια μήτε ὅτι εἴμαι ἀχράστος μὲ περιωρισμένας εὐχαριστίας. ἀγαθοὶ = οἱ ἀγαθοί. αἰνῶ ἄγαν = εἴμαι νπερβολικὸς εἰς τοὺς ἐπαίνους. παραφέρω = προβάλλω (εἰς τὸ μέσον) ὡς. ἐπιχείρημα, φέρω. οἰκτρὸς = ὁ οἰκτον. προκαλῶν. ίδιᾳ νοσοῦσα = πάσχουσα προσωπιῶς· ή μετοχή εἶναι αἰτιολογική. ἀνοσος κακῶν ἔμῶν = ἀπηλλαγμένος τῶν συμφορῶν μου = ξένος πρὸς τὰς συμφοράς μου. ἀλλ' οὖν = ἀλλ' ὅμως. ἔχει τι σχῆμα ἀνήρ δ χρηστὸς = κάμνει καλὴν ἐντύπωσιν ἀσφαλῶς ὁ χρηστός, ὁ εὐγενής ἀνήρ. καὶ ἀπωθεῖ η = καὶ ἀν εἶναι μακρὰν τῶν συμφορῶν = καὶ ἀν εἶναι ξένος πρὸς τὰς ἀλλοτρίας συμφοράς. η: αἰτίαν σημαίνει = διότι ἐγώ. οἰηθεῖσα· ἐνδ. μη. κενὴν κατέσχον ἐλπίδα = εἰδα τὰς ἐλπίδας μου ματαιουμένας. τάχα = ἵσως. ὅρνις γένοιτ' ἀν = οἰωνὸς ηθελε γίνει κακός. ἐμὴ παῖς θανοῦσα = ἡ κόρη μου, ἐὰν σφαγῇ. σοῖς μέλλουσι γά-

μοις = διὰ τὸν μέλλοντα γάμον σου. εὗ μὲν ἀρχὰς εἶπας, εὗ δὲ καὶ τέλη = καὶ καλὰ ἄρχισες καὶ καλὰ τελείωσες.

ζ') 992 - 1035

νιν = αὐτὴν τὴν θυγατέρα μου· ὑποκ. τοῦ περιπτύξαι. ἀπαρθέ-
νευτα = ἀπρεπῆ εἰς παρθένον. ἔχουσα δι' αἰδοῦς ὅμμι· ἐλεύθερον =
ἔχουσα τὴν αἰδημοσύνην εἰς τὸ βλέμμα ὡς ἐλευθέρα, ὡς ἀρμόζει εἰς
αὐτὴν. ἔχουσαν ἐλευθεροπρεπῆ ἀνατροφήν. ταῦτα τεύξομαι = θὰ ἐπι-
τύχω τὰ ἴδια, δῆλ. τὸν οἰκτόνον σου. οὐ παρούσης = χωρὶς νὰ είναι
παροῦσα = καὶ μὲ τὴν ἀπουσίαν της. σεμνὰ σεμνύνεται = ἡ σεμνότης
είναι σεμνότης, δὲν χάνει ποτὲ τὴν ἀξίαν της. ὅμως δὲ = ἀλλ? ὅμως.
χρέων αἰδεῖσθαι = πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ τις τὴν αἰδημοσύνην ὅσον
γε δυνατὸν = ἐφ' ὅσον είναι δυνατόν, δῆλ. ἡ αἰδημοσύνη καὶ αὐτὴ
πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ὅρια της. ἔξαγω εἰς ὅψιν = παρουσιάζω ἔξω, ἐνώ-
πιον. ἔρχομαι εἰς ὄνειδος = πίπτω εἰς τὴν κακογλωσσιὰν τῶν ἀνθρώ-
πων. ἀμαθές = ποὺ ἀγνοεῖ τὰ πράγματα. ἀργός τῶν οἰκοθεν = ἀπηλ-
λαγμένος ἀπὸ τὰς οἰκιακὰς ἀπασχολήσεις. λέσχη = φλυαρία. πονηράς
λέσχας = τὰ πονηρὰ σχόλια. κακόστομοι λέσχαι = ἡ κακογλωσσιά.
φιλώ = ἀγαπῶ. ἥξετε εἰς ἵσον = θὰ φθάσετε εἰς τὸ αὐτὸν ἀποτέλεσμα.
ἰκετεύοντες (τροπ. μετοχή) εἴτ' ἀνικετεύτως = εἴτε μὲ ίκεσίας
εἴτε χωρὶς ίκεσίας. ἔξαπαλλάξαι· ἐπεξ. τοῦ ἀγών μέγιστος = σοβα-
ρώτατος ἀγών. ὡς· αἰτιολ. ἀσθενὲς καὶ χαλαρὸν δυνάμενον νὰ παρα-
λειφθῇ. ἐν ἀκούσασ' ἵσθι = ἐν ἔχουσε καὶ μάθε. μὴ ψευδῶς μ' ἔρειν·
ἐπεξήγησις τοῦ ἔν. λέγων - ἔγκερτομῶν· μετοχαὶ ὑποθ. ἔγκερτο-
μῶν = κερτομῶν = περιπατῶν. μάτην = μὲ λόγια τοῦ ἀέρος.
ὅναιο· εὔκτ. ἀσφ. ὠνήμην τοῦ δύνιναμαι = ὡφελοῦμαι. δύναιο = εἴθε
νὰ γαρῆς διτι ἀγαπᾶς. ἵνα... καλῶς = γιὰ νὰ πάρῃ καλὸ δρόμο ἡ
ὑπόθεσις. τι τοῦτ' ἔλεξας = τοῦτο, δ ἔλεξας, τι ἔστι; = τί θέλεις
νὰ εἰπῆς μὲ αὐτὸ ποὺ εἶπες; πείθωμεν· ὁ ἐνεστώς δηλοῦ τὸ ἐπιχειρού-
μενον κακός τις ἔστι· τὸ τις κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει τὸ κακός =
είναι πολὺ δειλός. οἱ λόγοι καταπαλαιουσιν· ἡ μεταφορὰ ἐκ τῆς
πάλης. ψυχρὰ ἔλπις = ἡ ἔλπις μου αὐτὴ είναι παγωμένη· δεύμωρον,
διότι· ἡ ἔλπις θερμαίνει τὴν καρδίαν. ἀντιβαίνω = φέρω ἀντιρρήσεις.
εἰ τὸ χρῆζον ἐπίθετε = ἐὰν ἥθέλετε (τὸν) πείσει (σύ καὶ ἡ κόρη

σου) εἰς ὅ,τι τοῦ ἐξηγητούσατε. οὐ τούμον χρεών (ἦν) χωρεῖν = δὲν θὰ ἔχει ἀνάγκη νὰ παρέμβω ἐγώ. τοῦτο = ἡ συγκατάθεσίς του. ἔχει τὴν σωτηρίαν = παρέχει τὴν σωτηρίαν. ἀμείνων = καλύτερος, εὐγενέστερος (παρὰ ἐὰν περενέβαινον). εἰ τὰ πράγματα πράσσοιμι = ἐὰν ἤθελα τακτοποιεῖ τὰς ὑποθέσεις. λεγογισμένως μᾶλλον ἡ σθένει = μὲ περίσκεψιν μᾶλλον παρὰ μὲ τὴν δύναμιν, μὲ τὴν πυγμήν. καλῶς κρανθέντων· κραίνω καὶ κραιαίνω = ἐκτελῶ· ἡ μετοχὴ ἔδει νὰ εἴναι εἰς ὄνομ. συμφωνοῦσα πρὸς τὸ ὑπόκ. τῆς προτάσεως τάδε, ἀλλ ἐτέθη κατὰ γενικὴν ἀπόλυτον ἐμφάσεως χάριν = ἐὰν τὰ πράγματα αὐτὰ ἐδῶ λάβουν τέλος καλόν. τάδε γένοιτ' ἀν πρὸς ἡδονὴν φίλοις σοί τε = τὸ καλὸν τέλος τούτου ἐδῶ τοῦ ζητήματος ἤθελε χαροποιήσει τοὺς φίλους (Ἀγαμ.) καὶ σέ. κἀν = καὶ ἂν· δἰς κεῖται τὸ (ἂν). καὶ χωρὶς ἔμοῦ = καὶ ἀνευ τῆς ἴδιας μου παρεμβάσεως. δραστέον· ἐνν. τὸ ἔστι μοι = πρέπει νὰ πράξω. ποῖ ἐλθοῦσαν = ποῦ ἀφ' οὗ ἔλθω. ἡμεῖς σε φύλακες οὖ χρεών φυλάξομεν = (δὲν εἴναι ἀνάγκη νὰ ἔλθῃς νὰ μὲ ἀναζητήσῃς) ἡμεῖς θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ὑπόθεσίν σου, ὅπως πρέπει. Ο Ἀχιλ. δὲν ὁρίζει τόπον συναντήσεως,. ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ ἡ Κλ. νὰ περιφέρεται διὰ μέσου τοῦ στρατοπέδου. μὴ τις = ἵνα μὴ τις. Δαναῶν· ἡ γεν. καὶ εἰς τὸ τις καὶ εἰς τὸ ὄχλου. στείχουσαν· κατηγ. μετοχὴ εἰς τὸ ἵδη σε. ἐπτοημένην· τροπ. μετοχὴ εἰς τὸ στείχουσαν. μηδὲ αἰσχυνε· κατὰ παράταξιν ἀντὶ τοῦ : μηδ' αἰσχύνης = καὶ οὕτω προσβάλης πατρῶον δόμον = τὴν ὑπόληψιν τῆς πατρικῆς οἰκογενείας. κακῶς ἀκούω = κατηγοροῦμαι, φέγομαι. μέγας (ἦν) = εἶχε μεγάλην ὑπόληψιν. ἄρχε = προηγοῦ, ὑποδείκνυε τὸ τι πρέπει νὰ γίνη. ὥν· αἰτιολ. μετοχή. κυρήσεις ἐσθλῶν = θὰ ἀνταμειφθῇς. εἰ εἰσι θεοί = ἐὰν ὑπάρχουν θεοί. εἰ δὲ μὴ εἰσι, τι δεῖ πονεῖν; τις ἡ ἀνάγκη ματαίως νὰ κοπιάῃ τις.

Ο Εὐρυπίδης κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Πρωταγόρου ἀμφιβάλλει διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν θεῶν.

Ο Ἀχιλλεὺς ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, ἢ δὲ Κλυταιμήστρα ἐπανέρχεται εἰς τὴν βασιλικὴν σκηνήν.

Τὸ τμῆμα τὸ ἐρμηνευθέν, τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν στίχων 801 - 1035, τὸ διαλογικόν, τὸ ἐπακολούθον εἰς τὸ B' στάσιμον, ὄνομάζεται Γ' ἐπεισόδιον, ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν Δ' πρᾶξιν τῆς σημερινῆς τραγωδίας, ὑποδιαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς σκηνάς. Ἐν τούτῳ τῷ τμή-

ματι ἡ ἐνεργὸς ἐπέμβασις τοῦ Ἀχιλλέως παρουσιάζει ἀνακοπομένην προσωρινῶς τὴν πρᾶξιν (θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας). Τὰ συναισθήματα τῶν θεατῶν εἶναι ἵλαρότης ἀπὸ τὴν α' σκηνήν, οἴκτος πρὸς τὴν δύναμιν τους. καὶ ἐλπὶς ἀπὸ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἀχιλλέως.

Ο Χορὸς ἐν τῇ ἐπισκοπήσει τοῦ προηγηθέντος ἐπεισοδίου καθηλώνει τὸ βλέμμα του εἰς τὸν Ἀχιλλέα, ὃν τόσαι σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ ἀρεταὶ κοσμοῦν, γόνον τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος, ὃν τὸν πατηγυρικὸν γάμον εὐτίμησαν οἱ θεοί, αἱ Μοῦσαι καὶ οἱ Κέρτανοι. Τὸν γάμον τούτον ποιητικῶτα περιγράφει ἐν τῷ χορικῷ, τὸ διόποιον ἄδει καὶ τὸ δόποιον θὰ ἔρμηνενσωμεν.

ΤΡΙΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ 1036 - 1097

(Στροφὴ 1036 - 1057)

ὅμεναιος = γαμήλιον ἄσμα. διὰ λωτοῦ Λίβυος = ὑπὸ τοὺς ἥχους αὐλοῦ Λιβυκοῦ. λωτὸς εἰδὸς φυτοῦ, ἐξ οὗ κατεσκεύαζον σύριγγας. Λίβυος· τὸ συγκεκριμένον ἀντὶ τοῦ γενικοῦ· ἀλλως ὁ Λίβυς λωτὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἄριστος, διὰ νὰ κατασκευάζωνται σύριγγες. μετά τε φιλοχόρου κιθάρας = μὲ τὴν εἰδικὴν διὰ τὸν χορὸν κιθάραν. ὑπὸ τε συρίγγων καλαμοεσσᾶν = καὶ μὲ συνοδείαν συρίγγων ἀπὸ καλάμια. ἔστασεν ίαχάν = ἔστησεν, ἔξεβαλε βοήν, ἀντήχησε· προσωποποία. τίς ἀρ' ὅμεναιος ἔστησεν ίαχάν = σὰν τί τάχα νὰ ἥτο τὸ γαμήλιον ἄσμα, τὸ δόποιον ἀντήχησε κατε. Πιερίδες = αἱ Μοῦσαι. παρὰ δαιτὶ = ἐπάνω εἰς τὸ γαμήλιον συμπόσιον. δαις θ. = συμπόσιον, πρβλ. δαιτυμάν. ἵχνος = πούς. μελωδοῖς ἀχήμασι = μελωδικοῖς ἡχήμασιν, ἄσμασι. κλέω καὶ κλεῖζω = ἐγκωμιάζω, ὑμνῶ. Αἰσακίδαν (-ην) = τὸν υἱὸν τοῦ Αἰσακοῦ, τὸν Πηλέα. καθ' ὅλαν Πηλιάδα = κάτω εἰς τὸ δάσος τοῦ Πηλίου· τοῦτο εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρω : ἀν' ὕδρος Κενταύρων. Δαρδανίδας = ὁ υἱὸς ἢ ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, ὁ Γανυμήδης, δοτις ἥτο Τρώς ἔφηβος. Τοῦτον ὁ Ζεὺς ἤρπασεν εἰς τὸν οὐρανόν, ἵνα θέληγ τοὺς θεοὺς ἐκεῖ μὲ τὸ κάλλος του καὶ οἰνοχοῆ εἰς τὴν τράπεζαν. φίλον τρύφημα (τρυφῶ) = τὸ ἐντρύφημα τὸ ἀγαπητόν. ἀφύσσω = ἀντλῶ. λοιβά = σπονδή, νέκταρ. ἐν γυάλοις χρυσόισι κρατήρων = μέσα ἀπὸ τὴν κοιλίαν κρατήρων χρυσῶν· τὸ χρυσόισι καθ' ὑπαλλαγὴν πρὸς τὸ γυάλοις ἀντὶ νὰ εἶναι τὸ κρατήρων.

λευκοφαής = ὁ φέγγων ἀπὸ τὴν λευκότητα. εἰλισσόμεναι = ἐλισ-
σόμεναι· εἰλισσόμεναι κύκλια = στριφογυρίζουσαι κυκλικῶς. ἔχό-
ρευσαν γάμους = ἐώρτασαν τοὺς γάμους μὲ χορούς.

'Αντιστροφὴ (1058 - 1079)

θίασος = ὅμιλος. ίπποβάτας = ἵπποπόδαρος· καθ' ὑπαλλαγὴν
εἰς τὸ θίασος ἀντὶ εἰς τὸ Κενταύρων, οἵτινες κατὰ τὸ κάτω ἥμισυ ἦσαν
ἱπποι· ὅθεν καὶ τὸ ιπποβάτας. ἔμολεν = ἤλθεν· ἀνὰ ἔμολεν = ἤλθεν
ἐπάνω ἐπὶ κρατῆρα Βάκχου = εἰς τὰ βάρελια τὰ γεμᾶτα κρασί. Οἱ
Κένταυροι πολὺ ἡγάπων τὸν οἶνον. ἐλάταις σύν στεφανώδει τε
χλόᾳ = μὲ κλάδους ἐλάτης καὶ μὲ στεφάνια ἀπὸ πρασινάδα. ἀνέκλα-
γον· ἀρ. β' τοῦ ἀνακλάζω καὶ ἀρ. α' ἀνέκλαξα = ἐφώναξα δυνατὰ
(ἀνὰ) μέγα = μεγαλοφόνως τὸ ἀνακλάζω κυριολεκτεῖται ἐπὶ ζῷων.
ἐνταῦθα ἔχρησιμοι ήθη διὰ τὴν ζῷωδη ἐμφάνισιν τῶν Κενταύρων.
ὦ Νηρηὶ κόρα, παῖδα... ἔξονόμαζεν· ἡ σειρά : ὦ Νηρηὶ κόρα,
Χείρων μάντις ὁ φοιβάδα μοῦσαν εἰδὼς ἔξονόμαζε γεννάσειν
(= τέξεσθαί) σε (ὑποκ.) παῖδα (ἀντικ.), μέγα φῶς (παράθεσις
εἰς τὸ παῖδα) Θεσσαλίᾳ (δοτ. χαριστ.). φοιβάς μοῦσα = ἡ μαντικὴ
τέχνη. ἔξονομάζω = ὅητῶς λέγω, ἀποκαλύπτω. φῶς· μεταφορικῶς
σημαίνει σύμβολον τῶν ἐλπίδων, σωτηρίαν, χαράν, δόξαν, αἴγλην. δς
ἥξει... & νιν ἔτικτε· ἡ σειρά : δς ἥξει κλεινὰν χθόνα Πριάμοιο
σύν λογχήρεσι ἀσπισταῖς Μυρμιδόνων ἐκπυρώσων (νιν) γάθεν
περὶ σώματι κεκορυθμένος ἔνδυτα ὅπλων χρυσέων Ἡφαιστο-
πόνων ἔχων δωρήματα ἐκ θεᾶς ματρὸς Θέτιδος, ἡ ἔτικτέ νιν.
ἀσπιστὴς = ἀσπιδοφόρος, ὅπλιτης. λογχήρης (λόγχη, ἀφαρίσκω) =
λογχοφόρος, δορατομάχος. ἐκπυρώ - ω = πυρπολῶ, ἔξαφανίζω. γᾶ-
θεν = ἐκ θεμελίων. ἔνδυτὰ ὅπλα = φορετὰ ὅπλα. ἡφαιστόπονος =
ἡφαιστότευκτος = ἔργον τοῦ Ἡφαίστου. δωρήματα = δῶρα... ἐννοεῖ
ὁ Χορὸς τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως, τὰ διοῖα ὁ Ἡφαιστος κατεσκεύασε
κατὰ παράκλησιν τῆς Θέτιδος ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, κασσιτέρου καὶ χαλ-
κοῦ· δρα παρ' Ομήρῳ Σ 468 κ.ἔ. μακρὰν περιγραφὴν τῆς κατασκευῆς
καὶ διακοσμήσεως αὐτῶν. δαιμονες = οἱ θεοί. τίθημι = καθιστῶ. μα-
κάριον· κατηγ. τοῦ γάμουν γάμον θ' ὑμεναῖσιν. χάριν ποικιλίας.
εὔπατρις = ἡ ἔχουσα εὐγενεῖς πατέρας, γονεῖς μακάριον. ἡ λέξις
σκοπίμως ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου ἐν τέλει τῆς ἀντιστροφῆς, ἵνα

έξαρθη ἡ ἀντίθεσις τῆς μακαριότητος τῶν γάμων τούτων πρὸς τοὺς οἰκτροὺς δῆθεν γάμους τῆς Ἰφιγενείας ἐν τῇ ἐπωδῷ.

Ἐπωδὸς (1080 - 1097)

σὲ δέ· ἀντιθέτως, τούναντίον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Θέτιν· ἡ ἀντίθεσις ἴσχυρά· ἡ σύνταξις· στέψουσι καλλικόμαν πλόκαμόν σε (σου)· καλλικόμας (-ης) πλόκαμος = πλόκαμοι τῆς ὥραίας κόμης. ὥστε μόσχον (θ.) = ὡσὶν δάμαλιν· εἰς τὸ στέψουσί σε ὀλλὰ καὶ πρὸς τὸ αἰμάσσοντες λαιμόν σε (σου) ὥστε μόσχον (ώστε λαιμὸν μόσχου). πετραῖα ἄντρα = βραχώδη, ἀπόκρημνα ἄντρα. δρεία = δρεσίβιος. ἀκήρατος = ἀγνή, ἀμόλυντος (ἐκ ταύρου). βρότειος = ἀνθρώπινος. βαλιὰ = παρδαλή. αἰμάσσω = κυλίω εἰς τὸ αἷμα, σφάζω· οὐ σύριγγι τραφεῖσάν (σε) = ἀν καὶ δὲν ἐμεγάλωσες εἰς τὴν μουσικὴν τῶν σουραυλιῶν. οὐδ' ἐν ροιβδήσεσι = οὐδὲ εἰς τὰ συρίγματα. παρὰ δὲ ματέρι = ὀλλὰ πλησίον τῆς μητρός σου· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὐ σύριγγι τραφεῖσαν. γάμον· παράθ. εἰς τὸ σέ: νύμφην, σύζυγον. νυμφόκομος· παθητικῆς σημασίας = νυμφοστολισμένη. Ἰναχίδαι· οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰνάχου, πρώτου βασιλέως τοῦ Ἀργους. Ἰναχίδαι συλλήβδην καὶ οἱ Ἀργεῖοι λέγονται. γάμον νυμφόκομον Ἰναχίδαις = στολισμένη ὡς νύμφη διὰ γάμου μὲν ἔνα ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰνάχου, μὲν ἔνα ἀπὸ τοῦ, ἐπιφανεῖς Ἀργείους. ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς ἔτι, ποῦ (τὸ) τᾶς ἀρετᾶς πρόσωπον σθένει τι; σθένει τι = ἔχει δύναμίν τινα. δπότε = καθ' ἦν στιγμήν. ἀσεπτον = ἡ ἀσέβεια. ἔχει δύναμιν = ἴσχυει. ἀ δ' ἀρετὰ ἀμελεῖται θνατοῖς κατόπισθεν = ἡ δὲ ἀρετὴ περιφρονεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων στρεφόντων πρὸς αὐτὴν τὰ νῶτα. καὶ (δπότε) μὴ κοινὸς ἀγών βροτοῖς (ἔστι) = οἱ ἄνθρωποι δὲν καταβάλλουν ἀπὸ κοινοῦ προσπάθειαν (διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡθικὴ ἔξυγίανσις). μὴ τις θεῶν φθόνος ἔλθῃ = μήπως ἐπέλθῃ τῶν θεῶν ὄργη = πρὸς ἀποτροπὴν τῆς θείας ὄργης. ποῦ· τὸ ἀσύνδετον ἐκ τοῦ πάθους. τὸ τᾶς αἰδοῦς πρόσωπον· προσωποποιία.

Ἡ σύνδεσις πρὸς τὰ προηγούμενα εἶναι ἡ ἔξης: ἡ θυσία τῆς Ἰφ. εἶναι δεῖγμα τῆς ἡθικῆς ἐκτροπῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς θρησκευτικῆς διαστροφῆς· οὐδαμοῦ πλέον φαίνεται ἀγνότης ἡθῶν καὶ εὐσεβείας· πανταχοῦ κρατεῖ καὶ βασιλεύει ἡθικὴ ἀναρχία.

‘Ο ποιητής πρὸ τῆς τερατώδους θυσίας τῆς Ἰφιγενείας αἴρεται εἰς ἀνωτέρας ἥθικὰς σφαιράς καὶ δριμύτατα καντηριάζει τὴν ἥθικὴν ἔξαθλίωσιν τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (1098 - 1275)

α') 1098 - 1126

προσκοποῦμαι = παρατηρῶ, ὅπως ἀνακαλύψω τι. Ἡ Κλ., μαθοῦσα ἀπὸ τὸν πρεσβύτην ὅτι πρόκειται ὁ Ἀγ. νὰ φονεύσῃ τὴν θυγατέρα της, ταράσσεται καὶ ταραχθεῖσα ἐξέρχεται ἀπὸ τοὺς οἴκους, ἵνα μάθῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς τὰ διατρέχοντα. **πόσιν** = τὸν σύζυγον. **χρόνιον ἀπόντα** = ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ἀπὸ πολλὴν ὡραν ἀπουσιάζοντα. **κάκλελοιπότα στέγας**· σχῆμα πρωθύστερον. ἐν δακρύοισί (=εστι) = δακρύει. **πολλὰς** ιεῖσα μεταβολὰς δύναμάτων = δύναμένη κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους, μεταβάλλουσα πολλάκις τὸν τόνον τῶν δύναμῶν, τῶν θρήνων. **ἀκούσασα** = ἐπειδὴ ἤκουσε. **μνήμην** δ' ἀρ' εἶχον πλησίον **βεβηκότος** Ἀγαμέμνονος τοῦδε = ἀλλ' ἴδού ὅτι ἔρχεται ἐδῶ πλησίον ὁ Ἀγαμέμνων, τὸν ὅποιον εἶχα εἰς τὸν νοῦν μου. **εὐρεθῆσεται** = θὰ ἀποκαλυφθῇ. **Λήδας γένεθλον** = Λήδας κόρη. ἐν **καλῶ** = εἰς κατάλληλον στιγμήν. **παρθένου χωρὶς** = χωριστὰ ἀπὸ τὴν κόρην, ἐν ἀποσίκλιτης κόρης. **γαίμουμεναι** = αἱ μελλόνυμφοι. τι δ' ἔστιν, οὖ σοι καιρὸς ἀντιλάζεται; = ἀλλὰ τί εἰναι ἐκεῖνο, τοῦ ὅποιου ἡ εὐκαιρία σὲ ἔχει πιασμένον καὶ σὲ κρατεῖ κολλημένον; τί εἰναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σοῦ κινεῖ τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ ὅποιου δὲν θέλεις νὰ χάσῃς τὴν εὐκαιρίαν; Ἡ ἀνώμαλος ἐν προκειμένῳ σύνταξις ἐνδεικτικὴ τῆς διεγέρσεως τῆς Κλυταιμήστρας. ‘Ο Ἀγ. ἀνεξάντλητος εἰς ψευδολογίας μεταχειρίζεται ἐπιτετηδευμένην ἀβρόφρονα γλῶσσαν θέλων νὰ κερδήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς συζύγου του. **ἐκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μέτα** = φώναξε τὴν κόρην ἔξω καὶ ἀφησέ την νὰ πηγαίνῃ μὲ τὸν πατέρα της (εἰς τὸν βωμὸν ἐννοεῖ ὁ Ἀγαμ.). **ώς** = διότι. **πάρεισι** = εἰναι εἰς τὴν διάθεσίν μας. αἱ χέρνιβες ηύτρεπισμέναι = τὸ ἡγιασμένον ὄδωρ ἡτοιμασμένον. **βάλλειν χεροῖν πῦρ καθάρσιον** = διὰ νὰ ῥαντίζωμεν μὲ τὰς χειράς μας πῦρ καθαρικόν, πρὸς ἀγνισμόν, καθαρισμόν. **θεῷ δοτ. χαρ. μέλανος αἷματος φυσήματα**· παράθεσις εἰς τὸ ἄς πεσεῖν χρεών (αἱ ὅποιαι μόσχοι πρέπει νὰ πέσουν χάριν

τῆς θεᾶς) φυσῶσαι μαῦρον αἴμα ἀπὸ τὸν λαιμόν των, καθ' ὃν χρόνον θὰ σφάζωνται ὅρα τὸν πληθ. ἀριθμὸν χέρωνιβες — προχύται — μόσχοι· τί πλουσία καὶ μεγαλοπρεπής θυσία ! Οὕτω θὰ εὐχαριστηθῇ ἡ μήτηρ. τοῖς δινόμαισι = μὲ τὰς λέξεις. οὐκ οἰδ' ὅπως τὰ ἔργα σου χρή μ' ὀνομάσασαν εὖ λέγειν = δὲν ξέρω πῶς πρέπει νὰ ὀνομάσω τὰ ἔργα σου, διὸ· νὰ τὰ χαρακτηρίσω ἐπιτυχῶς: ἀπώς χρή· πλαγ. ἔρωτησις ἐκ τοῦ οἴδα. Τὰ ἔργα τοῦ Ἀγ. ἡσαν πράξεις διπλοπροσωπίας καὶ πατρὸς ἀστόργου καὶ ἀπάτορος. πατρός ἢ μέλλει (ἐνν. ποιήσειν). ἢ μέλλει = τὰ βουλεύματα· εἰς τοῦτο δ' ἀποδοτέον τὸ πατρός. χύπο = καὶ ὑπό. ὑπὸ τοῖς πέπλοις = ὑποκάτω ἀπὸ τοὺς πέπλους, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πέπλων πέπλος ἔνδυμα γυναικῶν πλατύ καὶ μακρόν, τὸ ὅποιον περιεβάλλετο περὶ τὸ σῶμα καὶ ἐπορποῦτο ἐπὶ τῶν δύμων καὶ ἐξώνυντο, ἔγχρωμον. ἵδον πάρεστιν ἥδε πειθαρχοῦσά σοι. ἡ Ἰφ. παρέρχεται φέρουσα πέπλον καὶ τὸν Ὁρ. Ἡ παρουσία τοῦ μικροῦ, ἵνα συγχλονισθῇ μᾶλλον ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἀνοσίας πράξεως. τὰ ἄλλα = ως πρὸς τὰ ἄλλα = ως πρὸς τὴν ἄλλην ἐποψίν τοῦ ζητήματος. πρὸ τῆςδε = πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς. τί κλαίεις; διατί κλαίεις; λέγει ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, ἥτις θὰ παρῆλθε μὲν νέον προσωπεῖον ἐμφαίνον δάκρυα, ἡ κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ πέπλου ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν κλαιούσης. οὐδ' ἔθ' ἥδεώς δρᾶς = καὶ δὲν ἔχεις πλέον χαρωπὸν τὸ βλέμμα· ἔρείσασα = καρφώσασα. πρόσθ (= πρόσθε ὅμματος.) ἔχεις πέπλους. τίν' ἂν λάβαιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν; τίνα· ἀντικ. καθ' ἔξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον ἀρχὴν ἀντὶ νὰ εἶναι τί = ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίσω νὰ ἔξιτορῶ τὰς συμφοράς μου; πάρα = πάρεστι = εἶναι δυνατόν. ἀπασι· ἀντικ. τοῦ ἀπαρεμφ. χρήσασθαι πρώτοισι· κατηγ. κάν = καὶ ἐν· καὶ ἀν εἶναι εἴτε μεταξύ τῶν τελευταίων εἴτε μεταξύ τῶν μέσων, ὅπουδήποτε καὶ ἀν εἶναι. Μὲν ἄλλους λόγους, ἡ Κλ. λέγει: αἱ συμφοράι μου δὲν ἔχουν οὔτε ἀρχὴν οὔτε μέσον οὔτε τέλος. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ προσόμιον. Τῆς Κλ. ὁ λόγος διακόπτεται ὑπὸ τοῦ Αγ. προσποιούμενου ὅτι δὲν ἐνοεῖ τὴν γλῶσσαν τῆς συζύγου του, συνεχίζεται δὲ ὅταν ὁ Ἀγ. ἀναγκάζεται νὰ σιωπήσῃ ἐλεγχόμενος.

β') 1127 - 1156

ώς· ἐπιφώνημα. εἰς ἐν· ἥκετε = εἰσθε σύμφωνοι. σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραγμὸν διμάτων = παρουσιάζοντες κάποιαν σύγχυ-

σιν καὶ ταραχὴν εἰς τὸ βλέμμα. ‘Η σύγχυσις ἔξεδηλοῦτο ἀφ’ ἐνὸς μὲν εἰς τοὺς λόγους, ἀφ’ ἑτέρου δὲ εἰς τὴν στάσιν τῶν γυναικῶν (καὶ τῶν τοῦ Χοροῦ περιλαμβάνομένων). εἴφ· = εἰπέ· εἰς τοῦτο ἀνάφερε τὸ γενναιώς (= εἰλικρινῶς). ἀν· = ἂν. οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ μ’ μ’ = μὲ ἀντὶ μοι = καθόλου δὲν ἔχω ἀνάγκην διαταγῆς. τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ’ ἐμήν· μετ’ ἐμφάσεως εἰρημένα: τὸ σπλάγχνον μας. ἔα· ἐπιφ. σχετλιασμοῦ. οὐφ· δ’ Ἀγ. ἐκπλήσσεται, διότι ἡ Κλ. κάμνει ὑπονοίας ἀδικαιολογήτους, ἀλλ’ ἔκαμε τὴν ἀναφύνησιν ἔα, διότι ἐνόησεν ὅτι τὰ σχέδιά του δὲν ἤσαν ἴδικόν του ἀποκλειστικῶς μυστικόν. τλήμονα = τολμηρά, τραγικά. ὑπονοεῖς = βάζεις στὸ νοῦ σου, ὑποψιάζεσαι. ἀ μή σε χρή· ἐννοεῖται τὸ ὑπονοεῖν. ἔχ· ἥσυχος = μένε ἥσυχος, ἥσυχαζε. κάκεινό μοι τὸ πρῶτον ἀπόφριναι πάλιν = καὶ φρόντισε νὰ δώσῃς ἀλλην ἀπαντήσιν εἰς ἐκείνην τὴν πρώτην μου ἐρώτησιν (στίχ. 1131). εἰκότα ἦν ἐρωτᾶς, εἰκότ’ ἀν κλύοις = ἀν ἐρωτᾶς λογικά, ὅρθα, λογικὰ θὰ ἀκούσης. ‘Ο Ἀγ. ἀποδίδει τὴν αἰτίαν τῆς ἀστόχου ἀπαντήσεως του εἰς τὴν ἀτυχῆ ἐρώτησιν τῆς συζύγου του. ‘οὐκ ἄλλ’ ἐρωτῶ, καὶ σὺ μὴ λέγ’ ἄλλα μοι = δὲν διατυπώνω ἀλλην ἐρώτησιν καὶ σὺ νὰ ἀπαντήσης εἰς αὐτὴν μόνον μὴ λέγων ἄλλ’ ἀντ’ ἄλλων. πότνια = θεία. δαιμῶν τ’ ἐμδες = καὶ ὁ κακός μου δαιμων. δυσδαιμονες = δύσμοιροι. τίς σ’ ἥδικησε; δ’ Ἀγ. ὑποκρίνεται ἄγνοιαν τῆς ἀδικίας, ἥτις γινεται εἰς τὴν Κλυταιμήστραν, δι’ αὐτὸν καὶ ἐρωτᾶ: ποῦος σὲ ἔχει ἀδικήσει; τοῦτ’ ἐμοῦ πεύθει πάρα; τοῦτο ζητεῖς νὰ πληροφορηθῆς ἀπὸ ἐμένα; πεύθομαι = πυνθάνομαι. δ νοῦς ὅδ’ αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει = τὸ νόημα τῶν λόγων σου (ὅτι δὲν δικαιοῦμαι νὰ ἔχω παράπονον, διότι κανεὶς δὲν μὲ ἀδικεῖ) δὲν ἔχει κανὲν νόημα. Λογοπαίγνιον. τὰ κρυπτά μου = τὰ μυστικά μου· ἡ λέξις κρυπτὸν λαμβάνεται ὡς οὐσιαστ., ἐξ οὐ καὶ ἡ γεν. μου. αὐτὸν τὸ σιγῆν (σε) καὶ τὸ στενάζειν (σε) πολλά ἐστιν δμολογοῦντός σου=αὐτὴ ἡ σιωπὴ καὶ ὁ πολὺς στεναγμὸς εἶναι ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς σου. μὴ κάμης λέγων = λέγε χωρὶς νὰ κουρασθῆς εἰρων.: μὴ ὑποβληθῆς εἰς τὸν κόπον νὰ διμιλῆς, μὴ κάνης τὰ λόγια σου. τὸ γάρ ἀναισχυντον τί δεῖ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορῇ; ταῦτα λέγει κατ’ ἵδεν δμολογῶν ὅτι ἔως τώρα ἐψεύδετο. προσλαμβάνω τῇ συμφορῇ=ἀποκτῶ κοντὰ εἰς τὴν συμφοράν· τὸ ἀναισχυντον = τὴν ἀναισχυντίαν, τὸν τίτλον τοῦ ἀναισχύντου. ἀνακαλύψω λόγους = θὰ μιλήσω ὅρθα κοφτά, χωρὶς περιστροφάς. παρῳδὸν αἰνιγμά = ὑπαινιγμὸς εἰρωνικός. προσούδισας

πέδω = πρὸς οὐδαες (ἔδαφος) ἔρριψας· **πέδω**· πλεονασμ. = κατὰ γῆς.
Τάνταλος: ήτο υἱός τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως. Ὁ Ἀγαμέμνων
 ἐνταῦθα παρίσταται ὡς τις ὡμὸς καὶ θηριώδης φονεύων καὶ τὸ νήπιον,
 ἵνα διὰ τούτου ἀποφύγῃ τὴν μέλλουσαν ἐκδίκησιν αὐτοῦ. Ὁ Στασῖνος
 ποιητὴς τῶν Κύπρων ἐπῶν, λέγει: **Νήπιος δὲ πατέρα κτείνας**
υἱοὺς καταλείπει. Ὁ "Ομ. παρουσιάζει τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς ἄγαθὸν
 βασιλέα καὶ κρατερὸν αἰχμητὴν. Τὸν πρῶτον μετὰ τοῦ Τάνταλου γάμον
 τῆς Κλυτ. ἄγνωστον εἶναι ἂν ὁ Εὐριπίδης ἐπενόησεν ἀπὸ ἀνάγκην
 ποιητικὴν ἢ ἂν εὑρεν ἥδη ὑπάρχοντα. **τῷ Διός παῖδε ἐμώ τε συγγόνω**·
 εἶναι οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Διός καὶ ἀδελφοὶ τῆς Ἑλ. Διόσκουροι, Κάστωρ
 καὶ Πολυδεύκης. **μαρμαΐροντε** · **ἴπποισιν** = ἀπαστράπτοντες μὲ τὰ
 κατάλευκα ἄλυγά των. Οἱ Διόσκουροι παρίστανται συνήθως ἔφιπποι ἢ
 ἰστάμενοι παρὰ τοὺς ἵππους των. Ὁ Πίνδαρος τοὺς ὄνομάζει λευκοπά-
 λους καὶ εὔίππους. Ὁμηρικός τις Ὅμνος λέγει αὐτοὺς **ταχέων ἐπι-βήτορας ἵππων**. **ἔρρυσατό σε** = σὲ ἔσωσε, σὲ γλύτωσε (πρβλ. τὸ
 ῥῦσαι ἡμᾶς). **τάμα ἔσχες αὖ λέχη** = μὲ ἔλαβες ἐκ νέου σύζυγον.

γ') 1157 - 1190

οὗ = τότε. καταλλαχθεῖσα = διαλλαγεῖσα. συμμαρτυρήσεις =
 θὰ μαρτυρήσῃς καὶ σύ. **ἥ = ἥν = ἥμην γυνὴ ἄμεμπτος** εἰς τὸντο τὸ
 ἄμεμπτος ἀναφέρεται τὸ περὶ σὲ σωφρονῶ εἰς Ἀφροδίτην = εἷμαι
 πιστὴ σύζυγος. **αὔξω μέλαθρον = αὔξανω** τὴν περίουσίαν τῆς οἰκο-
 γενείας. **θύραζε = ἔξω. θήρευμα = ἀπόκτημα. φλαύραν = φαύλην =**
 εὐτελῆ. **ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι = κατόπιν τῶν τριῶν παρθένων**: κατὰ
 τὸν "Ομηρον ἦσαν αὕται ἡ Χρυσόθεμις, Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα· οἱ
 κατόπιν μνημονεύουσιν Ἰφιγένειαν, Ἡλέκτραν καὶ Χρυσόθεμιν. τλη-
 μόνως = σκληρόκαρδα. **ῶν· γεν. διαιρ. εἰς τὸ μιᾶς. τὰ σὰ = τὰς**
 ίδικας σου δικαιολογίας, τὴν ίδικήν σου ἀπολογίαν **ἵνα λάβῃ Μενέ-**
λεως Ἐλένην· εἶναι ἀπόκρισις εἰς τό : **τίνος ἔκατινιν** (αὐτὴν τὴν
 μίαν) **κτενεῖς. καλόν γέ τοι = ναί, εἶναι ὡραῖον ἀλήθεια: εἰρωνεία :**
 δῆλοι νὰ ἐγκληματοῦν καὶ ἄλλοι νὰ τιμωροῦνται ἀθῶοι. **ἀποτεῖσαι**
 τέκνα μισθὸν κακῆς γυναικὸς = νὰ πληρώσουν τὰ τέκνα ἀντίποινα
 διὰ τὴν αἰσχρὰν διαγωγὴν ἀνηθίκου γυναικός. **τὰχθιστα = τὰ ἔχθι-**
στα = τὰ μισητότατα (Ἐλέν.) τοῖσι φιλτάτοις (δοτ. ὄργαν., Ἰφιγ.)

ώνονύμεθα· ἐνεστώς τοῦ ἐπιχειρουμένου = ζητοῦμεν νὰ ἀγορῶμεν.
 γίγνομαι διὰ μακρᾶς ἀπουσίας = ἀπουσιάζω ἐπὶ μακρόν. Θρόνους =
 τὰς ἔδρας. παρθενῶνες = τὰ δωμάτια, ὅπου ἔμεναν αἱ παρθένοι. ἐπὶ
 δακρύοις = δακρύουσα. ὡς τέκνον - ὁ φυτεύσας πατήρ· ισχυρὰ ἀντί-
 θεσις, ήτις ἔξαιρει τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος. αὐτὸς κτανών, οὐκ
 ἄλλος· σχῆμα ἐκ παραλήλου. οὐδὲ ἄλλῃ χερὶ = οὐδὲ ἔνη χειρὶ.
 τοιόνδε μῖσος = μῖσος ἀσβεστον. ἐνδεῖ βραχείας προφάσεως =
 χρειάζομεθα μικρὰν ἀφορμήν. χαῖ = καὶ αἱ. δέξαμεθα δέξιν, ήσε
 δέξασθαι χρεῶν = θὰ σου κάμωμεν ὑποδοχήν, ἡ ὅποια σου χρειάζεται·
 σαρκασμός. κακή· εἰς ἦν σημασίαν καὶ ἡμεῖς ὑπαινιγμὸς εἰς τὸν ἐν
 Μυκήναις φόνον μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του. μήτ· αὐτὸς γένη (κακὸς
 περὶ ἐμέ). εἰεν = ἔστω· εἶναι κατὰ τοὺς ἀρχαίους συγκατάθεσις μὲν
 τῶν εἰρημένων, συναφῆς δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα. θύσεις σὺ· δὴ παῖδα =
 ἂς ὑποθέσωμεν δὴ τὸ θύσιον κόρην σου. ἔνθα = τότε, κατὰ
 τὴν θυσίαν. τί σοι κατεύξει τάγαθὸν = πί καλὰς εὐχάρας θὰ κάμης
 διὰ τὸν ἔαυτόν σου. σοι, ἀντὶ τοῦ σαυτῷ. νόστος πονηρὸς = περι-
 πετειώδης ἐπάνοδος. οἴκοθέν γ' αἰσχρῶς ἵων = ἀφ' οὐ ἀναχωρεῖς
 ἀπὸ τὴν πατρίδα ἐπαισχύντως· ἐπάνοδος, τῆς ὅποιας αἱ περιπέτειαι
 καὶ τὰ βάσανα νὰ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὸ αἰσχος τοῦ ἐκ πατρίδος
 ἀπόπλου· εἰρωνεία. η τἄρ' (α) = η τοι ἄρα = τότε λοιπὸν ἀσφαλῶς,
 δίχως ἄλλο. εὔφρονα ἥσομεν = εὔφρονα ἔπη ἥσομεν = θὰ ἔκστο-
 μίσωμεν εύνοϊκὰς εὐχάρας. αὐθέντης καὶ αὐτοέντης = ὁ αὐτουργὸς τοῦ
 φόνου. προσβλέπω. τινὰ = ἀτενίζω τινά.

δ') 1191 - 1215

προσπίπτω τινὶ = πέφτω εἰς τὰς ἀγκάλας τινὸς = ἐναγκαλίζομαί
 τινα. ἔρχομαί τι διὰ λόγων = διαλογίζομαί τι. η σκῆπτρά σοι
 μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ; = η ἐνδιαφέρεσαι μόνον
 νὰ κινῆς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ σκῆπτρον καὶ νὰ ἔχης τὴν ἀρχιστρατη-
 γίαν; Ανάλογα ἔλεγε καὶ δ Μενέλαος πρὸς τὸν ἀδελφὸν (στίχ. 357).
 Τὸ σκῆπτρα διαφέρειν εἶναι γραφικώτατον. Κάθε εὐγενικὸν αἰσθημα
 ἐφυγαδεύθη ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, λέγει πρὸς τὸν Ἀγ. η Κλ., ἔνεκα τῆς
 φιλαρχίας καὶ μόνην ἀποστολὴν νομίζεις δὴ τοῦ ἔχεις νὰ κινῆς τὸ σκῆπτρον
 ἐπιδεικτικῶς καὶ νὰ διατηρήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν· διὸ καὶ ἀποφα-
 σίζεις νὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην σου. δν = ἀλλὰ τοῦτον, ἀντὶ δ, καθ' ἔλξιν

πρὸς τὸ δίκαιον λόγον = ἀλλὰ τοῦτο, τὸ δόποῖον θὰ ἦτο μία δικαία πρότασις, ἔπειπε νὴ εἰπῆς. κλῆρον τίθεμαι = βάλλω κλῆρον. δτοῦ = τίνος. ἡν τόδε ἐν ἶσω = ἡν τόδε ἶσον. ἀλλὰ μὴ παρασχεῖν σε (ὑποκ.) παιδα σὴν (ἀντικ.). σφάγιον (κατηγ.) ἔξαίρετον = κατ' ἐκλογήν. Δαναΐδαις· δοτ. χαριστ. πρὸ μητρὸς = διὰ τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρός. οὖπερ τὸ πρᾶγμα· ἡν = τὸν δόποῖον ἐνδιέφερε τὸ ζήτημα. ὑπότροπος = ὑποστρέψασα, ἐπιστρέψασα. κομίζουσα = περιποιουμένη. ἄμειψαι· τοῦ ἀμείβομαι = ἀπαντῶ. ταύτων· γεν. διαιρ. εἰς τὸ τι (εἴ τι). συνσώζω = ἐνεργῶ ἀπὸ κοινοῦ πρὸς σωτηρίαν. λόγος = γλῶσσα, τὸ χάρισμα τῆς φωνῆς. Ὁρφεύς· νιός τῆς Μούσης Καλλιόπης, μυθικὸς ἥρως, ἢτο περίφημος ποιητὴς καὶ μουσικὸς διὰ τῆς λύρας καὶ τῆς μουσικῆς συγκινῶν καὶ μαλάσσων τὰ ἔγρια θηρία, κινῶν δένδρα καὶ λίθους καὶ ἀναστέλλων τὸν φροῦν τῶν ποταμῶν. Ἐμάλαξε καὶ αὐτὸν τὸν Πλούτωνα. ἐπάδια = ἄδω. διμερτῶ τινι = ἀκολουθῶ τινα. κηλεῖν τε· συνάπτεται πρὸς τὸ πείθειν (πείθειν - κηλεῖν τε). κηλῶ = θέλγω, γοητεύω. ἐνταῦθ' ἀλλ. ἥλθον = θὰ ἐχρησιμοποίουν αὐτὸν τὸ μέσον. παρέχω = χρησιμοποιεῖ. τάπ' ἐμοῦ σοφά = αὐτὰ ποὺ μόνον γνωρίζω, δηλ. τὰ δάκρυα, ὡς λέγει εὐθὺς ἀμέσως.

ε') 1216 - 1245

ἰκετηρία = κλάδος ἑλαίας μὲ λευκὴ ἔρια περιτυλιγμένος, σύμβολον τῶν ἰκετῶν. τὸ σῶμα τούμπὸν ἔξαπτω σέθεν ἰκετηρίαν (= ἰκετήριον κλάδον). γόνασιν = διὰ τὴν ζωὴν σου· ἡ ὅλη πρότασις παρενθετικὴ εἰς τὸ ἰκετεύω. ἀωρας = νέος. τὰ ὑπὸ γῆς = ὁ Ἀδης. δοῦσα σῶμ' ἔμδον = καθίσασα. χάριτες = θωπεῖαι. ἐν δόμοισιν ἀνδρὸς = συζύγου. θάλλω = ἀκμάζω, είμαι εὐτυχής. οὐμάδος = ὁ ἔμὸς λόγος = ὁ λόγος ἔμοι, ἔξ οὐ τὸ ἔξαρτωμένης = κρεμασμένης. ἀντιλάχυμαι = ἀντιλαμβάνομαι, πιάνομαι ἀπὸ κάτι. ὑποδοχαὶ = δεξιώσεις. δόμων· γεν. ὑποκεψι. εἰς τὸ ὑποδοχαῖς. πόνων τιθηνοὺς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς = ἀνταποδίδουσα εἰς σὲ τοὺς πολλοὺς κόπους διὰ τὴν ἀνατροφήν μου· τιθηνὸς (θάω, θηλάζω· τιθήνη = τροφὸς) = ὁ τρέφων. μή, (ἀποκτείνης) πρὸς σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρέως πατρὸς = ἰκετεύω σε δι' ὄνομα κλπ. ὀδίνω = ἔχω ὀδίνας (πόνους τοῦ τοκετοῦ). ὀδίς - ἴνος (θηλ.) ἐδῶ = λύπη, ἄλγος. τί μοι μέτεστι = τί σχέσιν ἔχω. Ἀλέξανδρος = Πάρις. πόθεν = πῶς ἔγινε καὶ ἥλθε (ὁ Πάρις).

ὅμματα = βλέμμα. ἵν' ἀλλὰ τοῦτο = ἵνα (εἰ μή τι ἄλλο) τοῦτο = ἵνα τοῦτο τούλάχιστον. σέθεν μνημεῖον = σεῦ φέρη ἀνάμνησιν. μικρὸς σὺ (εἰ) ἐπίκουρος φίλοις = ὅστε νὰ βοηθήσῃς τοὺς φίλους. ἴκετεύω πατρὸς κατὰ τὸ δέομαι τινας. αἰσθημά τοι τῶν κακῶν ἔγγιγνεται καὶ νηπίοις γε = καὶ τὰ νήπια ναὶ ἀσφαλῶς συναισθάνονται τὰ κακά. λίσσομαι = ἴκετεύω.

ς') 1246 - 1275

αἴδεσαι με = σεβάσου με, σεβάσου τὴν δυστυχίαν μου. κατοίκτιρον βίον = λυπήσου τὴν ζωήν μου. ἀντομαι = ἴκετεύω. νεοσσός = τὸ νεογνὸν τῶν πτηνῶν, τὸ μικρὸ πουλάκι. ηὔξημένη = ἀνεπιτυγμένη. πάντα λόγον = δ, τι είχα νὰ εἴπω. συντεμοῦσα ἐν = συντομεύσασα εἰς ἐν σημεῖον. νικήσω = θὰ νικήσω, θὰ πείσω. τὰ νέρθε = τὰ κάτω, τὰ ἐν "Ἄδου. οὐδέν (ἐστι) = δὲν ἀξίζουν τίποτε. κακῶς ζῆν ἕρεισσον ἢ καλῶς θανεῖν = προτιμότερον νὰ ζῇ κανεὶς κακῶς πάρα νὰ ἀποθάνῃ καλῶς. Ἀντιθέτως δ Ἄιας ἐν τῷ φερωνύμῳ δράματι τοῦ Σοφοκλέους λέγει : ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρή. Εἰς ἀλλας τραγῳδίας δ Εὐριπίδης κατὰ τὰς περιστάσεις ἔχει διαφόρετικὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ζωὴν λέγων : τοῦ ζῆν δὲ λυπρῶς ἕρεισσόν ἐστι κατθανεῖν· τὸ γάρ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. Τὸ δρμέμφυτον τῆς ζωῆς ἔξεγείρεται καὶ αἱ πρὸς τὸν πατέρα τῆς ἴκεσίαι συντρίβουν τὴν καρδίαν μαζί. Εἶναι ὡραία ἡ ζωή, λέγει, δ "Ἄδης εἶναι φοβερής, μὲ τρομάζει. Χιλιάκις προτιμοτέρα εἶναι ἡ ζωὴ δυστυχισμένη ἢ ἔνδοξος θάνατος. Τόσον γλυκεῖα εἶναι ἡ ζωὴ. "Ο 'Αχιλλεὺς παρ' Ομήρῳ λέγει δι τὸ δὲ ἐπροτίμα νὰ θητεύῃ παρ' ἀλλω παρὰ νὰ ἀνάσσῃ δύλων τῶν νεκρῶν. Ὡ τλῆμον = δ ἀθλία. ἀγῶν μέγας ἥκει = φοβερὸς διαπληκτισμὸς ἔχει γίνει, προκληθῆ. Ό Χορὸς μετὰ πάντων μακρὸν κάπως λόγον λέγει δίστιχον, δι' οὐ ἐκφράζει τὴν γνώμην του. συνετός είμι τὰ οἰκτρὰ = ἐννοῶ τὰ προκαλοῦντα οἴκτον, σύμπαθειαν. μαινοίμην δὲν (ἐνν. εἰ μὴ φιλοίν). δεινῶς ἔχει μοι = ἡ θέσις μου εἶναι πολὺ δύσκολος. ταῦτα = τοῦτο, δηλ. τὴν θυσίαν. δεινῶς - δεινῶς· διὰ τῆς ἐπαναδιπλώσεως ἔξαίρει τὸ δύσκολον τῆς θέσεώς του· πρβλ. δις πρὸς τὴν ἐννοιαν τὸ ἡμέτερον : μπρὸς γκρεμὸς καὶ πίσω βράχος. δσον (ἐστι) στράτευμα ναύφρακτον = ναυτικὸν στρατόπεδον. δσοι τ' (εἰσι) ἀνακτες χαλκέων ὅπλων = ὁπλῖται

(ὑποκ.). νόστος = ἀπόπλους. πύργος = τὰ πυργωτὰ τείχη. ἔξαιρῶ = κυριεύω. βάθρον Τροίας = ἡ καθέδρα, ἡ πρωτεύουσα τῆς Τροίας. Ἀφροδίτη τις· τὸ τις κατὰ λιτάτητα ἐπιτείνει· Ἀφροδίτη· κατὰ συνεκδοχὴν = ἐπιθυμία. ἀρπαγαὶ λέκτρων Ἐλληνικῶν = ἀρπαγαὶ Ἐλληνίδων συζύγων. οἱ = οὗτοι λοιπόν. λύω θέσφατα· κατὰ τὸ λύειν νόμους = δὲν ἔκτελω τὴν θέλησιν. τὸ βουλόμενον = ἡ βούλησις. η· δοτ. χαριστ. δεῖ = εἶναι ἀνάγκη. τούτου = ταύτης τῆς ἀνάγκης, εἰς ταύτην τὴν ἀνάγκην. ἥσσονες καθέσταμεν = ἔχομεν ὑποκύψει. συλλῶμαι λέκτρα = ἀπαγυμνώνομαι ἀπὸ τὴν σύζυγον, μοῦ ἀρπάζουν τὴν σύζυγον.

Λέγων πάρτα ταῦτα δ' Ἀγ. παρουσιάζεται πλέον ὡς μέγας πατριώτης ἐμπεποιημένος ἀπὸ τὴν πανελλήνιον ἰδέαν. Οὐ Ἀγ., ἀφ' οὗ ἀπελογήθη εἰς τὰς ἐπιθέσεις Κλ., Ἰφ., Χοροῦ, καταλείπει τὴν δρκήστραν, ἐν ᾧ τὸ θέατρον ἀντηχεῖ ἀπὸ τὸν ἀπελπινὸν θρῆνον Κλυτ. καὶ Ἰφιγενείας.

Τὸ τμῆμα 1098 - 1275 τὸ διαλογικὸν ἀποτελεῖ τὸ Δ' ἐπεισόδιον καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ε' πρᾶξιν σημειούντης τραγῳδίας. Τελειώνει μὲ τὴν ρήτηρν δίγλωσσην τοῦ Ἀγ ὅτι δρείλει νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην. Τῶν θεατῶν τὴν ψυχὴν συνέχει ἔλεος καὶ φόβος ἀπὸ τὴν θυσίαν τὴν ἐπικειμένην. Ἄλλ' ἂς ἀκούσωμεν τοὺς θρῆνούς καὶ τὰς ἀρὰς τῆς Ἰφιγενείας ἐν τῇ ἐφεξῆς μονῳδίᾳ.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (1276 - 1335)

ΜΟΝΩΔΙΑ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ (1276 - 1311)

οἱ (ἐπιφ. σχετλ.) ἐγὼ = οἴμοι = δικιέ. μέλεος - α - ον = δυστυχής. θανάτου· γεν. αἰτίας. σέ· ἀνάφερε εἰς τὸ παραδούς. ταύτὸν μέλος τύχης πέπτωκεν εἰς ἄμφω = τὸ ἵδιον μέλος τῆς τύχης ἔχει πέσει, λάχει καὶ εἰς τὰς δύο· τὸ ἵδιο μοιρολόγι λέγε: οἱ ὡς οἱ ὡς. νάπος νιφόβοιλον = φάραγξ χιονόβλητος. δθι = ὣπου. ἐβαλε = ἐπέταξε, ἐξέθηκε. βρέφος· ἀντ. ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας = ἀποχωρίσας μακρὰν ἀπὸ τὴν μητέρα. ἐπὶ μόρῳ θανατόεντι = ἐπὶ μοίρᾳ θανατίμῳ = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποθάνῃ. Πάριν· ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρω: βρέφος ἀπαλόν. Φρυγῶν πόλις = τὸ Ἱλιον. ὠφειλε (Πρίαμος). οἰκίζω = ἐγκαθιστῶ τινα· τὸν τραφέντα ἀμφὶ βουσὶ = τὸν

τραφέντα μέσα στὰ βώδια. βουκόλον· κατηγ. θάλλων = θαλερός.
χλωρὸς = τρυφερός. ριδόεντα ἄνθη = ἄνθη ρόδων.

‘Η μάντις Κασσάνδρα, ἡ κόρη τοῦ Πριάμου, κατά τινας μύθους, εἶχε προφητεύσει, δταν ἐγεννᾶτο ὁ Πάρις, δτι οὗτος θὰ γίνη ὁ καταστροφεὺς τῆς πατρίδος του καὶ δι’ αὐτὸν ἐπέμενε νὰ φονευθῇ τὸ βρέφος, ἵνα ἀποτραπῇ τῆς πατρίδος ὁ δλεθρος. Κατ’ ἄλλους μύθους, ἡ Ἐκάβη, ἔχουσα ἐν τῇ κοιλίᾳ τὸν Πάριν, εἶδε καθ’ ὅπνους δτι ἐγένητο δαελόν, οἵ δὲ ἐξηγήται τῶν ὀνείρων, προβλέποντες δτι τὸ παιδίον, ποὺ θὰ γεννηθῇ, θὰ γίνη ὁ καταστροφεὺς τῆς πατρίδος, ἡξίωσαν τὸν φόνον αὐτοῦ. Καὶ δὲ Ἡράμιδος ἀντὶ νὰ τὸ φονεύσῃ τὸ ἐξέθηκεν εἰς χαράδρον τῆς.’ Ιδης, δπον ποιμένες, ενδόντες αὐτό, τὸ ἀνέθρεψαν. ‘Υστερον· ὁ Πρίαμος ἀναγνωρίσας τὸ ἐδέχθη πάλιν εἰς τὴν οἰκογένειάν του παρὰ τὰς ἀποτροπὰς τῆς Κασσάνδρας. ‘Ο Πρίαμος φάνταζόμενος αὐτὸν ὡς βουκόλον καὶ δχι ὡς βασιλόπαιδα, ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὰ λιβάδια τῆς.’ Ιδης, ἵνα βόσκῃ τοὺς βοῦς, καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν πρὸς κατοικίαν θέσιν κοντά εἰς τὰς γνωστὰς κορήνας.

ὑακίνθινα ἄνθη· ὑάκινθος, ὥραῖον εὔηδες ἄνθος.

‘Η λεπτομερῆς περιγραφὴ τοῦ θελκτικοῦ καὶ ἐιδυλλιακοῦ τοπίου γίνεται, ἀν καὶ δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν διάθεσιν τῆς βαρέως πενθούσης ’Ιφιγενειας, κατὰ τὸν τύπον τῶν μονωδιῶν τοῦ Ἔνρικίδον καὶ ἐκ τῆς κλίσεως τοῦ τραγικοῦ φυσιολάτρου νὰ περιχράφῃ εἰδυλλιακὰ τοπία.

ἔνθα = ἔκει. Ἐρμῆς = ὁ Ἐρμῆς. ‘Ο Ζεὺς ὁρίσας διαιτητὴν τὸν Πάριν ἔστειλε τὸν Ἐρμῆν νὰ συνοδεύσῃ εἰς τὴν ’Ιδην τὰς ἐριζούσας τρεῖς θεάς. τρυφῶ ἐπὶ πόθῳ = καμαρώνω διὰ τὰ ἐρωτικὰ φίλτρα. εύναισις βασιλίσιν Διός ἄνακτος = ὡς βασιλικὴ σύνευνος τοῦ Διός· τὸ βασιλίσιν εἶναι ἐπίθετον. ἐπὶ κρίσιν ἔριν τε, θάνατον· ἐκφράζουν τὸ τελ. αἴτιον. κρίσιν... ἔριν καλλονᾶς; πρωθύστερον. στυγνὸς = φρικτός, ἀπαίσιος. ἐμοὶ· δοτ. ἀντικ. ἡ ἡθικὴ = διὰ τὸν θάνατον δὲ τὸν ίδικόν μου. ’Εφεξῆς ἡ σειρά: φέροντα Δαναΐδαισι πρὸς ’Ιλιον πομπάν, ἀς (ἡς) πομπῆς προθύματα ἔλαχεν “Αρτεμις κόραν.

β') 1312 - 1335

δυσελένα = δυσελένη = ἡ παλιο - Ἐλένη, ἡ βρωμο - Ἐλένη. πικρὰν ίδοῦσα = ἀφ' οὗ μὲν ἐφαρμάκωσε· πρὸς τὸ δυσελέναν πρβλ. δύσπαρις, αἰνόπαρις. φονεύομαι - διόλλυμαι· ἐπαναδίπλωσις ἔχουσα ποικιλίαν, διότι τὴν ἀφόρητον αὐτὴν ἔννοιαν δὲν τὴν χωράει ὁ νοῦς της ἀνοσίου πατρός· διότι φονεύει τὸ ίδιον τέκνον. πρύμναι ναῶν. περίφρ. = νῆες. χαλκεμβολάδες = ἔχουσαι χαλκᾶ ἐμβολαὶ ἀναχρονισμός ἐλάτα (ἡ) = ναῦς, στόλος (ἐκ ξύλου ἐλάτης)· συνεχδογή. πομπαῖος = ὁ πέμπων, ὁ συνοδεύων· εἰς τοῦτο ἀνάφερε τὸ εἰς Τροίαν. ἐλάταν πομπαίαν εἶναι παράθεσις εἰς τὸ πρύμνας ναῶν = στόλον ποὺ θὰ συνώδευε τοὺς "Ἐλληνας εἰς τὴν Τροίαν" ἡ σειρά: ἄδει Αύλις μή μοι ὥφελε δέξασθαι εἰς τούσδ' ὅρμους πρύμνας ναῶν χαλκεμβολάδων, ἐλάταν πομπαίαν εἰς Τροίαν. Τῶν ἐφεξῆς ἡ σειρὰ ἔχει ὅδε: μηδ' (ὥφελε) Ζεὺς πνεῦσαι ἀνταίαν πομπὰν Εὐρίπω. πομπὴ = ὁ συνοδεύων ἀνεμος, ἡ αὔρα. ἀνταῖος = ἐναντίος. Εὐρίπω· δοτ. τοῦ τόπου. μειλίσσων αὔραν = γλυκεῖαν αὔραν στέλλων. ἄλλαν = διάφορον. λαΐφεσι θνατῶν = εἰς τὰ ιστία τῶν θνητῶν. χαίρειν· θὰ νοήσωμεν πρὸ αὐτοῦ τὸ τοῖσι μὲν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ κατωτέρω τοῖσι δέ· τοῖσι μὲν χαίρειν = ὥστε ἄλλα μὲν πλοῖα νὰ χαίρουν. τοῖσι δὲ λύπαν = εἰς ἄλλα δὲ λύπην· τοῖσι δὲ ἀνάγκαν = ἀνωτέρων βίαν· τοῖσι δ' ἔξορμᾶν = εἰς ἄλλα δὲ νὰ ἀποπλέουν. στέλλειν (τὰ ιστία) = νὰ μαζεύουν τὰ πανιά. μέλλειν = νὰ ἀναβάλλουν τὸν ἀπόπλουν. Ἡ ἔννοια : ἔξαποστέλλει ὁ Ζεὺς ἔκστοτε εἰς τὰ πλοῖα διάφορον αὔραν μὲν διάφορα ἀποτελέσματα· οὕτως εἰς ἄλλα μὲν ἡ αὔρα εἶναι γλυκεῖα, δι' ἄλλα δὲ φαρμακερή, ὥστε νὰ ὑποκύπτουν εἰς τὴν ἀνωτέρων βίαν (ἀνάγκαν), ἄλλα νὰ ἀποπλέουν, ἄλλα νὰ διπλώνουν τὰ πανιά, ἄλλα νὰ ἀναβάλλουν τὸν ἀπόπλουν· ὅρα τὴν παρήχησιν: πομπαίαν - ἀνταίαν καὶ τὴν ἐπαναδίπλωσιν: τοῖσι μέν, τοῖσι δὲ κ.λ.π. γένος ἀμερίων = γένος τῶν ἐφημέρων, οἱ ἐφήμεροι ἀνθρωποι. πολύμοχθος = πολυβασανισμένος. τὸ χρεών = ἡ μοῖρα. δύσποτμος = δυστυχής τὸ τι κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει τὸ δύσποτμον. Ιώ τιθεῖσα· ἐπιφώνησις· τιθεῖσα = προκαλοῦσσα. πάθεα = συμφοραί. ἄχεα = λῦπαι, φαρμάκια. Ἡ πρωταρχικὴ αἵτια ὅλων τῶν εἰς τοὺς "Ἐλληνας προσγενομένων κακῶν εἶναι ἡ Ἐλένη.

Τὸ τμῆμα 1283 - 1335 ἐπέχει θέσιν· Δ' στασίμου, εἶναι λυρικόν, μονωδίᾳ τῆς Ἰφιγενείας συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ αὐλήτοῦ, παλεῖται δὲ ἡ μονωδία θρῷ νοσ ἀπὸ σκηνῆς. Εἰς τὴν μονωσικὴν ἀπηχεῖται τῆς παρθένου ὁ θοῆρος. Τὸ μέλος τῶν τοιούτων λυρικῶν ἀσμάτων ἐψυχαγώγει τὸν θεατάς. Εἰς τὴν μονωδίαν ταῦτην πρὸς τοῖς ἄλλοις σημειωτέα ἡ ἐπαναδίπλωσις, ἣτις πράγματι μαίνεται: ἵψω - ἵψω, Ιδαῖος - Ιδαῖος, ἐλέγετο - ἐλέγετο, ὥματερ - ὥματερ, πικρὸν - πικράν, ἀνοσίοιστιν - ἀνοσίον, ἢ πολύμοχθον - ἢ πολύμοχθον - ἢ πολύμοχθον, ἵψω - ἵψω, μεγάλα - μεγάλα: Ἡ Ἰφιγένεια ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα. Άλλὰ τί γίνεται δι' Ἀχιλλεὺς μὲ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ; Τοῦτο θὰ ἴδωμεν ἐφεξῆς.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ (1336 - 1474)

α') 1336 - 1368

ὄχλος ἀνδρῶν = πλήθη στρατοῦ. τόν γε τῆς θεᾶς παῖδα (εἰσορῶ). **ῷδοτ.** χαριστ. **διαχαλῶ** = ἀνοίγω. μοι = πρὸς χάριν μου; παρακαλῶ **διμῶες** = ὑπηρέται. **ώς τί δή;** = διατί τάχα; τὸ δυστυχές τῶν γάμων = ἡ ἀποτυχία τῶν γάμων, ὁ ματαιωθεὶς γάμος. Αἱ ἀντιλαβαὶ **χαρακτηρίζουν**: τὴν ἐπίτασιν τῆς διέγέρσεως. **Οὐδιάλογος** γίνεται γοργότερος καὶ ζωηρότερος. οὐδὲ ἐν ἀβρότητι κεῖται πρὸς τὰ **νῦν πεπτωκότα** = μὲ τὸ νῦν κατάντημά σου δὲν σοῦ επιτρέπεται νὰ δειχνής λεπτότητα καὶ ἀβρότητα τρόπων. **πεπτωκότα**. ἡ μεταφορά ἀπὸ τοὺς κύβους. **μίμων** = μένω. οὐδὲνότητος ἔργον = δὲν ἔχει τὴν θέσιν τῆς ἡ αἰδημοσύνη. ἦν **δινώμεθα** = ἀν ὠφεληθῶμεν, **δινέναμαι** = ὠφελοῦμαι. **Ἐρχεται δι' Ἀχιλλεὺς,** ἀπὸ τὰς πρώτας λέξεις τοῦ ὄποιου (τάλαινα) προαισθανόμεθα κάτι τὸ σοβαρόν. οὐ **ψευδῆ θροεῖς**. ὁ χαρακτηρισμός σου εἶναι ὀρθός, διότι πραγματικά εἴμαι τάλαινα. **δείν'** ἐν **'Αργείοις βοῶται** = φοβερὰ βοὴ ἀκούεται μέσα εἰς τοὺς Ἀργείους. τὴν βοὴν σήμαινέ μοι = δίδε ἐξηγήσεις ὡς πρὸς τὴν βοήν. **πονηρὸν εἴπας οἰωνὸν λόγων** = αὐτὸ τὸ ὄποιον εἴπεις εἶναι κακὸν σημεῖον διὰ τὴν εἰδησιν ποὺ φέρνεις (βοῶται). ἐκ τοῦ δεινὰ ἀμφὶ σῆς παιδὸς διαισθάνεται δτὶ ἡ βοὴ εἶναι κακὸν προμήνυμα. ὡς **χρεών σφάξαι νιν**. φαίνεται δτὶ δ στρατὸς ἔλαβεν ἐν τῷ μεταξὺ γνῶσιν τοῦ χρησμοῦ καὶ τῆς δυστροπίας τοῦ Ἀγ. ἐξ θόρυβον ἐγώ τοι καύτος ἥλυθον = καὶ ἐγὼ διδοῖς ἐξετέθην εἰς θορυβώδεις

ἀποδοκιμασίας. λευσθῆναι πέτροις = νὰ λιθοβοληθῶ. ἔξαρτάται ἐκ τοῦ ἥλυθον ἢς θόρυβον. Ὁ ὅχλος ἀποδοκιμάζων ἥξιον τὸν λιθοβολισμόν του. μῶν = μὴ οὖν. σώζων· ἐνεστὼς τῆς προσπαθείας. ἔχθρός· ὁ στρατὸς ἥτο δυσμενής, διότι εἶχε τὴν αὐτὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὸν αὐτὸν φιλοπόλεμὸν δργασμόν. δι' ἄρ' ὀλώλαμεν· τμῆσις = διολώλαμεν ἄρα. γάμων ἡσσονα ἀπεκάλουν = μὲν ἀπεκάλουν δργανὸν τῆς μνηστῆς τοῦτο ἥτο ὕβρις. εὗνις = σύζυγος. ἐπέμψατο = μετεπέμψατο. κ' Ἀργόθεν = καὶ Ἀργόθεν. νικῶμαι τινος· ἐλέχθη κατὰ τό: ἡττῶμαι τινος. κεκραγμός = κραυγαί. τὸ πολὺ = τὸ πλῆθος, δ ὅχλος. κακὸν δεινόν (ἐστι) = εἰναι φοβερὸν κακόν. Δυσμενῶς ἐκφράζεται δ Ἔύριπ. διὰ τὴν ὀχλοκρατίαν. ἀρήγω = βοηθῶ (ἀρωγή). μαχεῖ. β' ἐνικ. μέλλ. τοῦ μάχομαι. δναιο τῶν φρενῶν = νὰ χαρῆς τὰ εὐγενικά σου αἰσθήματα. ὀνησόμεθα = θὰ χαροῦμε. θὰ χαροῦμε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἰφιγ. δ Σιεύφου γόνος = ἡ σπορὰ τοῦ Σιεύφου, δηλ. δ Ὁδυσσεύς. Ἡ μυθολογία θέλουσα νὰ συνδέσῃ τοὺς δύο πανούργους ἥρωας ἔδωκε πατέρα εἰς τὸν Ὁδυσσέα τὸν Σίεύφον. Ιδια πράσσων... ταχθεὶς ὑπο = ἐνεργῶν ἐξ ἀτομικῆς του πρωτοβουλίας ἢ κατ' ἐντολὴν τοῦ στρατοῦ. αἱρεθεὶς ἐκών = ἐκλεγεὶς τῇ ὑποδείξει του. πονηράν γ' αἱρεσιν (αἱρεθεὶς) = ναι κάποια πονηρὰ ὑστεροβουλία ἐκρύπτετο εἰς τὴν ἐκλογήν. μιαιφονεῖν· δηλ. νὰ διαπράξῃ μιαρὸν φόνον. ἔχω = ἐμποδίζω. ἄγω = ἀπάγω. δηλαδὴ = προφανῶς. ξανθῆς ἔθειρδς (καρπάσας). ἔθειρα καὶ ἔθειραι = τρίχες, κόμη· ἀντέχομαι τινος = κρατιέμαι ἀπὸ κάποιον. ὥς = διότι. τοῦδ' εἴνεκα = δσον ἔξαρτάται ἐξ αὐτοῦ (ἐὰν δηλ. τὴν πάσω σφιχτά). ἀλλὰ μὴν ἐς τοῦτο γ' ἥξει = ἀλλ' ὅμως τὸ πρᾶγμα θὰ καταλήξῃ εἰς τοῦτο, δηλ. εἰς τὴν σφαγήν. Ὁ Ἀχιλλεὺς βλέπει τὴν θυσίαν, ἦν δ στρατὸς στασιάσας ἀξιοῦ, ἀναπόφευκτον παρὰ πᾶσαν ἀντίδρασίν του.

β') 1369 - 1401

εἰσακούσατε· σὺ καὶ δ Ἀχιλλεὺς. μάτην θυμοῦμαι = ἄνευ λόγου, ἀδίκως ὀργίζομαι. καρτερῶ τὰ ἀδύνατα = ἐπιμένω εἰς τὰ ἀδύνατα. προθυμίας· γεν. τῆς αἰτίας εἰς τὸ αἰνέσαι (ἐπαινέσαι) = διὰ τὴν καλήν του διάθεσιν. διαβάλλομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα. πλέον πράττω = κατορθώνω. οἴα εἰσῆλθέν μ' ἐννοούμενην = ποῖαι σκέψεις μοῦ ἥλθαν, ὅταν ἐβασάνιζα τὸ πρᾶγμα. κατθανεῖν μοι

δέδοκται· ὁ στρατὸς ἔχει ἀποφασίσει τὴν θανάτωσίν μου. **μοι**· δοτ. ἀντιχαρ. παρίημι τὸ δυσγενές ἐκποδῶν = παραμερίζω, βγάζω ἀπ' τὴν μέση κάθε ταπεινὸν αἰσθημα. ὡς· εἰδικός. ἡ μεγίστη = ἡ ισχυροτάτη. καὶ ἐμοὶ = καὶ ἐν ἐμοὶ. πορθμὸς ναῶν = ἡ διαπεραίωσις τῶν πλοίων. τὰς μελλούσας γυναικας = τὰς γυναικας τοῦ μέλλοντος. **τείσαντες** = τιμωρήσαντες. ὁ Ἐλένης ὅλεθρος· περίφρασις = ἡ χαμένη Ἐλένη. **ρύσομαι** = θὰ σώσω. κλέος μου μακάριον γενήσεται = ἀθάνατος θὰ εἴναι ἡ δόξα μου, ὡς ἐλευθερωτρίας τῆς Ἐλλάδος. καὶ γὰρ οὐδέ τοί τι λίαν ἐμοὶ φιλοψυχεῖν χρεών = ἀλλὰ ἔχω πρὸς τούτοις καὶ ἀλλον λόγον νὰ μη ἀγαπῶ τὴν ζωήν μου. **πᾶσι** "Ἐλλησι· δοτ. χαριστ. ἔτεκές με κοινὸν" (δηλ. ἀγαθόν) "κατηγόρ. ἔρετμ' ἔχοντες = ἔρετμα ἔχοντες = κωπηλάται. ἔρετμὸν (ἔρεσσω) = κώπη. ἡ ἐμὴ ψυχὴ = ἡ ζωή μου. μἱ' οὖσα = ἐγὼ δὲ μὲ μίαν ζωήν, ποὺ ἔχω ἀλλὰ μυρίοι - ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ μἱ' οὖσα· ὁ συλλογισμὸς ἀπὸ τοῦ μείζονος. καὶ ἐκεῖνο = καὶ ἐπ' ἐκεῖνο = καὶ εἰς ἐν ἄλλο, τὸ ἔξης. διὰ μάχης μολεῖν = διὰ μάχης ἐλθεῖν = μαχέσασθαι. **κρείσσων** (ἐστί)· σύντ. προσωπικὴ ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου : **κρείσσον** (ἐστιν) ἔνα ἀνδραστὸν φάρος (=ζῆν) ἡ μυρίας γυναικας. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβλ. τὰ ἐν Ἰφιγ. ἐν Τ.: ἀνὴρ μὲν ἐκ δόμων θανῶν ποθεινός, τὰ δὲ γυναικὸς ἀσθενῆ. **ἐμποδῶν** γενήσομαι = θὰ ἐμποδίσω. **ἀμήχανον** = ἀδύνατον. **ταῦτα** = ἡ θυσία μου. **μνημεῖα**· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τὸ μνημεῖον τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου. **διὰ μακροῦ** = ἐπὶ μακρὸν χρόνον. **οὗτοι**· καθ' ἔλειν πρὸς τὸ παῖδες ἀντὶ ταῦτα· καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ **ταῦτα** 1398 = αὐτὰ θὰ εἴναι τὰ παιδιά μου. **τὸ μὲν** = τὸ βαρβαρικόν. Οἱ "Ἐλληνες ἔχοντες συνείδησιν τοῦ ὑπερτέρου πολιτισμοῦ των κατεφρόνουν ὡς βαρβάρους πάντας τοὺς μὴ "Ἐλληνάς καὶ εἶχον τὴν ἀξιωσιν νὰ ἄρχωσιν ἐκείνων ταυτίζοντες βαρβάρους καὶ δούλους.

"**Η** Ἰφιγένεια ἀπροσδοκήτως μετεστράφη· ἐλευθέρα ἀπὸ φόβον καὶ ὑψηλόφρων, ὑπερήφανος ἐν τῇ φιλοπατρίᾳ τῆς, λαμβάνει τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνῃ ὑπακούοντα εἰς τὴν ἐθνικὴν φωνὴν ποὺ τὴν καλεῖ νὰ προασπίσῃ τῆς πατρίδος τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν. **Η** πανελλήνιος ἰδέα ἐπεκράτησεν εἰς τὴν ψυχήν της.

γ') 1402 - 1432

τὸ σὸν = ἡ ἴδια σου στάσις. **γενναίως** ἔχει = εἴναι εὐγενική.

τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεᾶς = ἡ θέλησις ὅμως τῆς τύχης καὶ τῆς θεᾶς. νοσεῖ = δὲν εἶναι δικαία, δρθή. 'Ο Χορὸς θαυμάζει τὴν γενναιόψυχίαν τῆς κόρης, αἰτιᾶται δὲ τὴν τύχην καὶ τὴν θεάν. νοσεῖ· μεταφορικῶς κεῖται. 'Ο Εὐριπίδης κακίζει τοιούτους θεούς ζητοῦντας ἀνθρωποθυσίας· ἡ θεὰ ζητοῦσσα τὴν θυσίαν εἶναι ἥθικῶς ἐπιλήψιμος· ἡ κόρη ἔχει εὐγένειαν ἀνεπίληπτον. τίθημι μακάριον = καθιστῶ εύτυχη. σοῦ μέν, Ἐλλάδος δέ· γεν. τῆς αἰτίας. ἀπολείπω = ἀφήνω κατὰ μέρος. τὸ θεομαχεῖν = ἡ θεομαχία, ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῆς θεᾶς. ὁ σου κρατεῖ = τῆς ὄποιας πλήρης εἶναι· ἡ ψυχή σου. ἔξελογίσω τὰ χρηστὰ τάναγκαιά τε = ἐσκέφθης, ὅπως σοῦ ὑπηγόρευεν ἡ λογική καὶ ἡ ἀνάγκη. μᾶλλον ἔσερχεται με πόθος σῶν λέντρων = ὁ πόθος νὰ σὲ ἀποκήσω σύζυγον γίνεται δυνατώτερος, αὐξάνει, ἐπιτείνεται. φύσις = χαρακτήρ. δρά δὲ = κοίταξε δὲ (αὐτὰ ποὺ θὰ δοῦ εἴπω). ἀχθομαι = φέρω βαρέως. ἵστω Θέτις = μάρτυς μου ἡ Θέτις. ἀθρέω - ω = προσέχω. ιακόν· οὐσιαστ., δεινόν· ἐπίθ. 'Ο Ἀχιλλεὺς θίγει τὴν ἀνθρωπίνην χορδήν, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ζωήν, ἥτις εἶναι ἔμφυτος· εἰς πάντα ἀνθρωπον. οὐδὲν οὐδέν· εὐλαβουμένη = χωρὶς καθόλου νὰ συστέλλωμαι πρὸ οὐδενός. ἡ Τυνδαρίς παῖς = ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεω = ἡ Ἐλένη. ἀρκεῖ τιθεῖσα· ἡ σύνταξις προσωπικὴ ἀντὶ ἀπροσώπου. ἀρκεῖ τιθέναι = ἀρκεῖ· δτι ἡ Ἐλ. προκαλεῖ. διὰ τὸ σῶμα = διὰ τὸ κάλλος τοῦ σώματος. μάχας - φόνους· ἐν διὰ δυοῖν = φονικάς μάχας. ἦν δυνάμεθα· ὁ πληθ. διότι καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς θὰ συμβάλῃ εἰς τοῦτο συντελῶν εἰς τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας λῆμα· παρὰ τὸ λάω = θέλω (αἱ δὲ λῆσι) = θέλησις, ψυχή, καρδία. ἀριστος = εὐγένεστατός. οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο λέγειν = δὲν δύναμαι νὰ ἀντιλέγω εἰς τοῦτο. γενναῖα φρονεῖς = ἔχεις εὐγενῆ αἰσθήματα. τί γάρ τάληθες οὐκ εἴποι τις ἄν; = διότι διατί νὰ μὴ ὄμοιογῇ τις τὴν ἀλήθειαν; 'Οφείλω νὰ ὄμοιογήσω, δσον καὶ ἐν ἀντικείται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου. μεταγνοίης ἄν τάδε = δύνασαι νὰ διλάξῃς αὐτάς. τάς σκέψεις. ὡς ἄν οὖν εἰδῆς τάπ' ἔμοῦ = γιὰ νὰ ἔννοήσῃς λοιπὸν τὴν εἰλικρίνειαν τῶν λόγων μου. τάδ' ὅπλα = τούσδε τοὺς ἐνόπλοις (τοὺς συνοδεύοντας αὐτόν, οὓς δεικνύει). ὡς οὐκ ἔάσων = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ σὲ ἀφήσω. χρῶμαι τοῖς λόγοις τινός = συμμορφώνομαι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τινός. ἀφροσύνη = ἀπὸ ἄγνοιαν (τῆς φρίκης τοῦ θανάτου). 'Ο Ἀχιλλεὺς θαυμάζων τὸ ξήθος τῆς ἡρωίδος δηλώνει ὅτι θὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς θυσίας.

δ') 1433 - 1474

πρόφασις = ἀφορμή. παῦσαι με μὴ κάκιζε = παῦσαι κακί-
ζουσά με = μὴ κάκιζέ με = μὴ μὲ. ἀποθαρρύνης. Ή Κλ. ὑπολαβοῦσα τὸ
κακίζειν ώς ὑβρίζειν, ὄνειδίζειν, λέγει οὐδὲν ἀδικήσει = δὲν θὰ ἀδι-
κηθῆς καθόλου, δὲν θὰ πάθης κακόν. τριχός· γεν. τῆς βληγ. ἀμπέχο-
μαι· ἀρ. ἡμπεσχόμην· ἀμπίσχη· ὑποτ. ἀρ., β' πρόσωπον = ἐνδύο-
μαι, φορῶ (ὅρα ἀμπέχονον). τί τόδ' εἶπας; τί ἔστι τόδε, δὲ εἶπας;
ἀπολέσασά σε· δὲ λόγος, διακοπεῖς ὑπὸ τῆς Ἰφιγ. 1441, συνεχίζεται
ἐν 1442, ἀφ' οὗ ἡ σύνταξις μετεβλήθη: ἀντὶ ἀπολέσασά σε πενθήσω.
οὐ σύ γε (ἀπώλεσας). κατ' ἔμε = ἐξ αἰτίας μου. ἥκιστα (δεῖ πεν-
θεῖν) = ἐλάχιστα, οὐδαμῶς χώνυνται τύμβος = ἐγείρεται τάφος. νο-
μίζεται = συνηθίζεται, συνήθως ἐγείρεται. βωμὸς θεᾶς τῆς Διός
μόρης (ἔσται) μοι μνῆμά γε — ναὶ (λέγω εὖ) ὡς εὐτυχοῦσσα
‘Ελλάδος τ' εὐεργέτις = διότι καὶ ἡ τύχη μου εἶναι λαμπρὰ καὶ γίνο-
μαι καὶ εὐεργέτις τῆς Ἐλλάδος. Πράγματι θὰ εὐεργετήσῃ τὴν Ἐλλάδα,
διότι καὶ τὸν ἀπόπλουν θὰ διευκολύνῃ καὶ θὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς
ὕβρεις τῶν βαρβάρων διὰ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ πολέμου. σέθεν
= σοῦ = περὶ σοῦ ἡ κασιγνήταισι (σου) = εἰς τὰς ἀδελφάς σου.
ἔξαπτω = περιβάλλω. χαίρειν γε = ναί, μάλιστα, χαιρετίσματα.
ἄνδρα· κατηγ. προληπτικὸν = ὥστε νὰ γίνη ἀνήρ. προσέλκουμαι =
περιπτύσσομαι. δσον εἶχες = δσον ἡδύνασο. ἔστι (τι) δὲ τι δρῶσαι
κατ' Ἀργος φέρω σοι χάριν = σὲ εὔχαριστω. πατέρα τὸν ἀμόδυ
μὴ στύγει πόσιν τε σόν· ἡ κόρη ἀμνησίκακος ἐν τῇ εὐγενείᾳ τῆς
σημείωσον τὴν παρήχησιν τοῦ δ. δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κει-
νον δραμεῖν. ὑπαινίσσεται τὸν φόνον τοῦ Ἀγ., εἰς δὲν θὰ προβῆ.
‘Ελλάδος· ἐπίθετον. δόλω δὲ = ἀλλὰ δολίως. ἀγεννῶς = πρόσ-
τυχα. εἴσιν δέξων = θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ δόδηγήσῃ. πρὶν σπαράσσεσθαι
κόμης = πρὶν μὲ πιάσουν καὶ μὲ σύρουν ἀπὸ τὰ μαλλιά. μὴ σύ γ'
(θι). πέμπω = συνοδεύω. οὐ μὴ μόλις πάλιν = δριστικῶς δὲν θὰ
γυρίσω· τὸ οὐ μὴ μὲ ἀρ. ὑποτ. ἡ μὲ μέλλ. δριστικῆς σημαίνει ἔντονον
ἄρνησιν. (λείπω σε) εὐ καδέιως. σχέσ = σταμάτα. μὴ με προδί-
πης = μὴ μὲ ἀφήσης. ἐπευφημήσατε παιᾶνα = ὑμήσατε μὲ παιᾶνα·
παιάν· ἄξιμα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος συνήθως. Ἐνταῦθα πρὸς τι-
μὴν τῆς Ἀρτέμιδος, ἵνα ἀποτραπῇ τὸ κακόν (ἡ ἐν Εὐρίπω νηνεμία).
τὴμη συμφορᾶ = τῇ ἐμῇ συμφορᾷ· δοτ. τῆς αἰτίας. εὐφημία

= ἡ ίερὰ σιγή. ἵτω = ἀς διαχυθῆ. ἐναρχέσθω τις κανᾶ = ἀς κάμη ἀρχὴν τῆς ίερᾶς τελετῆς ἀπὸ τὰ κάνιστρα. αἰθέσθω πῦρ = ἀς ἀναρ-ριπίζεται τὸ πῦρ. προχύταις καθαρσίοισι (1112) ὄργ. ἐνδεξιούσθω βωμὸν = ἀς περιέρχεται ὀλόγυρφα τὸν βωμὸν τρέχων δεξιά. Ο θύων περιήρχετο τὸν βωμὸν ῥαντίζων αὐτὸν μὲ οὐλοχύτας καὶ μὲ ἀγιασμόν, τρέχων δὲ πρὸς τὰ δεξιά. Η Ἰφιγένεια ἀφῆκε τὰς τελευταίας παραγ-γελίας εἰς τὴν μητέρα καὶ παραγγέλλει νὰ ἑτοιμάσουν τὰ τῆς θυσίας.

Tὸ τμῆμα 1336 - 1474 εἶναι τὸ E' ἐπεισόδιον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν ΣΤ' πρᾶξιν σημερινῆς τραγῳδίας. Ἐν τούτῳ ἡ πρᾶξις ἀκωλύτως βαίνει πρὸς τὴν λόσιν. Η Ἰφ. λαμβάνει, πάσης προσπαθείας ματαίας ἀποβάσης, τὴν κρίσιμον ἀπόφασιν νὰ δώσῃ τὴν ζωήν της ύπερ τῆς πατρίδος. Θαυμάζομεν αὐτὴν καὶ ἔλεοῦμεν διὰ τὸν πρόωρον θάνατόν της.

ΚΟΜΜΟΣ (1475 - 1509)

ἐλέπτολις ΙΙίου καὶ Φρυγῶν = ἡ κυριεύουσα τὴν πόλιν τοῦ Φρυγικοῦ ΙΙίου. στέφεα περίβολα = στέφανοι περιβάλλοντες (τὴν κεφαλήν). πλόκαμος δῆε (πάρεστιν) = ίδού οἱ πλόκαμοί μου ἔτοιμοι διὰ τὴν στέψιν (μου). ἡ πρότασις κεῖται διὰ μέσου. χερνίβων τε παγάς (φέρετε) = ἀγιασμὸν ἀπὸ ὕδωρ πηγῆς. ἐλίσσω "Αρτεμιν = τι-μῶ διὰ κυκλίων χορῶν περὶ τὸν βωμὸν τὴν "Αρτεμιν. μάκαιρα. θηλ. τοῦ μάκαρ. εἰ χρεών. οἰονεὶ διαισθάνεται τὴν λύσιν, ἢν παρασκευάζει ἡ θεά. Ἐπιστεύετο ὅτι οἱ μελλοθάνατοι εἴχον μαντικὴν δύναμιν. Σημείωσον τὸ πρωθύστερον ἐν τῷ δίδοτε - φέρετε, τὴν ἐπαναδίπλωσιν καὶ τὸ ἀσύνδετον ἐν τοῖς : ἀμφὶ ναὸν - ἀμφὶ βωμόν, ἐνδεικτικὰ τοῦ σφο-δροῦ πόθου καὶ τῆς φλογερᾶς ἐπιθυμίας. Θέσφατ' ἔξαλειψω = θὰ ἔξο-φλήσω τὸν χρησμὸν σβήνουσα διὰ τοῦ αἵματός μου τὴν ὄφειλήν. αἷμασι θύμασι τε. ἐν διὰ δυοῦ = αἷματηρᾶ θυσίᾳ. δίδωμι δά-κρυα = προσφέρω δάκρυα. οὐ πρέπει (δακρύειν). ίω ίω = ἐμπρὸς ἐμπρός. συνεπαίδετε = συνεπάδετε = φάλλετε ὁμοῦ. Χαλκίδος ἀντίπορον = τὴν τιμωμένην πέραν τοῦ πόρου τῆς Χαλκίδος (ἐν Αύ-λιδι). ίνα = ὄπου. δόρατα. συνεκδ. τὰ ξύλινα καράβια (πρβλ. δού-ρειος ἵππος — ἔφρει τὰ κἄλα). δάια = δήια = τὰ πολεμικά· ἀναχρονισμός. μέμονε (μένω) = παραμένουν εἰς ἀδράνειαν. δι' ἐμὸν δνομα = διὰ νὰ τιμηθῇ τὸ σνομά μου. γὰ Πελασγία = γῆ Πελασγι-

κή, τὸ "Αργος. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ "Αργους ἐλέγετο ὅτι ἡσαν Πελασγοὶ καὶ αἱ λέξεις "Αργος καὶ Λάρισα εἶναι Πελασγικαί. μᾶτερ = μῆτερ = πατρίς. **Μυκηναῖαι τ' ἐμαὶ θεράπναι** = καὶ σεῖς, Μυκῆναι, ἴδικὴ μου κατοικία. καλεῖς = ἐπικαλεῖσαι. πόλισμα = πόλις. πόλισμα **Περσέως**: αἱ Μυκῆναι, αἴτινες φύκισθησαν κατὰ τοὺς μόθους ὑπὸ τοῦ Περσέως, δόστις ἥγειρε τὰ τείχη αὐτῶν διὰ τῶν Κυκλώπων, οἱ ὅποιοι ἔτείχισαν καὶ τὴν Τίρυνθα. πόνος = ἔργον. ἔθρεψφατέ με = μὲν ἐμεγαλώσατε. φάος = χαρά, σωτηρία· τὸ φάος τὸ λέγει μὲν ὑπερηφάνειαν. φάος Ἐλλάδι = πρὸς εὐτυχίαν τῆς Ἐλλάδος. οὐκ ἀναίνομαι θανοῦσσα· ἡ μετοχὴ κατηγορηματικὴ = δέν μοῦ κακοφαίγεται ὁ θάνατος. οὐ μὴ γ' πη σε (1465). λαμπαδοῦχος = ἡ ἔχουσα τὴν λαμπάδα τοῦ ἡλίου, ἡλιόφωτος. ἔτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν = ἄλλην ζωὴν καὶ μοῖραν θὰ περάσωμεν.

Τὸ τη̄μα 1475 - 1509 εἶναι λυρικὸν καὶ ἀδεται ὑπὸ τῆς Ἰφιγ. καὶ τοῦ Χοροῦ καὶ καλεῖται **Κομμός**, διότι ἐν θῷήνοις ἐκόπτοντο τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στῆθος, ἄσμα ἀδόμενον ἀμοιβαίως ὑπὸ τοῦ Χοροῦ καὶ τῶν ὑποκριτῶν πρὸ τοῦ θανάτου ἢ κατὰ τὸν θάνατον ἢ μετὰ τὸν θάνατον προσώπου.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (1510 - 1531)

Ἡ σειρά : Ἰδεσθε τὰν Ἰλίου καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν στείχουσαν (κατηγ. μετ.) βωμὸν διαίμονος θεᾶς βαλλομέναν (χρον. μετ.) στέφεα ἐπὶ κάρα παγάς τε χερνίβων θανοῦσαν ῥανίσιν αίματορρύτοις σφαγεῖσαν δέραν (= δέρην) εὐφυῖ σώματος. δισίμων = αίματηρός, αίματοβαφής. ῥανίσιν αίματορρύτοις = μέσα εἰς ῥαντίσματα αίμάτων. σφαγεῖσαν· ὑποκ. Ἰφιγ. δέραν· φανερώνει τὸ μέρος μετὰ τὸ ὄλον. εὐφυῆς = εὖ περφυῶς = ὡραῖος. Τῶν ἐφεζῆς ἡ σειρά : εὑδροσοι πατρῶαι παγαὶ χέρνιβές τε μένουσί σε. παγαὶ χέρνιβές τε· ἐν διὰ δυοῖν. Ἡ ἐξήγησις : σὲ ἀναμένει ὁ πατήρ σου μὲ ἀγιασμὸν ἀπὸ δροσερὰ νερὰ πηγῆς. **κλήζω = κλεῖζω = ἀνυμνῶ**. ὡς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ = μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι δλα θὰ ἔχουν εὐτυχῆ ἐκβασιν. βροτήσιος = βρότειος = ἀνθρώπινος. **χαρεῖσα θύμασι βροτησίοις** = ἡ ὄποιᾳ εὐρες εὐχαρίστησιν εἰς τὰς ἀνθρωποθυσίας. **ἔδη** =

ἔδραι. δολόεντα = δολερά. Τὸ δολόεντα καθ' ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ ἔδη ἀντὶ εἰς τὸ Τροίας = Τρώων. ἔδη δολόεντα Τροίας = εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς δολίας Τροίας. Ἡ σειρὰ τῶν ἐφεξῆς :: δὸς Ἀγαμέμνονα ἀμφιθεῖναι ακλεινότατον στέφανον Ἐλλάσι λόγχαις κλέος τε ἀείμνηστον ἀμφὶ ἐδὸν κάρα (θεῖναι). ἀμφιτίθημι = περιβάλλω. Ἐλλάσι · ἐπίθ. Ἐλλάσι λόγχαις = Ἐλλήνικαις λόγχαις = λόγχαις τῶν Ἐλλήνων. ἐδὸν κάρα = ἔκυτοῦ κεφαλήν.

Τὸ χροικὸν εἶναι ἵσως μονῳδία τῆς Κορυφαίας συνυδενομένης ὑπὸ τοῦ αὐλητοῦ καὶ ἐπέχει θέσιν Ε' στασίμουν. Σημείωσον δὲ αἱ ἔννοιαὶ τοῦ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἄσμα τῆς Ἰφιγενείας, τὸ ὅποιον αὐτῇ ἔψαλλε προηγονυμένως; δταν ἀπεκαιρέτισε τὴν ζωὴν (στίχ. 1475 - 1499)· πρβλ. 1510 - 1520 - 1475 - 1487 καὶ 1521 - 1531 - 1491 - 1497. Ὁ Χορὸς μὲ τὴν φαντασίαν προτύχων μεταφέρεται εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς θυσίας, τὴν ὅποιαν φαντάζεται τελεσθεῖσαν, ἐν στίχ. δὲ 1518 παρακολουθεῖ τὴν πραγματικότητα εὐχόμενος εἰς τὴν Ἀρτεμίν νὰ δώσῃ εἰς τὸν στρατὸν εὖπλοιαν καὶ κλέος ἀείμνηστον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα.

ΕΞΟΔΟΣ (1532 - 1629)

α') (1532 - 1567)

φθογγὴ = φωνή. ταρβέω = φοβοῦμαι. κακπεπληγμένη = καὶ ἔκπεπληγμένη = τρομαγμένη. δεινὰ = παράδοξα, καταπληκτικά: διὰ τοῦ μὲν οὖν ἐπανορθώνει ἔκεινο, τὸ ὅποιον ἡ Κλυτ. εἴπε πρὸς τὸν ἄγγελον : μή τιν' ἀλλην ἔυμφοράν ἥκης φέρων = ὅχι συμφοράν, ἀντιθέτως. μέλλω = βραδύνω. πᾶν πεύστει συφῶς = ὅλα θὰ τὸ μάθης λεπτομερῶς. Ἡ σαφήνεια εἶναι ἀρετὴ τῶν ἀγγελικῶν ρήσεων. σφάλλεται γνώμη = σφάλλει ἡ μνήμη. ταράσσω γλῶσσαν = μπερδεύω τὴν ἔκθεσιν. λείμαξ (θ.) = λειμών. ἀλσος λείμακάς τε· ἐν διὰ δυοῖν. σύλλογος στρατεύματος = ὁ ὠρισμένος διὰ συγκέντρωσιν τοῦ στρατεύματος τόπος: ὁ σύλλογος εἶναι ἡ δύμηρ. ἀγορή. κάμπαλιν = καὶ ἔμπαλιν = πρὸς τὰ ὄπίσω. προῆκε (προῖημι) = ἔχυσε δάκρυα: ὀμμάτων προθεὶς πέπλον = ἀφ' οὗ ἔθεσε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πέπλον. Οὕτως εἶχεν εἰκονίσει τὸν Ἀγ. ὁ ζωγράφος Τιμάνθης. Ἀντίγραφον τῆς εἰκόνος αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐν Πομπηίᾳ εὑρεθεῖσα τουχογραφία. πάρειμί σοι = εῖμαι

εις τὴν διάθεσίν σου. θῦσαι (ὑμᾶς) - ἀγοντας πρὸς βωμόν, εἴπερ τόδε ἔστι θέσφατον. τόδε· τὸ θῦσαι. θέσφατον = γραμμένον ἀπὸ τὴν θεάν. τούπ' ἔμε = τὸ ἐπ' ἔμε = ὅσον ἔξαρτάται ἀπὸ ἔμε. τύχοιτε νικηφόρου δορὸς = εἴθε νὰ διεξαγάγητε νικηφόρου πόλεμον. πατρίδα γῆν = πατρικὴν ογῆν = πάτριδα. πρὸς ταῦτα = ἀπέναντι τούτων, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀποφάσεως μου ταῦτης, θέτεν. μή τις = μηδεὶς Ἀργείων (ψώσῃ ἔμου). σιγῇ = ἀδιαμαρτυρήτως, ἄνευ ἐκδηλώσεων ἀγωνίας ή ἀλγους. εὐκαρδίως = μὲ γενναίαν καρδίαν. ἀρετὴ = εὐγένεια. ὡς τόδ' ἦν μέλον (= ἔμελε) = δστις εἶχεν αὐτὴν τὴν φροντίδα, αὐτὸ τὸ καθηκον. ἀνεῖπε· ἀρ. τοῦ ἀναγορεύω = κηρύττω· ἀνεῖπε εὐφημίαν καὶ σιγήν· ἐν διὰ δυοῖν = ἐκήρυξε νὰ τηρήσῃ ὁ στρατὸς ιερὰν σιγήν. χρυσήλατον κανοῦν = κάνιστρον ἐκ χρυσοῦ σφυρηλάτου. χειρὶ σπάσας = ἀνασύρας διὰ τῆς χειρός. κολεῶν ἔσωθεν = ἀπὸ τὸ ἔσωτερικὸν τῆς ξιφοθήκης κολεὸς (ἀρσ.) = ἡ θήκη τοῦ ξίφους.

β') 1568 - 1601

λαβών κανοῦν χέρινθιάς τε = ἀφ'. οὗ ἔλαβε κάνιστρον μὲ κριθά-
λευρα καὶ ἀγιασμὸν συγχρόνως. ἔθρεξε· ἀρ. τοῦ τρέχω. θηροκτόνε·
ἡ "Αρτεμις ὡς θεὰ τῆς φύσεως εἶναι καὶ κυνηγὸς τῶν ἀγρίων θηρίων.
τὸ λαμπρὸν εἰλίσσουσ' ἐν εὐφρόνῃ φάος = περιφέρουσα τὸ λαμ-
πρὸν φῶς (τῆς σελήνης) κατὰ τὴν νύκτα. Γραφικὴ εἰκὼν τῆς προχιᾶς
τῆς σελήνης. 'Η "Αρτεμις ὡς ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι καὶ προσω-
ποποιία τῆς σελήνης. ἀχραντον αἷμα καλλιπαρθένου δέρης = ἀμό-
λυντον αἷμα λαιμοῦ ὥραλας παρθένου. ἀπήμαν πλοῦς νεῶν = ἀπό-
πλους τῶν πλοίων ἀβλαβής, ἄνευ ζημιῶν (ἀ-πήμα, πάσχω). ἐς γῆν·
ἀνάφερε εἰς τὸ βλέπων· καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ιερεὺς αἱρεῖ τὴν κοπίδα,
πάντες νεύουσιν εἰς τὴν γῆν. ιερεύς· διάφορος τοῦ Κάλχαντος. ἐπηύ-
ξατο = ἀνέπεμψεν εὐχήν. ἐπεσκοπεῖτο = παρετήρει μὲ προσοχήν.
ἴνα πλήξειεν ἀν = εἰς ποῖον μέρος θὰ ἢτο δυνατὸν νὰ κτυπήσῃ.
ἔμοι... φρενί· ἐπιμερισμός. ἐσήει ἀλγος ἔμοι φρενί = ἡσθάνετο
πόνον ἡ καρδία μου. κάστην νενεκώς = καὶ ἔστην (ἔστάθην)
κλίνας τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γῆν. θαῦμα δ' ἦν αἰφνης δρᾶν = ἀλλὰ
ἔξαφνα ἐπράβαλεν εἰς τοὺς δρῦαλμούς μας θαῦμα. 'Ο Εὔριπίδης κατὰ τὴν
συνήθειάν του λύει τὴν πλοκήν του διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ. πληγῆς
κτύπον = τὸν κρότον τοῦ κτυπήματος. πᾶς τις ἡσθετο σαφῶς =

πάντες ἡκουσαν εὐκρινῶς· ὁ κτύπος τῆς κοπίδους ἡκούσθη εὐκρινῶς διὰ τὴν κρατοῦσαν βαθεῖαν σιγήν. τὴν παρθένον οὐκ εἶδεν οἱ γῆς εἰσέδυ· πρόληψις = οὐκ οἶδεν οἱ γῆς εἰσέδυ νή παρθένος· οἱ γῆς = εἰς ποῖον μέρος τῆς γῆς κατεχωνιάσθη νή παρθένος. εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ἔφανη, εἰς τὴν γῆν δὲν ἔφανη, ἀρα θά κατεχωνιάσθη. ἐπήχησε στρατός· ὁ στρατός ἐπανέλαβε τὴν βοήν (βοᾶ δ' ἵερεύς). εἰσιδόντες· ἀνάφερε εἰς τὸ στρατός· ὁ στρατός περὶ ληπτικόν. φάσμα = φαινόμενον, θυῦμα. ἀελπίτον = ἀπροσδόκητον, ἀφάνταστον. οὖ γε μηδ' ὀρωμένου πίστις παρῆν = τὸ ὄποῖον μάλιστα καὶ ἀν ἔβλεπε κανείς, ξτο ἀδύνατον νὰ τὸ πιστεύῃ. Ιδεῖν μεγίστη = μεγίστη εἰς τὴν θέαν. διαπρεπής τε τὴν θέαν = ὑπέροχος εἰς τὴν θεωρίαν. ἄρδην = καθ' ὀλοκληρίαν. κάν τῷδε = καὶ ἐν τῷδε= ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς αὐτῆς καταπλήξεως. πῶς δοκεῖς; = τί φαντάζεσαι; ή πρότασις κεῖται παρενθετικῶς· εἶναι εἰρημένον ἐκ τῆς δημοτικῆς γλώσσης. κοίρανος = στρατηγός. θυσία = τὸ θῦμα· τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου. προύθηκε βωμίαν = ἔρριψεν ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. δρειδρόμος = δρεσίβιος. ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται· σημείωσον τὴν σύμπτυξιν τῶν δύο συντάξεων: ταύτην ἀσπάζεται μάλιστα καὶ ταύτην ἀσπάζεται μᾶλλον τῆς κόρης = ταύτην προτιμᾷ κατ' ἔξοχήν, περισσότερον ἀπὸ τὴν κόρην. εὐγενεῖ φόνω = φόνω εὐγενοῦς θύματος. Ἰλίου ἐπιδρομὰς = ἐξστρατείαν ἐναντίον τοῦ Ἰλίου. πρὸς ταῦτα = κατ' ἀκολουθίαν τούτων. αἴρω θάρσος = παίρνω θάρρος, ἀναθαρρῶ. οἰδμα Αἰγαῖον = τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου.

γ') 1602 - 1629

"Ηφαιστος = τὸ πῦρ. τὰ πρόσφορα ηὔξατο = ἀνέπειρψε τὴν καταλληλον εὐχήν. ὥστε φράσαι· ἐν σημασίᾳ τελικῇ. μοῖραν = καλὴν μοῖραν. ἀφθιτος (ἀ-φθίνω) = αἰώνιος. παρών — δρῶν· αἰτιολ. μετοχαι κρόνου παρατ. Τονίζει τὴν αὐτοφίαν του πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀξιοπιστίας του. ἀπέπτατο = ἀνελήφθη. σαφῶς = ὀλοφάνερα. ἀφαίρει λύπης (γεν. διαιρ.) = κάμνε ἀβαρίαν εἰς τὴν λύπην. καὶ πόσει πάρες χόλον = καὶ παράτησε τὴν ἐναντίον τοῦ συζύγου σου ὀργήν. πάρες· ἀρ. τοῦ παρίημι = ἔῶ παριέναι = ἀφήνω νὰ περάσῃ = παραιτῶ, παρατῶ. ἀπροσδόκητα τὰ θεῶν βροτοῖς = οἱ θεοὶ δίδουν εἰς τοὺς ἀθρώπους ὅ,τι δὲν περιμένουν. σὸν τέκος φράζει (εἰδοποιεῖ) μένειν

ζῶν ἐν θεοῖσι. τοῦ (= τίνος) θεῶν γέγονας κλέμμα; = ποῖος θεὸς σὲ ἔχει κλέψει; πῶς σὲ προσείπω; = πῶς νὰ σὲ ὀνομάσω; ζῶσαν ἡ νεκράν; πῶς δ' οὐ φῶ; = πῶς δὲ νὰ μὴ εἴπω, νὰ μὴ πιστεύσω; τούσδε μύθους μάτην παραμυθεῖσθαι = ὅτι οὗτοι ἔδω οἱ λόγοι εἰναι ψευδεῖς πλασθέντες πρὸς παρηγορίαν μου· μάτην = ψευδῶς. ὥς· τελικὸς σύνδ. πένθους λυγροῦ = ἀπὸ τὸ φαρμακερὸν πένθος. σοῦ· γεν. ἀντικ. εἰς τὸ πένθος. καὶ μήν = καὶ ἴδού, ἀλλ' ἴδού. Διὰ τῆς φράσεως ταύτης προαγγέλλεται ἡ πάροδος προσώπου. θυγατρὸς οὔνεκα = δσον (ἐξαρτᾶται) ἀπὸ τὴν θυγατέρα μας. ὄντως = πραγματικῶς. ἔχει δομιλίαν ἐν θεοῖς = ζῆ ἐν ἀναστροφῇ μὲ τοὺς θεούς. 'Ο 'Αγ. Βεβαιοῦ τὰ τοῦ ἀγγέλου. μόσχος· ὁ 'Ορέστης. πρὸς πλοῦν δρᾶ = ἔχει τὴν προσοχήν του εἰς τὸν πλοῦν. χρόνια τάμα σοι προσφθέγματα Τροίηθεν ἔσται = μετὰ πάροδον μακροῦ χρόνου θὰ σὲ χαιρετίσω κατὰ τὴν ἐκ τῆς Τροίας ἐπάνοδόν μου. γένοιτό σοι καλῶς = ὑγίαινε. χαιρών = μὲ τὸ καλό, ὑγιής. ίκον = ἐλθέ. ἐπάνηκε = ἐπάνελθε. σκῦλα· = τὰ ὅπλα φονευθέντος πολεμίου.

Λέγων ταῦτα δὲ Χορὸς ἐξέρχεται ἐκ τῆς δρκήστρας· εἶναι οἱ ἐξόδιοι λόγοι του. Πρὸ τοῦ στίχου 1627 είχον ἀποχωρήσει δὲ 'Αγαμ., ἡ Κλυτ., ὡς καὶ δὲ 'Αγγελος.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τραγῳδίας (1532 - 1629), καταλῆγον, εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Χοροῦ, καλεῖται "Εἰ ο δος. Εἶναι ή τελευταία πρᾶξις τῆς τραγῳδίας, ή δοπία περιέχει τὴν καταστροφήν, ἐν ᾗ ή πρᾶξις τελείως περαίνεται διὰ τῆς λύσεως τῆς δραματικῆς πλοκῆς.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ Σελ. 3

B. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. Κείμενον	" 31
2. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	" 87

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόστημαν εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

΄Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοστήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (΄Εφημ. Κυβερν. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΖ(ΙΗ), 1971 (IV) — ANTIK. 15.240 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2112)10-4

Κυριοκραξία Έκτύπωσις: ΓΡΑΦΙΣ Ο.Ε. — Βιβλιοδ.: ΟΚΤΩΠΡΑΤΟΣ ΚΟΥΚΙΑΣ

